

РОБЪРТ ХАРИС ФАТЕРЛАНД

Превод от английски: Невяна Николова, 1993

chitanka.info

На Джил

Стоте милиона самоуверени германски господари възнамеряваха да се наложат със сила в Европа и да осигурят господството си, като монополизират постиженията на техническата цивилизация и използват робския труд на едно все по-малобройно местно население от изостанали, болни, неграмотни идиоти, докато те самите летят на свобода по безкрайните аутобани, възхищават се на общежитието „Сила чрез радост“, на Партийната палата, Военния музей и Планетариума, които Фюрерът е смятал да построи в Линц (неговия нов Хитлерополис), обикалят из местните картинни галерии и слушат до безкрайност записи на „Веселата вдовица“, надвесени над своите торти със сметана. Така бе замислен новият германски златен век, откъдето на бягство нямаше да е способно дори въображението.

*Хю Тревър-Роупър
„Духът на Адолф
Хитлер“*

Хората понякога ми казват: „Внимавай! Ще си навлечеш двайсетгодишна партизанска война!“ Тази възможност ме изпълва с възторг... Германия ще бъде в състояние на непрекъсната бдителност.

*Адолф Хитлер
29 август 1942*

Великият германски райх, 1964

ПЪРВА ЧАСТ
ВТОРНИК, 14 АПРИЛ 1964

*Кълна се пред Теб, Адолф Хитлер,
вожд и канцлер на германския Райх,
да бъда верен и храбър.*

*Кълна се
да бъда предан до смърт
на Теб и на онези,
които Ти ще посочиш за мои водачи.
И нека Бог ми помага.*

Воинска клетва на
СС

1.

Цяла нощ Берлин бе затиснат от оловни облаци, които ленивото утро не успя да разсее. В западните покрайнини на града пелена от дъжд се стелеше като дим над езерото Хафел. Небе и вода се сливаха в плътна сива завеса, разкъсвана единствено от мерната линия на отсрещния бряг. Наоколо не се долавяха никакви признаци на живот. Бе съвсем тъмно.

Ксавиер Марч, инспектор в отдел Убийства на Берлинската криминална полиция — така наречената Крипо — слезе от своя фолксваген и вдигна лице към водните струйки. Обичаше да се наслаждава на този дъжд. Познаваше вкуса му, аромата му. Беше дъжд от Балтика, от севера, студен и дъхащ на море, парлив и солен. За момент се пренесе дващест години назад, в рубката на една подводница, която бавно се измъкваше от Вилхелмсхафен, за да се гмурне с угасени светлини в мрака.

Погледна часовника си. Минаваше седем сутринта. Край бордюра имаше спрени още три коли. В две от тях шофьорите спяха на кормилото. Третата беше патрулна кола на Полицията на реда — Орпо, както я наричаха всички в Германия. През отворения ѝ прозорец се чуваше пукотът на радиосмущения, който, прекъсван на интервали от вълните на неясна човешка реч, цепеше влажния въздух. Въртящата се лампа на покрива осветяваше гората отвъд пътя: синьо — черно, синьо — черно, синьо — черно.

Марч се огледа за полицаите от патрулната кола на Орпо и видя, че са се подслонили под една бреза с натезали от дъжда клони. Нещо белезникаво просветваше в калта край нозете им. Наблизо върху един дънер седеше младеж в черен анцуг с отличителните знаци на СС върху предния горен джоб. Беше наведен напред, с лакти, опрени на коленете, и притисната между дланите глава — самият образ на скръбта.

Марч смукна за последен път от цигарата си, преди да я хвърли. Със съскащ звук тя угасна върху мократа земя. Когато наближи полицаите, един от тях изпъна нагоре ръка.

— Хайл Хитлер!

Без да му отговори, Марч заслиза по хлъзгавия бряг да огледа трупа.

Беше тяло на старец — вкочанено, дебело, неокосмено и поразително бяло. Отдалеч можеше да го вземеш за алабастрова статуя, захвърлена в калта. Изпоцапан с тиня, трупът се подаваше наполовина от водата, проснат по гръб, с широко разперени ръце и килната назад глава. Клепачът на едното око беше стиснат, а другото се бе вторачило зловещо в грозното небе.

— Името ви, младши вахмистър? — Гласът на Марч звучеше меко. Без да откъсва поглед от трупа, той се бе обърнал с този въпрос към поздравилия го полицаи от патрула на Орпо.

— Ратка, господин щурмбанфюрер.

Щурмбанфюрер в йерархията на СС бе чин, съответстващ на майор във Вермахта, ето защо Ратка, макар и смъртно уморен и прогизнал до кости, явно се стараеше да прояви респект. Марч можеше да го опише, без дори да го погледне: три молби за преместване в Крипо с отрицателен отговор; предана съпруга, родила цяла рота деца за Фюрера; двеста райхсмарки месечен доход. Живот, изпълнен с надежда.

— И тъй, Ратка — започна Марч със същия мек глас, — кога е бил открит трупът?

— Преди около час, господин щурмбанфюрер. Патрулирахме в Николасзее, тъкмо свършвахме смяната си. Приехме повикването. Първа степен на спешност. Бяхме тук след пет минути.

— Кой го намери?

Ратка посочи с палец зад гърба си. Младежът с анцуга се изправи на крака. Едва ли имаше повече от осемнайсет години. Беше подстриган толкова ниско, че между рядката светлокестенява коса прозираше розовеещата кожа. Марч забеляза, че се старае да не гледа към трупа.

— Името ви?

— Редник от СС Херман Йост. — Говореше със саксонско произношение. Беше нервен, неуверен, искаше да направи добро впечатление. — От военната школа „Сеп Дитрих“ в Шлахтензее.

Марч я знаеше добре — чудовище от бетон и асфалт, построено през 1950 година на южния бряг на Хафел.

— Бягам тук почти всяка сутрин. Беше още тъмно. Отначало помислих, че е лебед — добави младежът безпомощно.

Ратка изсумтя — по лицето му се четеше презрение. Курсант от СС да се плаши от един мъртъв дядка! Нищо чудно, че на войната в Урал не ѝ се виждаше краят.

— Не забелязахте ли някого другиго, Йост? — Марч говореше с благ, почти роднински тон.

— Не, господине. На около половин километър обратно, където е поляната за пикници, има телефонна будка. Обадох се, после се върнах, тук и изчаках да дойде полицията. На пътя нямаше жива душа.

Марч отново погледна трупа. Беше огромен. Сигурно тежеше сто и десет килограма.

— Трябва да го измъкнем от водата. — Марч извърна лице към пътя. — Май е време да събудим нашите спящи красавици.

Ратка, който тъпчеше от крак на крак в леещия се порой, се ухили.

Дъждът се бе усилил и брегът на езерото откъм Кладо буквално се бе стопил. Капките почукваха върху листата на дърветата и барабаняха по покривите на колите. Миришеше силно на гнило — на мокра пръст и разлагаща се растителност. Косата на Марч бе залепнала за черепа, по тила му се стичаше вода. Но той не усещаше нищо. Всеки нов случай, дори и най-обикновеният, криеше за него — поне в началото — възможност за приключение.

Марч беше на четирийсет и две години; слаб, с посивяла коса и хладни сиви очи, които сякаш отразяваха цвета на небето. По време на войната Министерството на пропагандата бе измислило прякор на подводничарите — „сивите вълци“, — който в известен смисъл би подходдал на Марч, тъй като той наистина умееше да гони целта си. Но по природа не приличаше на вълк, делеше се от стадото, разчиташе повече на ума, отколкото на мускулите си, така че колегите му всъщност го наричаха „лисицата“.

Подводничарско време.

С рязко движение той отвори вратата на бялата шкода и от вътрешността на затоплената кола в лицето го удари вълна от спарен въздух.

— Добро утро, Шпидел! — Марч разтърси костеливото рамо на полицейския фотограф. — Време е да се понамокриш.

Шпидел подскочи и впери свиреп поглед в него. Докато Марч се приближаваше към втората шкода, там вече смъкнаха стъклото откъм шофьорската седалка.

— Добре, добре, Марч — чу се гласът на военния хирург от СС Аугуст Айслер, патолог от Крипо, в чиито кресливи нотки звучеше самото накърнено достойнство. — Запази казармения си хумор за ценители.

Всички се събраха край водата освен доктор Айслер — той стоеше малко по-настрана под износен черен чадър, който бе предпочел да запази само за себе си. Шпидел завинти светкавица на апарата и предпазливо намести десния си крак върху една глинеста буца. Водата заля обувката му и той изруга.

— По дяволите!

Светкавицата блесна и за миг цялата сцена, сякаш замръзна: бледите лица, сребристите дъждовни струи, тъмнеещата гора. От близкия ракитак по водата се плъзна лебед, приближи се, за да види какво става, и заплува в кръг на няколко метра разстояние.

— Пази гнездото си — подхвърли някой от групата.

— Искам още една снимка оттук — посочи Марч. — И една оттук.

Шпидел отново изруга и измъкна просмуканата си обувка от тинята. Светкавицата блесна още два пъти. Марч се наведе и подхвана трупа под мишниците. Плътта беше втвърдена като студена гума и се хлъзгаше.

— Помогнете ми.

Двамата полицаи от Орпо хванаха трупа — всеки едната ръка — и заедно с Марч го затеглиха, пъшкайки, додето го измъкнаха от водата, повлачиха го по калния бряг и го проснаха в подгизналата трева. Марч се изправи и в същия миг забеляза изражението върху лицето на Йост.

Старецът носеше сини плувки, които се бяха смъкнали до коленете. В ледената вода гениталиите му се бяха сгърчили и приличаха на миниатюрни яйца сред гнездо от черни косъмчета.

Лявото стъпало липсваше.

Можеше да се предположи, каза си Марч. В такъв ден нещата едва ли щяха да бъдат прости. Ама че приключение наистина!

— Господин докторе, мнението ви, моля.

Като въздъхна с раздражение, Айслер предпазливо пристъпи напред, смъквайки ръкавицата от едната си ръка. Кракът на мъртвия свършваше до прасеца. Без да се разделя с чадъра, Айслер се наведе вдървено и прокара ръка по голия чукан.

— Може ли да е от витло? — запита Марч. Беше виждал да вадят удавници от реките — от Теглерзее и Шпрее в Берлин, от Алстер в Хамбург. Изглеждаха като накълцани с месарски нож.

— Не. — Айслер отдръпна ръката си. — Стъпалото е ампутирано отдавна. При това доста майсторски.

Той натисна яко с юмрук гърдите. От устата и ноздрите изригна тинеста вода.

— Вкочаняването е настъпило преди доста време. Мъртъв е от дванайсет часа. Или малко по-малко. — Айслер отново надяна ръкавицата си.

Някъде зад тях, отвъд дърветата, се разнесе шумът на дизелов двигател.

— Линейката — обади се Ратка. — Никога не си дават зор.

Марч махна с ръка към Шнидел.

— Направи още една снимка.

Той погледна към трупа и запали цигара. След това клекна и впери поглед в отвореното око. Остана така дълго време. Светкавицата блесна отново. Лебедът изпъна тяло, запляска с криле и се отправи към средата на езерото да търси храна.

2.

Комендатурата на Крипо се намираше в другия край на Берлин, на двайсет и пет минути път с кола от Хафел. Марч трябваше да снее показанията на Йост, ето защо му предложи да го закара в казармата, за да се преоблече, но младежът предпочете да даде показания веднага. Така че щом трупът бе натоварен в линейката и тя се отправи към моргата, двамата с Марч потеглиха в малкия фолксваген и скоро се вляха в сутрешния поток от коли.

Беше една от онези утрини, когато прочутият берлински въздух бе просто остър, а не освежителен — влагата боцкаше лицето и ръцете с хиляди ледени иглички. На Потсдамер Щрасе пръските изпод колелата на автомобилите принуждаваха редките минувачи да се движат по-близо до стените на сградите. Наблюдавайки ги през замъгленото от капки стъкло, на Марч му се стори, че се движи в град на слепци, които опипом отиват на работа.

Всичко изглеждаше толкова *нормално*. По-късно именно това щеше да го удивлява най-много. Като при катастрофа: преди нея нищо особено, после мигът, а след него промененият завинаги свят. Защото какво по-обикновено от един труп, измъкнат от Хафел? Случваше се поне два пъти в месеца — скитници и фалирали търговци, безразсъдни хлапета и нещастно влюбени юноши; злополуки, убийства и самоубийства; отчаяни, безумци, страдалци.

Малко след шест и петнайсет в апартамента му на Ансбахер Щрасе бе позвънил телефонът. Обаждането не го събуди. Лежеше от доста време с отворени очи в утринния сумрак, заслушан в дъжда. През последните няколко месеца спеше лошо.

— Ти ли си, Марч? Докладваха за труп, намерен в Хафел. — Обаждаше се Краузе, нощният дежурен офицер от Крипо. — Ще бъдеш така добър да отидеш, нали?

Марч бе отвърнал, че няма желание.

— Желанието в случая е без значение.

— Нямам желание — обясни Марч, — защото не съм дежурен. Бях дежурен миналата седмица, също и по-миналата. — *А даже и*

тази преди нея, искаше му се да добави. — Днес имам свободен ден. Виж графика.

Последва кратко мълчание, след което Краузе отново заговори; в гласа му звучеше неохотно извинение.

— Имаш късмет, Марч. Погледнах графика за миналата седмица. Продължавай да си спиш спокойно. Или... — Той се изхили подигравателно: — Или каквото друго там правиш.

В прозореца блисна дъжд, шибнат от внезапния порив на вятъра, и стъклото потрепери.

При намирането на труп съществуваше отработена процедура: на мястото веднага изпращаха един патолог, един полицейски фотограф и един следовател. Следователите поемаха дежурства по разписание, което се намираще в комендатурата на Крипо на Вердершер Маркт.

— Впрочем кой е дежурен днес?

— Макс Йегер.

Йегер. Дватамата дележа един кабинет. Марч погледна будилника и си представи къщичката в Панкоф, където Макс живееше с жена си и четирите си дъщери. През седмицата бащата се виждаше със семейството си едва ли не само на закуска. Марч от своя страна бе разведен и живееше сам. Беше решил да прекара днешния следобед със сина си. Но дългите часове на предобеда зееха незапълнени. Не беше зле да поразсее мислите си с някоя рутинна дейност.

— Я по-добре не го закачай — каза той на Краузе. — И без това съм буден. Ще отида.

Това се бе случило преди близо два часа. Марч погледна към спътника си в огледалото за обратно виждане. Откакто бяха тръгнали, Йост не бе промълвил ни дума. Седеше вдървено на задната седалка, загледан в нижещите се покрай тях сиви сгради.

При Бранденбургската врата полицаи на мотоциклет ги спря, размахвайки флаг. Посред Паризер Плац един военен оркестър от СА в мокри кафяви униформи обикаляше с маршова стъпка из локвите. През затворените прозорци на фолксвагена се чуваше приглушеният бумтеж на барабани и тръби, бълващи звуците на стар партиен марш. Пред Академията за изобразителни изкуства се бяха събрали няколко десетки зяпачи, които наблюдаваха сцената, сгушили рамене под дъжда.

Не можеше да минеш през Берлин по това време на годината, без да се натъкнеш на подобна репетиция. След шест дни беше рожденият ден на Хитлер — Денят на Фюрера, официален празник — и на всеки един военен оркестър в Райха предстоеше парадно изпълнение. Чистачките върху стъклото отмерваха такта като метроном.

— Ето и окончателното доказателство, че при звуците на военна музика германците полудяват — промърмори Марч, загледан в тълпата. После извърна поглед към Йост, който неуверено се усмихна.

Трясък на чинели увенча края на марша. Из влажния въздух се посипаха откъслечни аплодисменти. Диригентът се обърна и се поклони. Зад гърба му оркестрантите вече почти тичаха към спрелия наблизо автобус. Полицаят на мотоциклета изчака, докато площадът се опразни, и изсвири със свирката. Даде им знак с ръка в бяла ръкавица, че пътят през Бранденбургската врата е свободен.

Пред тях зейна Унтер ден Линден. Беше изгубила липите си още през трийсет и шеста, когато, в порив на официално разрешена вандалщина, ги бяха отсекли в чест на Олимпийските игри. На тяхно място, от двете страни по протежение на целия булевард гаулайтерът на Берлин Йозеф Гьобелс беше издигнал десетметрови каменни колони. Върху всяка от тях бе разперил криле по един орел на Райха. От клюовете и крилето на каменните птици се сцеждаше вода. Колата сякаш се движеше през индианско гробище.

Марч намали преди светофара на пресечката с Фридрих Щрасе и зави надясно. След две минути паркира колата срещу сградата на Крипо на Вердершер Маркт.

Зданието беше отвратително — грамадно, покрито със сажди шестетажно чудовище от епохата на Вилхелм II, което се издигаше в южния край на площада. От десет години Марч идваше в комендатурата почти всеки ден от седмицата. Бившата му жена често се оплакваше, че тук той се чувства повече у дома си, отколкото вкъщи. Вътре, след като човек минеше покрай охраната на входа и въртящата се врата, едно табло показваше степента на опасност от терористични нападения. За обозначаването ѝ бяха въведени четири цвята на стъпаловидно повишаваща се тревога: зелен, син, черен и червен. Днес, както винаги, сигналът бе червен.

При влизането им във фоайето двама часови в една остъклена будка ги огледаха внимателно. Марч показа личната си карта и се

разписа за Йост. В комендатурата цареше необичайно оживление. През седмицата преди Деня на Фюрера работата винаги беше три пъти повече. Секретарки с папки в ръце сновяха насам-натам, потраквайки с токчетата си по мраморната настилка. Миришеше силно на мокри балтони и подова вакса. Офицери в униформи — зелени на Орпо и кафяви на Крипо — стояха на групички и тихо разискваха криминални престъпления. Над главите им, в двете срещуположни страни на фойето, окичени с гирлянди бюстове на Фюрера и началника на Главното имперско управление за сигурност Райнхард Хайдрих бяха втренчили празни погледи един в друг. Марч дръпна металната решетка на асансьора и пусна Йост и ред себе си.

Подразделенията на силите за сигурност под контрола на Хайдрих бяха три. Най-ниско в йерархията бяха полицаите от Орпо — обикновените ченгета. Те прибираха пияниците, обикаляха аутобаните, глобяваха за превишена скорост, вкарваха в ареста, гасяха пожари, патрулираха по гарите и летищата, приемаха спешните повиквания, вадеха удавниците от езерата.

Най-високо беше Сипо — Полицията за сигурност. В нея влизаха както Гестапо, така и вътрешнопартийната служба за сигурност — СД. Техните главни управления се помещаваха в един зловещ комплекс от сгради около Принц Албрехт Щрасе, на километър югозападно от Вердершер Маркт. Работата им включваше преди всичко борба с тероризма, подривната дейност, контрашпионажа и така наречените „престъпления срещу държавата“. Хората им слухтяха навсякъде — във всяка фабрика и училище, всяка болница и столова; във всеки град, всяко село, на всяка улица. Един удавник би заинтригувал Сипо само в случай, че е терорист или предател.

Някъде между първото и последното подразделение, с доста размити граници, се намираше Крипо — V отдел на Главното имперско управление за сигурност. Хората му разследваха обичайни престъпления — като се започне от кражби с взлом, банкови обири, физически насилия, изнасилвания, смесени бракове и се стигне до убийства. Мъртвец, измъкнат от някое езеро — да се установи самоличността му и начина, по който се е озовал там, — тъкмо това бе работа на Крипо.

Асансьорът спря на втория етаж. Коридорът бе осветен като аквариум. Приглушена неонова светлина се отразяваше в зеления

линолеум и боядисаните в зелено стени. Усещаше се същата миризма на подова вакса както във фоайето, но тук тя бе подсилена от мириса на дезинфекционни препарати и застоял цигарен дим. От двете страни на коридора имаше двайсет врати с матови стъкла; някои бяха откренати. Тук се намираха кабинетите на следователите. На едно място се чуваше как някой чука с пръст по клавишите на пишеща машина, на друго звънеше телефон, но никой не вдигаше слушалката.

— „Нервният възел в несекващата борба с престъпните врагове на националсоциализма“ — каза Марч, цитирайки неотдавнашно заглавие в партийния вестник „Фьолкишер Беобахтер“. И тъй като Йост продължаваше да го гледа с недоумение, обясни: — Шегувам се.

— Моля?

— Няма значение.

Марч отвори една врата и запали лампата. Кабинетът му представляваше тъмна кутийка — клетка, чийто единствен прозорец гледаше към вътрешен двор, ограден от почернели зидове. На едната стена имаше библиотечни рафтове: разпарцаливени томове с укази и постановления в кожени подвързии, наръчник по съдебна медицина, речник, атлас, карта на Берлин, телефонни указатели, папки със залепени на тях етикети — „Брауне“, „Хунд“, „Щарк“, „Задек“, — бюрократични надгробни надписи, увековечили паметта на някоя отдавна забравена жертва. Другата стена бе заета от четири кантонерки. Върху едната от тях се мъдреше саксия с цвете, поставена там преди две години от една попрезряла секретарка, която по този начин бе дала израз на несподелената си страст към Ксавиер Марч. Цветето отдавна бе изсъхнало. С това се изчерпваше цялата мебелировка, ако не се брояха двете залепени едно до друго бюра под прозореца — на Марч и на Макс Йегер.

Марч окачи балтона си на куката до вратата. Не обичаше униформеното облекло и го избягваше при всяка възможност — тази сутрин например бе използвал проливния дъжд над Хафел като повод да облече сиви панталони и син пуловер. Бутна стола на Йегер към Йост.

— Седнете. Кафе?

— Да, ако обичате.

В коридора имаше автомат за кафе.

— Представи си, разполагаме и със снимки! Просто да не повярваш! Погледни само. — Марч разпозна гласа на Фибес от Отдела за сексуална престъпност, който се перчеше с най-новия си успех. — Направила ги е прислужницата. Погледни, вижда се всяко косъмче. Това маце си е направо професионален фотограф.

За какво ли ставаше дума? Марч натисна едно копче на автомата и в отвора се появи пластмасова чаша. Най-вероятно за съпруга на немски офицер и някой поляк, общ работник, докаран тук от Генералното губернаторство да се грижи за градината. Да, замесеният бе най-често поляк — някой замечтан и чувствителен поляк, който играе по сърдечните струни на съпругата, изпратила мъжа си на фронта. Сигурно някоя ревнивка от Съюза на германските девойки ги бе фотографирала „неглиже“ в желанието си да се хареса на властите. Според Закона срещу опетняване на расата от 1935 г. това беше сексуално престъпление.

Марч отново натисна копчето на автомата.

Ще последва процес в Народния съд, който „Дер Щюрмер“ ще отрази с пикантни подробности за назидание на останалите. Две години в Равенсбрук за съпругата. Разжалване и позор за съпруга. Двайсет и пет години за поляка — ако има късмет; наказване със смърт, ако няма.

— По дяволите!

Чу се мъжки глас, който промърмори нещо, и Фибес, лукаво човече на около петдесет и пет, чиято жена бе избягала с един учител по ски от СС, избухна в смях. Хванал по една чаша кафе във всяка ръка, Марч се върна в кабинета и затръшна с крак вратата зад себе си.

Имперска криминална полиция

Вердершер Маркт 5/6
Берлин

СВИДЕТЕЛСКИ ПОКАЗАНИЯ

Казвам се Херман Фридрих Йост, роден на 23.2.1945 г. в Дрезден, понастоящем курсант във Военната школа „Сеп Дитрих“ в Берлин. В 05:30 ч. тази сутрин излязох за редовния си крос. Обикновено бягам сам по следния

маршрут: на запад през гората Груневалд до езерото Хафел, на север покрай брега до ресторант „Линдвердер“ и после на юг до казармата в Шлахтензее. На триста метра северно от шосето за Шваненвердер забелязах предмет във водата до самия бряг. Беше тяло на мъж. Дотичах покрай брега до телефонната будка, намираща се на половин километър от мястото, и се обадох в полицията. Върнах се при трупа и изчаках идването на полицейските власти. През цялото време на гореописаните събития валише силен дъжд. Не видях други лица.

Давам тези показания доброволно в присъствието на следователя от Кримо Ксавиер Марч.

Редник от СС Х. Ф. Йост

08:24/14.4.1964

Марч се облегна назад в стола и докато младежът подписваше показанията, внимателно го огледа. Имаше меки черти. Лицето му бе розово, с гладка като на бебе кожа, но около устата позагрозена от младежки пъпки. Над горната устна бе набол русоляв мъх. Едва ли се бръснеше.

— Защо бягате сам?

Йост му подаде обратно листа с показанията.

— Защото така мога да размишлявам. Приятно е да бъдеш самичък поне веднъж през деня. В казармата човек рядко има възможност да остане насаме със себе си.

— Откога сте в казармата?

— От три месеца.

— Харесва ли ви?

— Да ми харесва! — Младежът извърна лице към прозореца. — Тъкмо бях започнал да следвам в университета в Гьотинген и пристигна повиквателната. Не бих казал, че това беше най-щастливият ден в живота ми.

— Какво следвахте?

— Литература.

— Немска литература ли?

— Има ли друга? — На лицето му се появи същата неуверена усмивка. — Надявам се да се върна в университета, като отслужа трите си години. Искам да бъда учител, писател. Не войник.

Марч прегледа показанията.

— Ако сте настроен толкова антивоенно, какво търсите в СС? — запита той, досещайки се за отговора.

— Заради баща ми. Той беше един от основателите на Лайбщандарте „Адолф Хитлер“. Знаете как е — единствен син, бащин завет...

— Сигурно се чувствате ужасно.

— Справям се някак. Освен това ми казаха — неофициално, разбира се, — че няма да ме пратят на фронта. В офицерската школа в Бад Толц търсят преподавател, който да води курс за упадъчната същност на американската литература. Упадъчна същност: това май е повече по моята част. — Йост събра кураж за нова усмивка. — Може да стана специалист в тази област.

Марч се засмя и отново погледна към листа с показанията. Нещо там не беше в ред. Изведнъж схвана какво е.

— Не се съмнявам, че ще станете — каза той, остави листа настрана и се изправи. — Желая ви успех в преподаването.

— Мога ли да тръгна?

— Да, разбира се.

Йост стана с израз на облекчение. Марч постави ръка върху дръжката на вратата.

— Само още една последна подробност. — Той се обърна и погледна младежа право в очите. — Защо ме лъжете?

Йост рязко отметна назад глава.

— Какво?

— Казвате, че сте излезли от казармата в пет и трийсет. В шест и пет сте позвънили в полицията. Шваненвердер е само на три километра от казармата. Вие сте с добра физика, бягате всеки ден. При този дъжд едва ли сте се помайвали. Ако не сте започнали ненадейно да куцате, трябва да сте стигнали до езерото доста преди шест. Тоест от трийсет и петте минути, които фигурират в показанията ви, остават незапълнени, да речем, някъде около двайсет. Какво сте правили през това време, Йост?

Младежът изглеждаше обзет от паника.

— Може да съм излязъл от казармата малко по-късно. Или пък съм направил най-напред няколко обиколки на спортната площадка.

— Може така, може иначе... — Марч поклати неодобрително глава. — Всички тези факти подлежат на проверка, ето защо ви предупреждавам: ще си изпатите, ако се окаже, че вместо вие да ми казвате истината, ви я поднасям аз. Хомосексуалист ли сте?

— За бога, господин щурмбанфюрер...

Марч постави ръце върху раменете на Йост.

— За мен това е без значение. Бягате всяка сутрин самичък, за да се видите с някого за двайсетина минути в гората. Възможно е. Но това си е ваша работа. Моят буквар не го брой за престъпление. Трупът е единственото, което ме интересува. Не видяхте ли някого друго? Какво правихте в действителност?

Младежът поклати глава.

— Нищо, заклевам се.

В големите му, светли очи напиреха сълзи.

— Добре. — Марч пусна раменете му. — Почакайте долу. Ще поръчам кола да ви откара в Шлахтензее. — Той отвори вратата. — И помнете какво ви предупредих: по-добре е вие да ми кажете истината сега, отколкото аз сам да я открия по-късно.

Йост се поколеба и Марч за миг остана с впечатлението, че се кани да изрече нещо, но после се отказа, излезе в коридора и си отиде.

Марч позвъни в подземния гараж и поръча кола. Затвори телефона и се загледа през мръсния прозорец в отсрещния зид. Черните тухли лъщяха под покривалото на дъжда, който се стичаше от горните етажи. Дали не попритисна момчето малко повече, отколкото бе нужно? Може би. Но понякога само така можеш да уловиш истината, от засада, нападайки я изненадващо в гръб. Лъжеше ли Йост? Разбира се. Но, от друга страна, ако наистина беше хомосексуалист, можеше ли да си позволи да не лъже? Всеки, обвинен в „антиобществени прояви“, начаса биваше изпращан в концентрационен лагер. Служещите в СС, арестувани за хомосексуализъм, биваха въдворявани в наказателни батальони на Източния фронт. Малцина от тях се връщаха.

През последната година Марч неведнъж се бе натъквал на младежи като Йост. Броят им се увеличаваше с всеки изминал ден. Бунт срещу родителите. Недоверие към държавата. Американски

радиостанции. Напечатани на циклостил забранени книги — Гюнтер Грас и Греъм Грийн, Джордж Оруел и Дж. Д. Селинджър. Протестираха най-вече срещу войната — срещу борбата с поддържаните от американците съветски партизански отряди на изток от Урал, която продължаваше вече два̀сет години и по всичко изглежда, никога нямаше да има край.

Почувства внезапен срам от поведението си спрямо Йост и се замисли дали да не слезе да му се извини. Но след това както винаги реши, че дългът му към мъртвите е по-важен. Щеше да изкупи грубиянското си поведение от тази сутрин, като върне името на безименното тяло от езерото.

Дежурната секция в Берлинската криминална полиция заемаше почти целия трети етаж от сградата на Вердершер Маркт. Марч изкачи стъпалата на бегом, по две наведнъж. Пред входа въоръжен с автомат часовой поиска да види пропуска му. Чу се глухо изщракване на електронни ключалки и вратата се отвори.

Осветена карта на Берлин заемаше половината от стената в дъното. Звездна галактика от светлинки — оранжеви в полутъмното помещение — обозначава̀ше сто два̀сет и двата полицейски участъка на столицата. Вляво се намира̀ше втора карта, още по-голяма от първата, която изобразява̀ше целия Райх. Червени лампички сочеха по-важните градове със собствени отдели на Крипо. Сърцето на Европа светеше в алено. На Изток светлинките постепенно изтънява̀ха, додето отвъд Москва само тук-там проблясва̀ха отделни точки, трепкаци като лагерни огньове в тъмнината. Планетариум на престъпността.

Краузе, шефът на Дежурната секция за цял Берлин, седеше върху един подиум под електронното табло. Говореше по телефона, когато Марч се приближи, и затова вдигна ръка за поздрав. Пред него дванайсет жени в колосани бели ризи седяха в разделени от стъклени прегради кабини. Върху главата на всяка имаше слушалки с прикрепен към тях, издаден напред микрофон. Какви ли неща им се случва̀ше да чуят! Сержант от танкова дивизия се връща вкъщи след обиколка на Изток. Вечеря със семейството си, след което изважда пистолета и застрелва първо жена си, а после поред и трите си деца. Накрая разбива в стената собствения си череп. Истерична съседка звъни в

полицията. Съобщението пристига тук — едва след като го проверят, преценят и съкратят, то бива изпратено на долния етаж, за да поеме пътя по коридора с напукан зелен линолеум и застояла цигарена миризма.

Зад гърба на дежурния офицер униформена секретарка със сърдито лице нанасяше данните в таблото за нощните произшествия. То имаше четири графи: престъпления (тежки), престъпления (с насилие), злополуки, смъртни случаи. Всяка графа беше разделена на още четири: време на произшествието, източник на информацията, подробности, предприети действия. Всичко, случило се в една обикновена, не особено размирна нощ в най-големия град на света с десетмилионно население, се свеждаше до няколко йероглифа върху два-три квадратни метра бяла пластмаса.

От десет часа вечерта имаше осемнайсет смъртни случая. Най-тежкото произшествие — *IX 2Д 4К* — бе автомобилна катастрофа в Панкоф, станала в единайсет и нещо; убити — трима възрастни и четири деца. Не бяха предприети действия — случаят можеше да бъде оставен на Орпо. Семейство, загинало при пожар в една къща в Кройцберг, намущкване с нож пред някакъв бар във Вединг, пребита до смърт жена в Шпандау. Данните от провалената сутрин на Марч бяха записани последни: *06:07 /О/* (това означаваше, че съобщението е дошло от Орпо) *IX Хафел/Марч*. Секретарката отстъпи назад и затвори маркера си с рязко щракване. Краузе бе свършил телефонния разговор и се готвеше за отбрана.

— Вече ти се извиних, Марч.

— Остави. По-добре ми дай списъка на изчезналите. За цял Берлин, да речем, от последните две денонощия.

— Веднага. — По лицето на Краузе се изписа облекчение и той се обърна във въртящия се стол към сърдитата секретарка. — Чухте какво каза следователят, Хелга. Проверете също така да не би през последния час да е дошло някое ново съобщение. — Повторно се извъртя със стола към Марч; очите му бяха зачервени от безсъние. — Можех да почакам още час, преди да ти позвъня. Но нали знаеш, всякакви инциденти в тоя район...

Марч вдигна поглед към картата на Берлин. По-голямата ѝ част представляваше сива паяжина от улици. Но отляво се набиваха в очи две цветни петна: зеленото на гората Груневалд и успоредно на него

синята лента на Хафел. Свит като ембрион посред езерото, се виждаше остров — с брега го свързваше тънката пъпна връв на издигнато над водата шосе.

Шваненвердер.

— Гьобелс още ли има къща там?

Краузе кимна утвърдително.

— Както и всички останали.

Шваненвердер бе една от най-люксовите жилищни зони на Берлин, където всъщност живееше правителството. Няколко десетки добре заслонени, невидими резиденции. Охрана в началото на шосето, свързващо острова с брега. Място за уединение и уютен живот, с гористи пейзажи и усамотени кейчета. Убежище, твърде неподходящо за едно мъртво тяло. Водите на езерото бяха изхвърлили трупа само на триста метра от къщите.

— Колегите от местната Орпо му викат „развъдника на фазани“ — каза Краузе.

Марч се засмя: „златни фазани“ бе жаргонен израз за партийните лидери.

— Пред тия врати винаги трябва да е добре пометено. Междувременно Хелга се бе върнала.

— Лица, обявени за изчезнали от неделя насам и неоткрити до този момент — съобщи тя и подаде на Краузе дълъг списък с отпечатани имена. Той го погледна и от своя страна го подаде на Марч.

— Ще има доста да се потрудиш — каза Краузе. Мисълта, изглежда, го забавляваше. — По-добре го дай на шишкавото си приятелче Йегер. Забрави ли, че случаят всъщност беше за него?

— Мерси за съвета. Мога поне да започна.

Краузе поклати глава.

— Бачкаш два пъти повече от другите. Не те повишават. Плащат ти скапана заплата. Да не си нещо мръднал?

Марч бе навил списъка на руло. Наведе се напред, тупна с него Краузе по гърдите и каза:

— Какво става с вашата съзнателност, другарю? *Arbeit macht frei.*

Девизът на концентрационните лагери. Работата те прави свободен.

Марч се обърна и се отдалечи между редиците от телефонистки. Зад гърба си чу Краузе, който търсеше съпричастието на Хелга.

— Нали виждате какво имам предвид? Що за идиотска шега?

Когато Марч се върна в кабинета, Макс Йегер тъкмо окачаше балтона си.

— Ксави! — възкликна Йегер и разпери широко ръце. — Обадиха ми се от Дежурното. Как да ти благодаря?

Беше облечен в униформата на щурмбанфюрер от СС. Куртката още носеше следи от тазсутрешната му закуска.

— Благодарни на размекнатото ми добро сърце — отвърна Марч. — И не бързай да се радваш. Не открихме нищо, с чиято помощ да идентифицираме трупа. От неделя насам в Берлин са изчезнали близо сто човека — проверяването им ще отнеме часове. А аз обещах на сина си да го изведе този следобед, така че ти предстои доста работа.

Марч запали цигара и започна да излага подробностите: мястото на произшествието, ампутираното стъпало, подозренията си спрямо Йост. Йегер го слушаше с пъшкане. Беше тромав двуметров мъжага с размъкнат вид и непохватни движения. Беше на петдесет, почти с десет години по-възрастен от Марч, но двамата деляха един и същи кабинет от 1959 година насам и понякога работеха като екип. Колегите от комендатурата се шегуваха зад гърба им, наричайки ги Лисицата и Мечока. И може би двамата наистина напомняха с нещо стара съпружеска двойка — често се джафкаха, а после се застъпваха един за друг.

— Ето списъка на изчезналите.

Марч седна на бюрото и разгъна свитъка: имена, рождени дати, часове, адреси на съобщилите. Йегер се надвеси над него. Пушеше къси дебели пури и униформата му се беше напоила с миризмата им.

— Според нашия незаменим доктор Айслер смъртта вероятно е настъпила снощи, някъде след шест, така че отсъствието на изчезналия едва ли е направило някому впечатление преди седем-осем. Току-виж все още да се надяват, че ще се върне тази сутрин. Което означава, че името му може да не е в списъка. Но трябва, мисля, да предвидим още две вероятности. Първата: че е изчезнал преди настъпването на смъртта. Втората — която, както знаем от печалния си опит, е напълно допустима: че Айслер е сбъркал времето на смъртта.

— Това приятелче не става и за конски доктор — подметна Йегер.

Марч набързо преброи имената в списъка.

— Сто и двама. Да допуснем, че нашият човек е на шейсет години.

— Да кажем петдесет за по-сигурно. Като покиснеш дванайсет часа във водата, и ти няма да си първа прелест.

— Прав си. Значи изключваме всички в списъка, родени след четиринайseta година. Остават дванайсетина имена. Идентифицирането ще е лесно: имаше ли дядо ти ляво стъпало? — Марч сгъна списъка, скъса го на две и даде едната половина на Йегер. — Кои са полицейските участъци на Орпо около Хафел?

— Николасзее — отвърна Макс. — Ванзее. Кладо. Гато. Пихелсдорф, но Пихелсдорф е доста на север.

През следващия половин час Марч позвъни във всеки един от тези участъци, включително и в Пихелсдорф, с въпроса дали не са били предадени случайно намерени дрехи. Или може би някой от местните скитници отговаря на описанието на трупа от езерото? Никаква следа. Той се съсредоточи върху своята половина от списъка. До единайсет часа беше проверил всяко едно от възможните имена. Изправи се и се протегна.

— Господин Никой.

Йегер бе приключил с телефонните проверки още преди десет минути и пушеше, загледан навън.

— Няма що, доста популярна личност. В сравнение с него дори ти би минал за любимец на познатите си. — Извади пурата от устата си и махна няколко парченца тютюн, попаднали на езика. — Ще проверя дали в Дежурното не са постъпили нови имена. Остави всичко на мене. И приятно прекарване с Пили.

В неугледната църква срещу Комендатурата късната сутрешна служба тъкмо бе свършила. Марч се спря на отсрещната страна на улицата и се загледа в свещеника. Наметнал износен шлифер върху расото, той заключваше вратата. Религията в Германия се ползваше с неодобрението на властите. Колко ли вярващи се бяха осмелили да пренебрегнат шпионите на Гестапо и да посетят богослужението,

запита се Марч. Цели шест или седем? Свещеникът пусна тежкия железен ключ в джоба си и се обърна. Забелязал, че Марч го наблюдава, начаса се отдалечи със сведен към земята поглед, като човек, хванат, че върши нещо нередно. Марч закопча мушамата си и го последва в мръсната берлинска утрин.

3.

— Строежът на Триумфалната арка започва през 1946-а и бива завършен през 1950-а за Деня на националното възраждане. Идеята за архитектурното ѝ оформление възниква по вдъхновение на Фюрера и се базира на собствени негови проекти, създадени през годините на борбата.

Седналите в туристическия автобус — или поне тези, които разбираха — възприеха информацията. Надигнаха се от седалките или се наклониха към пътеката, за да виждат по-добре. Ксавиер Марч, който седеше някъде по средата на автобуса, качи момченцето на скута си. Екскурзоводката, жена на средна възраст, облечена в тъмнозелената униформа на Райхсминистерството на туризма, бе застанала най-отпред с разкрасени за по-голяма устойчивост крака и с гръб към шофьора. Прегракналият ѝ от простуда глас хриптеше в уредбата.

— Арката е построена от гранит и има обем два милиона триста шейсет и пет хиляди шестстотин осемдесет и пет кубически метра. — Екскурзоводката кихна. — Триумфалната арка в Париж може да се вмести в нея четирийсет и девет пъти.

За миг каменната грамада се надвеси застрашително над тях. После внезапно се озоваха във вътрешността ѝ — необятен тунел с гранитна снага, по-дълъг от футболно игрище и по-висок от петнайсететажна сграда, увенчан със сводест, забулен в сумрак катедрален покрив. В следобедния здрач огърлици от фарове и задни светлини трепкаха в осемте ленти за движение.

— Арката е висока сто и осемнайсет метра. Ширината ѝ е сто шейсет и осем метра, а дълбочината — сто и деветнайсет метра. Върху вътрешните ѝ стени са издълбани имената на трите милиона войници, паднали в защита на Отечеството във войните 1914–1918 и 1939–1946 година.

Екскурзоводката отново кихна. Пътниците старателно проточиха шии, за да видят колоните с имената на загиналите. Групата беше смесена. Няколко японци, целите окичени с фотоапарати; американско семейство, чието момиченце беше на годините на Пили; няколко

немски заселници от Остланд или Украйна, дошли в Берлин за Деня на Фюрера. Докато минаваха покрай колоните с имената на падналите, Марч извърна поглед. Неяде сред тях беше името на баща му, а също и на двамата му дядовци. Той спря очи върху екскурзоводката. Решила, че никой не я наблюдава, тя се обърна и бързо избърса нос в ръкава си. Автобусът отново се гмурна в ситния дъжд.

— Напускайки арката, навлизаме в централната част на Булеварда на победата. Булевардът е построен по проект на райхсминистъра Алберт Шпеер и е завършен през 1957-а. Широк е сто два и три метра и има дължина пет и половина километра. По-широк е от Елисейските полета^[1] в Париж и е два и половина пъти по-дълъг.

По-висок, по-дълъг, по-голям, по-широк, по-скъп... Дори увенчана с лаврите на победата, помисли Марч, Германия пак не можеше да се отърве от парвенюшките си комплекси за малоценност. Нищо нямаше стойност само по себе си. Всичко трябваше да се сравнява с онова, което притежаваха чужденците...

— Гледката, която се разкрива от това място в северна посока по продължение на Булеварда, се смята за едно от чудесата на света.

— Едно от чудесата на света — Повтори шепнешком Пили.

И действително бе така, дори в ден като днешния. Оживен от нестихващо движение, булевардът се бе ширнал пред тях, а от двете му страни в шпалир се издигаха остъклените и гранитни стени на новите здания, проектирани от Шпеер: министерства, ведомства, универсални магазини, кина, жилищни сгради. В дъното на тази река от светлини, подобно на оловносив броненосец в ръмящия дъжд, се възправяше Голямата палата на Райха. Куполът ѝ бе наполовина забулен от ниските облаци.

Немските заселници зашепнаха във възхита.

— Прилича на планина — каза жената, която седеше зад Марч.

Беше със своя съпруг и четиримата си синове. Навярно цяла зима бяха обмисляли това пътуване. Рекламна брошура на Министерството на туризма, мечти за една априлска ваканция в Берлин: сгряващи мигове на утеха в заснежените, безлунни нощи на Минск или Киев, на хиляди километри далеч от дома. Как ли бяха дошли дотук? Може би с организирана екскурзия на „Сила чрез радост“: двучасов полет в някой

юнкерс с кацане във Варшава. Или тридневен пътуване в семейния фолксваген по автомагистралата Берлин — Москва.

Пили се измъкна от прегръдката на баща си и се отправи с клатушкане към предната част на автобуса. Марч стисна костта на носа си между палеца и показалеца: нервна привичка, която беше придобил — кога ли? — най-вероятно по време на подводничарската си служба, когато шумът от витлата на британските военни кораби беше толкова близо, че корпусът на подводницата затреперваше и човек се питаше дали следващата им подводна атака няма да е последната в живота му. Уволни се от флота по болест през 1948-а. Съмняваха се за туберкулоза и трябваше да прекара една година, възстановявайки здравето си. След това, поради липса на нещо по-интересно, постъпи като лейтенант в бреговата охрана във Вилхелмсхафен. Същата година се ожени за Клара Екарт, медицинска сестра, с която се бе запознал в една клиника за туберкулозни. През 1952-ра получи назначение в Хамбургската криминална полиция. През 54-та, когато Клара беше бременна и бракът им явно не вървеше, го преместиха на по-висока длъжност в Берлин. Паул — Пили — се бе родил точно преди десет години и един месец.

Какво точно се случи? Не обвиняваше Клара. Тя си бе останала същата. Беше жена със силен характер, която искаше от живота няколко прости неща: дом, семейство, приятели, доверие. Но Марч... Той се бе променил. След десетгодишна служба във Военния флот и дванайсет месеца, прекарани на практика в уединение, бе стъпил на сушата и се бе озовал в свят, който му изглеждаше почти непознат. Когато отиваше на работа, гледаше телевизия, вечеряше с приятели и дори когато — да му прости господ — лежеше нощем до жена си, на Марч понякога му се струваше, че все още е на борда на подводницата, че обикаля под водите на ежедневието, самотен, вечно нащрек.

Беше взел Пили на обед от дома на Клара — едноетажна къща в монотонен следвоенен жилищен квартал в Лихтенраде, в южните покрайнини на града. Паркираш отпред, натискаш два пъти клаксона, чакаш трепването на пердето в гостната. Такава беше процедурата, установила се по негласно споразумение помежду им, откакто се бяха развели преди пет години — начин да избягват неудобните срещи; ритуал, в който според строгите разпоредби на Семейния закон на Райха Марч трябваше търпеливо да участва веднъж на всеки четири

недели, стига да му позволява работата. Вторник не беше обичайният ден за свиждане, но сега училищата имаха ваканция — от 1959 година насам вместо за Великден учениците получаваха една седмица ваканция за Деня на Фюрера.

Вратата се бе отворила и Пили се бе появил — като някое срамежливо дете, което побутват да излезе на сцената въпреки нежеланието му. Облечен в новата си униформа от Пимпф — току-що изгладена черна риза и тъмносини къси панталони, — той мълчаливо седна в колата. Марч го прегърна с известна неловкост.

— Изглеждаш страхотно. Как е училището?

— Добре.

— А майка ти?

Момчето повдигна рамене.

— Какво искаш да правим?

Отново повдигане на рамене.

Обядваха на Будапещер Щрасе, срещу зоологическата градина, в една модерна закусвалня с пластмасови столове и маси: баща и син, пред единия бира и наденички, пред другия ябълков сок и хамбургер. Заговориха за Пимпф и лицето на Пили просветна. Докато не те приемат в Пимпф, всъщност си нищо, „същество без униформа, което никога не е участвало в групов сбор или поход“. Разрешаваха ти да постъпиш в организацията след навършване на десет години. Петнайсетгодишен те приемаха в редовете на Хитлерюгенд.

— Бях първи в проверката за готовност.

— Браво.

— Трябва да пробягаш шейсет метра за дванайсет секунди. Има още дълъг скок и тласкане на гюле. А също и поход — ден и половина. Трябва да прочетеш и да знаеш за идеите на Партията. И да изрецитираш думите от песента на Хорст Весел.

За миг на Марч му се стори, че момчето ще започне да пее. Побърза да го прекъсне:

— А камата ти?

Пили взе да рови в джоба и в съсредоточението си сбърчи чело. Колко много прилича на майка си, помисли Марч. Същите широки скули и налети устни, същите раздалечени кестеняви очи със сериозен поглед в тях; Момчето внимателно постави камата на масата пред себе си. Марч я взе в ръка. Спомни си деня, в който получи своята. Кога

беше това? През 34-та? Едно развълнувано момче, което вярва, че е прието в мъжките редици. Обърна камата и пречупеният кръст върху дръжката проблесна. Претегли я на дланта си и я върна на Пили.

— Гордея се с теб — излъга той. — Какво искаш да правим? Можем да отидем на кино. Или в зоологическата градина.

— Искам туристическа обиколка с автобуса.

— Но нали го правихме миналия път. А и по-миналия.

— Нищо. Искам обиколка с автобуса.

— Голямата палата на Райха е най-грандиозната сграда в света. Тя се издига на близо четвърт километър височина и понякога — например в дни като днешния — върхът на купола ѝ се губи в облаците. Самият купол има диаметър сто и четирийсет метра. Куполът на римската катедрала „Свети Петър“ може да се вмести в него шестнайсет пъти.

Бяха стигнали края на Булеварда на победата и навлизаха в Адолф Хитлер Плац. Отляво площадът бе ограден от Главното командване на Вермахта, отдясно — от новата Райхсканцелария и Двореца на Фюрера. Право пред тях бе Палатата. Оловният ѝ цвят се бе стопил с намаляване на разстоянието. Сега добре виждаха онова, което им разказваше екскурзоводката: че колоните на входа са от червен гранит, доставен от Швеция, а от двете им страни се издигат златни статуи на Атлас и Тера Матер, които крепят на плещите си кълба, изобразяващи небето и земята. Палатата бе ослепително бяла като сватбена торта, а куполът ѝ от кована мед имаше убито зелен цвят. Пили все още беше отпред при екскурзоводката.

— Голямата палата се използва само за най-тържествените церемонии на Райха и в нея могат да се поберат сто и осемдесет хиляди души. Заслужава да се отбележи едно интересно и непредвидено явление: дъхът на такъв брой хора се издига към купола и образува облаци, чиято кондензирана влага пада надолу във вид на лек дъжд. Голямата палата е единствената сграда в света, която създава свой собствен климат...

Марч вече бе чувал всичко това. Погледна през прозореца и видя трупа в калта. Плувки! Какво ли е възнамерявал да прави старецът? Да поплува в понеделник вечер? Черни облаци бяха затиснали Берлин

още в късния следобед. Когато най-сетне се изви бурята, стоманените остриета на дъжда зачаткаха по улиците и покривите, заглушавайки гръмотевиците. Може би самоубийство? Трябваше да помисли и за тази възможност. Гмурваш се в студените води на езерото, отправяш се към центъра му, държиш тялото си изправено и цапаш с крака и ръце в тъмнината, загледан в светкавиците над дърветата с надежда, че умората ще свърши останалото...

Пили отново бе седнал до него и подскачаше върху седалката от възбуда.

— Ще видим ли Фюрера, татко?

Картината пред очите на Марч се стопи и той почувства угризения. Тъкмо тази негова занесеност предизвикваше негодуванието на Клара: *Дори когато си тук, всъщност си другаде...*

— Едва ли — отвърна Марч.

— Отдясно се намират Райхсканцеларията и резиденцията на Фюрера — чу се отново гласът на екскурзоводката. — Фасадата ѝ има дължина седемстотин метра — със сто метра по-дълга от фасадата на двореца на Луи Четиринайсети във Версай.

Продължиха да обикалят с автобуса и пред погледа им една по една взеха да изникват прелестите на Райхсканцеларията: мраморни колони и червени мозайки, бронзови лъвове, позлатени статуи, готически надписи — здание, прилично на китайски дракон, заспал в единия край на площада. Четирима гвардейци от почетната рота на СС стояха изопнати под издут от вятъра флаг с пречупен кръст. Сградата нямаше прозорци, но на пет етажа височина, вдаден навътре в стената, се намираше балкон — на него Фюрерът се показваше в случаите, когато на площада се събереше едномилонна тълпа. Дори и сега там имаше няколко десетки посетители — вдигнали глави и приковали погледи в плътно спуснатите щори, с лица, побледнели от очакване и надежда...

Марч погледна сина си. Пили седеше като омагьосан, стиснал здраво в дланта си малката кама, сякаш бе разпятие.

Автобусът ги остави там, откъдето ги бе взел — пред Берлин-Готенландската гара. Когато слязоха, минаваше пет часът — в небето

гаснеха последните остатъци светлина. Денят си отиваше, отвратен от себе си.

Входът на гарата бълваше потоци от хора — войници с раници, придружени от приятелки или съпруги, чужди работници с мукавени куфари и мръсни, стегнати с връв вързопи, заселници, току-що слезли от влака след два дни път от степите и зяпнали в стресната почуда светлините и човешките тълпи. Навсякъде гъмжеше от униформи. Тъмносини, зелени, кафяви, черни, сиви, каки. Като в края на фабрична смяна. Също като във голям цех се чуваха пронизителни свирки и тракане на метал, усещаше се сгорещеният мирис на масло, на спарен въздух и стоманени стърготини. От стените настойчиво те преследваха удивителни знаци. „Бъди винаги бдителен!“, „Внимание! Щом видиш съмнителен пакет, съобщавай веднага!“, „Опасност от терористични акции!“

Високи колкото къщи влакове, стъпили върху релси, широки четири метра, потегляха оттук към предните постове на Германската империя — към Готенланд (някогашния Крим) и Теодерихсхафен (някогашния Севастопол); към Генералния комисариат Таврида и столицата му, Мелитопол; към Волин-Подоле, Житомир, Киев, Николаев, Днепропетровск, Харков, Ростов, Саратов... Терминалът на един нов свят. Съобщения за пристигания и отпътувания периодично прекъсваха увертюрата „Кориолан“ по високоговорителя. Докато си проправяха път в тълпата, Марч понечи да хване Пили за ръка, но момчето го отблъсна.

Додето изкарат колата от подземния паркинг, минаха петнайсет минути, още петнайсет — докато се измъкнат от задръстените улици около гарата. Пътуваха в мълчание. Почти бяха стигнали Лихтенраде, когато Пили изведнъж каза:

— Ти си асоциален, нали?

Произнесена от устата на едно десетгодишно момче, при това с такова внимание, думата звучеше тъй нелепо, че Марч едва не се изсмя. Асоциален: в партийния речник за провинения над нея стоеше само още една дума, предател. Асоциален. Човек, който бойкотира Зимната неделна помощ за нуждаещите се. Който не участва в безбройните националсоциалистически организации. В Националсоциалистическата федерация по ски. В Националсоциалистическото туристическо дружество. В

Националсоциалистическия клуб по автомобилизъм. В Националсоциалистическото дружество на офицерите от Криминалната полиция. Един следобед в Лустгартен се бе натъкнал дори на парадна обиколка, организирана от Националсоциалистическия съюз на носителите на ордена „За гражданска доблест“.

— Глупости.

— Така казва чичо Ерих.

Ерих Хелферих. Значи вече го наричаме „чичо Ерих“. Фанатик от най-неприятните, партиен функционер от Централното управление на Партията в Берлин. Досаден, очилат командир на младежки отряд. Марч усети, че ръцете му стисват кормилото. Хелферих бе започнал да се вижда с Клара преди година.

— Казва, че не използваш поздрава на Фюрера и разправяш вицове за Партията.

— А той откъде знае всичко това?

— Твърди, че имаш досие в Централното управление и че е само въпрос на време да те приберат. — Момчето бе готово да се разплаче от срам. — Мисля, че не лъже.

— Пили!

Вече спираха пред къщата.

— Мразя те.

Думите бяха изречени със спокоен, равен глас. Момчето слезе. Марч отвори своята врата, заобиколи колата и се спусна след него. От вътрешността на къщата се разнесе кучешки лай.

— Пили! — отново извика той.

Входната врата се отвори. На прага застана Клара, облечена в униформата на Движението на жените от НСДАП. Зад гърба ѝ Марч зърна дебнещия силует на Хелферих в кафява униформа. Кучето, млада немска овчарка, изхвъркна навън и заподскача около Пили, който се мушна покрай майка си и изчезна във вътрешността на къщата. Марч понечи да го последва, но Клара му препречи пътя.

— Остави детето на мира. Махай се! Остави всички ни на мира!

Тя хвана кучето зашийника и го повлече навътре. Скимтенето му се разнесе отвъд затръшнатата врата.

По-късно, докато шофираше към центъра на Берлин, Марч непрекъснато се сецаше за кучето. Даде си сметка, че то е единственото същество в този дом, което не носи униформа.

Ако не беше толкова потиснат, би се изсмял.

---

[1] Т.е. булевард „Шанз-елизе“. — Бел. NomaD. ↑

4.

— Ама че скапан ден — възкликна Макс Йегер. Беше седем и половина вечерта и той обличаше балтона си в кабинета на Вердершер Маркт. — Никакви случайно намерени вещи. Нито пък дрехи. Проверих всички изчезнали по списъка чак до четвъртък. Нищичко. Какво излиза? Че цяло едно денонощие от предполагаемото настъпване на смъртта никой не е забелязал отсъствието му. Сигурен ли си, че не е най-обикновен скитник?

Марч поклати глава.

— Твърде охранен беше. А и скитниците не носят плувки. Поне обикновено е така.

— Отгоре на всичко — Макс смукна за последен път от пурата си, преди да я изгаси — довечера съм на партийно събрание. „Германската майка: народна боркиня на домашния фронт“.

Подобно на останалите следователи от Крипо, в това число и на Марч, Йегер имаше чин щурмбанфюрер от СС. За разлика от него обаче миналата година бе станал член на Партията. Не че Марч имаше нещо против. Всеки, който се стремеше към повишение, трябваше да членува в Партията.

— Ханелоре ще дойде ли?

— Ханелоре ли? Носителка на Почетния кръст на германската майка, трета степен? Разбира се, че ще дойде. — Макс погледна часовника си. — Имам време тъкмо за една бира. Какво ще кажеш?

— Не тази вечер, благодарая ти. Ще сляза надолу с теб.

Двамата се разделиха на стъпалата пред Комендатурата. Йегер му махна с ръка и пое наляво към барчето на Обвал Щрасе, а Марч сви надясно към реката. Крачеше бързо. Дъждът беше спрял, но въздухът все още бе влажен и мъглив. Уличните фенери, поставени още преди войната, хвърляха мъждива светлина върху черния паваж. Откъм Шпрее между сградите си проби път приглушеният зов на корабна сирена.

Марч зави покрай един ъгъл и тръгна успоредно на реката. Изпитваше приятно усещане от допира със студения нощен въздух,

който щипеше лицето му. Един шлеп пухтеше срещу течението — на носа му гореше самотна светлинка, а долу при кърмата като във врящ казан се вихреха черни водни талази. Тук нямаше коли, нито хора. Градът сякаш се бе стопил в тъмнината. Марч с неохота се отдалечи от реката и прекоси площада Шпител Маркт в посока към Зайдел Щрасе. Няколко минути по-късно прекрачи прага на Берлинската морга.

Доктор Айслер си беше отишъл. Съвсем в реда на нещата. „Обичам те — прошепна женски глас в безлюдното фоайе — и искам да дам живот на децата ти.“ Един служител в мръсна бяла престилка неохотно извърна поглед от портативния телевизор и провери личната карта на Марч. Отбеляза нещо в регистъра, взе връзка ключове и му кимна да го последва. Зад гърба им се разнесе мелодията на поредната сапунена опера от вечерната програма на Райхстелевизията.

Летящи врати водеха към коридор, приличен досущ на десетки коридори в Комендатурата на Вердершер Маркт. Дали някъде не седеше невидим райхсдиректор, отговарящ за неизменния зелен линолеум? Марч последва служителя в асансьора. Металната решетка изщрака и те се спуснаха в приземния етаж.

На входа на самата морга, под една табелка с надпис „Пушенето забранено“, и двамата запалиха цигари — привичка на професионалисти, която ги предпазваше не от миризмата на трупове (помещението представляваше хладилна камера и не се долавяше мирис на разложение), а от острите изпарения на дезинфекционните препарати.

— Кой ви интересува? Оня, старият, дето го докараха към осем и нещо ли?

— Именно той — отвърна Марч.

Служителят издърпа ръчката на тежката врата и я отвори с усилие. Когато влязоха, отвътре ги лъхна вълна студен въздух. Продълговати неонов лампи осветяваха с хладна светлина постлан с бели плочки под, чиито две леко наклонени страни се събираха в тесен улей по средата. В стените бяха вградени тежки метални чекмеджета, прилични на чекмеджетата на кантонерка. Служителят откачи от стената един класьор, който висеше до ключа за осветление, и тръгна покрай чекмеджетата, проверявайки номерата.

— Ето тук.

Той мушна класьора под мишница и силно дръпна чекмеджето, което се плъзна напред. Марч се приближи и отметна бялото покривало.

— Ако желаете, можете да си вървите — каза той, без да се обръща. — Ще ви повикам, когато свърша.

— Забранено е. Такива са разпоредбите.

— Да не би да повредя доказателствения материал, така ли? Не ме разсмивайте.

Видът на мъртвия бе все така отблъскващ и при втората им среща. Сурово, подпухнало лице, малки очички, злобна извивка на устните. Черепът беше почти плешив, с изключение на няколко побелели кичура. Носът бе остър, с по една дълбока вдлъбнатина от двете страни. Вероятно бе носил очила от години. По самото лице нямаше белези, но върху бузите се виждаха две симетрично разположени синини. Марч пхна пръсти в устата и напипа меките ръбове на венците. В даден момент изкуственото чене явно бе изхвъркнало навън.

Той дръпна покривалото по-надолу. Показаха се широки рамене и силно тяло, по което личаха първите признаци на напълняване. Марч внимателно надипли белия плат на няколко сантиметра над ампутираното стъпало. Винаги проявяваше почит към мъртвите. Едва ли на Курфюрстендам съществуваше известен сред обществото доктор, който да се отнася с по-голямо внимание към своите пациенти, отколкото Ксавиер Марч.

Той дъхна върху дланите си, после бръкна във вътрешния джоб на своята мушама. Извади тенекиена кутийка и я отвори. Извади и две бели картончета. Цигарата горчеше в устата му. Хвана лявата китка на мъртвия — беше ледена, факт, който всеки път отново го поразяваше — и разтвори вкочанените пръсти. Внимателно притисна върха на всеки един от тях върху черната мастилена подложка. След това остави кутийката, взе едно от картончетата и стори същото върху него. Огледа резултата и повтори процедурата с дясната ръка на мъртвия. Служителят го гледаше с огромен интерес. Мастилените петна върху белите длани изглеждаха шокиращо, като гавра с мъртвия.

— Почистете го — каза Марч.

Комендатурата на Имперската криминална полиция се намиреше на Вердершер Маркт, но истинската кухня на полицейските разследвания — лабораториите за съдебномедицинска експертиза, криминалните архиви, оръжейният склад, стаите за разпит, арестантските килии — се помещаваше в Полицайпрезидиума на Александер Плац. Тъкмо тази прусашка крепост, разпростряла туловището си срещу най-оживената станция на берлинското метро, бе следващата спирка в обиколката на Марч. Пътят дотам му отне петнайсет минути бърз ход.

— Подиграваш ли се с мене?

Гласът, в който звучеше такова неверие, принадлежеше на Ото Кот, заместник-началник на Отдела за дактилоскопия.

— Няма как, спешен случай — повтори Марч.

Той смукна отново от цигарата си. С Кот бяха стари познати. Преди две години заловиха шайка въоръжени бандити, застреляли един полицай в Ланквиц. След тази акция Кот получи повишение.

— Знам, че са те затрупали с поръчки чак до стотния рожден ден на Фюрера — продължи Марч. — Знам, че и Сипо ти вадят душата за терористи и какво ли не още. И все пак, моля те, направи ми тази услуга.

Кот се облегна назад в стола си. Върху етажерката зад гърба му Марч зърна книгата по криминология на Артур Небе — публикувана преди трийсет години, но все още беше основното помагало в тази област. Небе оглавяваше Крипо от 1933-та.

— Дай да видя придобивката ти — каза Кот.

Марч му подаде двете картончета. Кот ги погледна и кимна.

— Мъж — обясни Марч. — Около шейсетгодишен. Мъртъв от един ден.

— Влизам му в положението. — Кот свали очилата си и разтърка очи. — Добре. Ще ги сложа на върха на купчината.

— Колко ще трае?

— До сутринта би трябвало да са готови. — Кот отново сложи очилата си. — Само не разбирам откъде знаеш, че въпросната личност има криминално досие.

Марч не знаеше, но не възнамеряваше да предостави на Кот възможност да се измъкне от току-що даденото обещание.

— Просто ми вярвай, и толкова — отвърна той.

Върна се вкъщи след единайсет. Допотопният асансьор не работеше. Стълбището, застлано с протрита кафява пътека, миришеше на прокиснало ядене, на варено зеле и прегоряло месо. Подминавайки втория етаж, чу кавгата на младото семейство, което живееше под неговото жилище.

— *Как можеш да говориш така?*

— *Ти не направи нищо! Нищичко!*

Някъде се затръшна врата. Заплака бебе. Другаде усилиха радиото в отговор. Обичайната симфония на живота в една жилищна кооперация. Някога тази сграда се бе ползвала с по-висок престиж. Сега обаче и за нея, и за обитателите ѝ бяха настъпили други времена. Марч се качи на третия етаж и влезе в апартамента си.

Навсякъде беше студено — както обикновено нямаше отопление. Апартаментът се състоеше от пет помещения: гостна с хубав висок таван, чиито прозорци гледаха към Ансбахер Щрасе; спалня с желязно легло, малка баня и още по-малка кухня; последната стая бе пълна със спасеното от брака му имущество, което пет години по-късно си седеше все така опаковано в кашони. Дом. Малко по-голям от четирийсет и четирите квадратни метра, полагащи се за едно „народно жилище“.

Преди Марч да се нанесе в апартамента, там бе живяла вдовицата на един генерал от Луфтвафе. Беше го наела веднага след войната и го бе занемарила напълно. Когато през втората седмица от своето нанасяне сменяше мухлясалите тапети в спалнята, Марч попадна на пъхната зад тях фотография, сгъната на миниатюрно квадратче. Портрет в преливащо кафяво и кремаво, на който бяха обозначени годината — 1929 — и името на едно берлинско фотоателие. Семейство, снимано на фона на изрисуван пейзаж. Чернокоса жена, отправила нежен поглед към пеленачето в обятията си. Съпруг, изправен гордо зад нея и сложил ръка на рамото ѝ. До него — невръстно момче. Марч сложи снимката на полицата над камината и никога не я махна оттам.

Момчето, тогава на възрастта на Пили, сега би било на годините на Марч. Кой ли бяха тези хора? Какво се бе случило с детето? Години наред Марч си задаваше тези въпроси, но се колебаеше да потърси отговор — в службата винаги разполагаше с достатъчно материал за мисловни упражнения, та да трябва сам да си поставя загадки. Но след

това, в навечерието на миналата Коледа, нещо — сам не знаеше какво, просто някакво смътно, но все по-тревожно чувство, съвпаднало по време с рождения му ден — го накара да се порови за отговор.

От книгата на собственика научи, че между 1928 и 1942 година жилището е било наето от някой си Вайс, Якоб. Но в полицията не съществуваше досие на името на Якоб Вайс. Нямаше сведения за евентуалното му преместване, заболяване или смърт. Обажданията в наборните архиви на Сухопътните войски, Военния флот и Луфтвафе потвърдиха, че не е бил мобилизиран. Фотоателието бе станало магазин за наемане на телевизори и архивите му бяха пропаднали. Никой от младите служители в кантората на собственика не си спомняше за семейство Вайс. То просто беше изчезнало. *Вайс. Бял. Бяло петно.* В душата си Марч вече се бе досетил за истината — а може би винаги я бе знаел, — но въпреки това една вечер тръгна да обикаля из кооперацията със снимка в ръка подобно на полицай, който търси свидетели, а останалите наематели го гледаха като побъркан само затова, че се е осмелил да попита. С едно-единствено изключение.

— Те бяха евреи — каза грозната старица от таванския етаж, затръшвайки вратата под носа му.

Разбира се. По време на войната всички евреи бяха евакуирани на Изток. Това не беше тайна за никого. Какво се бе случило с тях оттогава — никой не задаваше този въпрос пред другите или дори пред себе си, ако имаше достатъчно разум в главата си; не дори и един щурмбанфюрер от СС.

Тъкмо тогава — Марч ясно съзнаваше това — отношенията му с Пили започнаха да се влошават; тогава, когато взе да се буди преди разсъмване и да поема доброволно всеки извънреден случай.

Той постоя няколко минути, без да включва осветлението, загледан в колите на улицата, които пътуваха към Витенберг Плац. После отиде в кухнята и си наля голямо уиски. До умивалника лежеше броят на „Берлинер Тагеблат“ от понеделник. Взе го и се върна в гостната.

Винаги четеше вестника по един и същи начин. Започваше от края, от истината. Ако във вестника пишеше, че футболният мач между

Лайпциг и Кьолн е завършил с четири на нула за Лайпциг, новината най-вероятно беше вярна: дори Партията все още не бе изобретила начин да преобразява спортните резултати. Виж, спортните новини бяха нещо друго. БРОЕНИ ДНИ ДО ОЛИМПИЙСКИТЕ ИГРИ В ТОКИО. ПЪРВО УЧАСТИЕ НА САЩ СЛЕД ДВАЙСЕТ И ОСЕМ ГОДИШНО ЕМБАРГО. ГЕРМАНСКИТЕ АТЛЕТИ — КАКТО ВИНАГИ ВРЪХ В СВЕТОВНАТА АТЛЕТИКА. После идваше ред на рекламите. ЗА ГЕРМАНСКОТО СЕМЕЙСТВО! НЕЗАБРАВИМИ ДНИ В ГОТЕНЛАНД, РИВИЕРАТА НА РАЙХА! Френски парфюми, италиански коприни, скандинавски кожи, холандски пури, белгийско кафе, руски хайвер, английски телевизори — рогът на изобилието, пръснал благата си по страниците на вестника. Раждания, венчавки и некролози: ТЕБЕ, Ернст и Ингрид: син за Фюрера. ВЕНЦЕЛ, Ханс: 71 години, верен боец на Партията, непрежалима загуба.

После самотните сърца:

Петдесетгодишен лекар от чист арийски произход, ветеран от битката край Москва, с намерение да се установи на село, желае потомство от мъжки пол чрез брак със здрава, девствена, млада, скромна, трийсетгодишна арийка, годна за тежка физическа работа; необходимо изискване: широки бедра, плоски стъпала, да не носи обеци.

Вдовец, шейсет години, желае повторно съжителство с чистокръвна германка, готова да го ощастливи с потомство, което да предотврати прекъсването на рода по мъжка линия.

Културната хроника: все така завладяваща — Сара Леандер в „Жената от Одеса“, епичен разказ за заселването на южнотиролските земи: Глория Паласт, Берлин. Статия от музикалния редактор, критикуваща „упадъчните негроидни стенания“ на една млада английска рокгрупа от Ливърпул, изнесла концерт пред тълпи от ентузиазирани немски младежи в Хамбург. Херберт фон Караян ще дирижира Деветата симфония на Бетховен — Химна на Европа — на специален концерт по случай Деня на Фюрера в Албърт Хол, Лондон.

Уводна статия за студентските антивоенни протести в Хайделберг: ЗА ПРЕДАТЕЛИТЕ НЕ БИВА ДА ИМА МИЛОСТ! По всички въпроси вестникът заемаше твърда позиция.

Официален некролог: за някакъв партиен големец от Министерството на вътрешните работи. „Живот, отдаден в служба на Райха...“

Вътрешни новини: СЛЕД ПРОЛЕТНОТО ЗАТОПЛЯНЕ — ЗАСИЛВАНЕ НА БОЕВЕТЕ НА СИБИРСКИЯ ФРОНТ! НЕМСКИ ВОЙСКИ РАЗГРОМЯВАТ БОЛШЕВИШКИ ТЕРОРИСТИЧНИ ОТРЯДИ! Съобщението гласеше, че в Ровно, столицата на райхскомисариата Украйна, заради кървава разправа с немско заселническо семейство са били екзекутирани шестима водачи на терористки банди. Вестникът помещаваше снимка на най-новата имперска атомна подводница „Гросадмирал Дъониц“ в новата ѝ база в Тронхайм.

Външни новини: В Лондон бе съобщено, че през юли предстои официално посещение в Райха на крал Едуард и кралица Уолис, което цели „по-нататъшно укрепване на неразривните връзки на уважение и приятелство между народите на Великобритания и Германския райх“. Според Вашингтон победата на президента Кенеди на предварителните вътрешнопартийни избори в САЩ бе засилила шансовете му за спечелване на втори мандат...

Вестникът се изплъзна от ръката на Марч и падна на пода.

Половин час по-късно позвъни телефонът.

— Ужасно съжалявам, че те събудих. — В гласа на Кот звучеше сарказъм. — Бях останал с впечатлението, че случаят е спешен. Да се обадя ли утре?

— Не, не. — Марч се бе разсънил напълно.

— Дръж се да не паднеш. Страхотна находка! — За пръв път в живота си Марч чу Кот да се смее. — Само да не би да си играеш с мене, а? Да не би двамата с Йегер да сте ми свили някой номер?

— Казвай бързо.

— Най-напред малко предварителна информация. — Кот явно се забавляваше прекалено много, за да бърза с разкритията. — Трябваше да се поровим доста годинки назад, додето намерим съответстващите отпечатащи. Голямо ровене падна. Но си заслужаваше. Няма грешка — всичко съвпада съвсем точно. Твоят човек действително има

криминално досие. Бил е арестуван един-единствен път в живота си. От колегите ни в Мюнхен преди четирийсет години. И по-точно на девети ноември 1923-та.

Настъпи мълчание. Пет, шест, седем секунди.

— Аха! Виждам, че дори ти оценяваш важността на датата.

— Значи боец от старата гвардия. — Марч потърси с ръка цигарите на пода до стола си. — Как е името му?

— Точно така, боец от старата гвардия. Арестуван заедно с Фюрера след Бирения пуч. Изкопал си от езерото един от славните пионери на Националсоциалистическата революция. — Кот отново се изсмя. — Ако имаше повече акъл, трябваше да го оставиш да си лежи там.

— *Как е името му?*

След като Кот затвори телефона, Марч обикаля из апартамента цели пет минути, пушейки с настървение. После проведе три телефонни разговора. Първия с Макс Йегер. Втория с дежурния офицер в Комендатурата. За третия набра берлински номер. Тъкмо когато се канеше да затвори, в слушалката прозвуча сънен мъжки глас.

— Ти ли си, Руди? Обажда се Ксавиер Марч.

— Ксави, да не си полудял? Полунощ е.

— Не още. — Марч крачеше напред-назад по изтъркания килим с телефон в едната си ръка и слушалка, пъхната под брадичката. — Имам нужда от помощта ти.

— Господи боже!

— Какво знаеш за лицето Йозеф Булер?

Същата нощ Марч сънува сън. Намираще се отново на брега на езерото, валеше дъжд и трупът беше там, проснат по очи в калта. Марч го сграбчи за рамото и започна да го тегли — теглеше с всичка сила, но тялото не помръдваше. Сякаш беше от сивкавобяло олово. Когато обаче Марч се обърна да си върви, ръката на мъртвеца го стисна за глезена и започна да го дърпа към водата. Марч зарови пръсти в разкаляната земя, опитвайки се да намери нещо, за което да се улови, но напразно. Хватката на мъртвия беше желязна. И докато двамата

потъваха, мъртвешкото лице прие чертите на Пили — разкривено от гняв, абсурдно в своя срам, с уста, която крещеше: „Мразя те... Мразя те... Мразя те...“

ВТОРА ЧАСТ

СРЯДА, 15 АПРИЛ 1964

Разведряване, същ., ср.р., ед.ч.

1. От разведрявам — правя нещо да стане ведро, ясно (облаци, мъгли); прен. прогонвам тежки мисли, настроения.

2. Облекчаване (на политическа ситуация).

1.

Вчерашният дъжд се бе превърнал в неприятен спомен, почти заличен от паметта на улиците. Слънцето — този безпристрастен възшебник — заигра с лъчите си по витрините и прозорците на жилищните сгради.

В банята ръждясалите тръби загракаха и застанаха. От чучура на душа се проточи тънка нишка студена вода. Марч се бръснеше със стария бръснач на баща си. През отворения прозорец до слуха му долитаха звуците на разбудящия се град: протяжното скрибуцане на първия трамвай; далечният глух шум от уличното движение на Тауенциен Щрасе; стъпките на най-ранобудните минувачи, забързани към голямата станция на метрото на Витенберг Плац; дрънченето на вдигащата се рулетка в хлебарницата отсреща. Още нямаше седем и Берлин цял бе обзет от трепета на очакванията, които делникът тепърва щеше да му отнеме.

Униформата на Марч лежеше готова в спалнята — телесната броня на властта.

Кафява риза с черни кожени копчета. Черна вратовръзка. Черни бричове. Високи черни ботуши (силен мирис на лъсната кожа).

Черна куртка: четири сребърни копчета; три успоредни сребърни нашивки върху пагоните; на левия ръкав — червена лента с черна свастика на бял фон; на десния — ромб с буквата „К“ в готически шрифт: Криминална полиция.

Черен портупей. Черна фуражка със сребърна мъртвешка глава и с партийния орел. Черни кожени ръкавици.

Марч надзърна в огледалото. Оттам го гледаше щурмбанфюрер от войските СС. Той взе от нощното шкафче служебния си пистолет, деветмилиметров лугер, провери предпазителя и го пъкна в кобура. След това пристъпи навън в утрото.

— Нима ще се задоволиш само с толкова?

Рудолф Халдер се засмя на шегата на Марч и започна да слага нещата от подноса на масата: сирене, шунка, салам, три твърдо

сварени яйца, пирамида черен хляб, мляко, чаша димящо кафе. Нареди блюдата в стройна редица върху бялата ленена покривка.

— Доколкото съм чувал, в Главното имперско управление за сигурност не ви хранят чак толкова обилно на закуска.

Седяха в ресторанта на хотел „Принц Фридрих Карл“ на Доротеен Щрасе, който се намиреше по средата между Комендатурата на Криминалната полиция и кабинета на Халдер в Имперския архив. Марч редовно идваше тук. Хотелът бе евтин, обслужваше предимно туристи и търговци, но закуската, която предлагаше, беше добра. Върху един пилон над входа унило се поклащаше европейският флаг с дванайсетте златни звезди на тъмносин фон, символизиращи нациите от Европейската общност. Марч предположи, че управителят, господин Брекер, навярно го е купил от някой оказионен магазин и го е окачил отпред с надеждата да привлече чуждестранна клиентела, но по всичко изглежда, не бе успял.

Един бегъл поглед към невзрачните клиенти и скучаещия персонал в помещението увери Марч, че едва ли съществува опасност някой да чуе разговора им. Както обикновено униформата му държеше хората на разстояние. През няколко минути, когато в метрото на Фридрих Щрасе свиреше влак, стените на ресторанта потреперваха.

— Само кафе ли ще пиеш? — попита Халдер и поклати глава. — Кафе без мляко, цигари и уиски. Добра диета, няма що. Като си помисля, май не съм те виждал да се храниш човешки, откакто се разделихте с Клара.

Той чукна едно от яйцата и започна да го бели. Марч си помисли: от всички нас Халдер се е променил най-малко. Под обвивката на излишните килограми, под отпуснатата мускулатура на начеващата средна възраст все още се спотайваше нещо от онзи дълъг като върлина, непохватен новобранец, който преди двацет години бе постъпил в подводничарските войски направо от университета. Беше радист, при това некадърен — бяха го обучили набързо и веднага го бяха пратили на война в началото на 1942 година, когато загубите на фронта бяха най-големи и Дьониц преобръщаше всяко кътче на Германия за нови попълнения. Тогава, както и сега, Халдер носеше очила с телени рамки и имаше рядка рижава коса, щръкнала на тила като гъша опашка. По време на плаване, когато другите си пускаха бради, по бузите и брадичката на Халдер поникваха островчета

червеникав мъх — като на котка, която си сменя козината. Това, че въобще се бе озовал в подводничарските войски, бе ужасна грешка, ирония на съдбата. Беше несръчен, едва можеше да смени бушон. Природата го бе създала за учен, не за подводничар и при всяко плаване трябваше да се бори с пристъпите на страха и морската болест.

Въпреки това обаче се радваше на популярност. Подводничарите бяха суеверни, а някой бе разпространил слуха, че Руди Халдер носи късмет. Затова го пазеха, прикриваха грешките му и го оставяха да се прозява и протяга на койката още някое и друго време след часа за ставане. Смятаха го за нещо като талисман. След края на войната, учуден, че все пак е оцелял, Халдер поднови следването си в Историческия факултет на Берлинския университет. През 1958 година стана член на една научна група към Имперския архив, която работеше върху написването на история на войната. Бе извървял пълен кръг и ето че сега прекарваше дните си в едно подземно свърталище, опитвайки се да сглоби частите на онзи грандиозен план, чиято миниатюрна, трепереща брънка някога бе представлявал. Трудът „Подводничарските войски: бойни действия и тактика, 1939-1946“ излезе през 1963 година. Сега Халдер работеше върху съставянето на третия том от историята на германската армия на Източния фронт.

— Все едно че работиш в заводите на фолксваген във Фалерслебен — каза Халдер. После отхапа от яйцето и помълча, докато сдъвка хапката. — Аз монтирам гумите, Йекел вратите. Шмит двигателя.

— И кога ще свършите?

— О, предполагам, че никога. Средствата в случая са без значение. Нали създаваме втора Арка на победата, от думи. Всеки изстрел, схватка, снежинка, дори хрема трябва да бъдат увековечени. Някой даже се кани да напише История на написването на Историите. Що се отнася до моя милост, ще поработя още пет години, и стига.

— А после?

Халдер изчетка няколко трохи от яйцето, попаднали на вратовръзката му.

— После — ръководител на катедра в някой малък университет на юг. Къща на село с Илзе и децата. Две-три книги, които да бъдат оценени по достойнство. Не страдам от кой знае какви амбиции. Ако

не друго, тази професия непрекъснато ти напомня, че и ти си смъртен. Впрочем като заговорихме за смъртта... — Халдер извади от вътрешния джоб на самото си един лист. — С най-добрите почитания на Имперския архив.

Беше ксерокопие на страница от стар партиен справочник и съдържаше четири снимки паспортен формат на униформени служители, всяка придружена от кратка биография. Брюн, Брунер, Бух. И Булер.

— „Справочник за кадрите на НСДАП“. Издание от 1951 година — поясни Халдер.

— Знам го много добре.

— Доста мила компания.

Трупът от Хафел принадлежеше на Булер, в това нямаше съмнение. Беше втренчил поглед в Марч през стъклата на очилата си без рамки, важен и строг, със свити устни. Лице на бюрократ, на юрист; лице, което не можеш да опишеш, макар да си го виждал стотици пъти; което прави впечатление в момента и се размива в паметта; лице на човек-машина.

— Както виждаш — продължи Халдер, — истински пример за националсоциалистическа нравственост и почтеност. Постъпва в Партията през двацет и втора — тези са от най-почтените. Работи като адвокат с Ханс Франк, личния юридически съветник на Фюрера. Заместник-председател на Германската юридическа академия.

— „Държавен секретар в Генералното губернаторство, 1939“ — продължи по-нататък Марч. — „Бригадефюрер от СС.“ Чак пък и бригадефюрер!

Марч извади бележника си и започна да записва.

— Почетен чин — обясни Халдер с пълна уста. — Съмнявам се, че някога е използвал пистолета си по предназначение. Винаги е бил кабинетен човек. Когато през трийсет и девета Франк е назначен за губернатор на остатъка от Полша, навярно е взел старото си приятелче по служба, Булер, да завежда бюрокрацията. Трябва да опиташ шунката. Превъзходна е.

Марч трескаво пишеше.

— Колко време е прекарал Булер на Изток?

— Предполагам дванайсет години. Проверих Справочника за хиляда деветстотин петдесет и втора. Името му не фигурира там.

Значи петдесет и първа трябва да е била последната му година.

Марч спря да пише и чукна зъбите си с писалката.

— Ще ме извиниш ли за няколко минути?

Във фоайето имаше телефонна кабина. Марч позвъни в Комендатурата и поиска собствения си вътрешен номер.

— Йегер — изръмжа глас в слушалката.

— Слушай, Макс. В справочника се споменава и за съпруга. —

Марч му разказа всичко, което бе научил от Халдер, после вдигна листа към слабата електрическа светлина и се опита да разчете написаното. — Едит Тулард. Можеш ли да я откриеш? Някой трябва да идентифицира трупа.

— Починала е.

— Какво?

— Починала е преди повече от десет години. Проверих в архивната служба на СС — дори почетните чиновци са длъжни да регистрират близките си. Булер не е имал деца, но успях да проследя данните за сестра му. Седемдесет и две годишна вдовица на име Елизабет Тринкл. Живее във Фюрстенвалде. — Марч познаваше мястото: малко градче на около четирийсет и пет минути път с кола югоизточно от Берлин. — Местната полиция ще я откара направо в моргата.

— Значи ще се видим там.

— Открих и още нещо. Булер е имал къща на Шваненвердер.

Това обясняваше мястото на произшествието.

— Браво, Макс!

Марч затвори слушалката и се върна в ресторанта. Халдер бе привършил закуската си. Остави салфетката на масата и се облегна назад в стола си.

— Отлично. Сега вече съм почти готов да понеса мисълта за хиляда и петстотинте фиша, които трябва да преровя във връзка с Първа танкова армия на Клайст. — Той започна да чисти зъбите си. — Не е лошо да се виждаме по-честичко. Илзе все ме пита: кога най-после ще доведеш Ксави? — Халдер се наведе напред и продължи: — Знаеш ли, в Архива има една мацка, работи върху историята на Съюза на германските девойки в Бавария от трийсет и пета до петдесета. Страхотна е. Мъжът ѝ, горкичкият, изчезнал на Източния фронт миналата година. Както и да е, мисълта ми беше — да вземем да ви

съберем, а? Можем да ви поканим у дома примерно следващата седмица, какво ще кажеш?

— Много си мил — усмихна се Марч.

— Това не е отговор.

— Прав си. — Марч потупа с ръка листа. — Мога ли да го задържа?

Халдер сви рамене.

— Не виждам защо не.

— Имам един последен въпрос.

— Давай.

— Държавен секретар в Генералното губернаторство. Какви точно са били задълженията му?

— Какво е това? Научен семинар ли? — Халдер подреди пред себе си три чинии във формата на триъгълник, две по-малки от лявата страна и една по-голяма от дясната. След това ги побутна една към друга, докато се допряха. — Представи си, че това е Полша преди войната. След трийсет и девета западните провинции — Халдер посочи малките чинии — са били присъединени към Германия: райхсгау Данциг–Западна Прусия и райхсгау Вартеланд. — Той избута настрана голямата чиния. — А това тук е станало Генералното губернаторство. Държавата-опашка. Двете западни провинции са били германизирани. Това не е по моята специалност, но все пак съм запознат с някои данни. През хиляда деветстотин и четирийсета са поставили изискване за гъстота на немското население: сто германци на квадратен километър. И през първите години са успявали да го изпълнят. Изумителна операция, като се има предвид, че войната е била в разгара си.

— И колко хора са участвали в операцията?

— Един милион. Бюрото на СС за евгенични проучвания е откривало германци на най-невероятни места — Румъния, България, Сърбия, Хърватско. Ако черепът ти е имал съответните размери и произходът ти е бил в ред, са ти връчвали билет и — на добър час.

— А Булер?

— Много просто. За да освободят място за един милион германци в новите райхсгаута, се е наложило да изселят един милион поляци.

— Които са заселили в Генералното губернаторство, така ли?

Халдер извърна глава и крадешком обходи с поглед помещението, за да се увери, че никой не ги слуша — „немския поглед“, така го наричаха хората.

— Трябвало е да разрешат и проблема с изселените евреи — от Германия, а също и от западните територии — Франция, Холандия, Белгия.

— Изселените евреи?

— Да, да. Само говори по-тихо! — Халдер дотолкова бе понижил глас, че Марч трябваше да се наведе през масата, за да го чува. — Можеш да си представиш какъв хаос е било. Пренаселеност. Глад. Болести. Доколкото мога да преценя, там и до ден-днешен е черво адово, макар властите да казват друго.

Всяка седмица пресата и телевизията излъчваха призови на Министерството за окупираните източни области, с които то агитираше за заселване в Генералното губернаторство. „Германци! Упражнете своето рождено право! Безплатна земя и стопанство! Гарантирани доходи през първите пет години.“ На рекламите се виждаха щастливи заселници, тънещи в лукс. Мълвата обаче говореше друго — неплодородни земи, черен труд и грозни сателитни селища, в които немското население трябваше да се прибира вечер поради опасност от акции на местните партизани. Генералното губернаторство — място, по-лошо от Украйна, от Източна Прусия, дори от Подмосковието.

До масата се приближи келнер, за да им предложи още кафе. Марч го отпрати с ръка. Когато човекът се поотдалечи, Халдер продължи със същия нисък глас:

— Франк е дирижирал всичко от двореца Вавел в Краков. Вероятно там е било и седалището на Булер. Имам един приятел, който работи в тамошните архиви. Само да знаеш какви истории съм чувал от него... Разкошът явно е бил невероятен. Все едно си попаднал в Римската империя. Картини, гоблени, плячкосани църковни съпощности, бижута. Подкупи от парично и всякакво друго естество, ако разбираш какво имам предвид.

При мисълта за всичко това сините очи на Халдер заблестяха, а веждите му взеха да играят.

— И Булер също е участвал, така ли?

— Кой знае. Ако не е, сигурно е бил единственият.

— Това обяснява защо има къща на Шваненвердер.

Халдер тихичко подсвирна.

— Всичко е ясно. Ние с теб воювахме на погрешния фронт, приятелю. Вместо да стоим наблъскани в миризлив метален ковчег двеста метра под водите на Атлантика, можехме да си живеем живота в някой замък в Силезия и да спим в копринени чаршафи с две полски мацета за компания.

Марч искаше да го пита за още неща, но не разполагаше с повече време. На тръгване Халдер подхвърли:

— Значи ще дойдеш на вечеря с научната работничка по въпросите на СГД?

— Ще видим.

— Току-виж, сме я убедили да си облече униформата.

Застанал пред входа на хотела, с ръце, пъхнати дълбоко в джобовете и двойно увит около врата шал, Халдер дори още повече приличаше на студент. Изведнъж се удари с ръка по челото.

— За малко да забравя! Канех се да ти кажа, но с тая моя памет... Миналата седмица двама от Сипо идваха в Архива да ме разпитват за тебе.

Марч усети, че усмивката му се стопява.

— Гестапо ли? И какво те питаха? — Съумя някак да запази безгрижния, непринуден тон.

— Ами обичайните неща. „Как се държеше по време на войната?“ „Какви са политическите му възгледи?“ „С кого дружи?“ Какво става, Ксави? Да не би да те повишават?

— Най-вероятно.

Каза си, че не бива да се вълнува. Навярно ставаше дума за рутинна проверка. Трябваше да попита Макс дали не е чувал да са ги проучвали напоследък отново.

— Като те направят шеф на Крипо, не забравяй старите си бойни другари.

Марч се засмя.

— По никакъв начин.

Двамата се сбогуваха. Преди да се разделят, Марч подхвърли:

— Как смяташ, дали Булер е имал врагове?

— Имал е, разбира се — отвърна Халдер.

— Кои например?

Халдер повдигна рамене.
— Ами например трийсет милиона поляци.

Единствената жива душа на втория етаж в сградата на Вердершер Маркт бе една чистачка полякиня. Беше обърната с гръб, когато Марч излезе от асансьора. Виждаха се само широките ѝ бутове, опрени върху двете подметки на черните гумени ботуши, и червената кърпа, увита около косата, която подскачаше в ритъма на движенията ѝ, докато търкаше пода. Тананикаше тихичко нещо на родния си език. Щом чу стъпките му, млъкна и обърна лице към стената. Марч мина бързо покрай нея и влезе в кабинета си. Когато затвори вратата, я чу, че затананика отново.

Още нямаше девет часа. Той окачи фуражката си до вратата и разкопча куртката си. На бюрото му имаше голям кафяв плик. Отвори го и изсипа съдържанието му — снимките от мястото на произшествието. Лъскави цветни фотографии с тялото на Булер, изтегнал се като на слънчеви бани край брега на езерото.

Марч вдигна допотопната пишеща машина от кантонерката и я пренесе на бюрото си. От едно телено кошче взе две почти изтъркани от употреба индига, два обикновени бели листа и една официална докладна бланка, подреди ги едно върху друго и ги пъхна в пишещата машина. Запали цигара и остана така няколко минути, втренчил поглед в изсъхналото цвете. После започна да пише.

До: Завеждация, ФБЗ(а)
Обект: Неидентифициран труп (от мъжки пол)
От: Кс. Марч, щурмбанфюрер от СС

Разрешете да ви доложи следното:

1. Вчера, в 06,28 ч. получих нареждане да присъствам при изваждането на мъртвец от езерото Хафел. Трупът с бил намерен в 06:02 ч. от Херман Йост, редник от СС, който е съобщил в Орпо (вж. приложените показания).

2. Тъй като не бе докладвано за изчезнало лице, отговарящо на съответното описание, наредих издирване въз основа на дактилоскопичните данни.

3. В резултат от извършената проверка обектът бе идентифициран като д-р Йозеф Булер, партиен член с почетен чин бригадефюрер от СС. Същият е заемал пост държавен секретар в Генералното губернаторство, 1939–1951.

4. Според предварителния оглед, проведен на мястото на произшествието от д-р Аугуст Айслер, щурмбанфюрер от СС, смъртта вероятно е настъпила вследствие на удавяне през нощта на 13 април.

5. Обектът е живял на Шваненвердер, близо до мястото, където с било намерено тялото му.

6. Подозрителни обстоятелства не бяха установени.

7. След официалното идентифициране на обекта от близките му предстои да бъде извършена пълна аутопсия.

Марч дръпна листовите от пишещата машина, подписа доклада и на излизане го остави на куриера във фойето.

Старицата седеше вдървено върху една корава скамейка в моргата на Зайдел Щрасе. Носеше костюм от кафяв туид, кафява шапка с клюмнало перо, солидни кафяви обувки и сиви вълнени чорапи. Гледаше право пред себе си, стиснала дамска чанта в скута си и напълно безразлична към санитарите, полицаите и опечалените роднини, които минаваха по коридора. Макс Йегер седеше отегчено до нея със скръстени ръце и изпружени напред крака. При влизането на Марч стана и го отведе настрана.

— Тук сме от десетина минути. Почти не е обелила дума.

— Да не би да е в шок?

— Сигурно.

— Давай да приключваме по-бързо.

Когато Марч седна на скамейката, старицата не вдигна поглед. Той каза меко:

— Госпожо Тринкл, казвам се Марч и съм следовател от Берлинската криминална полиция. Трябва да напишем официален доклад за смъртта на брат ви, като за целта се налага да идентифицирате тялото му. След това ще ви откараме вкъщи. Разбирате ли ме?

Госпожа Тринкл се обърна и го погледна. Имаше изострено лице, изострен нос (като този на брат ѝ), изострени устни. Високата къдрава яка на лилавата блуза, скриваща костеливия ѝ врат, бе забодена с камея.

— Разбирате ли ме? — повтори въпроса си Марч.

Тя продължи да го гледа с яносивите си очи, по които не личаха следи от плач. Гласът ѝ прозвуча отсечено и сухо:

— Разбирам ви напълно.

Пресякоха коридора и влязоха в малка приемна без прозорци. Подът беше от дървени плоскости. Стените бяха боядисани в жълто-зеленикав цвят. Някой се бе опитал да разведри мрачната атмосфера, окачвайки по стените рекламни плакати на Германските имперски железници: нощна снимка на Голямата палата, Музея на Фюрера в Линц, езерото Щарнбергер в Бавария. Плакатът от четвъртата стена бе махнат и на мястото му личаха четири дупки, издълбани сякаш от куршуми.

Отвън се чу шум — бяха докарали тялото. Вкараха го върху метална количка, покрито с чаршаф. Двама служители в бели престилки оставиха количката в средата на помещението — импровизиран бюфет в очакване на обедните гости. Когато излязоха, Йегер затвори вратата.

— Готова ли сте? — попита Марч.

Старицата кимна. Той отметна покривалото и госпожа Тринкл застана до рамото му. Докато се навеждаше напред, от нея го лъхна силен мирис на ментови бонбони, на парфюм, примесен с камфор — мирисът на една стара жена. Дълго време остана втренчена в мъртвото тяло, след това отвори уста в усилие да каже нещо, но оттам се изтръгна само въздишка. Очите ѝ се затвориха и Марч успя да я поеме, преди да се е строполила на пода.

— Той е — каза възрастната жена. — Не съм го виждала от десет години. Напълнял е, освен това винаги е носил очила, още от детството, но няма никакво съмнение — той е.

Седеше на един стол под плаката с Линц, наведена напред, с глава почти между коленете. Шапката ѝ бе паднала на земята. Върху лицето ѝ бяха увиснали тънки кичури бяла коса. Трупът вече не беше в помещението. Вратата се отвори и влезе Йегер с чаша вода, която пъхна почти насила в костеливата ѝ ръка.

— Изпийте това.

Старицата подържа чашата няколко секунди, после я доближи до устните си и отпи глътка.

— Никога не припадам — каза тя. — Никога.

Зад гърба ѝ Йегер направи гримаса.

— Разбира се — съгласи се с нея Марч. — Трябва да ви задам няколко въпроса. В състояние ли сте да ми отговорите? Ако се уморите, кажете ми. — Той извади бележника си. — Защо не сте се виждали с брат си цели десет години?

— След смъртта на Едит — съпругата му — просто нямаше какво да си кажем. И без това никога не сме били близки. Дори като деца. Аз бях осем години по-голяма от него.

— Кога, казвате, почина жена му?

Старицата се замисли за момент.

— През петдесет и трета, ако не се лъжа. Зимата. Беше болна от рак.

— И оттогава сте прекъснали всякакви връзки, така ли? Имахте ли други братя и сестри?

— Не. Бяхме само двамата. Понякога ми пишеше. Преди две седмици, на рождения си ден, получих от него писмо.

Тя порови в чантата си и извади оттам един лист — скъпа хартия за писма, плътна и кремава на цвят, с къщата на Шваненвердер, гравирана в единия ъгъл. Почеркът бе истинска калиграфия, а съдържанието — сухо като служебна бележка. „Скъпа сестро! Хайл Хитлер! Поздравявам те по случай рождения ти ден. Искрено се надявам, че си в добро здраве, както и аз. Йозеф“ Нищо чудно, че никой не бе почувствал отсъствието му.

— Да е споменавал в другите си писма за някакви неприятности?

— Че какви неприятности можеше да има? — процеди тя. — Едит наследи голямо състояние по време на войната. Двамата имаха много пари. Брат ми живееше в охолство, повярвайте ми.

— Нямаха ли деца?

— Той беше стерилен — изрече думите, без да набляга на тях, все едно описваше цвета на косата му. — Едит толкова страдаше. Мисля, че това накрая я уби. Седеше все сама в тази огромна къща — не тялото, а душата ѝ беше болна. Обичаше музика — свиреше прекрасно на пиано. Спомням си, че имаха Бехщайн. А той... Той беше толкова студен човек.

Йегер изръмжа от другия край на помещението:

— Тоест не го обичахте?

— Не, не го обичах. Но кой ли друг го обичаше? — Тя се обърна отново към Марч. — От двайсет и четири години съм вдовица. Мъжът ми беше летец от Луфтвафе, свалиха го над Франция. Не че останах без средства, ни най-малко. Но как да ви кажа, пенсията беше толкова малка за човек, свикнал да живее по-нашироко. Нито веднъж през всичките тези години Йозеф не предложи да ми помогне.

— А крака му? — Въпросът беше на Йегер, в чийто глас звучеше неприязън. Очевидно в този семеен спор бе решил да вземе страната на Булер. — Какво се случи със стъпалото му? — С цялото си държане сякаш искаше да каже, че тя го е откраднала.

Възрастната жена не му обърна внимание и предпочете да отпрати отговора си към Марч.

— Брат ми никога не говореше за това, но научих историята от Едит. Случило се е през петдесет и първа, докато още е бил на длъжност в Генералното губернаторство. Пътувал с ескорт от Краков към Катовице. Колата му била нападната от полски партизани. Едит казваше, че било мина. Шофьорът му загинал. Йозеф имал късмет и загубил само стъпалото си. След тази случка напусна държавния си пост.

— И въпреки това продължаваше да плува? — Марч вдигна поглед от бележника си. — Казаха ли ви, че когато го намерихме, беше по плувки?

Тя сви устни в усмивка.

— Брат ми беше фанатик във всичко, господин Марч, независимо дали ставаше дума за политика или за здравето му. Не пушеше, не

близваше алкохол и спортуваше всеки ден въпреки неговия... недъг. Ето защо ни най-малко не ме учудва, че е продължавал да плува. — Тя остави чашата и вдигна шапката си от пода. — Ако нямате нищо против, бих искала вече да си вървя.

Марч се изправи и ѝ помогна да стане, подавайки ѝ ръка.

— С какво се занимаваше доктор Булер след петдесет и първа? Бил е само — на колко? — на петдесет и няколко години, нали?

— Тъкмо това е странното. — Тя отвори чантата си и извади оттам огледалце. Провери дали шапката ѝ не седи накриво и с нервни, отривисти движения на пръстите прибра няколкото разрошени кичура. — Преди войната той имаше такива амбиции. Работеше по осемнайсет часа на ден, седем дни в седмицата. Но след като напусна Краков, се отказа от всичко. Не се върна дори към адвокатската си професия. В продължение на повече от десет години след смъртта на горката Едит седеше самичък в огромната си къща и не вършеше нищо.

Два етажа по-надолу, в подземие на моргата, Аугуст Айслер, военен хирург от СС, Криминалната полиция, Отдел ФД2 (Патология) вършеше работата си с обичайните за него в тези случаи наслаждение и лека непохватност. Гърдите на Булер бяха разрязани по традиционния начин: отвор във формата на „V“, два разреза, които започваха от раменете, събираха се в епигастриума и продължаваха право надолу до лонната кост. Айслер беше бръкнал с двете си ръце дълбоко в стомаха — зелените му ръкавици, обагрени в червено, извиваха, режеха, дърпаха. Марч и Йегер се бяха облегли на стената до отворената врата, всеки с пура в ръка.

— Искате ли да видите какво е обядвал вашият човек? — подхвърли Айслер. — Покажи им, Ек.

Помощникът на Айслер избърса ръце в престилката си и вдигна във въздуха прозрачна найлонова торбичка. На дъното се виждаха някакви зелени остатъци.

— Марула. Трудномилаема храна. Остава в червата с часове.

Марч бе работил с Айслер и по-рано. Преди две зими, когато Унтер ден Линден бе цялата зарината в сняг и по замръзналата повърхност на Тегелер Зее се провеждаха състезания по зимни кънки, извадиха един капитан на шлеп от водите на Шпрее. Беше почти

измръзнал и почина в линейката на път за болницата. Злополука или убийство? Точният час на падането му във водата бе от решаващо значение. Гледайки ледената кора, която се простираше на два метра от брега, Марч прецени, че човекът едва ли е могъл да престои жив във водата повече от петнайсет минути. Айслер обаче настояваше на четирийсет и пет и прокурорът прие неговото мнение. По този начин алибито на помощник-капитана пропадна и го обесиха.

Впоследствие прокурорът — почтен човек от по-старото поколение — повика Марч в кабинета си и заключи вратата. Показа му „доказателството“ на Айслер: копия на документи с печат „Строго секретно“ и дата „Дахау, 1942“. Бяха доклади за опити с концлагеристи, целящи проверка на човешката студоустойчивост и спадащи към компетенциите на службата, ръководена от главния хирург на СС. В тях се съобщаваше, че затворниците са били оковавани с белезници и потапяни в контейнери с ледена вода, откъдето са били изваждани на определени интервали, за да бъде измерена температурата им до момента на смъртта. Имаше снимки на човешки глави, които се подаваха сред плуващи ледени късове, а също и диаграми, показващи понижаването на телесната температура — предполагаемо и действително. Между тези, които бяха ръководили експериментите, провеждани в продължение на две години, бе и младият унтерщурмбанфюрер Аугуст Айслер. Същата вечер Марч и прокурорът отидоха в една кръчма в Кройцберг и се напиха до безсъзнание. На следващия ден никой от тях не спомена повече за случилото се. Двамата никога не си проговориха отново.

— Не се надявай да ти предложи някакво завъртяно обяснение, Марч.

— Никога не бих се надявал на такова нещо.

— Нито пък аз — изсмя се Йегер.

Айслер не обърна внимание на подигравките им.

— Касае се за удавяне, няма никакво съмнение. Дробовете са пълни с вода — значи е дишал, когато е влязъл в езерото.

— Няма ли някакви драскотини? — попита Марч. — Или синини?

— Ако искаш да вършиш моята работа, моля, заповядай. Не искаш, а? Тогава не ти остава друго, освен да ми повярваш. Удавил се

е. По главата няма никакви контузии, които да подсказват, че са го ударили или пък са го държали насила под водата.

— Може ли да е получил инфаркт? Или сърдечна криза?

— Възможно е — съгласи се Айслер и пое скалпела, който Ек му подаде. — Не съм в състояние да кажа нищо определено, докато не огледам внимателно всички вътрешни органи.

— И колко време ще трае това?

— Колкото е необходимо.

Айслер зае позицията зад главата на Булер. Нежно приглади косата му назад към себе си, оголвайки челото — сякаш се опитваше да облекчи страданията на болен от треска. След това се наведе ниско и заби скалпела в лявото слепоочие. Описа дъга през челото, точно там, където започваше косата. Чу се стържене на метал и хрущене на кости. Ек се ухили на Марч и Йегер. Марч дръпна с всичка сила от пурата.

Айслер остави скалпела в метално легенче. След това се наведе отново и пхна двата си показалеца в дълбокия отвор. Бавно започна да свлича назад скалпа. Марч извърна глава и затвори клепачи. Молеше се дано тялото на никой скъп нему човек, приятел или дори бегъл познат, не бъде някога осквернено от касапския ритуал на аутопсията.

— Какво е мнението ти? — попита Йегер.

Айслер бе взел в ръка малко кръгло трионче. Включи го и то забръмча като зъболекарска машинка. Марч за последен път дръпна от пурата.

— Мисля, че е време да се махаме.

Двамата се отдалечиха по коридора. Зад гърба им от залата за аутопсии се разнесоха стържещите нотки на триона, който бе ухапал костта.

2.

Половин час по-късно Ксавиер Марч седеше зад волана в един от фолксвагените на Кристо и следваше извивките на Хафелското шосе, което минаваше високо над брега. Понякога дърветата закриваха гледката. После пътят правеше завой или гората изтъняваше и пред погледа му отново се разстиляше водната шир, блеснала на априлското слънце като поднос, обсипан с диаманти. Две яхти пореха водите на езерото — две фигурки, изрязани от ръката на дете, ослепително бели триъгълници сред водния лазур.

Марч бе облегал лакът върху перваза на смъкнатия прозорец, лекият ветреца подръпваше ръкава му. От двете страни на пътя по голите клони на дърветата вече пъстрееше зеленината на късната пролет. След още месец по шосето щеше да се проточи върволица от коли — берлинчани щяха да поемат насам, за да избягат от градския живот, да поплуват, да си устроят пикник или просто да се попекаат на някой от големите обществени плажове. Но днес във въздуха се усещаше хлад, зимата все още напомняше за себе си и Марч имаше възможност да се наслаждава самичък на пътя. Отмина Кайзер-Вилхелмовата кула и започна да се спуска към езерото.

След десет минути стигна до мястото, където бе намерен трупът. В хубавия слънчев ден то изглеждаше съвсем различно. Всъщност туристите често спираха тук, за да се насладят на гледката. Наричаха мястото Панорамата. И действително там, където вчера имаше само оловносива маса, сега се разкриваше прекрасен изглед към осемкилометрово водно пространство, стигащо чак до Шпандау.

Марч паркира колата и тръгна по маршрута, пробяган от Йост в деня, когато той бе открил тялото — през горичката, след това надясно и после покрай брега на езерото. Повтори обиколката още един път, и още един. Доволен, седна отново в колата и подкара по ниския мост към Шваненвердер. Бариера в червено и бяло му препречи пътя. Часовой с класьор в ръка и пушка през рамо излезе от малката будка.

— Документите, моля.

През отворения прозорец Марч му подаде личната си карта от Крипо. Часовоят я погледна и я върна. След това изпъна ръка за поздрав.

— Всичко е наред, господин щурмбанфюрер.

— Каква е процедурата тук?

— Спираме всяка кола. Проверяваме документите и питаме пътниците при кого отиват. Ако ни се сторят подозрителни, звъним в съответния дом, за да проверим дали там ги очакват. Зависи и дали райхсминистърът в момента е тук, или отсъства.

— Водите ли списък на посетителите?

— Да, господин щурмбанфюрер.

— Моля ви, проверете дали доктор Йозеф Булер е имал посещение в понеделник вечер.

Часовоят преметна пушката си и се върна в будката. Марч видя, че взе да прелиства страниците на някакъв регистър. После се върна и поклати глава.

— Целия ден при доктор Булер не е идвал никой.

— А самият той напускал ли е острова?

— Не записваме тези, които живеят тук, господин щурмбанфюрер. Единствено посетителите, и то само на влизане.

— Ясно.

Марч погледна отвъд часовоя към водите на езерото. Ято чайки се виеше с кръсък ниско над повърхността му. Няколко яхти се поклащаха край един пристан. Дочу как мачтите им подрънкват на вятъра.

— А брегът? Някой наблюдава ли го?

Часовоят кимна.

— На всеки два часа минава патрул на бреговата охрана. Но повечето от тукашните къщи имат алармени инсталации и кучета, достатъчни за цял концлагер. Ние само отправяме туристите.

Концлагер. По-лесно се обръща в устата от концентрационен лагер.

В далечината се чу ръмженето на мощни двигатели. Часовоят се обърна и погледна към пътя по посока на острова.

— Един момент, господин щурмбанфюрер.

Изад завоя, на висока скорост и със запалени фарове изскочи сиво беемве. След него се показа дълъг мерцедес лимузина, последван

от второ беемве. Часовоят отстъпи назад, натисна един бутон и бариерата се вдигна. Той изпъна ръка за поздрав. Когато конвоят профуча край него, Марч успя да зърне пътниците в мерцедеса — млада красива жена, навярно актриса или манекенка, с късо подстригана руса коса; седнал до нея, с поглед, вперен напред — съсухрен възрастен мъж, чийто птичи профил никой не можеше да сбърка. Колите отпрашиха към града.

— Винаги ли се движи с такава скорост? — попита Марч.

Часовоят му хвърли многозначителен поглед.

— Райхсминистърът участва в пробни снимки, господин щурмбанфюрер. Госпожа Гьобелс ще се върне на обед.

— Аха, всичко е ясно. — Марч завъртя ключа и запали мотора. — Известно ли ви е, че доктор Булер е мъртъв?

— Не, господине. — Часовоят не прояви особен интерес. — Кога е починал?

— В понеделник вечерта. Водата беше изхвърлила тялото му на неколкостотин метра оттук.

— Чух, че намерили труп.

— Можете ли да ми кажете нещо повече за този човек?

— Почти не го виждах, господине. Рядко излизаше. Не му идваха гости. И никога не говореше. Но като си помислиш, много от хората тук дочакват края си тъкмо по този начин.

— Коя е неговата къща?

— Няма опасност да я пропуснете. От източната страна е. Една от най-големите, с две огромни кули.

— Благодаря.

Докато се отдалечаваше, Марч погледна в огледалото за обратно виждане. Часовоят постоя няколко секунди, загледан подир фолксвагена, след това отново праметна пушка, обърна се и бавно закрачи към будката.

Шваненвердер бе малък остров — дълъг не повече от километър и широк петстотин метра, с едно-единствено виещо се шосе, по което колите можеха да пътуват само в една посока. За да стигне до къщата на Булер, Марч трябваше да измине три четвърти от пътя, обикалящ острова. Шофираше предпазливо, като всеки път, щом забележеше някоя къща отляво, почти спираше.

Островът се наричаше така заради прочутите ята от лебеди, обитаващи южната част на езерото. Бе станал модно място към края на миналия век. Повечето от къщите бяха построени именно тогава: големи резиденции с островърхи покриви и френски каменни фасади, с дълги алеи пред входа и морави, защитени от любопитните погледи чрез високи зидове и дървета. Отстрани на пътя нелепо се мъдреше остатък от разрушения дворец Тюйлери — една колона и отломък от арка, довлечени тук от някой отдавна предал богу дух търговец, живял по времето на кайзер Вилхелм. Не се забелязваха никакви следи от живот. Тук-таме през решетките на някоя порта Марч успяваше да зърне куче пазач, а веднъж погледът му попадна на градинар, който събираше с гребло сухи листа. Собствениците вероятно бяха на работните си места в града, може би пътешестваха някъде или пък се спотайваха в къщите си.

Марч знаеше някои от тях: партийни шефове; един магнат от автомобилната индустрия, натрупал състояние от безплатен робски труд в първите години след войната; управителя на „Вертахаймс“, огромния универсален магазин на Потсдамер Плац, отнет от собствениците евреи преди трийсет години; един производител на оръжие; директора на инженерна фирма-гигант, която строеше големите аутобани към източните територии. Марч се зачуди как Булер е успял да се нареди сред тези крезове, но после си спомни думите на Халдер: разкош като в Римската империя...

— КП17, тук ККД — КП7, обадете се, моля! — Звучите на настойчивия женски глас изпълниха колата. Марч откачи радиотелефона, скрит под арматурното табло.

— Тук КП17. Говорете.

— КП17, щурмбанфюрер Йегер иска да говори с вас.

Намираше се пред портата на Булеровата резиденция. През металната решетка се виждаха жълта извита алея и двете кули, точно както ги бе описал часовоят.

— Спомена за неприятности и ето ти ги готови — избоботи Йегер.

— Какво имаш предвид?

— Нямаше и десет минути, откак се бях върнал от моргата, и се изгърсиха двама високоуважавани колеги от Гестапо. „С оглед на

видния пост, заеман от партийния другар Булер, дрън-дрън-дрън, случаят се прекатегоризира във висша степен на секретност.“

Марч удари с ръка по волана.

— По дяволите!

— „Всички документи да бъдат незабавно предадени на полицията за сигурност; следователите, занимаващи се със случая, да докладват за досегашните резултати от разследването; Кристо да прекрати следствието. Заповедта е с незабавно действие.“

— Кога се случи това?

— Случва се точно в момента. Двамата седят в кабинета ни.

— Каза ли им къде съм?

— Не, разбира се. Оставих ги да действат и казах, че ще се опитам да те открия. Дойдох в контролното помещение — понижи глас Йегер. Марч си представи как се обръща с гръб към телефонистката. — Слушай, Ксави, избий си от главата всякакъв героизъм. Ония приятелчета не се шегуват, повярвай ми. След секунди Гестапо ще плъзне из Шваненвердер.

Марч впери поглед в къщата. Беше безмълвна и пуста. По дяволите Гестапо! Моментът за решение бе настъпил.

— Не те чувам добре, Макс — изрече той. — Съжалявам, но връзката е много лоша. Не разбрах нищо от съобщението ти. Моля, докладвай за разпадане на връзката. Край.

Изключи апарата. На около петдесет метра преди къщата отдясно на пътя беше забелязал странична алея с порта, която водеше към гората, заемаща централната част на острова. Даде на заден ход и бързо паркира фолксвагена близо до портата. След това се върна на бегом пред къщата на Булер. Нямахше време за губене.

Входната порта беше заключена. Това можеше да се очаква. Самата ключалка представляваше як метален къс на около метър и половина от земята. Марч втъкна вътре върха на ботуша си и се повдигна. Точно над главата му, на трийсетина сантиметра разстояние по цялата дължина на портата стърчаха железни шипове. Стисвайки по един във всяка длан, той започна да се вдига, докато успя да прехвърли левия си крак от другата страна. Рисковано начинание. Няколко секунди остана така, възседнал портата, за да си поеме дъх. След това скочи върху чакълестата алея от вътрешната страна.

Къщата беше голяма и имаше странна архитектура. Беше на три етажа, със стръмен покрив от сини плочи. Отляво се намираха двете кули, за които бе споменал часовоят. Бяха залепени за основния корпус на сградата, който продължаваше в балкон с каменни перила, разположен по дължината на целия първи етаж и крепен от колони. Зад колоните, полускрит в сянката им, се намираше входът. Марч се запъти натам. От двете страни на входната алея, необезпокоявани от човешка грижа, бяха избуяли елхи и букови дървета. Бордюрите се ронеха. Сухи листа, непаметни цяла зима, танцуваха над моравата, носени от вятъра.

Марч мина между колоните. Първата изненада — входната врата беше отключена. Той спря в преддверието и се огледа. Отдясно се намираше дъбово стълбище, отляво — две врати, а право пред него — тъмен коридор, който вероятно водеше към кухнята. Натисна дръжката на първата врата. Озова се в облицована с дърво трапезария. Дълга маса и дванайсет резбовани стола с високи облегалки. В трапезарията беше студено, миришеше на застояло — тук отдавна никой не се бе хранил.

Втората врата водеше към гостната. Марч продължаваше мислената инвентаризация. Килими върху лъснат дървен под. Тежки мебели, тапицирани със скъп брокат. По стените — гоблени, при това ценни, доколкото Марч, слаб познавач в тези работи, можеше да прецени. До прозореца бе разположен роял, върху който имаше две снимки. Той обърна едната към слабата светлина, която се процеждаше през прашните, скрепени с олово стъкла. Фотографията бе в тежка сребърна рамка, украсена с пречупени кръстове. Беше от сватбата на Булер — той и жена му слизаха по стъпала между шпалир от гвардейци на СА, издигнали тунел от дъбови клони над главите на щастливата брачна двойка. Булер също бе в униформа на СА. В косите на жена му бяха вплетени цветя. Според любимия израз на Макс Йегер, тя беше грозна като цяла кутия с жаби. Никой от младоженците не се усмихваше.

Марч взе другата снимка и мигновено усети, че нещо го удари в стомаха. На снимката отново беше Булер, този път направил лек реверанс, докато се здрависваше. Човекът, комуто засвидетелстваше своята почит, стоеше с полуобърнато лице към обектива, сякаш по

време на здрависването нещо зад рамото на фотографа бе отвлякло вниманието му. На снимката имаше посвещение.

Марч изчегърта с пръст мръсотията от стъклото, за да разчете написаното, което гласеше: „На партийния другар Булер от Адолф Хитлер. 17 май, 1945“

Внезапно до слуха му достигна шум. Някой сякаш риташе по врата и скимтеше. Марч постави снимката обратно и се върна в преддверието. Звуците идваха от дъното на тъмния коридор. Той извади пистолета си и тръгна нататък. Както бе предположил, коридорът водеше към кухнята. Шумът се чу отново. Изпълнен с ужас писък и чаткащи стъпки. Долавяше се и някакъв противен мирис.

В дъното на кухнята имаше врата. Марч посегна от разстояние, стисна дръжката и с рязко движение дръпна вратата. От тъмната вътрешност изскочи нещо огромно. Беше куче с намордник. С разширени от ужас очи то бясно се спусна през кухнята, профуча през коридора и преддверието и изхвъркна навън през отворената входна врата. Кухненският килер вонеше ужасно. Подът беше цял в изпражнения и урина и по него се търкаляха кутии с храни, които кучето бе успяло да смъкне от полиците, без да може да изяде съдържанието им.

След всичко това Марч изпита желание да спре за няколко минути и да събере мислите си. Но нямаше време. Прибра лугера си и набързо огледа кухнята. Две-три мръсни чинии в мивката, почти празно шише с водка върху масата, до него — чаша. Имаше и врата, която водеше към мазето, но беше заключена. Марч се отказа да разбива ключалката. Качи се на горния етаж. Спални, бани — навред все същата атмосфера на занемарено великолепие, на угаснал бляскав стил на живот. И навред — Марч не пропусна да забележи това — картини. Пейзажи, сцени с алегорични религиозни сюжети, портрети. Повечето потънали в прах. Къщата не бе почиствана от месеци, може би от години.

Стаята, която Булер по всяка вероятност бе използвал за кабинет, се намираше на последния етаж в една от кулите. Рафтове с юридически наръчници, сборници с казуси, постановления. Голямо бюро и въртящ се стол до прозорец с изглед към задната градина. Дълго канапе с натрупани до него одеяла, което, изглежда, редовно бе служило за легло. И отново снимки. Булер в адвокатската си тога.

Булер в униформата си от СС. Булер в компанията на нацистки босове — един от които Марч смътно разпозна като Ханс Франк, — седнал на първия ред на някакъв концерт. Всички снимки изглеждаха поне отпреди двацет години.

Марч седна зад бюрото и погледна през прозореца. Градинската морава се спускаше към брега. Виждаше се кейче и вързана за него моторница с кабина, а по-нататък — водното пространство на езерото чак до отсрещния бряг. В далечината пухтеше корабчето, което правеше рейсове между Кладо и Ванзее.

Марч насочи вниманието си към самото бюро. Преспание. Тежка месингова мастилница. Телефон. Посегна към него. Телефонът иззвъня. Ръката на Марч увисна неподвижно във въздуха. Едно иззвъняване. Второ. Трето. Безмълвието в къщата усилваше звука, той караше прашния въздух да трепери. Четвърто иззвъняване. Пето. Марч стисна с пръсти слушалката. Шесто. Седмо. Вдигна я.

— Булер, ти ли си? — Глас на едва жив старец; шепот, идещ от оня свят. — Булер? Кажи ми поне дума. Кой е на телефона?

— Приятел — отвърна Марч.

Пауза. След това изцракване. Обадилият се беше затворил телефона. Марч постави обратно слушалката. Припряно започна да отваря чекмеджетата на бюрото напосоки. Няколко молива, празни листове, речник. Извади едно след друго долните чекмеджета и пъхна ръка в отвора. Нищо.

Или не — имаше нещо. В самото дъно пръстите му напипаха някакъв дребен, гладък предмет. Марч го измъкна. Беше малко тефтерче с черна кожена подвързия, върху която бяха щамповани в златно орел и свастика. Партийният бележник за 1964-та. Марч го пъхна в джоба си и върна чекмеджетата на мястото им.

Навън кучето на Булер беше побесняло — сновеше напред-назад по брега, пулеше очи към езерото, издаваше звуци, сякаш цвилеше кон. На всеки няколко секунди клякаше на задните си крака, след което подновяваше лудешкото си сноване. Марч забеляза, че почти цялата му дясна страна е покрита със засъхнала кръв. Когато мина покрай него на път към брега, животното не му обърна внимание.

Стъпките на подкованите му ботуши отекнаха по дъските на дървеното кейче. През паянтовата конструкция на метър отдолу видя тинестата вода, която приплискваше в плитчините. Стигна до края на

кея и стъпи в моторницата, която се залюля от тежестта му. В задната част на кърмата имаше няколко сантиметра дъждовна вода, примесена с листа и кал. На повърхността ѝ плуваше нефтена дъга. В цялата лодка миришеше на гориво. Навярно някъде имаше пробойна. Марч се наведе и опита вратата на кабината. Беше заключена. Той сви длани във фуния и се помъчи да надзърне през прозореца, но вътре беше прекалено тъмно.

Скочи отново на кея и тръгна обратно. Дъските на пристана бяха сиви, потъмнели от времето, освен на едно място — отстрани, където бе закотвена моторницата. Там се виждаха светли трески, по ръба личеше остатък от бяла боя. Тъкмо се бе навел да огледа по-внимателно следите, когато нещо белезникаво, просветващо във водата близо до началото на кея, внезапно привлече вниманието му. Запъти се натам, коленичи и като се хвана с лявата ръка за дъските, а дясната протегна колкото може напред, успя да го улови. Розова и нацърбена, прилична на стара порцеланова статуетка, с кожени ремъци и стоманени закопчалки, в ръката му се бе оказала протеза на човешки крак.

Кучето ги чу най-напред. Наостри уши, обърна се и затича през моравата към къщата. Марч мигновено пусна находката си във водата и се втурна след раненото животно. Като се ядосваше на глупостта си, той се промъкна покрай страничната стена на къщата и спря в сянката на кулите, откъдето можеше да вижда портата. Кучето скачаше и дращеше по железните врати, ръмжейки през намордника. От другата страна Марч различи силуетите на двама души, които стояха прави и гледаха към къщата. Появи се и трети с огромни клещи в ръка, които заби в металната кутия на ключалката. Напъна я в продължение на десетина секунди и тя поддаде с пукот.

Кучето отстъпи заднешком пред тримата мъже, които един подир друг се промъкнаха в двора. Подобно на Марч те също носеха униформи на СС. Единият като че ли извади нещо от джоба си и с протегнатата ръка се приближи към кучето, сякаш искаше да го почерпи. Животното се сви уплашено. Единичен изстрел взриви тишината и отекна из околността, подплашвайки ято врани, които литнаха с грачене над гората. Мъжът пъкна пистолета в кобура и направи знак на

един от спътниците си — той хвана трупа на убитото животно за задните крака и го завлече в храстите.

Тримата мъже закрачиха по алеята към къщата. Марч остана зад една от колоните и когато посетителите се приближиха, безшумно я заобиколи, като се стараеше да остане незабелязан. Хрумна му, че няма защо да се крие. Можеше да каже на мъжете от Гестапо, че извършва оглед на къщата и че не е получил съобщението на Йегер. Но нещо в държането им, в безцеремонната жестокост, с която бяха отстранили кучето, го възпря. Нещо му подсказа, че бяха идвали тук и преди.

Когато тримата дойдоха още по-близо, успя да различи чиновете им. Двама имаха чин щурмбанфюрер, а третият — обергрупенфюрер. Двойка полковници и един генерал. Каква степен на секретност можеше да изисква личното присъствие на цял генерал от Гестапо? Обергрупенфюрерът беше около шейсетгодишен, с бича фигура и боксьорско лице, което носеше следи от многобройни удари. Марч го позна от телевизията и от снимките във вестниците. Но кой беше той?

В следващия миг си спомни. Одило Глобокник. Известен сред хората на СС като Глобус. Преди години заемаше поста гаулайтер на Виена. Именно той бе застрелял кучето.

— Ти се заеми с партера — изкомандва Глобус. — А ти провери отзад.

Тримата извадиха пистолетите си и изчезнаха във вътрешността на къщата. Марч изчака половин минута, след това пое към портата. Промъкваше се почти приведен на две през заплетените шубраци отстрани на градината, избягвайки входната алея. На пет метра от портата спря да си поеме дъх. Вградена почти незабележимо в десния страничен стълб, се виждаше ръждясала метална кутия за писма. Отвътре се подаваше голям кафяв плик.

Това е лудост, помисли си Марч. Пълна лудост.

Не затича към портата: знаеше, че нищо друго не привлича така човешкия поглед, както внезапното раздвижване. Вместо това премина разстоянието между храсталаците и портата с най-непринудена походка, измъкна плика от пощенската кутия и спокойно излезе на шосето.

Очакваше да чуе зад гърба си викове или изстрел, но единственият доловим звук бе шумоленето на вятъра в клоните на дърветата. Когато стигна до колата си, забеляза, че ръцете му треперят.

3.

— Защо вярваме в Германия и Фюрера?

— Защото вярваме в господ, вярваме в Германия, която господ е създал на земята, а също и в нашия вожд, Адолф Хитлер.

— На кого е наш пръв дълг да служим?

— На народа ни и на нашия вожд, Адолф Хитлер.

— Защо се подчиняваме?

— Защото сме вътрешно убедени, вярваме в Германия и Фюрера, в Движението и в СС, на които сме докрай предани.

— Добре — лекторът кимна доволен. — Добре. След трийсет и пет минути — сбор на южната спортна площадка. Йост, вие останете за малко. Другите са свободни.

С ниско подстриганите си коси и възшироките светлосиви полеви униформи курсантите от СС приличаха на затворници. Те шумно се изнизиха от помещението, тътрейки столове и тропайки с ботуши по грубия дървен под. От стената ласкаво им се усмихваше портрет на покойния Хайнрих Химлер. Застанал мирно в средата на помещението, Йост изглеждаше съвсем безпомощен. На излизане някои от курсантите му хвърлиха странни погледи. Пак Йост, разбира се — можеше да прочетеш по израженията им. Йост: затвореният, особнякът, дето все се дели от другите. Нищо чудно, ако довечера в спалното отново му дръпнеха някой бой.

— Имате посетител. — Лекторът кимна към дъното на помещението, откъдето Марч наблюдаваше сцената със скръстени ръце, облегат на един радиатор.

— Ето ме пак, Йост — каза той.

Двамата пресякоха огромния казармен плац. В единия му край хауптшарфюрер от СС произнасяше тиради пред група новобранци. В другия — стотина младежи, облечени в анцузи, изпъваха, въртяха и навеждаха напред тела, подчинявайки се безпрекословно на подадените команди. Срещата с Йост на това място напомни на Марч посещения в затвора. Същият мирис на учреждение, на подова вакса, дезинфекционни препарати и кухня. Същите грозни бетонни здания.

Същите високи зидове и патрулиращи наряди. Подобно на концлагер, военната школа „Сеп Дитрих“ беше разположена на огромна площ и едновременно с това предизвикваше чувство на клаустрофобия; един напълно затворен в себе си свят.

— Можем ли да отидем някъде, където ще бъдем сами? — попита Марч.

Йост му хвърли презрителен поглед.

— Тук човек не може да бъде сам, нали тъкмо в това е смисълът. — Дватама повървяха още няколко крачки. — Можем да опитаме в спалното помещение. Всички останали в момента са в трапезарията.

Завиха и Йост го поведе към ниска, боядисана в сиво сграда. Вътре цареше полумрак и миришеше силно на мъжка пот. Имаше около стотина легла, разположени в четири редици. Йост се бе оказал прав — в помещението нямаше никой. Леглото му се намираше към средата, на две трети разстояние от входа. Марч седна върху грубото кафяво одеяло и предложи на младежа цигара.

— Тук пушенето е забранено.

Марч не прибра цигарите.

— Нищо. Ще кажете, че аз съм ви наредил.

Йост прие с благодарност. После коленичи, отвори металното шкафче до леглото и взе да рови из него, търсейки нещо, което да му послужи за пепелник. Марч надзърна във вътрешността на шкафчето: няколко книги с меки корици, списания, фотография в рамка.

— Ще ми разрешите ли един поглед?

Йост повдигна рамене.

— Защо не.

Марч взе снимката. Беше фамилна фотография, която му напомни за семейство Вайс. Бащата в униформа на СС. Майката — срамежлива наглед жена, с шапка на главата. Дъщерята — около четиринайсетгодишно миловидно момиче с руси плитки. И самият Йост — момче с пълнички бузи и лъчезарна усмивка, в което човек трудно можеше да разпознае посърналия, ниско подстриган курсант, коленичил в момента на каменния под.

— Променил съм се, нали? — каза Йост.

Марч беше поразен, но опита да го скрие.

— С какво се занимава сестра ви?

— Още ходи на училище.

— А баща ви?

— Ръководи строително предприятие в Дрезден. През 41-ва е бил един от първите, влезли в Русия. Оттам и униформата.

Марч се взря внимателно в суровата фигура.

— Това Рицарският кръст ли е?

Рицарският кръст бе най-високото отличие за храброст.

— Да. Един истински герой от войната. — Йост взе снимката и я постави обратно в шкафчето. — А вашият баща?

— Служил е в Имперския флот — отвърна Марч. — Ранили са го през Първата световна война. Всъщност никога не се възстанови напълно.

— На колко години бяхте, когато почина?

— На седем.

— Сещате ли се още за него?

— Всеки ден.

— А вие служихте ли във флота?

— Почти. Бях подводничар.

Йост бавно поклати глава. Бледото му лице се бе покрило с гъста червенина.

— Всички вървим по стъпките на бащите си, нали?

— Може би повечето от нас. Но не всички.

Двамата пушиха известно време в мълчание. Марч чуваше как отвън физическата тренировка продължава. „Раз, два, три... Раз, два, три...“

— Всички тези хора — промълви Йост и поклати глава. — Има едно стихотворение на Ерих Кестнер. Казва се „Маршова песничка“.

Младежът затвори очи и започна да рецитира:

Обичате омразата и с нея мерите света.

На звяра у човека подхвърляте храна,

да расне той във вас полека.

И звярът те разкъса човека във човека.

Внезапно избликналата страст у младия човек смути Марч.

— Кога е написано стихотворението? — попита той.

— През хиляда деветстотин трийсет и втора.

— Не го знам.

— Нищо чудно. То е забранено.

Настъпи мълчание. След това Марч каза:

— Установихме самоличността на трупа, който открихте. Доктор Йозеф Булер, служител в Генералното губернаторство, бригадефюрер от СС.

— Господи! — Йост зарови лице в дланите си.

— Затова нещата стават сериозни. Преди да дойда при вас, проверих в караулното край главния портал. Там е записано, че вчера сте напуснали казармата както обикновено — в пет и половина сутринта. Така че часовете в показанията ви не може да са верни.

Йост продължи да крие лице в дланите си. Цигарата догаряше между пръстите му. Марч се наведе напред, взе я и я изгаси. След това се изправи.

— Ето вижте — продължи той. Йост вдигна глава и Марч започна да бяга на място. — Да речем, че това сте вие вчера сутринта.

Марч се престори на изтощен, започна да пухти и да бърше чело в рамото си. Въпреки унието си Йост не можа да не се усмихне.

— Така — каза Марч и продължи да бяга на място. — Мислите си за някоя книга или пък за това колко ужасен е животът ви. Унесен в тези мисли, минавате през гората и тръгвате по крайбрежната пътека. Вали като из ведро и видимостта е лоша, но изведнъж отляво забелязвате нещо... — Марч се обърна към Йост, който го гледаше напрегнато. — Във всеки случай това съвсем не е трупът...

— Но...

Марч спря за миг и посочи с пръст към Йост.

— Съветвам ви да не се забърквате още по-дълбоко в тая каша. Преди два часа бях край езерото и огледах мястото, където сте намерили трупа — няма начин да сте го забелязали от пътеката.

Марч отново започна да бяга.

— И тъй — нещо привлича погледа ви, вие обаче не спирате. Отминавате нататък. Но понеже сте съвестно момче, след пет минути решавате да се върнете и да видите какво става. И чак тогава намирате трупа. Едва след това се обаждате в полицията.

Марч сграбчи ръцете на Йост и го издърпа на крака. После изкомандва:

— Бягайте с мен.

— Не мога...

— Бягайте!

Йост неохотно размърда крака. Стъпките им затрополиха по каменната настилка.

— А сега ми опишете какво виждате. Излизате от гората и поемате по крайбрежната пътека...

— Моля ви...

— Отговаряйте!

— Виждам... Виждам лека кола — Йост бе затворил очи. — И трима мъже... Вали много силно. Те са с шинели и качулки, приличат на монаси... Навели са глави... Аз свивам нагоре по хълма, отдалечавам се от езерото... Страх ме е... Пресичам пътя и се скривам между дърветата, за да не ме видят...

— Продължавайте.

— Те сядат в колата и потеглят... Аз изчаквам, после излизам от гората и виждам трупа...

— Пропуснахте нещо.

— Не съм, честна дума...

— Виждате лице. Когато тримата се качват в колата, виждате лице.

— Не, не...

— Кажете ми чие е това лице, Йост. Ето го пред вас. То ви е познато. Кажете ми.

— Глобус! — изкрещя Йост. — Виждам лицето на Глобус.

4.

Пакетът, който Марч бе измъкнал от пощенската кутия на Булер, лежеше запечатан на предната седалка до него. Може би е бомба, каза си той, докато палеше фолксвагена. През последните няколко месеца имаше серия от бомбени атентати все в този стил — скритите в пакети експлозивни бяха раздробили телата на половин дузина правителствени чиновници. Току-виж, попаднал на трета страница в „Тагеблат“: „Следовател загива при загадъчна бомбена експлозия“.

Марч обикаля с колата из Шлахтензее, додето намери гастроном. Купи оттам един черен хляб, малко вестфалска шунка и четвъртлитрово шише уиски. Слънцето все още грееше и въздухът бе свеж. Пое на запад, обратно към езерата. Беше си наумил нещо, което не бе правил от години. Беше решил да си устрой пикник.

След като Гьоринг стана главен имперски егер през 1934 година, се бяха опитали да превърнат гората Груневалд в по-приятливо кътче. Бяха засадили кестени и липи, брези, букове и дъбове. Но в сърцето на Груневалд — както и преди хилядолетия, когато равнините на Северна Европа са били покрити с дъбрави, — в самото й сърце хълмистият пейзаж бе все тъй обрасъл с печални борови дървета. Тъкмо от тези гори пет века преди Христа бяха дошли войнолюбивите германски племена; и пак в тях, двацет и пет века по-късно, се завръщаха те като победители — с каравани и ремаркета идваха тук да прекарат съботите и неделите си. Германците бяха народ, обитаващ горите. Опитай да прокараш просека сред дебрите на мисълта си — дърветата са там, готови винаги да я погълнат.

Марч паркира фолксвагена, взе провизиите и пакета с бомбата — или каквото друго имаше вътре — и внимателно се заизкачва по една стръмна пътека навътре в гората. След петминутно катерене стигна до място, откъдето се откриваше гледка към Хафел и сивосинкавите гористи хълмове, чезнеци в далечината. В топлия ден боровете издаваха силно сладникаво ухание. Голям реактивен самолет прогърмя в небето над главата му по посока на берлинското летище. Скри се от

поглед и шумът постепенно заглъхна, додето наоколо се разнесе единствено песента на птиците.

Марч още нямаше желание да отвори пакета, който предизвикваше у него смътно безпокойство. За това седна на един голям камък — без съмнение, като по случайност оставен тук от общинските власти тъкмо за тази цел, — отпи от уискито и започна да яде.

За Одило Глобокник — Глобус — знаеше малко, при това само от слухове. През последните трийсет години съдбата на този човек се бе обръщала като ветропоказател. Австриец по рождение и строител по професия, в средата на трийсетте години той бе станал ръководител на Партията в Каринтия и началник на Виена. После беше изпаднал в немилост заради незаконни валутни операции, а след това, в самото начало на войната, беше реабилитиран и назначен за шеф на полицията в Генералното губернаторство. Сигурно оттам са се познавали с Булер, помисли Марч. В края на войната отново следваше спад в кариерата — назначение в Триест, доколкото си спомняше Марч. След смъртта на Химлер обаче Глобус се бе върнал в Берлин и сега заемаше някакъв неопределен пост в Гестапо, в пряко подчинение на Хайдрих.

Човек не можеше да сбърка това обезобразено от удари животинско лице — нищо чудно, че въпреки дъжда и тъмнината Йост начаса го бе разpoznал. Във военната школа, в Залата на прославилите се герои висеше портрет на Глобус, а едва преди няколко седмици самият той бе изнесъл лекция за имперските полицейски структури пред обзетите от страхопочитание курсанти. Йост напълно основателно се бе уплашил. Трябвало е да се обади анонимно в Орпо и да офейка преди пристигането на полицаите. А още по-добре според Марч — да не се беше обаждал въобще.

Изяде шунката, натроши остатъците от хляба и пръсна трошите по земята. Два коса, наблюдавали пиршеството му, се появиха предпазливо от шубраците и започнаха да кълват.

Марч извади партийния бележник. Най-обикновено издание, предназначено за партийни членове, което се продаваше във всяка книжарница. В началото — полезна информация. Имена в партийната йерархия: членове на правителството, райхскомисари, гаулайтери.

Официални празници: 30 януари — Ден на националното възраждане; 21 март — Ден на Потсдам; 20 април — Рожден ден на Фюрера; 1 май — Ден на националния труд...

Карта на Райха с измерени във време железопътни разстояния: Берлин–Ровно, шестнайсет часа; Берлин–Тифлис, двайсет и седем часа; Берлин–Уфа, четири дни...

В самия бележник на седмица се падаха по две страници, където толкова рядко имаше написано нещо, че на пръв поглед той изглеждаше неизползван. Марч внимателно го прелисти. Срещу 7 март бе нанесено кръстче. Срещу 1 април Булер бе написал „Рожден ден на сестра ми“. Срещу 9 април отново имаше кръстче. По-нататък на 11 април бе отбелязано „Щукарт/Лутер, сутринта — 10 ч.“ Най-накрая, срещу 13 април, деня преди смъртта му, Булер отново бе драснал кръстче. Това беше всичко.

Марч записа датите в бележника си. След това обърна нова страница. Смъртта на Йозеф Булер. Хипотези. Първа хипотеза: смъртта се дължи на злополука. Гестапо научава за нея няколко часа преди Крипо и когато Йост минава край мястото, Глобус просто оглежда трупа. Пълен абсурд.

Е, добре. Втора хипотеза: Булер е убит от Гестапо. С убийството е натоварен Глобус. Отново абсурд. Заповедта за среднощните арести от 1941-ва още бе в сила. Гестапо е можело съвсем законно да арестува набързо Булер, да го закара тихомълком в някоя от своите бърлоги и да го умъртви, а държавата да конфискува имуществото му. Кой би почувствал липсата му? Или пък би се усъмнил в изчезването му?

И така, трета хипотеза: Булер е убит от Глобус, който скрива следите си, като обявява смъртта му от компетенциите на службите за сигурност и се заема сам с разследването. Но защо тогава изобщо бяха позволили на Крипо да се намеси? Какви мотиви можеше да има Глобус? И защо тялото на Булер бе оставено на обществено място?

Марч облегна гръб върху камъка и затвори очи. Слънцето, което грееше в лицето му, правеше тъмнината кървавочервена. Обгърна го топлият унес на алкохола.

Едва ли бе спал повече от половин час, когато чу, че нещо изшумоля в шубрака и след това усети, че го докосват по ръкава. Мигновено се събуди и успя да зърне бялата опашка и задницата на един елен, който се шмугна в храсталаците. Пасторална идилия само

на десет километра от сърцето на Райха! Или може би уискито? Разгърси глава и взе пакета.

Дебела кафява хартия, старателно увита и залепена с лепенка. Или дори — професионално увита и залепена с лепенка. Прави линии и безукорни ръбове, пестене на материал и щедрост в усърдието. Образцово произведение. Нито един от мъжете, които Марч познаваше, не бе в състояние да постигне такова съвършенство — пакетът положително бе дело на жена. Следващото важно нещо — пощенските знаци. Три швейцарски пощенски марки, върху, които се виждаха жълти цветчета на зелен фон. Клеймо от Цюрих — 16:00 ч., 13.IV.64. Тоест онзи ден.

Марч усети, че ръцете му се изпотяват, докато отваряше пакета с пресилена съсредоточеност — най-напред махна лепенката, след това бавно, сантиметър по сантиметър, разгърна хартията. Повдигна единия ѝ край: кутия с шоколадови бонбони.

Върху капака бяха нарисувани девойки със сламеноруси коси и червени карирани рокли, които танцуваха около накичен с цветя прът върху пъстра поляна. Зад тях, извисили снежнобели върхове на фона на лазурносиньо небе, се виждаха Алпите. Най-отгоре бе гравирани надпис с черен готически шрифт: „Поздравления по случай рождения ден на нашия скъп Фюрер, 1964 г.“. Все пак имаше нещо странно. Кутията бе прекалено тежка, за да съдържа шоколад.

Марч извади джобно ножче и разряза целофанената опаковка. Лекичко постави кутията върху един дънер. Извърнал настрани лице и изпънал колкото може ръка, повдигна капака с върха на ножчето. Вътре се задвижи някакъв механизъм. И след това:

*Любов свенлива
и вярност жива
до сетний час.
Струни пеят,
думи леят:
„Теб любя аз.“
А ехото отвръща:
„Кажси, че любиши ме и ти.“
Цял свят любов жадува.*

Теб любя аз.

Само мелодията, разбира се, без думите. Но Марч ги знаеше добре. Самичък върху един от хълмовете в сърцето на гората Груневалд, той се вслушваше в мелодията на валсовия дует от трето действие на „Веселата вдовица“.

5.

По обратния път към центъра на Берлин улиците му се сториха неестествено тихи и когато влезе в Комендатурата, разбра причината. Върху едно голямо табло във фоайето бе окачено съобщение, че в четири и половина ще има декларация на правителството. Всички служители трябваше да се съберат в столовата. Присъствието задължително. Бе дошъл тъкмо навреме.

В Министерството на пропагандата бяха развили нова теория, според която най-доброто време за важни съобщения бе краят на работния ден. По този начин човек приемаше новината заедно с други колеги, в дружелюбно обкръжение, и нямаше възможност да се отдаде на таен скептицизъм или пораженски настроения. Освен това подобни емисии винаги се насрочваха за такъв час, че хората да си тръгнат от работа малко по-рано — например в пет без десет вместо в пет, — а това предизвикваше у тях приятни усещания, които те подсъзнателно свързваха с режима. Така вървяха нещата в днешно време. В белоснежната сграда на Вилхелм Щрасе, в която се помещаваше Министерството на пропагандата, работеха повече психолози, отколкото журналисти.

Служителите от Вердершер Маркт лека-полека започнаха да пълнят столовата: офицери и чиновници, машинописки и шофьори докосваха рамене — живо възплъщение на националсоциалистическия идеал. Върху четирите телевизионни екрана — по един във всеки ъгъл — се виждаше географска карта на Райха, а на преден план се открояваше пречупен кръст. Картината се придружаваше от Бетховенови музикални откъси. От време на време развълнуван мъжки глас прекъсваше музиката: „Граждани и гражданки на Германия, очаквайте извънредно съобщение!“ В доброто старо време по радиото звучеше само музикалният фон. Още едно нововъведение.

Колко от тези сцени си спомняше Марч? Простираха се назад в годините, същински островчета във времето. През 38-а го бяха изкарали от класната стая, за да му кажат, че немските войски влизат във Виена и че Австрия отново е в границите на Отечеството.

Училищният директор, отровен с боен газ през Първата световна война, бе плакал на подиума в малкия физкултурен салон, наблюдаван от ято шумни, недоумяващи момчета.

С майка си у дома в Хамбург през 39-а. Единайсет часът, петък сутринта. По радиото звучи речта на Фюрера, предавана директно от Райхстага: „От днес нататък аз съм първият войник на Германския райх. Ето че отново облякох свещената униформа, тъй скъпа на сърцето ми. И няма да я съблека, додето не се увенчаем с лаврите на победата. Защото друг изход не бих могъл да понеса.“ Гръм от аплодисменти. Този път бе плакала майка му — скръбен напев в такт с полюшванията на тялото ѝ. Обзет от чувство на срам, седемнайсетгодишният Марч извърна глава, потърси фотографията на баща си в импозантната униформа на Имперския военноморски флот и мислено си каза: „Слава богу! Най-сетне война. Може би този път аз ще се окажа достоен за онова, за което ти мечтаеше.“

Следващите няколко извънредни съобщения го завариха по време на плаване. Победа над Русия през пролетта на 43-та — тържество за стратегическия гений на Фюрера! Лятното настъпление на войските на Вермахта предишната година бе прекъснало връзката на Москва с Кавказ, отрязвайки пътя на Червената армия към нефтените полета на Баку. Военната машина на Сталин просто бе засякла поради липса на гориво.

Мир с Великобритания през 44-та — тържество за контраразузнавателния гений на Фюрера! Марч си припомни, че всички подводници трябваше да се приберат обратно в атлантическите си бази, за да бъдат екипирани с нова шифрова система: според данни на разузнаването вероломните британци бяха разшифровали кодовете на Отечеството. След това елиминирането на кораби от Търговския флот се оказа проста работа. Пред лицето на глада Англия бе принудена да капитулира. Чърчил и неговата военнопръстъпническа банда избягаха в Канада.

Мир с Америка през 46-а — тържество за научния гений на Фюрера! Когато американците хвърлиха атомна бомба и победиха Япония, Фюрерът изстреля една от ракетите V-3, която експлодира над Ню Йорк: Така той показа, че е готов да отвърне на удара с удар. След това войната се смали до серия кървави схватки с партизаните в

покрайнините на новата Германска империя. Установи се атомно равновесие, наричано от дипломатите период на Студената война.

Но извънредните съобщения продължиха. Когато Гьоринг почина през 51-ва, по радиото цял ден свири траурна музика, преди да предадат съобщението за смъртта му. На Химлер бе оказана същата чест, когато през 62-ра загина при самолетна експлозия. Кончини, победи, войни, призови за саможертва и мъст, безконечни стълкновения с червените на Уралския фронт с неговите непроизносими имена на полесражения и офанзивни — Октябърское, Полуночное, Алапаевск...

Марч огледа лицата наоколо си. Пресилени усмивки, примиреност, страх. Хора, чиито братя, синове и съпрузи бяха на Изток. Хора, чиито погледи неспокойно се спираха върху екраните.

„Граждани и гражданки на Германия, очаквайте извънредно съобщение!“

Какво ли щяха да чуят този път?

Столовата бе почти пълна. Марч стоеше притиснат до една колона. Няколко метра по-нататък зърна Макс Йегер, който се закачаше с една апетитна секретарка от Юридическия отдел. Макс също го видя и му се ухили през рамото й. Чуха се барабанни удари. Залата притихна. Говорителят обяви:

— Включваме директно Министерството на външните работи в Берлин.

На телевизионния екран засия бронзов релеф — нацисткия орел, обхванал с нокти земното кълбо, грееше в ореол от лъчи като нарисован от детска ръка слънчев изгрев. Пред него, с дебели черни вежди и полузасенчени челюсти, бе застанал говорителят на Външно министерство Дрекслер. Марч едва не се изсмя: човек би предположил, че в цяла Германия Гьобелс все пак можеше да намери поне един говорител, който да не прилича на криминален престъпник.

„Дами и господа, упълномощен съм да предам следното съобщение на Министерството на външните работи.“

Говорителят се обръщаше към журналисти, които бяха извън кадър. След това сложи очила и започна да чете.

„В съответствие с трайното и нееднократно засвидетелствано желание на Фюрера и на целия германски народ да живеят в мир и разбирателство с всички държави в света, както и вследствие на

продължителни консултации с нашите съюзници от Европейската общност, днес Министерството на външните работи, от името на Фюрера, отправи към Президента на Съединените американски щати покана за официално посещение във Великия германски райх, по време на което ще бъдат проведени лични разговори, целящи разширяване на дружеските връзки между нашите два народа. Поканата бе приета. По данни на представител на Американската администрация от тази сутрин господин Кенеди ще посети Фюрера през септември в Берлин. Хайл Хитлер! Да живее Германия!“

Картината изчезна и нови барабанни удари оповестиха началото на националния химн. Мъжете и жените в столовата запяха. Марч си ги представи из всички краища на Германия — в корабостроителници и металургични заводи, в кантори и училища, — следи нестройни гласове в единен възторжен вой, издигащ се към небесата.

*Германия, Германия над всичко!
Германия над всичко на света!*

Устните на Марч също се движеха ведно с останалите, но от тях не излизаше звук.

— Ще ни скапят от бачкане — изсумтя Йегер. Двамата бяха отново в своя кабинет, където Макс бе качил крака върху бюрото си и пушеше поредната пура. — Ако осигуряването на безопасността в Деня на Фюрера ни разгонва фамилията, представи си какво ще бъде, когато се домъкне и Кенеди.

Марч се засмя.

— Струва ми се, че пропускаш историческото значение на събитието, Макс.

— По дяволите историческото значение на събитието! А аз кога ще се наспя? Бомбите вече гърмят като фойерверки. Я виж това — той свали крака от бюрото и взе да рови в купчина папки. — Докато ти се забавляваше край Хафел, някои от нас трябваше да отхвърлят доста работа.

Йегер измъкна един плик и изсипа съдържанието му. Беше озаглавен ЛВП — лични вещи на починалия. Изрови от книгата два паспорта и ги подаде на Марч. Единият беше на Паул Хан, офицер от СС; другият — на млада жена, Магда Фос.

— Хубавичка е, нали? — каза Йегер. — Тъкмо се оженили. Тръгвали за медения си месец след сватбеното тържество в Шпандау. Шофира той. Завиват по Навенер Щрасе. Отпреде им изведнъж излиза камион. От каросерията изскача някакъв с автомат. Нашият човек се панира. Дава на заден ход. Тряс — по бордюра право в уличния стълб. И докато се опитва да включи отново на първа — дан! дан! — пръсват му черепа. Край на младоженеца. Сладичката Магда излиза от колата. Хуква да бяга. Дан, дан! Край на младоженката. Край на медения месец. Край на цялата гадост. С малко изключение, понеже роднините още празнуват, чукат се за здравето на младоженците и цели два часа никой не благоволява да им каже какво се е случило.

Йегер се изсекна в мръсна носна кърпа. Марч отново погледна снимката в паспорта на младата жена. Беше действително хубава: руса и тъмноока. А сега лежеше мъртва в канавката, на двайсет и четири години.

— Кои са атентаторите? — попита той и върна паспортите на Йегер, който започна да брои на пръсти.

— Поляци. Латвийци. Естонци. Украинци. Чехи. Хървати. Кавказци. Грузинци. Червени. Анархисти. Казва ли ти някой? В днешно време може да е кой ли не. Оня глупак окачил открита покана за сватбеното тържество на таблото за съобщения в казармата. Според Гестапо някой от помощния персонал, чистач, готвач или нещо такова, я е видял и е казал където трябва. Помощният персонал в тая казарма се състои главно от чужденци. Днес следобед ги прибраха до един, горките.

Йегер сложи паспортите и личните карти обратно в плика и го хвърли в едно от чекмеджетата на бюрото.

— А при тебе как мина?

— Искаш ли шоколадов бонбон? — Марч подаде на Йегер кутията и той я отвори. Металическите звуци изпълниха кабинета.

— Много изискано.

— Какво знаеш за това?

— За кое? За „Веселата вдовица“ ли? Любимата оперета на Фюрера. Майка ми беше луда по нея.

— Моята също.

Както и всяка друга немска майка. „Веселата вдовица“ от Франц Лехар. Поставена за пръв път във Виена през 1905 година — захаросана като прочутите сладкиши в този град. Когато Лехар се помина през 1948-а, Хитлер изпрати на погребението му свой личен представител.

— Не се сещам друго. — Йегер взе един бонбон с огромната си лапа и го подхвърли в устата си. — От кого са? От някоя тайна обожателка, а?

— Взех ги от пощенската кутия на Булер. — Марч захвапа един бонбон и сладникавият вкус на вишнев ликьор го накара да се намръщи. — Помисли само. Нямах никакви приятели и въпреки това някой ти праща кутия скъпи шоколадови бонбони от Швейцария. Без каквото и да е послание. Кутия, която свири любимата мелодия на Фюрера. Кой би направил подобно нещо? — Марч глътна другата половина от бонбона. — Може би някой отровител?

— О, господи! — Йегер изплю остатъците от сдъвкания бонбон в дланта си, извади носна кърпа и започна да бърше размазаната кафеникава слюнка от пръстите и устните си. — Понякога се питам дали си с всички си.

— Целенасочено унищожавам доказателствен материал — каза Марч, изяждайки с неохота още един бонбон. — И дори по-лошо: *поглъщам* доказателствен материал, с което върша двойно престъпление. Играя си с правосъдието и лично се облагодетелствам.

— Слушай, я си вземи отпуска. Говоря ти най-сериозно. Имаш нужда от почивка. Съветвам те веднага да слезеш долу и да изхвърлиш тия скапани бонбони в кофата за боклук. След това идваш у нас и вечеряме заедно с Ханелоре. Изглеждаш ужасно — май не си ял като човек от седмици. Гестапо се зае със случая. Резултатите от аутопсията ще отидат направо на Принц Албрехт Щрасе. Всичко приключи. Край. Забрави го, и толкова.

— Слушай, Макс. — Марч му разказа за признанията на Йост, за това как младежът бе видял Глобус. После извади тефтерчето на Булер. — Погледни имената, записани тук. Кой са Щукарт и Лутер?

— Не знам кои са. — Изведнъж изразът върху лицето на Йегер стана студен и непроницаем. — И ще ти кажа още нещо — въобще не желая да знам.

Стръмното каменно стълбище се спускаше надолу към следобедния полуздрач. В основата му Марч се поколеба, стиснал в ръка кутията шоколадови бонбони. Една врата отляво извеждаше в застлания с плочи вътрешен двор, където се намираха големите ръждясали контейнери за боклук. Отдясно слабо осветен коридор водеше към архива. Марч пъкна кутията под мишница и свърна вдясно.

Архивът на Крипо заемаше лабиринт от помещения в съседство с парното отделение. Близостта на парните котли и плетеницата от тръби за топла вода, които покриваха тавана, поддържаха тук непрекъснатата топлина. Усещаше се успокоителният мирис на загрят пращен въздух и суха хартия. В полумрака между колоните металните рафтове с доклади и досиета се простираха сякаш далеч в безкрая.

Отговорничката, дебела жена в мръсна работна престилка, бивша надзирателка в затвора в Пльотцензее, поиска да види личната му карта. Той ѝ я подаде, както бе правил поне веднъж в седмицата през последните десет години. И както винаги тя я погледна така, сякаш я виждаше за пръв път. После разгледа лицето му, хвърли повторно поглед към картата и най-сетне му я върна, като леко повдигна брадичка — полупримирителен, полуподигравателен жест.

— И никакво пушене — каза тя за хиляден път, размахвайки предупредително пръст.

От рафта със справочна литература до бюрото на отговорничката Марч избра „Вер ист ес?“ — немския вариант на „Кой кой е“, том в червена подвързия, дебел хиляда страници. Взе също и по-сбитото партийно издание „Справочник за кадрите на НСДАП“, в което всяка биографична справка се придружаваше от фотография паспортен формат. Днес сутринта Халдер бе използвал тъкмо този справочник за идентифицирането на Булер. Марч отнесе тежките томове до една маса и включи настолната лампа. Отдалеч до слуха му долиташе бръмченето на бойлерите. В архива нямаше жива душа.

От двете издания предпочиташе партийния справочник, публикуван ежегодно почти без изключения от средата на трийсетте години. През мрачните, тихи зимни следобеди често се случваше да потърси топлината на подземие, за да се порови из стари издания на справочника. Обичаше да проследява как се променят лицата от снимките. По страниците на по-ранните издания изобилстваха белокосите главорези от Доброволческите щурмови отряди, мъже, чиито вратове бяха по-широки от челата им. Вторачени във фотообектива, с лъснати физиономии и неловко изражение, те приличаха на селски ратаи от миналия век, издокарани се в неделните си дрехи. Но в началото на петдесетте бирените скандалджии започваха да отстъпват място на зализаните технократи от типа на Шпеер — изискани мъже с университетско образование, вежливи усмивки и хладни очи.

В справочника фигурираше някой си Лутер. С малко име — Мартин. Каква прекрасна възможност за исторически аналогии, другари! Но този Лутер по нищо не приличаше на прославения си съименник. Беше с подпухнало лице, черна коса и очила с дебели рогови рамки. Марч извади бележника си.

Роден 16 декември 1895 г., Берлин. Служи в Германската армия, транспортна дивизия, 1914–1918. Професия: мебелен спедитор. Постъпва в НСДАП и СА на 1 март 1933 г. Отговорник за района Далем в Берлинския градски съвет. Назначен в Министерство на външните работи, 1936 г. До пенсионирането си през 1955 г. ръководител на Германския отдел в Министерство на външните работи. Издигнат в ранг заместник държавен секретар, юли 1941 г.

Нямаше много подробности, но Марч и така си представи за какъв човек става дума. Агресивен уличен политик, митингаджия, който обича шумотевиците. Освен това и кариерист. Подобно на хиляди други Лутер бе побързал да влезе в Партията няколко седмици след като Хитлер бе дошъл на власт.

Марч бързо запрелиства нататък до Щукарт, Вилхелм, доктор на юридическите науки. Снимката бе направена в професионално фотографско ателие, лицето бе в ореол от загадъчни полусенки, като портрет на филмова звезда. Суетен мъж, при това странно съчетание — къдрава посивяла коса, съсредоточен поглед, изострена челюст, а от друга страна — меки, почти чувствени устни. Марч продължи да записва.

Роден 16 ноември 1902 г., Висбаден. Следва право и икономика в Мюнхен и Франкфурт на Майн. Дипломиран с пълно отличие, юни 1928 г. Постъпва в Партията в Мюнхен, 1922 г. Заема различни постове в СА и СС. Кмет на Щетин, 1933 г. Държавен секретар, Министерство на вътрешните работи, 1935–1953. Публикации: „Коментар към законите за защита на германската раса“ (1936). Почетен чин обергрупенфюрер от СС, 1944 г. Връща се към частна юридическа практика, 1953 г.

Личност, твърде различна от Лутер. Интелектуалец; боец от старата гвардия — като Булер; стремглаво издигане. На трийсет и една години да станеш кмет на Щетин, пристанищен град с 300 000 жители... Изведнъж на Марч му хрумна, че вече е чел всичко това, и то съвсем наскоро. Но къде? Не можеше да си спомни. Затвори очи. *Хайде, размърдай си мозъка!*

„Вер ист ес“ не съдържаеше никаква нова информация освен тази, че Щукарт не беше женен, а Лутер имаше три брака. Марч намери неизползвана двойна страница в бележника си и начерта три графи. Озаглави ги „Булер“, „Лутер“ и „Щукарт“ и започна да нанася дати в колони. Изработването на хронология бе един от любимите му методи на работа, с него успяваше да открие нишка там, където иначе имаше само мъгла от разпокъсани на пръв поглед факти.

И тримата бяха родени горе-долу по едно и също време. Булер беше на шейсет и четири, Лутер на шейсет и осем, Щукарт на шейсет и една. И тримата стават държавни служители през трийсетте години — Булер през 1939-а, Лутер през 1936-а, Щукарт през 1935-а. И тримата заемат приблизително еднакви по ранг длъжности — Булер и

Щукарт държавни секретари, Лутер заместник държавен секретар. И тримата се оттеглят през петдесетте години — Булер през 1951-ва, Лутер през 1955-а, Щукарт през 1953-та. И тримата несъмнено са се познавали. Срещнали са се в десет часа сутринта миналия петък. Къде беше нишката?

Марч се облегна назад в стола си и впери поглед в плетеницата от тръби, опасали като змии тавана. И в този миг си спомни. Изправи се с отривисто движение напред.

До входа имаше подвързани вестници: „Берлинер Тагеблат“, „Фьолкишер Беобахтер“ и органа на СС, „Дас Шварце Корпс“. Марч трескаво заобръща назад страниците на „Тагеблат“ — вчерашния брой, страницата с некролозите. Ето го. Беше го прочел снощи.

На 13 април от сърдечно заболяване почина Вилхелм Щукарт, партиен другар, бивш държавен секретар в Министерството на вътрешните работи. Той ще остане завинаги в сърцата ни като предан поборник на националсоциалистическите идеи...

Подът сякаш се люшна под краката му. Усети, че отговорничката го гледа.

— Лошо ли ви е, господин щурмбанфюрер?

— Не. Нищо ми няма. Ще ми направите ли една услуга? — Марч взе официална бланка за издирване на досие, в която нанесе пълното име на Щукарт и рождената му дата. — Бихте ли проверили дали това лице има досие?

Жената погледна бланката и протегна ръка.

— Личната карта.

Марч ѝ я подаде. Тя наплюнчи молива си и попълни във формуляра дванайсетцифровия номер от картата му. По този начин се водеше документация кой следовател от Криминалната полиция е поискал някое досие и кога. Така любопитството на Марч нямаше да остане скрито за Гестапо, при това цели осем часа след като беше отстранен от случая Булер. Още едно доказателство за липса на националсоциалистическа дисциплина. Но нищо не можеше да се направи.

Отговорничката бе извадила дълго дървено чекмедже с фишове. Топчестите ѝ пръсти се разхождаха отгоре по ръбовете им.

— Щроп — мърмореше тя. — Щрунк. Щрус. Щюлпнагел...

— Пропуснахте го — каза Марч.

Тя изпухтя и измъкна едно розово картонче.

— Щукарт, Вилхелм — после погледна към Марч. — Има досие.

Но е взето.

— У кого е?

— Вижте сам.

Марч се наведе напред. Досието на Щукарт се намираше у щурмбанфюрер Фибес от Крипо, ФБЗ. Отделът за сексуална престъпност.

Беше ожаднял от уискито и сухия въздух. В коридора до входа на архива имаше охладител за вода. Марч си наля една чаша и се замисли как да постъпи по-нататък.

Как би постъпил един разумен човек? Много просто. Един разумен човек би постъпил така, както постъпваше Макс Йегер всеки ден. Би си сложил палтото и шапката и би се прибрал у дома при съпругата и децата си. Но за Марч това не бе решение. Пустият апартамент на Ансбахер Щрасе, кавгите на съседите и вестникът от вчера не го привличаха. Бе стеснил периметъра на живота си до такава степен, че единственото, което му оставаше, бе работата. Ако изменеше на нея, какво друго щеше да му остане наистина?

А имаше и още нещо — някакъв инстинкт, който всяка сутрин го теглеше неудържимо от леглото към поредния безрадостен ден — и това беше желанието *да знае*. Работата на следователя неизменно водеше до нов кръстопът, до нов ъгъл, зад който да надникнеш. Кои бяха семейство Вайс и какво се бе случило с тях? Чие беше мъртвото тяло от езерото? Какво свързваше смъртта на Булер и смъртта на Щукарт? Така той вървеше, тласкан все напред от една благословия или може би проклятие — от непреодолимото желание, *да знае*. Затова в крайна сметка нямаше избор.

Марч хвърли картонената чаша в кошчето за боклук и се заизкачва по стълбите.

6.

Валтер Фибес седеше в кабинета си и пиеше ракия. От една масичка под прозореца го наблюдаваха пет подредени в редица човешки глави — бели гипсови отливки, които се отваряха на панти откъм темето, тъй че скалповете им, вдигнати нагоре като седалки на тоалетна чиния, разкриваха мозъчната тъкан, разделена на червени и сиви сектори — петте раси, които съставляваха Германската империя. Главите бяха снабдени с табелки, които от ляво на дясно в низходящ ред указваха пригодността им за структурите на властта. Първа категория: чист нордически произход. Втора категория: преобладаващ нордически или фалски произход. Трета категория: нечист, смесен произход с наличие на динарски или вестки характеристики. Категоризираните в тези три групи можеха да служат в СС. Останалите, лишени от правото да заемат държавни длъжности и да упражняват социалнозначими професии, бяха вперили укоризнени погледи във Фибес. Четвърта категория: нечист, преобладаващ източнобалтийски или динарски произход. Пета категория: нечист неевропейски произход.

Марч бе категория 1/11; Фибес, изненадващо, бе на границата между III и IV. Всъщност в това нямаше нищо чудно — богоподобните синеоки арийци рядко проявяваха отявлен расистки фанатизъм. Те според думите на „Дас Шварце Корпс“ бяха „твърде склонни да приемат за съвсем естествена принадлежността си към германския народ“. Вместо тях мочурливите граници на германската раса се охраняваха от онези, които не бяха чак толкова уверени в достойнствата на своята кръв. Несигурността създава добра погранична охрана. Кривокракият учител от Франкония, абсурден в късите си кожени панталони; притежателят на магазинче от Бавария с дебели рогови лещи на очилата; червенокосият счетоводител от Тюрингия, страдащ от нервен тик и влечение към по-младите членове на Хитлерюгенд; сакатите и грозните, изтърсаците в националния боклук — именно те бяха най-гръмогласните защитници на идеята за германския народ.

Един от тях бе и Фибес — късогледият, приведен рогоносец с щръкнали напред зъби, когото Райхът бе ощастливил с едничката лелеяна от него служба. Хомосексуализмът и расовото смешение бяха изместили изнасилването и кръвосмешението в списъка на престъпленията, наказвани със смърт. Абортът, „подривен акт срещу бъдещето на германската раса“, спадаше към същата категория. През шейсетте години с възцарилите се по-свободни нрави числото на тези сексуални престъпления бе нараснало неимоверно. Фибес, надарен с изострено обоняние за прегрешилата човешка плът, отдаваше денонощно труда си в служба на Фюрера и според думите на Макс Йегер се чувстваше щастлив като прасе в конски фъшкии.

Но не и през този ден, когато смучеше ракия в кабинета си с навлажнен поглед, а изкуственият му перчем, приличен на крило от прилеп, бе увиснал накриво върху челото.

— Според данни от пресата Щукарт е умрял от инфаркт.

Фибес премигна.

— А според данни от архива досието на Щукарт е при тебе.

— Не мога да коментирам случая.

— Защо да не можеш? Нали сме колеги. — Марч седна и запали цигара. — Мислех, че сме обединени от обща кауза — и двамата разследваме случаите на онези, които не искат „да опозорят семейството си“.

— Не е само семейството — промърмори Фибес, после колебливо добави: — Мога ли да си взема една?

— Разбира се. — Марч му подаде цигара и щракна запалката. Фибес дръпна неуверено като някой ученик.

— Да си призная, Марч, цялата тази история направо ме изкара от релси. За мен този човек бе истински герой.

— Искаш да кажеш, че го познаваше?

— Не, разбира се. Само от това, което бях слушал за него. А ти защо се интересуваш?

— Висша степен на секретност. Нямам право на други обяснения. Знаеш как е в такива случаи.

— Аха, сега разбирам. — Фибес отново си наля солидна доза ракия. — Двамата с теб много си приличаме, Марч.

— Така ли смяташ?

— Че то е ясно. От следователите ти си единственият, който кисне тук толкова често, колкото и аз. Не ни тежат на шията жени и деца, не участваме в целия семеен цирк. Живеем заради работата си. Когато тя върви добре, и ние сме добре. А когато върви зле... — Той обори глава и след малко попита: — Чел ли си книгата на Щукарт?

— За съжаление не.

Фибес отвори едно чекмедже на бюрото и измъкна оттам изтъркано от употреба томче, подвързано с кожа. „Коментар към законите за защита на германската раса“. Марч го прелисти. Съдържаше по една глава, посветена на всеки от трите Нюрнбергски закона от 1935 година — Законът за гражданството в Германския райх, Законът за защита на германската кръв и германската чест, Законът за генетичното здраве на брачните партньори. Някои пасажки бяха подчертани с червено мастило и отстрани имаше удивителни. „За да се избегнат расови увреждания, преди сключването на брак партньорите трябва да се подлагат на медицински преглед.“ „Брак между лица, страдащи от венерически болести, психически заболявания, епилепсия или «генетични увреждания» (вж. Закон за стерилизацията), се разрешава само след представяне на документ за стерилизация.“ Имаше и диаграми и таблици: „Схема за допустимостта на брака между арийци и неарийци“, „Доминантност на еврейски мелез от първа степен“.

За Ксавиер Марч това бяха само изпразнени от съдържание фрази. Фибес каза:

— Повечето от тези неща са вече остарели. Много от тях се отнасят за евреите, а евреите, както знаем — и той смигна на Марч, — заминаха до един на Изток. Но Щукарт все пак си остава моето Свето евангелие. Крайъгълният камък на тази наука.

Марч му подаде обратно книгата, която Фибес прегърна в обятията си като малко дете.

— Честно казано, онова, което ми трябва — каза Марч, — е досието за смъртта на Щукарт.

Очакваше съпротива, но стиснал шишето с ракия, Фибес великодушно описа с него дъга във въздуха.

— Моля, заповядай.

Полицейското досие бе много старо. Започваше преди повече от двайсет и пет години. През 1936 година Щукарт бе станал член на

Комисията за защита на германската кръв към Министерството на вътрешните работи — обществен орган от държавни служители, адвокати и лекари, които разглеждаха молби за брак между арийци и неарийци. Малко след това в полицията бяха започнали да постъпват анонимни сигнали, че Щукарт издава разрешения за брак срещу парични подкупи. Освен това, изглежда, бе искал от молителките и някои други услуги.

Първата подписана жалба бе от някакъв шивач от Дортмунд, господин Мазер, който съобщаваше с възмущение в местното районно управление на партията, че годеницата му е била изнасилена. Показанията му бяха прехвърлени на Крипо. Нямаше данни за предприето разследване. Вместо това Мазер и годеницата му бяха изпратени в концентрационен лагер. В досието фигурираха и други сигнали на информатори, включително и един от блокварта на Щукарт по време на войната. В нито един от случаите не бяха предприети действия.

През 1953-та Щукарт бе започнал връзка с едно осемнайсетгодишно момиче от Варшава, Мария Димарски. Тя бе подала молба за брак с капитан от Вермахта, в която твърдеше, че германският ѝ произход е доказуем назад до 1720 година. Според заключението на експертите от Вътрешно министерство документите бяха фалшифицирани. Следващата година на Димарски бе издадено разрешение да работи като домашна прислужница в Берлин. За неин работодател бе посочен Вилхелм Щукарт.

Марч вдигна поглед от досието.

— Как не са го спипали цели десет години?

— Бил е обергрупенфюрер, Марч. Кой би се осмелил да протестира срещу такива като него? Нали виждаш какво се е случило с Мазер след оплакването му. Освен това не е имало доказателства — поне тогава.

— А сега има ли?

— Погледни в плика.

В папката, в един кафяв плик имаше дванайсетина цветни фотографии с удивително добро качество, на които Щукарт и Димарски бяха заснети в леглото. Бели тела на фона на червени атлазени завивки. Лицата — на някои от снимките сгърчени, на други спокойни — веднага се разпознаваха. Снимките бяха направени от

едно и също място, успоредно на леглото. Женското тяло, бледо и недохранено, изглеждаше съвсем крехко под тежестта на мъжкото. На една от снимките тя го бе възседнала: белите ѝ слаби ръце — склучени на тила, лицето — обърнато към обектива. Имаше широки, славянски скули, но с дългата си до раменете, изрусена коса можеше да мине за германка.

— Снимките май не са отскоро.

— Правени са преди около десет години. За това време той доста е побелял. А тя е напълняла. С възрастта е взела да прилича на проститутка.

— Имаш ли представа къде се намират?

Заобикалящата обстановка бе декор от цветни петна: кафява дървена табла на леглото, тапети на червени и бели ивици, нощна лампа с жълт абажур. Мястото можеше да бъде навсякъде.

— Не е в неговия апартамент — или поне сегашното му обзавеждане е друго. Може да е в някой хотел. Или публичен дом. Апаратът е скрит зад фалшиво огледало. Забележи как понякога се визират право в обектива. Виждал съм тия вторачени погледи хиляди пъти. Всъщност гледат себе си в огледалото.

Марч отново се взря внимателно във всяка една от снимките. Бяха лъскави и без отпечатъци от пръсти — нови копия от стари негативи. Някой сутеньор в Кройцберг можеше да се опита да ти пробута такива.

— Къде ги намери?

— Бяха до трупове.

Щукарт бе застрелял първо любовницата си. Според резултатите от аутопсията тя бе лежала по корем върху леглото, напълно облечена, в апартамента на Щукарт на Фриц Тот Плац. Бе я застрелял в тила със своя СС-лугер (ако цялата история е вярна, помисли си Марч, това бюрокраатско леке сигурно е използвало пищова за пръв път). Следи от памук и пухен пълнеж в раната свидетелстваха, че е било стреляно през възглавница. След това Щукарт бе седнал на ръба на леглото и очевидно се бе застрелял през устата. Върху снимките, направени на мястото на произшествието, двата трупа бяха неразпознаваеми. Щукарт все още стискаше пистолета в дланта си.

— Оставил е и бележка на масата в столовата — каза Фибес. — „Постъпвам така, за да не опозоря семейството си, Райха и Фюрера.

Хайл Хитлер! Да живее Германия! Вилхелм Щукарт“.

— Изнудване?

— Възможно е.

— Кой е намерил труповете?

— Тук вече става интересно. — Фибес изсъскваше поотделно всяка една дума, сякаш плюеше отрова. — Една американска журналистка.

Показанията ѝ бяха в папката: Шарлът Магуайър, двайсет и пет годишна, представителка на американската осведомителна агенция „Международни европейски новини“.

— Истинска малка мръсница. Взе да пици за правата си още щом влезе. Права! — Фибес отпи още една глътка ракия. — По дяволите! Точно сега май трябва да правим на американците мили очи, а?

Марч си записа адреса ѝ. По случая бе разпитан само още един свидетел — портиерът на жилищния блок, в който живееше Щукарт. Американката твърдеше, че е видяла двама мъже на стълбището непосредствено преди да открие труповете, но портиерът настояваше, че не е минавал никой.

Внезапно Марч вдигна глава. Фибес подскочи.

— Какво има?

— Нищо. Стори ми се някаква сянка край вратата.

— Господи, това място...

Фибес рязко отвори вратата с матово стъкло и надзърна в двете посоки по коридора. Докато бе обърнат с гръб, Марч откачи плика, забоден на гърба на папката, и го пхна в джоба си.

— Нямахте никой. Нервите май започват да ти изневеряват, Марч.

— Винаги съм страдал от прекалено развито въображение.

Марч затвори досието и стана. Насреца му Фибес се клатушкаше, примигвайки с очи.

— Няма ли да го вземеш? Нали работите по случая заедно с Гестапо?

— Не. Става дума за отделно разследване.

— Аха... — Фибес се стовари отново на стола си. — Понеже каза „висша степен на секретност“, помислих... Няма значение. Слава богу, Гестапо се зае със случая. Аз се отървах. Обергрупенфюрер

Глобус пое разследването. Сигурно го знаеш. Пада си малко главорез наистина, ама всичко ще разнищи.

В информационното бюро на Александер Плац имаха адреса на Лутер. Според полицейската регистрация той все още живееше в Далем. Марч запали нова цигара и набра номера. Телефонът звъня дълго — мрачно, враждебно ехо, отекващо някъде из големия град. Тъкмо когато се канеше да затвори, в слушалката прозвуча женски глас:

— Ало.

— Госпожа Лутер?

— На телефона.

Гласът беше на млада жена — по-млада, отколкото бе предполагал Марч. Говореше дрезгаво, като че ли бе плакала.

— Казвам се Ксавиер Марч. Следовател съм в Криминалната полиция. Мога ли да говоря със съпруга ви?

— Извинете, но... Не разбирам. Щом сте от полицията, значи трябва да сте осведомен...

— Осведомен? За какво точно?

— Че съпругът ми изчезна. В неделя. — Тя се разплака.

— Съжалявам. — Марч закрепил цигарата на ръба на пепелника.

Боже мой, още един!

— Каза, че отива в командировка в Мюнхен и ще се върне в понеделник. — Жената се изсекна. — Но аз вече обясних всичко това. Не може да не знаете, че със случая се занимават на най-високо ниво. Какво...

Тя млъкна. Марч чу, че отсреща разговарят. До слуха му достигна мъжки глас — безцеремонен и разпитващ. Жената каза нещо, което Марч не можа да чуе, после отново вдигна слушалката.

— При мен е обергрупенфюрер Глобокник. Искате да говорите с вас. Бихте ли повторили името си?

Марч затвори телефона.

Когато излизаше от комендатурата, си спомни телефонното позвъняване в дома на Булер тази сутрин. Старчески глас:

— Булер? Кажете ми поне една дума. Кой е на телефона?

— Приятел.

Изцраване.

7.

Бюло Щрасе се простираше на около километър от запад на изток и бе разположена в една от най-оживените части на Берлин, близо до Готенландската гара. Апартаментът на американката се оказа в жилищен блок някъде по средата на това разстояние. Сградата беше по-неугледна, отколкото Марч бе очаквал — пететажна, покрита със столетната чернилка на изгорели газове и набраздена от дамгите на птичи испражнения. На тротоара до входа седеше пияница, който обръщаше глава и проследяваше с поглед всеки минавач. На отсрещната страна се издигаше един от откритите участъци на метрото. Докато Марч паркираше, от спирката потегли влак. Боядисаните му в червено и жълто вагони бяха сякаш върволица от синкавобели електрически отблясъци, които просветваха в сгъстяващия се здрач.

Жилището се намираше на четвъртия етаж. Нея я нямаше. На входната врата беше забодена бележка на английски: „Хенри, отивам в барчето на Потсдамер Щрасе. Целувки, Шарли.“

Марч знаеше само няколко думи английски, но те му бяха достатъчни, за да се ориентира в съдържанието на бележката. Уморено заслиза по стълбите. Потсдамер Щрасе бе дълга улица с много заведения.

— Търся госпожица Магуайър — каза той на портиерката във фойето. — Да знаете къде мога да я намеря?

Все едно включи магнетофон.

— Излезе преди час, господин щурмбанфюрер. Вие сте вторият, който пита за нея. Петнайсет минути, след като излезе, дойде да я търси един младеж, също чужденец. Облечен изискано, с къса коса. Госпожицата ще се върне чак след полунощ, гарантирам ви.

Марч се запита за колко ли от другите обитатели на блока така любезно бе информирала Гестапо.

— Има ли някое заведение, което да посещава редовно?

— „Хайни“, зад ъгъла. Цялата чуждестранна пасмина се събира там.

— Вашата наблюдателност ви прави чест, госпожо.

Когато след пет минути я остави насаме с плетивото ѝ, Марч бе претърпан със сведения за „Шарли“ Магуайър. Бе научил, че има черна, късо подстригана коса; че е дребна и слабичка; че носи син шлифер от лъскава изкуствена материя и „високи токове като някоя проститутка“; че живее тук от шест месеца; че нощем я няма никаква и често спи чак до обед; че от доста време не си е плащала наема; че човек трябва само да види бутилките от алкохол, които тая мръсница изхвърля... „Благодаря ви, госпожо, но не е необходимо, сега не разполагам с време, бяхте изключително любезна...“

На Бюло Щрасе зави надясно. Втори десен завой го изведе на Потсдамер Щрасе. „Хайни“ се намираше на около петдесет метра от лявата страна на улицата. Върху табелката бе нарисуван съдържател с престилка и засукани нагоре мустаци, който държеше в ръка халба пенлива бира. Отдолу светеше неонов надпис, но част от буквите му бяха изгорели: „Хай“.

В барчето беше тихо, като изключим един от ъглите, където шестима посетители седяха около маса и разговаряха шумно на английски. Тя бе единствената жена в компанията. Смееше се, рошейки с ръка косата на някакъв възрастен мъж. Той също се смееше. После забеляза Марч, каза нещо и смехът утихна. Докато Марч се приближаваше, цялата компания съсредоточено го наблюдаваше. Той усещаше униформата на гърба си, чуваше скърцането на кожените си ботуши по излъскания дървен под.

— Госпожице Магуайър, името ми е Ксавиер Марч. От Криминалната полиция съм. — Показа ѝ личната си карта. — Бих искал да поговоря с вас.

Тя имаше големи очи, които отразяваха светлините в бара.

— Моля, заповядайте.

— Ако може да поговорим насаме.

— Нямам какво повече да кажа.

Тя се обърна към мъжа, с чиято коса преди малко си бе играла, и промълви нещо, което Марч не разбра. Всички се разсмяха. Марч не помръдна. Най-накрая един по-млад мъж в спортно сако и риза със закопчани краища на яката се изправи, извади карта от горния джоб на сакото си и я протегна към Марч.

— Хенри Найтингейл, втори секретар в американското посолство. Съжалявам, господин Марч, но мис Магуайър вече каза на колегите ви всичко, което имаше да каже.

Марч не обърна внимание на картата. Жената каза:

— Ако не възнамерявате да си вървите, защо не седнете при нас? Това е Хауард Томпсън от „Ню Йорк Таймс“. — Възрастният мъж вдигна чаша. — Това е Брус Фалън от ЮПИ. Питър Кент, Си Би Ес. Артър Хейнс, Ройтерс. С Хенри вече се запознахте. Мен очевидно също познавате. Събрахме се да пийнем по случай голямата новина. Хайде, седнете. Нали между американците и СС вече съществуват топли дружески връзки.

— По-внимателно, Шарли — каза младият мъж от посолството.

— Млъкни, Хенри. Господи, ако този човек продължава да стои като вкаменен, ще се принудя да говоря с него. Вижте. — Пред нея на масата имаше смачкан на топка лист, който тя подхвърли на Марч. — Ето наградата ми за това, че се забърках в тая каша. Прекратяват визата ми заради „неразрешени контакти с германски гражданин“. Трябваше да отпътувам днес, но приятелите ми поговориха с когото трябва от Министерството на пропагандата и ми издействаха една седмица продължение. Нямахме да е много хитро да ме изхвърлят тъкмо в деня на голямата новина.

— Става дума за нещо важно — каза Марч.

Тя го изгледа продължително — дързък поглед. Мъжът от посолството сложи ръка върху нейната.

— Не си длъжна да ходиш.

Това, изглежда, прекрати колебанието ѝ.

— Ще млъкнеш ли най-после, Хенри? — Тя се освободи от ръката му и наметна шлифера си. — Вижда ми се почтен. Поне за нацист. Мерси за питието.

Изпразни остатъка от чашата си — по всичко изглежда, уиски с вода — и се изправи.

— Да тръгваме.

Мъжът, чието име бе Томпсън, ѝ каза нещо на английски.

— Добре, Хауард. Не се безпокой.

Когато излязоха навън, тя попита:

— Къде отиваме?

— В моята кола.

— А после?

— В апартамента на доктор Щукарт.

— Колко забавно.

Наистина беше дребна. Дори върху потракващите си високи токчета пак не стигаше рамото му. Марч отвори вратата на фолксвагена и когато тя се наведе, за да влезе, от нея го лъхна мирисът на изпитото уиски, усети аромата на цигари, очевидно френски, и на парфюм — сигурно нещо скъпо, мина му през ума.

Хиляда и триста кубиковият двигател на фолксвагена ръмжеше отзад. Марч караше внимателно: зави на запад по Бюло Щрасе, заобиколи Берлин-Готенландската гара и се насочи на север по Булеварда на победата. От двете му страни се виждаха артилерийските оръдия, пленени в операцията „Барбароса“ — дулата им, насочени срещу звездите. Обикновено в този район на столицата вечер беше спокойно. Берлинчани предпочитаха шумните кафенета отвъд Кудам или пък разхвърляните улички на Кройцберг. Но тази вечер по булеварда бе пълно с хора, които стояха на групички, разглеждаха възхитено оръдията и осветените с прожектори здания, разхождаха се и зяпаха витрините.

— Да излезеш вечер, за да гледаш оръдия. Що за хора са това? — Тя поклати замислено глава.

— Туристи — обясни Марч. — До 20 април ще станат три милиона.

Беше рисковано да води американката в жилището на Щукарт, особено след като Глобус вече знаеше, че някой от Крипо търси Лутер. Но трябваше на всяка цена да разгледа апартамента, да чуе нейния разказ. Нямахше предварителен план, нито представа какво би могъл да открие. Спомни си думите на Фюрера — „Поемам пътя, посочен ми от Провидението, с увереността на онези, които бродят насън“ — и се усмихна.

Пред тях орелът върху Голямата палата се къпеше в лъчите на прожекторите. Силуетът му сякаш бе увиснал в небето — блеснала в позлата граблива птица, разперила криле над столицата.

Тя забеляза усмивката му.

— Какво толкова смешно има?

— Нищо.

Марч зави надясно покрай Европейския парламент. Лампи осветяваха флаговете на дванайсетте страни членки. Над тях, с двойно по-големи размери, се вееше флагът с пречупен кръст.

— Разкажете ми за Щукарт. Добре ли го познавахте?

— Почти не го познавах. Запознах се с него покрай родителите си. Преди войната баща ми е работил тук в посолството. Оженил се е за германка, актриса. Това е майка ми. Моника Кох. Чували ли сте за нея?

— Боя се, че не.

Немският ѝ беше безупречен. Сигурно говореше езика от дете — плод на майчините усилия без съмнение.

— Това би я натъжило. Тя, изглежда, смята, че тук е била голяма звезда. Тъй или иначе, родителите ми са се познавали бегло с Щукарт. Когато тръгнах за Берлин миналата година, двамата ми дадоха списък на хора, с които да се свържа, да си създам контакти. Оказа се, че половината от тях, кой знае защо, са мъртви. Останалите не горяха от желание да се запознаят с мене. Американските журналисти не са най-здравословната компания — предполагам, разбирате какво искам да кажа. Имате ли нещо против, ако пуша?

— Ни най-малко. Какво представляваше Щукарт?

— Беше ужасен. — Запалката ѝ блесна в мрака и тя вдъхна дълбоко. — Взе да ми посяга, макар че онази жена се намираше по същото време в апартамента. Срещата ни беше точно преди Коледа. След това не му се обаждах повече. Миналата седмица обаче ми позвъниха от агенцията в Ню Йорк. Искаха да им напиша материал по случай седемдесет и петия рожден ден на Хитлер — да поговоря с някои от хората, които са го познавали още от онези дни.

— И решихте да се обадите на Щукарт?

— Точно така.

— Уговорихте си среща в неделя, но когато отидохте, той беше вече мъртъв.

— Щом знаете всичко, защо ви е да говорите с мене? — попита тя раздражено.

— Не знам всичко. Тъкмо в това е проблемът.

След този разговор двамата продължиха да пътуват в мълчание.

Фриц Тот Плац бе на няколко пресечки от Булеварда на победата. Площадът бе проектиран в средата на петдесетте години като част от

общото преустройство на града, предприето от Шпеер, и представляваше квадратно петно с представителни жилищни сгради, чиито фасади ограждаха малка мемориална градинка. В центъра ѝ се издигаше статуя на Тот, създателя на аутобаните, в патетична поза — дело на професор Торак.

— Кой е блокът на Щукарт?

Тя посочи една от сградите на отсрещната страна. Марч обиколи площада и паркира отпред.

— На кой етаж?

— На четвъртия.

Той погледна нагоре. Четвъртият етаж беше тъмен. Добре.

Паметникът на Тот бе озарен от прожектори. На отразената светлина лицето ѝ имаше тебеширенобял цвят. Изглеждаше така, сякаш всеки момент ще повърне. В следващия миг Марч си спомни снимките с труповете, които му показва Фибес — черепът на Щукарт приличаше на кратер, като стопена отвътре свещ. Начаса му стана ясно.

— Всъщност не съм длъжна да идвам с вас — каза тя.

— Не сте, но ще дойдете.

— Защо?

— Защото искате да разберете какво е станало точно толкова, колкото и аз. Затова дойдохте чак дотук.

Тя отново го изгледа втренчено, после натисна цигарата си в пепелника, докато я счупи.

— Хайде да свършваме по-бързо. Искам да се върна при приятелите си.

Ключовете бяха още в плика, който Марч взе от досието на Щукарт. Бяха пет на брой. Той намери този, който пасваше на входната врата, и я отвори. Двата влязоха във фойето. Обгърна ги луксозната атмосфера на новия имперски стил — бял мраморен под, кристални полилеи, пищни позлатени столове с червена плюшена тапицерия, въздух, напоен с аромата на сухи цветя. За щастие портиерът го нямаше — сигурно си беше легнал. В действителност цялата сграда изглеждаше безлюдна. Може би обитателите ѝ се подвизаваха във вилите си. Преди рождения ден на Фюрера в Берлин настъпваше истинско стълпотворение. Хайлайфът обикновено се оттегляше от столицата.

— И сега какво?

— Просто ми разкажете какво се случи.

— Портиерът седеше зад тази маса. Аз казах, че отивам при Щукарт, и той ми обясни, че апартаментът му е на четвъртия етаж. Не можах да взема асансьора, понеже го поправяха. Вътре работеше някакъв монтьор. Така че тръгнах да се качвам пеша.

— По кое време беше това?

— Точно на обед.

Двамата се заизкачваха по стълбите. Тя продължи:

— Тъкмо бях стигнала втория етаж, и срещу мене изскочиха двама мъже.

— Опишете ги, моля ви.

— Всичко се случи толкова бързо, че не можах да ги огледам добре. И двамата бяха около трийсетте. Единият носеше кафяв костюм, другият — зелен анорак. И двамата късо подстригани. Друго май не забелязах.

— Какво направиха, когато ви видяха?

— Просто профучаха край мене. Този с анорака каза нещо на другия, но не можах да чуя какво точно. В шахтата на асансьора трещеше бормашина. След това продължих да се изкачвам, докато стигнах апартамента на Щукарт и позвъних. Никой не ми отвори.

— И какво направихте?

— Слязох при портиера и настоях да отвори вратата на Щукарт, за да провери дали всичко е наред.

— Защо постъпихте така?

Тя се поколеба.

— Онези двама мъже бяха някак особени. Имах предчувствие. Сигурно ви се е случвало — чукате на нечия врата и никой не ви отваря, а в същото време сте сигурен, че вътре има някой.

— И как успяхте да убедите портиера да отвори вратата?

— Заплаших го, че ако откаже, ще се обадя в полицията. Казах, че ще трябва да отговаря пред властите, ако с доктор Щукарт се е случило нещо.

Хитър психологически ход, помисли си Марч. След като в продължение на трийсет години му бяха нареждали какво да прави, средният германец избягваше да поема отговорност дори когато

ставаше дума за нещо толкова просто като това да не отвори една врата.

— И тогава намерихте трупове?

Тя кимна.

— Портиерът ги видя пръв. Започна да крещи, а аз побягнах.

— Споменахте ли му за двамата мъже на стълбището? Той как реагира?

— В началото взе да повръща и не можеше да каже нито дума. После твърдеше, че не е видял никого. Каза, че сигурно така ми се е сторило.

— Смятате ли, че говореше истината?

Тя се замисли.

— Да, като че ли не лъжеше. Мисля, че действително не ги беше видял. От друга страна, не разбирам как е могъл да не ги забележи.

Двамата бяха все още на площадката на втория етаж, там, където според нея се бяха появили двамата мъже. Марч заслиза обратно надолу. Тя постоя още минута и го последва. В подножието на стълбите имаше врата, която водеше към коридора на първия етаж. Марч промърмори полугласно:

— Може да са се мушнаели тук. Или някъде другаде, но къде?

Двамата продължиха надолу до партерния етаж. Тук имаше още две врати. Едната водеше към фойето. Марч опита другата. Беше отключена.

— А може да са излезли оттук.

Голи бетонни стълби с неоновото осветление водеха надолу към сутерена. В основата им имаше дълъг коридор с врати от страни. Марч ги отвори една по една. Тоалетна. Килер. Помещение за генератора. Бомбено скривалище.

Съгласно Закона за гражданската отбрана от 1948 година всяка нова сграда трябваше да бъде снабдена с бомбено скривалище; в учрежденията и жилищните блокове скривалищата задължително трябваше да имат собствени електрически генератори и вентилационни инсталации. Тукашното скривалище беше особено добре екипирано: койки, шкаф за провизии, отделна стаичка за тоалетни нужди. Марч занесе един метален стол до вентилационната шахта, разположена на отсрещната стена, на два и половина метра от

пода. Хвана с две ръце металната решетка, която се откачи без съпротива. Всичките ѝ винтове бяха махнати.

— Министерството на строителството постановява отворът да бъде с диаметър петдесет сантиметра — каза Марч. Той разкопча портупея си и го окачи заедно с пистолета върху облегалката на стола. — Само ако знаеха какви трудности ще ни създадат. Бихте ли подържали за момент?

Съблече куртката си и ѝ я подаде. След това се качи върху стола. Заопипва с ръце в шахтата, намери нещо твърдо, за което да се хване, и изтегли тялото си нагоре. Филтрите и вентилатора бяха махнати. Приплъзвайки рамене в металния улей, успяваше да придвижи тялото си напред. Мракът беше непрогледен. Прахът даваше гърлото му. Изведнъж прострениите му напред ръце докоснаха метал и той натисна с всички сили. Външният капак поддаде и се търкулна настрани. В шахтата нахлу свеж нощен въздух. За миг Марч бе обладан от непреодолимото желание да се гмурне навън в нощта, но вместо това пропълзя обратно надолу и отново се озова в скривалището. Скочи на пода, цял в прах и мръсотия.

Жената бе насочила дулото на пистолета право към него.

— Дан, дан! Убит си — каза тя, но като видя уплахата му, се засмя: — Американска шега.

— Не е смешна. — Той взе лугера и го пъкна обратно в кобура.

— Е добре, ето една по-смешна. Свидетелка вижда двама убийци да напускат сградата и на полицията ѝ трябва цели четири дни, за да открие как са го сторили. Според мен тази си я бива. А вие как смятате?

— Зависи от обстоятелствата. — Марч изчетка праха от ризата си. — Ако полицаите са намерили бележка край една от жертвите, написана със собствения ѝ почерк, в която се казва, че става дума за самоубийство, то тогава е ясно защо са се отказали да търсят по-нататък.

— Но после се появявате вие и не се отказвате.

— Аз съм от любопитните.

— Виждам — усмихна се тя отново. — Значи Щукарт е бил застрелян и убийците са се опитали да представят цялата работа като самоубийство?

Той се поколеба.

— Възможно е.

Съжали за думите си в мига, в който ги изрече. Беше го подвела да ѝ разкрие повече неща около смъртта на Щукарт, отколкото бе разумно. Забеляза, че в очите ѝ трепка подигравателно пламъче и се наруга мислено, че я е подценил. Беше хитра като професионален престъпник. Помисли дали не е по-добре да я откара обратно в бара и да продължи сам, но се отказа. Без нея нещата губеха смисъл. За да разбере какво се е случило, трябваше да го види с нейните очи.

— А сега да огледаме апартамента на партийния другар Щукарт — каза Марч и закопча куртката си.

Със задоволство забеляза, че думите прогониха усмивката от лицето ѝ. Но не отказа да го последва. Дватама тръгнаха нагоре по стълбите и на Марч отново му хрумна, че тя желае да разгледа жилището не по-малко от него.

Дватама се качиха на четвъртия етаж с асансьора. Когато излязоха в коридора, той чу, че някъде отляво се отваря врата. Сграбчи рамото на спътничката си и я избута зад една чупка в стената, където двамата останаха скрити от поглед. Марч се озърна назад и видя жена на средна възраст с кожено палто, която се бе запътила към асансьора. В ръцете си държеше малко кученце.

— Причинявате ми болка.

— Извинете.

Бягаше от призраци. Жената каза нещо галъвно на кучето и влезе в асансьора. Марч се запита дали Глобус вече е взел досието от Фибес, дали е видял, че ключовете липсват. Трябваше да побързат.

Входната врата на Щукарт беше запечатана същия ден с червен восък близо до дръжката. За любопитните бе окачена бележка, в която се казваше, че помещението се намира под разпореждането на Гехайме Щаатсполицай, т.е. Гестапо, и че влизането е строго забранено. Марч надяна чифт тънки кожени ръкавици и счупи печата. Лесно превъртя ключа в ключалката. После се обърна към американката:

— Не пипайте нищо.

Още по-голям лукс от този във фойето: разкошни позлатени огледала, старинни маси, столове с канелирани крака и млечнобяла дамаска, сапфиреносин мокет, застлан с персийски килими. Трофеите от спечелената война; богатата на Империята.

— А сега ми разкажете отново какво точно се случи.

— Портиерът отвори вратата и влязохме в антрето. — Гласът ѝ бе изтънял, цялата трепереше. — Той подвижна, но тъй като никой не отговори, двамата продължихме нататък. Аз отворих първо тази врата.

Пред погледа им се разкри баня, каквато Марч беше виждал само в лъскавите модни списания. Бял мрамор и кафяви тъмни огледала, разположена в ниското вана, два еднакви умивалника със златни кранове... До всичко това се е докосвала ръката на Мария Димарски, помисли Марч, същата ръка, прелиствала немските издания на „Вог“ в някой фризьорски салон на Кудам, докато полските корени постепенно са придобивали рус арийски оттенък.

— После влязох в гостната...

Марч запали лампата. Едната стена бе заета от високи прозорци с изглед към площада. Върху другите три висяха огромни огледала. Накъдето и да се обърнеш, виждаше две отражения, своето и на спътницата си — черната униформа и лъскавия син шлифер, попаднали сякаш по погрешка сред старинните мебели. Всичко бе претенциозно декорирано с образите на нимфи. Покритите им с позлата тела се диплеха грациозно около огледалата; излетите им от бронз фигури поддържаха абажури и часовници. Имаше картини с нимфи и статуетки на нимфи; горски нимфи и речни нимфи; Амфитрита и Тетида.

— Чух го да вика. Отидох да видя какво става...

Марч отвори вратата на спалнята. Тя извърна глава.

На слаба светлина кръвта изглежда черна. Тъмни сенки, разкривени и аморфни, плъзнаха по стените и тавана като силуети на дървета.

— Двамата бяха върху леглото, така ли?

Тя кимна.

— Какво направихте?

— Обадох се в полицията.

— Къде беше в това време портиерът?

— В банята.

— Влязохте ли повторно при тях?

— Отгатнете сам. — Тя нервно закри очите си с ръкав.

— Добре, госпожице. Стига толкова. А сега ме изчакайте в гостната.

Човешкото тяло съдържа шест литра кръв — достатъчно, за да боядисаш цял апартамент. Марч се стараяше да не гледа към леглото и стените, докато работеше. Отваряше вратите на шкафовете, опипваше подплатата на всяка дреха, претърсваше всеки джоб с облечените си в кожени ръкавици ръце. Продължи с нощните шкафчета. Някой вече ги бе отключил и преровил. Съдържанието на чекмеджетата явно бе изсипано навън, проверено и после натъпкано безразборно обратно — типичният груб стил на Орпо. Вместо да намират улики, ги унищожаваша.

Но нищо не откриваше, нищичко. Нима за това рискува всичко?

Беше на колене, протегнал ръка под леглото, когато чу звуците. Трябваше му само секунда, за да ги разпознае.

*Любов свенлива
и вярност жива
до сетний час...*

— Съжалявам — извини се тя при втурването му в гостната. — Не трябваше да я пипам.

Той внимателно пое кутията шоколадови бонбони от ръцете ѝ и затвори капака. Мелодията секна.

— Къде беше?

— Върху тази маса.

Някой бе събрал пощата на Щукарт от последните три дни и я бе прегледал. Беше разрязал внимателно пликовете и извадил писмата, които лежаха на купчина до телефона. Марч не ги бе видял при влизането им. Как бе могъл да ги пропусне? Забеляза, че кутията с шоколадови бонбони е била опакована точно както и тази на Булер и че носи пощенско клеймо Цюрих, 16:00 ч., понеделник следобед. В следващия миг зърна ножа за хартия в ръката ѝ.

— Казах ви да не пипате нищо.

— Аз пък казах, че съжалявам.

— Вижте какво, това тук не е игра! — *По-луда е и от мене.* — Ще трябва да си вървите.

Марч се опита да я хване, но тя му се изплъзна.

— По никакъв начин. — Отстъпваше заднешком, насочила острието на ножа към него. — Мисля, че имам точно толкова право да бъда тук, колкото и вие. Само се опитайте да ме изхвърлите, и така ще се разкрещя, че цялото Гестапо в Берлин ще дойде да ме спасява.

— Вие имате нож, но аз имам пистолет.

— Само че няма да посмеете да го използвате.

Марч зарови пръсти в косата си. Каза си: *И ти си въобразяваше, че си постъпил много хитро, като я намери и я убеди да дойде. А през цялото време всъщност сама го е искала. Защото търси нещо...* Беше се държал като последен глупак.

— Вие ме лъжете — каза той.

— Същото правите и вие. Значи сме квит.

— Вършим нещо много опасно. Умолявам ви, просто нямате представа...

— Вижте какво, на мен ми е ясно едно — това, което се случи в този апартамент, ще ми струва кариерата. В Ню Йорк може да ме чака уволнение. Щом като възнамеряват да ме изхвърлят от тази скапана страна, поне искам да знам защо.

— Как да съм сигурен, че мога да ви вярвам?

— А аз как да съм сигурна, че мога да вярвам на вас?

Двамата останаха така в продължение на половин минута — той, заровил ръка в косата си, тя със сребърния нож за хартия, насочен срещу него. Някъде навън, отвъд площада, се чуха ударите на часовник. Марч погледна часовника на ръката си. Беше вече десет.

— Нямаме време за обяснения — говореше бързо. — Това са ключовете от апартамента. Този е от долната врата. Този — от тукашната. Има ключ от нощното шкафче и от някакво писалище. А този тук — той го вдигна по-нависоко, — този, струва ми се, е ключ от сейф. Къде е сейфът?

— Не знам — отвърна тя, но като видя недоверието, изписано на лицето му, добави: — Кълна се.

Двамата безмълвно търсиха в продължение на десет минути — разместваха мебели, обръщаха килими, надничаха зад картини. Изведнъж тя каза:

— Това огледало се клати.

Беше малко старинно огледало, може би трийсет на трийсет сантиметра, и висеше над масичката, върху която лежаха отворените

писма. Марч стисна рамката от позлатен бронз. Помести огледалото, но не успя да го откачи.

— Опитайте с това. — И тя му подаде ножа.

Беше права. На около две трети разстояние от горния ляв ръб, точно под крайчеца на рамката, имаше миниатюрно езиче. Марч го натисна с върха на ножа и усети, че нещо щракна. Огледалото беше на панти. Отвори се и зад него се показа сейфът.

Марч го огледа и изруга. Ключът не беше достатъчен. Имаше и брава с шифър.

— Няма ли да се справите? — попита тя.

— „В трудно положение — изрецитира Марч — съобразителният полицаи винаги ще намери начин да си помогне.“

И той вдигна слушалката на телефона.

8.

Прочутата усмивка на президента Кенеди грейна от пет хиляди километра разстояние. Беше застанал зад гора от микрофони и говореше пред претъпкан стадион. Зад него се вееха знамена в червено, бяло и синьо — „Нов мандат за Кенеди!“, „Хиляда деветстотин шейсет и четири — още четири!“ Той каза нещо, което Марч не разбра, и тълпата му отвърна с ентузиазирани овации.

— За какво говори?

Телевизорът хвърляше синкави отблясъци в тъмния апартамент на Щукарт. Тя започна да превежда:

— „Германците имат едно обществено устройство, ние — друго. Но всички сме жители на една планета. И докато нашите два народа помнят това, аз искрено вярвам, че можем да живеем в мир.“ На това място — заставка с бурни аплодисменти от нямата публика.

Беше събула обувките си и лежеше по корем на пода пред телевизора.

— Виж, това вече е нещо по-сериозно. — Изчака, докато Кенеди свърши, и отново преведе думите му: — Каза, че по време на посещението си тук през есента възнамерява да повдигне въпроса за човешките права. — Тя се изсмя и тръсна глава. — Господи, Кенеди е такава леке! Единственото, от което се интересува, е как да увеличи електората си през ноември.

— Какво точно има предвид с „въпроса за човешките права“?

— Има предвид хилядите дисиденти, които вие тук затваряте в концлагери. Милионите евреи, изчезнали безследно по време на войната. Мъченията. Убийствата. Извинете, че споменавам всичко това, но ние застъпваме абсурдния буржоазен възглед, че човешките същества имат права. Къде сте били през последните двайсет години?

Презрението в гласа ѝ го жегна. Никога преди не бе говорил истински с американци. Беше се случвало да срещне някой и друг турист, но това бяха хора, разведжани из столицата с придружители — показваха им само онова, което Министерството на пропагандата смяташе за необходимо. Също като представители на Червения кръст,

извършващи инспекция в някой концентрационен лагер. Докато я слушаше сега, му дойде наум, че може би познава близкото минало на неговата страна по-добре от самия него. Искаше му се да се защити по някакъв начин, но не знаеше как.

— Приказвате като политик — бе всичко, което можа да каже. Тя не си направи труда да му отговори.

Марч отново се загледа във фигурата на екрана. Въпреки очилата и оплешивяващото теме Кенеди излъчваше младежка енергия.

— Ще спечели ли? — попита той.

Тя не отговори. За момент Марч помисли, че е решила да не разговаря с него. Но след това чу гласа ѝ:

— Да. Изглежда в доста добра форма за човек на седемдесет и пет години, нали?

— Така е.

Запалил цигара, Марч стоеше на около метър от прозореца и непрекъснато местеше поглед от телевизора към площада. Нямаше много движение — повечето от хората се връщаха от вечеря или от някой филм. Под статуята на Тот бяха застанали двама влюбени, хванати за ръка. Може би бяха от Гестапо — трудно му беше да прецени.

Милионите евреи, изчезнали безследно по време на войната... Рискуваше военен съд само затова, че разговаря с нея. И все пак в главата ѝ сигурно бе скрита съкровищница от хаотични знания, които за нея не притежаваха стойност, но за него биха представлявали безценно злато. Ако само можеше някак да преодолее яростното ѝ негодувание, да заобиколи пропагандата...

Не. Абсурдна мисъл. И така си имаше предостатъчно проблеми.

На екрана се появи руса говорителка с тържествено изражение. Зад нея се виждаха снимки на Кенеди и Фюрера, както и една-единствена дума — „Разведряване“.

Шарлът Магуайър си бе наляла чаша уиски от барчето с питиетата. Вдигна я към телевизора, имитирайки подигравателно наздравица, и каза:

— За Джоузеф П. Кенеди, Президент на Съединените щати — миротворец, антисемит, бандит и мръсник. Дано се печеш на вечен огън в ада!

Часовникът навън удари десет и половина, десет и четирийсет и пет, единайсет. Тя каза:

— Може би приятелят ви все пак е сметнал за по-благоразумно да не дойде.

Марч поклати глава.

— Ще дойде.

Няколко минути по-късно една очукана синя шкода навлезе в площада. Обиколи го бавно веднъж, после се върна и спря пред входа на блока. Откъм страната на шофьора се появи Макс Йегер, от другата страна слезе дребен мъж с износено спортно сако и мека шапка. В ръката си държеше лекарска чанта. Той примигна нагоре към четвъртия етаж и понечи да тръгне назад, но Йегер го хвана за рамото и го избута към входа.

В притихналия апартамент се разнесе звън.

— Най-добре е през цялото време да мълчите — каза Марч.

— Както кажете. — Тя повдигна рамене.

Марч отиде в антрето и вдигна слушалката на домофона.

— Здравей, Макс.

Натисна бутона и след това отключи вратата. В коридора нямаше никой. След минута камбанката на асансьора оповести пристигането му и оттам се появи нисичкият мъж. Шмугна се бързо в апартамента на Щукарт, без да промълви дума. Беше към петдесетте и около него, подобно на лош дъх, се усещаше атмосферата на тъмни задни улички — на нечисти сделки и двойно счетоводство, на игрални маси, приборани набързо при шума от стъпки по стълбите. Йегер го следваше по петите. Когато забеляза, че Марч не е сам, мъжът се сви уплашено в ъгъла.

— Коя е тая жена? — Той се обърна към Йегер: — Защо не ми споменахте нищо за жена? Коя е тя?

— Млъквай, Вили — каза Макс и го побутна към гостната.

Марч се обади:

— Не й обръщай внимание, Вили. По-добре виж това тук.

Той включи настолната лампа и насочи светлината нагоре. Вили Щифел плъзна поглед по вратата на сейфа.

— Английско производство — каза той. — Броня сантиметър и половина. Издръжлива на опън стомана. Сложен механизъм. Осемцифров шифър, а може би и шестцифров, ако имате късмет. —

Той се обърна умолително към Марч: — Моля ви, господин щурмбанфюрер. Ако ме приберат пак, увисвам на въжето.

— Ще увиснеш още сега, ако не започнеш да действаш веднага — заплаши Йегер.

— Петнайсет минути, господин щурмбанфюрер. След това изчезвам. Съгласен ли сте?

— Добре — кимна Марч.

Щифел хвърли към жената последен тревожен поглед. След това свали сакото и шапката си, отвори чантата и извади оттам чифт тънки гумени ръкавици и лекарска слушалка. Марч отведе Йегер до прозореца и попита шепнешком:

— Трудно ли го убеди да дойде?

— Познай. Освен това му казах, че по Четирийсет и втория арестът не му мърда. Бързо схвана намека.

Според Параграф четирийсет и втори от Имперския наказателен кодекс всички „рецидивисти и нарушители на морала“ можеха да бъдат арестувани по подозрение, че съществува *вероятност* да престъпят закона. Според доктрината на националсоциализма склонността към престъпления бе физиологическа даденост — черта, която човек притежава по рождение подобно на музикалната дарба или светлия цвят на косата. Затова присъдата често се определяше от характера на престъпника, а не от престъплението. Бандит, откраднал няколко марки след кратко сбиване, можеше да бъде осъден на смърт въз основа на обстоятелството, че „дълбоко вкоренената му склонност към престъпления очевидно изключва възможността да стане когато и да било пълноценен член на обществото“. Но на следващия ден в същия съд някой предан член на Партията, застрелял жена си заради язвителна забележка, можеше да се отърве с последно предупреждение.

Още един арест би означавал край за Щифел. Бе излязъл наскоро от затвора в Шпандау след деветгодишна присъда за банков обир. Нямаше друг избор, освен да сътрудничи на полицията, изпълнявайки ролите, които му възлагаха — информатор, агент-провокактор, касоразбивач. В последно време имаше магазинче за поправка на часовници във Вединг и се кълнеше, че живее от честен труд — уверение, на което човек трудно би повярвал, ако го наблюдаваше в момента. Залепил слушалката върху вратата на сейфа, той превърташе

диска на бравата с по една цифра. Беше затворил очи и наострил слух да чуе изщракването на въртящия се механизъм.

Давай, Вили. Марч разтри дланите си. Пръстите му бяха изтръпнали от напрежение.

— Господи — прошепна Йегер. — Надявам се, че не си загубил разсъдъка си и знаеш какво вършиш.

— Ще ти обясня по-късно.

— Благодаря, но няма нужда. Казах ти вече — не желая да знам.

Щифел изправи гръб и изпусна дълга въздишка.

— Едно — каза той.

Едно бе първата цифра на комбинацията.

Подобно на Щифел, Йегер също непрекъснато поглеждаше към американката. Тя седеше чинно на един от позлатените столове, прибрала ръце в скута си.

— И тая чужденка! Ти си наистина луд!

— Шест.

И така, по една цифра на всеки няколко минути до 11:35 ч., когато Щифел попита Марч:

— Кога е роден собственикът?

— Защо?

— Би ни спестило време. Май е нагласил шифъра на рождената си дата. Дотук имам едно-шест-едно-едно-едно-девет. Шестнайсети, единайсети, хиляда деветстотин и...

Марч погледна бележника си, където бе преписал данните за Щукарт от изданието на „Вер ист ес“.

— Хиляда деветстотин и втора.

— Значи нула-две. — Щифел опита комбинацията и се усмихна. — Обикновено избират собствената си рождена дата или тази на Фюрера, или пък Деня на националното възраждане.

Той дръпна металната вратичка и я отвори. Сейфът беше малък — имаше вместимост петнайсет кубически сантиметра и не съдържаше пари или скъпоценности, а само книжа, повечето от които стари. Марч ги струпа на масата и взе да ги прелиства.

— Бих искал да си вървя, господин щурмбанфюрер.

Марч не обърна внимание на думите му. Имаше вързан с червен ширит нотариален акт за някакъв имот във Висбаден — по всяка вероятност фамилното имение. Имаше и борсови акции — „Хьош“,

„Сименс“, „Тисен“. Компаниите бяха най-обикновени, но вложените суми изглеждаха астрономически. Застрахователни полици. Най-сетне нещо по-човешко: снимка на Мария Димарски в разголена поза от петдесетте години.

Изведнъж откъм прозореца Йегер нададе предупредителен вик:
— Ето ги, дойдоха! Да те вземат всичките дяволи!

Едно сиво беемве без регистрационни номера се носеше с бясна скорост покрай площада, следвано от военен камион. Шофьорите на двете превозни средства заковаха спирачки пред жилищната сграда, блокирайки улицата. От леката кола изскочи мъж в кожен шлифер, препасан с колан. Задният капак на камиона бе смъкнат с ритник и оттам се запускаха щурмоваци от СС, въоръжени с автомати.

— По-бързо, по-бързо! — крещеше Йегер, бутайки Шарли и Щифел към вратата.

С треперещи пръсти Марч прелисти докрай книгата. Син ненадписан плик. Вътре нещо тежко. Капакът на плика бе отворен. Марч зърна калиграфски надпис — „Цауг и сие, банкери“ — и пъкна плика в джоба си. Звънецът от долната врата зазвъня на дълги, настойчиви откоси.

— Изглежда, знаят, че сме тук.

— Какво да правим? — попита Йегер.

Щифел бе станал пепелявосив. Американката не помръдваше. Може би не разбираше какво става.

— Към мазето — извика Марч. — Може да им се изплъзнем. Викай бързо асансьора.

Тримата изхвъркнаха в коридора. Марч натъпка книгата обратно в сейфа, затръшна вратичката, завъртя диска на бравата и бутна огледалото на мястото му. Счупеният печат на входната врата остана да виси така — нямаше време да го оправя. Другите трима държаха вратата на асансьора и го чакаха. Той се мушна при тях и пое на долу.

Трети етаж, втори...

Марч се молеше да не спре на партера. Слава богу, продължи към мазето. Вратата се отвори и четиримата се озоваха в празния сутерен. Над главите си чуваха ботушите на есесовците, които чаткаха по мраморния под.

— Оттук!

Марч ги поведе към бомбеното скривалище. Решетката на вентилационната шахта си стоеше подпряна до стената, там, където я бе оставил. Щифел не се нуждаеше от обяснения. Изтича към шахтата, вдигна чантата над главата си и я хвърли нагоре. Хвана се за издатината в тухлената зидария и се опита да се изтегли нагоре, драскайки с крака по гладката стена в опитите си да намери опора.

— Помогнете ми! — извика през рамо.

Марч и Йегер хванаха краката му и го изтласкаха. Дребното тяло изчезна в дупката.

До слуха им достигнаха чатканията на ботуши по бетонна настилка. Преследвачите бяха открили входа към сутерена. Мъжки глас лаеше команди.

— Бързо след Щифел — каза Марч на Шарли.

Тя му отвърна, посочвайки Йегер:

— Той обаче никога няма да мине.

Йегер сложи ръце на кръста си. Беше права. Макс бе прекалено дебел.

— Аз оставам. Все ще измисля нещо. Вие двамата офейквайте.

— В никакъв случай.

Сцената започваше да прилича на фарс. Марч извади плика от джоба си и го пхна в ръката на Шарли.

— Вземете това. Може да ни обискират.

— Ами вие?

Тя вече се качваше на стола, стиснала идиотските си обувки в едната ръка.

— Чакайте да ви се обадя. И не казвайте на никого.

Той я хвана, склучи здраво ръце под колената ѝ и я тласна нагоре. Беше толкова лека — чак му се доплака.

Преследвачите им бяха вече в мазето. Вратите по коридора се отваряха с трясък една след друга. Марч светкавично сложи решетката обратно и ритна настрани стола.

ТРЕТА ЧАСТ

ЧЕТВЪРТЪК, 16 АПРИЛ 1964

Когато господството на националсоциализма продължи достатъчно дълго, никой няма да може да си представи форма на обществен живот, различна от нашата.

АДОЛФ ХИТЛЕР

11 юли 1941 г.

1.

Сивото беемве се носеше по Заарланд Щрасе, покрай притихналите хотели и безлюдните магазини на Централен Берлин. При тъмната грамада на Етнографския музей завиха наляво по Принц Албрехт Щрасе към главната квартира на Гестапо.

За колите, както и за всичко останало, съществуваше йерархия. В Орпо караха раздрънкани опели. На Криво отпускаха фолксвагени — модификация с четири врати на първоначалния модел КдФ, работническата кола със заоблена задна част, от която в заводите във Фалерслебен бяха произведени милиони. Но в Гестапо поддържаха позискан стил. Караха Беемве 1800 Ес — зловобни машини със сребристоксиви туловища и ръмжащи, форсирани двигатели.

Марч седеше на задната седалка до Макс Йегер и разглеждаше мъжа, който ги бе арестувал — командира на акцията в апартамента на Щукарт. Когато ги отведоха от сутерена във фойето, той ги бе посрещнал с безупречен поздрав, възславящ Фюрера. „Щурмбанфюрер Карл Кребс, Гестапо!“ Името бе прозвучало непознато за Марч. Сега обаче, докато наблюдаваше профила му в беемвето, го позна. Кребс бе един от двамата офицери от СС, придружавали Глобус в дома на Булер.

Беше на около трийсет години с ъгловато интелигентно лице и без униформа можеше да мине за всякакъв — адвокат, банкиер, енгенист, езекутор. Типично за хората от неговото поколение, произведени от конвейера на Пимпф, Хитлерюгенд, „Сила чрез радост“ и Народната бдителност. Всички те бяха слушали едни и същи речи, повтаряли едни и същи лозунги, яли едни и същи яхнии за Зимната неделна помощ. Тези хора, работните коне на режима, се подчиняваха единствено на Партията и бяха толкова благонадеждни и банални, колкото фолксвагените на Криво.

Колата спря и почти в същата минута Кребс вече стоеше отвън и им отваряше вратата.

— Ако обичате отгук, господа.

Марч се измъкна от колата и хвърли поглед надолу по улицата. Кребс можеше да прелива от любезност, но той забеляза как на десет

метра зад тях вратите на второ беомве се отварят още преди да е спряло напълно и оттам излизат въоръжени мъже в цивилно облекло. Откакто ги бяха арестували на Фриц Тот Плац, нещата протичаха по този начин. Мирно и тихо, без удари в слабините, без ругатни, без белезници. Само едно телефонно обаждане в главната квартира, последвано от вежливо предложение „да поговорим още по тези въпроси“. Кребс ги бе помолил също така да предадат оръжието си. Любезност, зад която дебнеше нещо друго — неизменната заплаха.

Главната квартира на Гестапо се намираше в импозантна пететажна сграда от епохата на кайзер Вилхелм II, чиято обърната на север фасада никога не виждаше слънце. Преди години, в дните на Ваймарската република, в това прилично на музей здание се бе помещавала Берлинската академия за изобразителни изкуства. Когато тук се настани Тайната полиция, принудиха студентите да изгорят модернистичните си картини в двора. Високите прозорци бяха защитени от дебели мрежести решетки — предпазна мярка срещу евентуално терористично нападение. Зад решетките като в мъгла се разливаше премежената светлина на полилеи.

Един от житейските принципи на Марч бе никога да не прекрочва този праг и до днес бе успявал да го спазва. Три каменни стъпала водеха към преддверието. Още няколко стъпала, и човек се озоваваше в голямо сводесто фоайе — застлан с червен килим каменен под, отекващо като в катедрала пространство. В сградата кипеше дейност. Гестапо винаги имаше много работа в ранните часове на нощта. Някъде в недрата на сградата звъняха звънци, кънтяха стъпки, чуваха се изсвирвания и кресливи команди. Дебел мъж в униформа на оберщурмфюрер ги погледна с безразличие, докато бъркаше в носа си.

Продължиха по коридор, ограден от двете страни със свастики и мраморни бюстове на партийни лидери — Гьоринг, Гьобелс, Борман, Франк, Лай и тъй нататък, — които наподобяваха статуите на римски сенатори. Марч чуваше, че цивилната охрана ги следва по петите. Погледна към Йегер, но той се бе втренил пред себе си със стиснати устни.

Още стъпала, после нов коридор. Килимът отстъпи място на линолеум. Стените бяха мръсни. Марч предположи, че се намират някъде в задната част на сградата, на втория етаж.

— Ако обичате, почакайте тук — каза Кребс.

Той отвори една яка дървена врата. Вътре запримигва неонова светлина. Отдръпна се, за да ги пусне да влязат.

— Кафе?

— Да, ако обичате.

След това си отиде. Докато затваряше вратата, Марч забеляза, че един от цивилната охрана застана със скръстени ръце отпред в коридора. Почти очакваше да чуе превъртането на ключ в ключалката, но всичко остана тихо.

Намираха се в нещо като стая за разпити. В средата имаше маса с по един стол от двете страни. Покрай стените също бяха поставени столове. На една от тях се виждаше прозорче. Срещу него висеше репродукция на портрета на Райнхард Хайдрих от художника Йозеф Фице, поставена в евтина пластмасова рамка. По пода личаха дребни кафеникави петна. Приличаха на засъхнала кръв.

Принц Албрехт Щрасе бе черното сърце на Германия — улица, прочута като Булеварда на победата и Голямата палата, само че без туристическите автобуси. Номер шест — Гестапо. Номер девет — Главната квартира на Хайдрих. Зад ъгъла — самият дворец на принц Албрехт, където се помещаваше Главното управление на СД, вътрешнопартийната служба за сигурност. Трите здания бяха свързани чрез лабиринт от подземни коридори.

Йегер измърмори нещо и се свлече на един стол. Марч не намери какво да каже и затова обърна лице към прозореца. От него се разкриваше изглед към градината на двореца, която се простираше зад сградата на Гестапо. Виждаха се тъмните туфи на храстите, мастиленото петно на моравата, оголените силуети на декоративните липи, протегнали ноктести клони към небето. Вдясно, между голите скелети на дърветата, се мержелееше осветеният Дом на Европа, куб от бетон и стъкло, построен през 1920 година от еврейския архитект Менделсон. Партията го бе оставила като свидетелство за неговото „пигмейско въображение“. Сгушен сред гранитните гиганти на Шпеер, той приличаше на детска играчка. Марч си спомни неделния следобед, прекаран с Пили в ресторанта-градина на покрива. Джинджифилова бира и плодова торта със сметана, малък духов оркестър, който свиреше — какво друго, ако не мелодии от „Веселата вдовица“, —

възрастни дами с претенциозни неделни шапки, свили пръсти около дръжките на фините порцеланови чаши.

Повечето от посетителите избягваха да поглеждат към тъмнеещите отвъд дърветата сгради. У други близостта на Принц Албрехт Щрасе вероятно предизвикваше трепети на възбуда, все едно си бяха устроили пикник край стените на някой затвор. В подземните помещения Гестапо провеждаше така наречените от Министерството на правосъдието „интензивни разпити“. Наредбите за тях се изработваха от образовани мъже в уютни кабинети и постановяваха присъствието на лекар. Преди няколко седмици някой в Комендатурата бе споменал за последното изобретение на мъчителите — тънък стъклен катетър, който вкарват в пениса на жертвата и след това го счупват.

*Струни пеят,
думи леят:
„Теб любя аз.“*

Марч тръсна глава, стисна с пръсти костта на носа си и се опита да разсъждава трезво.

Мисли!

Беше оставил цял низ от необорими улики, всяка от които би била достатъчна, за да отведе Гестапо в апартамента на Щукарт. Поиска досието на Щукарт. Обсъди случая с Фибес. Позвъни в дома на Лутер. Отиде да търси Шарлът Магуайър. Запита се какво ли е станало с американката. Дори ако бе успяла да се измъкне от Фриц Тот Плац, Гестапо можеше да я арестува утре сутринта. *„Рутинна процедура, госпожице... Какъв е този плик, ако обичате?... Откъде го взехте?... Опишете мъжа, който отключи сейфа...“* Тя бе упорита, със самоувереността на актриса, но попаднала в лапите им, нямаше да издържи и пет минути.

Марч облегна чело върху студеното стъкло. Прозорецът беше закован. От земята го дяляха само петнайсетина метра. Зад гърба му вратата се отвори. В стаята влезе мургав, вмирисан на пот мъж по риза и остави две големи чаши кафе на масата. Йегер, който до този момент седеше със скръстени ръце, вперил поглед в ботушите си, попита:

— Колко още?

Мъжът повдигна рамене — *може би час, нощ, цяла седмица* — и излезе. Йегер отпи от кафето и направи гримаса.

— Ама че помия!

Той запали пура и задържа дима в устата си, преди да го изпусне на облаци в помещението. Двамата с Марч се вторачиха един в друг. След малко Макс каза:

— Ти поне можеше да се измъкнеш.

— И да те оставя да се оправяш сам? Не би било честно.

Марч опита кафето. Беше почти студено. Неоновата лампа примигваше, съскаше, караше главата му да пулсира. Такава беше тактиката им. Оставяха те докъм два-три часа сутринта, когато тялото ти е най-уязвимо, съпротивителните ти сили — най-слаби. Познаваше правилата на играта не по-зле от тях.

Преглътна отвратителното кафе и запали цигара. Трябваше да се държи буден, на всяка цена. Угризения на съвестта заради жената, угризения заради приятеля.

— Аз съм пълен глупак. Не трябваше да те забърквам. Извинявай.

— Я стига. — Йегер разпръсна с ръка дима. После се наведе напред и продължи с нисък глас: — Трябва да ми позволиш да поема своята част от вината, Ксави. Съзнателният партиен другар Йегер. Кафява риза. После черна. И всякакви там други отличия. Двайсет години в служба на една-единствена свещена кауза — да не си цапам ръцете. — Той сграбчи коляното на Марч. — Имам право да поискам някои привилегии. Длъжници са ми.

Беше навел глава и шепнеше.

— Теб са те турили в черния списък, приятелю. Самотник. Разведен. Ще те одерат жив. При мен е по-друго. Великият конформист Йегер. Женен за носителка на Почетния кръст на германската майка трета степен. Може би не чак толкова добър в професията...

— Това не е вярно.

— Но затова пък благонадежден. Да речем, вчера сутринта не съм ти казал, че Гестапо поема случая на Булер. После ти се връщаш и аз предлагам да огледаме жилището на Щукарт. Като направят справка в характеристиката ми, може да решат да ми повярват.

— Благодаря ти за загрижеността.

— Господи, стига с тия любезности!

— Само че няма да мине.

— Защо?

— Защото тук привилегиите и чистите ръце не играят роля. Виж Булер и Щукарт. Били са в Партията още преди ние с теб да се родим. И къде са им привилегиите, когато е трябвало да се възползват от тях?

— Наистина ли мислиш, че са били убити от Гестапо?

По лицето на Йегер се изписа уплаха. Марч постави пръст на устните си, посочи към портрета върху стената и прошепна:

— Не споделяй с мен нищо, което не би споделил с Хайдрих.

Часовете на нощта се нижеха бавно, в безмълвие. Към три часа Йегер съедини два стола, легна в присвита поза и затвори очи. След няколко минути вече хъркаше. Марч се върна на поста си при прозореца.

Усещаше погледа на Хайдрих забит като свредел в гърба си. Опита се да не мисли за него, но не успя, затова се обърна и впери очи в портрета. Черна униформа, изпито тебеширено лице, посивяла коса — срещу него бе не човешко изражение, а негатив на череп, рентгенова снимка. Единственият цвят в тази мъртвешка маска бяха очите — две светлосини точки, като парченца зимно небе. Марч не познаваше Хайдрих, никога не го бе виждал на живо. Само бе слушал за него. Пресата го представяше като свръхчовек, оживял от страниците на Ницше. Хайдрих в пилотската си униформа (беше участвал в бойни полети на Източния фронт). Хайдрих в костюм за фехтовка (беше се дуелирал за Германия в Олимпийските игри). Хайдрих със своята цигулка (прочувствените му изпълнения докарваха публиката до сълзи). Когато преди две години самолетът с Хайнрих Химлер експлодира във въздуха, Хайдрих пое поста му като райхсфюрер на СС. Говореше се, че ще наследи Фюрера. Из Кристо обикаляха слухове, че главният полицай на Райха обича да бие проститутки.

Марч седна. В организма му пълзеше сковаваща умора, която постепенно го парализираше: краката, тялото, най-сетне мисълта. Въпреки съпротивата си се унесе в неспокоен сън. Веднъж някъде

отдалеч до слуха му като че ли достигна вик — безнадеждно зареян човешки вик, — но може би всичко бе само сън. В главата му отекваха стъпки. Ключове щракаха в ключалките. Блъскаха се килийни врати.

Някой го разтърси грубо.

— Добро утро, господа. Надявам се, че си починахте.

Беше Кребс.

Марч се чувстваше така, сякаш мозъкът му е възпален. Неоновата светлина бодеше очите му. Навън с приближаването на утрото небето бе станало перленосиво. Йегер изръмжа и пусна крака на пода.

— И сега какво?

— Сега ще поговорим — каза Кребс. — Тръгвайте.

— Кое е това хлапе, дете си позволява да ни държи такъв тон? — измърмори сърдито Йегер към Марч, но предпазливостта го накара да замълчи.

Излязоха в коридора и Марч отново се зачуди каква е играта. Разпитът бе среднощно изкуство. Защо го бяха отложили за сутринта? Защо им бяха дали възможност да възстановят силите си, да си измислят алиби?

Кребс току-що се бе избръснал. Кожата на лицето му беше осеяна с настръхнали капиляри. Обърна се към тях:

— Вдясно има умивалня. Бихте могли да се измиете. — В думите му се долавяше по-скоро наставление, отколкото подкана.

Марч се погледна в огледалото и установи, че небръснат и със зачервени очи прилича повече на затворник, отколкото на полицай. Напълни умивалника. Запретна ръкави, разхлаби вратовръзката и започна да плиска с ледена вода лицето, ръцете, тила си. По гърба му се стичаха струйки. Хапливият допир на студената вода го съживи. Йегер бе застанал до него.

— Не забравяй какво говорихме.

— Внимавай! — Марч отвори крановете.

— Да не мислиш, че подслушват и тоалетната?

— Подслушват всичко.

Кребс ги поведе към долния етаж. Мъжете от охраната отново се строиха зад тях. *Към подземията?* Стъпките им изтрополиха в

преддверието — сега тук беше по-тихо, отколкото при пристигането им — и след това навън, в дрезгавата светлина на утрото.

Не, не към подземията.

В беемвето ги чакаше шофьорът, който ги бе докарал от жилището на Щукарт. Кавалкадата потегли, зави на север и се вля в движението около Потсдамер Плац, което с приближаването на пиковия час ставаше все по-оживено. Големите магазини засвидетелстваха своята правоверност, излагайки на витрините си огромни снимки на Фюрера в позлатени рамки — официалния му портрет от петдесетте години, направен от английския фотограф Бийтън. Рамките бяха окичени със зелени клонки и цветя — традиционната украса, възвестяваща рождения ден на вожда. До светлата дата оставаха още четири дни и през всеки от тях щяха да разцъфват все нови и нови флагове с грейнали на тях свастики. Не след дълго градът щеше да се превърне в гора от червено, бяло и черно.

Йегер стискаше страничната облегалка, беше прежълтял.

— Хайде, хайде, Кребс — каза той с престорено съучастнически тон. — Ние имаме същия чин като вашия. Можете поне да ни кажете къде ни водите.

Кребс не отговори. Пред тях се извиси куполът на Голямата палата. Когато след десет минути беемвето зави по градската магистрала Изток–Запад, Марч се досети къде отиват.

Беше почти осем, когато пристигнаха. Железните порти на Булеровата резиденция зееха широко отворени. В двора беше пълно с коли, мяркаха се черни униформи. Един щурмовак от СС претърсваше моравата с металотърсач. Зад него се простираше редица от забодени в земята червени флагчета. Други трима войници копаеха дупки. На чакълестата алея бяха спрели беемве на Гестапо, камион и голяма бронирана кола от тези, с които обикновено превозваха кюлчета злато.

Марч усети, че Йегер го смушка. В сенките отстрани на къщата бе паркиран брониран мерцедес лимузина. Шофьорът му стоеше облегат на каросерията. Над радиаторната решетка висеше метален вимпел: две сребърни букви „СС“ проблясваха ослепително на черен фон; в единия ъгъл, изписана с готически шрифт подобно на кабалистичен символ, се открояваше буквата „К“.

2.

Шефът на Криминалната полиция бе мъж на пределна възраст. Казваше се Артур Небе и представляваше истинска легенда. Бе оглавявал Берлинската криминална служба още преди Партията да дойде на власт. Имаше дребна глава и жълтеникава спаружена кожа като на костенурка. През 1954 година, по случай неговия шейсети рожден ден, в Райхстага му бяха гласували огромно имение с четири села в Остланд близо до Минск, но той дори не бе отишъл да го види. Живееше самичък с болната си на легло жена в Шарлотенбург, в голяма къща, чийто въздух бе просмукан от миризмата на дезинфекционни препарати и захранван със свежи струи чист кислород. Говореше се, че Хайдрих иска да се отърве от него и да сложи начело на Криво свой човек, но не смее. В Комендатурата го наричаха „онкел Артур“ — чичо Артур. За него не съществуваха тайни.

Марч бе виждал Небе отдалеч, но никога не се бяха запознали. Старецът седеше пред рояла на Булер и чукаше по един от високите клавиши с жълтеникав костелив пръст. Инструментът не бе акордиран и звукът му отекваше дрезгаво в прашния въздух. Край прозореца, обърнал широкия си гръб към помещението, стоеше Одило Глобус.

Кребс удари токове и изпъна нагоре ръка за поздрав.

— Хайл Хитлер! Разрешете да ви представя следователите Марч и Йегер.

Небе продължаваше да чука с пръст по клавиша.

— Аха! — Глобус се обърна. — Великите детективи.

Отблизо приличаше на бик в униформа. Вратът му щеше да пръсне яката. Ръцете му висяха отстрани, стиснати в гневни почервенели юмруци. На лявата му буза аленееше петнист белег от някогашна рана. Сухият въздух около него бе зареден с насилие, сякаш прескачаха искри статично електричество. При всяко чукване на клавиша Глобус потръпваше. Би се нахвърлил с юмруци върху стареца, каза си Марч, само че не може. Небе имаше по-висок чин от неговия.

— Ако господин оберстгрупенфюрерът е свършил с рецитала си — процеди Глобус през зъби, — можем да започваме.

Ръката на Небе увисна неподвижно над клавиатурата.

— Просто невероятно. Да имаш Бехщайн и да не го акордираш. — Той погледна към Марч. — Кой е способен на такова нещо?

— Свирила е жена му, господин оберстгрупенфюрер — обясни Марч. — Починала е преди единайсет години.

— И повече никой не е свирил? — Небе внимателно затвори капака на рояла и прокара пръст по прашната му повърхност. — Странно.

— Чака ни много работа — намеси се Глобус. — Днес сутринта докладвах подробности около случая на райхсфюрера. Както ви е известно, господин оберстгрупенфюрер, тази среща се провежда по негово нареждане. Кребс ще изложи становището на Гестапо.

Марч размени погледи с Йегер. Значи нещата бяха стигнали чак до Хайдрих.

Кребс държеше в ръка написано на машина резюме. Зачете с педантичния си, безизразен глас:

— Съобщението за смъртта на доктор Йозеф Булер, изпратено по телекса от началника на Дежурната секция на Берлинската криминална полиция, бе получено в Главната квартира на Гестапо вчера, 15 април, в два и петнайсет часа сутринта. В осем и трийсет часа, предвид почетния чин „бригадефюрер от СС“, с който е бил удостоен другарят Булер, на райхсфюрера бе докладвано лично за кончината му.

Марч стоеше със склучени зад гърба си ръце, забил нокти в дланите. Върху бузата на Йегер играеше мускул.

— Към момента на смъртта на другаря Булер Гестапо разследваше някои негови дейности. С оглед на това, както и с оглед на заемания някога от починалия висок пост в Генералното губернаторство, случаят бе прехвърлен в категория „висша степен на секретност“ и премина към компетенциите на Гестапо. Вследствие на неефективно функциониране на съобщителните канали следователят от Крипо Ксавиер Марч не беше известен за прекатегоризирането на случая и проникна незаконно в дома на починалия.

Гестапо е разследвало Булер! Марч с усилие успяваше да задържи поглед върху Кребс, да запази спокойно изражение.

— Следваща точка: смъртта на другаря Вилхелм Щукарт. Според предварителните проучвания на Гестапо между случаите на Щукарт и Булер съществува връзка. Райхсфюрерът отново бе информиран. Разследването на случая отново премина към компетенциите на Гестапо. И отново следователят Марч, този път придружен от следователя Макс Йегер, предприе свое разследване в дома на починалия.

— На 16 април в дванайсет нула нула часа следователите Марч и Йегер бяха арестувани от мен в жилищния блок на другаря Щукарт. Двата дадоха съгласието си да ме придружат до главната квартира на Гестапо с оглед разгърнато изясняване на случая на по-високо равнище. Подпис: Карл Кребс, щурмбанфюрер. Днешна дата, шест нула нула часа.

Кребс сгъна резюмето и го подаде на началника на Крипо. Отвън острие на лопата звънна по чакъла. Небе пъхна листа във вътрешния си джоб.

— Чухме официалното становище. Разбира се, от наша страна също ще бъде съставен протокол на събитията. А сега, Глобус, обяснете ми за какво всъщност става дума. Знам, че горите от нетърпение да ни просветите.

— Хайдрих държеше лично да се запознаете.

— Да се запозная с какво?

— С това, което вашият човек е пропуснал да забележи при вчерашната си самодейна разходка тук. Моля, последвайте ме.

Това, което Марч бе пропуснал да забележи, се намираше в мазето, но дори да бе успял да строши катинара и да слезе долу, той се съмняваше, че би го открил. Зад обичайните вехтории — счупени мебели, захвърлени, сечива, вързани с връв рула мръсен мокет — се намираше облицована в дърво стена. Едно от таблата на ламперията беше фалшиво.

— Ако нямате нищо против, ние знаехме какво търсим — Глобус потри ръце. — Господа, гарантирам ви, че никога в живота си не сте виждали подобно нещо.

Зад фалшивата облицовка се намираше помещение. Когато Глобус включи осветлението, всичко наоколо блесна в ослепителни

цветове — като ковчеже със скъпоценности, пещера с несметни съкровища. Ангели и светци; облаци и храмове; високочели благородници в бял хермелин и червен брокат; розови тела върху уханна жълта коприна; цветя и слънчеви изгреви, венециански канали...

— Влезте, моля — подкани ги Глобус. — Райхсфюрерът държи да разгледате всичко както трябва.

Помещението не беше голямо — около четири квадратни метра, предположи Марч. В тавана беше вградена редица от единични лампи, насочени към картините, които покриваха и четирите стени. В средата стърчеше старомоден въртящ се стол от рода на тези, върху които през миналия век са седели чиновниците в някоя счетоводна канцелария. Глобус постави лъскавия си ботуш върху страничната облегалка и завъртя стола с ритник.

— Представете си го как седи тук. На заключена врата. Като някой похотлив дядка в публичен дом. Открихме всичко това вчера следобед. Кребс?

Кребс задекламира:

— Тази сутрин от Музея на Фюрера в Линц са изпратили експерт. Вчера вечерта помолихме професор Браун от „Кайзер Фридрих“ тук в Берлин за предварителна оценка.

Кребс хвърли поглед към бележките си.

— До момента са идентифицирани „Портрет на младеж“ от Рафаел, „Портрет на младеж“ от Рембранд, „Христос носи кръста“ от Рубенс, „Венециански дворец“ от Гуарди, „Краковски пейзаж“ от Белото, осем платна на Каналето, най-малко трийсет и пет гравюри на Дюрер и Кулмбах и един френски гоблен. За останалите професорът можа да направи само предположения.

Кребс взе да ги изрежда, като че ли бяха ястия в ресторантско меню. Той опря бледите си пръсти на един олтарен триптих в пищни цветове, издигнат върху дървено скеле в дъното на помещението.

— Олтарът е дело на нюрнбергския художник Вайт Щос. Поръчан е от краля на Полша през хиляда четиристотин седемдесет и седма. Работен е десет години. Централната част на триптиха представя заспалата Богородица, заобиколена от ангели. Върху двете странични крила са изобразени сцени от живота на Исус и Мария.

Основата на олтара — Кребс посочи надолу — представя родословието на Исус.

— Щурмбанфюрер Кребс разбира от тези неща — намеси се Глобус. — Той е един от най-способните ни офицери.

— Не се съмнявам в това — каза Небе. — Наистина изключително интересно. И откъде е дошло всичко това?

Кребс отново задекламира:

— Олтарът на Вайт Щос е бил преместен от краковската църква „Света Дева Мария“ през хиляда деветстотин трийсет и девета година...

Глобус го прекъсна:

— Дошло е от Генералното губернаторство. Най-вече според нашите предположения от Варшава. Булер е отбелязал предметите като изчезнали или унищожени. Един господ знае колко още е измъкнала тая мръсна свиня. Представете си само какво трябва да е продал, за да купи тая къща.

Небе протегна ръка и докосна една от картините, изобразяваща мъките на свети Себастиан, привързан към дорийска колона, със стрели, щръкнали от бронзовото му тяло. Лаковото покритие бе напукано като сухо речно корито, но багрите под него — червени, бели, лилави, сини — не бяха изгубили яркостта си. Картината излъчваше едва доловим мирис на мухъл и тамян — мириса на довоенна Полша, на един народ, изчезнал от картата на света. Марч забеляза, че иззад ръбовете на някои от картините стърчат късове ронлива мазилка, отлющена от стените на манастирите и замъците, откъдето ги бяха изтръгнали. Небе стоеше, погълнат от изображението на светеца.

— Нещо в неговия израз ми напомня за вас, Марч. — Той проследи с върха на пръстите си очертанията на тялото и от гърдите му се изтръгна хриплив смях. — Доброволният мъченик. Какво ще кажете, Глобус?

Глобус изръмжа:

— Не вярвам в светци. Нито в мъченици.

Той хвърли яростен поглед към Марч.

— Изумително наистина — продължи Небе. — Кой би предположил, че тъкмо Булер ще се занимава с такива...

— Познавахте ли го? — Въпросът се изплъзна почти неволно от устата на Марч.

— Бегло, преди войната. Предан националсоциалист, отдаден на професията си юрист. Доста респектиращо съчетание. Педантичен и прецизен до най-малката подробност. Също като тукашния ни колега от Гестапо.

Кребс леко се поклони.

— Господин оберстгрупенфюрерът е извънредно любезен.

— Става дума за следното — каза с раздразнение Глобус. — От известно време се занимавахме с другаря Булер. Знаехме за дейността му в Генералното губернаторство. Както и за сътрудниците му. Миналата седмица обаче това копеле за нещастие е надушило, че сме по следите му.

— И се е самоубил, така ли? — попита Небе. — Ами Щукарт?

— Същата история. Щукарт е бил пълен изрод. Не са му стигали разголените мацета по картините. Обичал е да ги обарва на живо. На Изток Булер е имал богат избор. Какви бяха точните числа, Кребс?

— През хиляда деветстотин и четирийсета година полските музейни власти са съставили таен списък, който ние в момента притежаваме. Произведения на изкуството, иззети само от Варшава: две хиляди и седемстотин европейски платна; десет хиляди и седемстотин картини на полски художници; хиляда и четиристотин скулптури.

Глобус отново се намеси:

— В момента изравяме някои от скулптурите в градината. Повечето от конфискуваните произведения са стигнали до местоназначението си — Музея на Фюрера, Музея на райхсмаршал Гьоринг в Каринхал, галериите във Виена и Берлин. Но между полските списъци на иззетите произведения и нашите списъци на онова, което сме получили, има доста голяма разлика. Като държавен секретар Булер е имал достъп до всичко. Изпращал е стоката под охрана на Щукарт във Вътрешно министерство. Всичко е изглеждало съвсем законно. Щукарт е уреждал прибирането ѝ на сигурно място или контрабандното ѝ изнасяне извън Райха срещу пари, скъпоценности, злато — изобщо срещу преносими и лесно укриваеми предмети.

Марч забеляза, че всичко това е направило силно впечатление на Небе, въпреки че се стараяше да не го показва. Малките му очички жадно поглъщаха заобикалящата го красота.

— Замесени ли са и други високопоставени лица?

— Познавате ли бившия заместник държавен секретар във Външно министерство Мартин Лутер?

— Разбира се.

— Търсим го в момента.

— Търсите го? Да не би да е изчезнал?

— Трябвало е да се прибере от командировка преди три дни.

— И сте напълно сигурни, че и Лутер е замесен в тази афера?

— През войната Лутер е оглавявал Германския отдел на Външно министерство.

— Спомням си. Отговаряше за връзката на Външно министерство със СС и с нас в Крипо. — Небе се обърна към Кребс. — Още един отдаден на делото националсоциалист. Вие бихте оценили неговия... как да кажа... неговия ентузиазъм. Само че беше малко необуздан. Между другото, докато говорим за него, бих искал официално да изразя удивлението си, че е участвал в криминални деяния.

Кребс извади писалка и си записа. Глобус продължи:

— Булер е крадял. Щукарт е получавал пратките. Постът на Лутер във Външно министерство му е давал възможност да пътува свободно в чужбина. Предполагаме, че е изнасял контрабандно някои от нещата и ги е продавал.

— Къде?

— Главно в Швейцария. И в Испания. Може би също в Унгария.

— Когато Булер се оттегля от поста си в Генералното губернаторство... Кога точно става това?

Глобус погледна към Марч, който отвърна:

— През 1951-ва.

— През 1951-ва това тук става тяхната съкровищница.

Небе внимателно се отпусна върху стола в средата и полека се завъртя, оглеждайки поред всяка една от стените.

— Невероятно. Това тук трябва да е била една от най-богатите колекции на картини в света, притежавана от частно лице.

— Една от най-богатите колекции, притежавана от криминално лице — поправи го Глобус.

— Ах! — Небе затвори очи. — Толкова съвършенство на едно място притъпява сетивата. Имам нужда от въздух. Подкрепете ме, Марч.

Докато Небе се изправяше, Марч сякаш чуваше пукането на старческите кости. Но пръстите, вкопчени в ръката му, имаха желязна хватка.

Небе се разхождаше по верандата зад къщата, почуквайки с бастуна си — *так, так, так*.

— Булер се удавя. Щукарт се застрелва. Вашият случай като че ли отива към недвусмислената си развързка, Глобус, без да е необходим съдебен процес, който би бил твърде неудобен. Бих казал, че шансовете на Лутер да оцелее са твърде малки, чисто статистически погледнато.

— Действително господин Лутер страда от сърдечно заболяване. Причинено от прекалено нервно напрежение по време на войната според думите на съпругата му.

— Вие ме изненадвате.

— Според жена му той се нуждае от почивка, лекарства, спокойствие — неща, от които в момента вероятно е лишен, където и да се намира.

— Казвате, заминал е в командировка...

— Трябвало е да се върне от Мюнхен в понеделник. Проверихме в Луфтханза. През този ден в списъка на пътниците за Мюнхен не фигурира лице на име Лутер.

— Може би е избягал в чужбина.

— Възможно е, макар че се съмнявам. Ще го спипаме където и да е.

Чук, чук. Марч се възхищаваше на пъргавината на старческия ум. Като началник на Берлинската полицейска служба през трийсетте години, Небе бе написал труд по криминология. Марч си спомни, че вторник вечерта беше видял книгата в кабинета на Кот в отдела за дактилоскопия. Все още представляваше основното помагало в тази област.

— А вие какво ще кажете, Марч? — Небе спря и рязко се обърна.
— Какво мислите за смъртта на Булер?

Йегер, който не бе промълвил дума, откакто бяха пристигнали, сервилно се намеси:

— Ако мога да поясня, господин оберстгрупенфюрер, ние само се опитвахме да съберем сведения...

Небе удари с бастуна по каменната настилка.

— Въпросът ми не беше отправен към вас.

Марч болезнено се нуждаеше от цигара.

— Разполагам само с бегли предварителни наблюдения — започна той. Прокара пръсти в косата си. Нещата му убягваха, не можеше да ги настигне. *Не оттук трябва да почна*, мислеше той, *тук е мястото, където трябва да свърши*. Глобус бе скръстил ръце и го наблюдаваше втренчено.

— Смъртта на другаря Булер — започна отново Марч — е настъпила някъде между шест часа в понеделник вечер и шест часа на следващата сутрин. — Все още не разполагаме с доклада от аутопсията, но може да се каже с почти стопроцентова сигурност, че смъртта е била причинена от удавяне — дробовете бяха пълни с вода, което означава, че Булер е дишал, когато е влязъл в езерото. От часовая при бариерата на острова знаем също така, че през тези изключително важни дванайсет часа при Булер не са идвали посетители.

Глобус кимна утвърдително.

— Значи става дума за самоубийство.

— Не непременно, господин обергрупенфюрер. По суша при Булер не са идвали посетители. Но по дъските на кейчето има пресни драскотини, което означава, че там може да е спирала лодка.

— Лодката на Булер — каза Глобус.

— Лодката на Булер не е била използвана от месеци, може би дори от години.

Приковал вниманието на малобройните си слушатели, Марч изпита порив на въодушевление, на внезапно освобождение. Говореше все по-бързо. *По-бавно*, каза си той, *внимавай!*

— Когато вчера сутринта оглеждах къщата на Булер, намерих кучето му заключено в килера, с намордник. От едната страна на главата си имаше рана, която кървеше. Питам се, кой човек, решил да се самоубие, постъпва така с кучето си?

— Къде е в момента животното? — попита Небе.

— Хората ми бяха принудени да го застрелят — каза Глобус. — Беше побесняло.

— Да, да, разбира се. Продължавайте, Марч.

— Мисля, че нападателите на Булер са пуснали котва късно през нощта. Ако си спомняте, в понеделник вечер имаше буря. Езерото сигурно е било развълнувано — това обяснява ожулените дъски на кея. Предполагам, че кучето ги е усетило, затова са му нанесли удар по главата, сложили са му намордник и са изненадали Булер.

— След което са го хвърлили в езерото, така ли?

— Не веднага. Въпреки че е бил инвалид, Булер според думите на сестра му е бил отличен плувец. Това личи от фигурата му — има широки, яки рамене. След като почистиха трупа му, аз го огледах внимателно в моргата. Имаше синини тук — Марч докосна бузите си — и по предните венци в устата. Вчера върху кухненската маса стоеше шише с водка, почти празно. Предполагам, че докладът от аутопсията ще покаже наличие на алкохол в кръвта на Булер. Мисля, че са го напили насила, съблекли са го, завлекли са го в лодката и са го хвърлили в езерото.

— Интелигентски брътвежи — обади се Глобус. — Булер сигурно е изпил водката, за да събере кураж да свърши със себе си.

— Според сестра му другарят Булер е бил пълен въздържател.

Настъпи продължително мълчание. Марч чуваше тежкото дишане на Йегер. Небе бе отправил поглед през градината към езерото. Най-накрая Глобус промърмори:

— Това, което тези свободни съчинения не обясняват, е защо чисто и просто не са му теглили куршума, и толкова.

— Според мен е повече от ясно — каза Марч. — Искали са да изглежда като самоубийство. Но са оплели нещата.

— Интересно — каза Небе. — Ако смъртта на Булер само изглежда като самоубийство, то логично е да се предположи, че същото се отнася и за Щукарт.

Тъй като Небе продължаваше да гледа към езерото, Марч отначало не съобрази, че забележката бе всъщност въпрос, отправен към него.

— До същото заключение достигнах и аз. Мисля, че в убийството на Щукарт са участвали трима — двама в апартамента и

един във фойето, уж е поправял асансьора. Шумът от електрическата бормашина е трябвало да заглуши изстрела и да даде време на убийците да се измъкнат, преди да бъде намерено тялото.

— А бележката?

— Може би е подправена. Или е написана под натиск. Или...

Марч се видя принуден да млъкне. Осъзна, че мисли на глас — нещо, което можеше да има фатални последствия. Кребс бе впил очи в него.

— Това ли е всичко? — попита Глобус. — Свършихме ли за днес с детските приказки? Много добре. Защото някои от нас имат да вършат сериозна работа. Лутер е ключът към загадката, господа. Заловим ли го, всичко ще си дойде на мястото.

Небе каза:

— Ако е толкова зле със сърцето, колкото казвате, трябва да действате бързо. Ще се обадя в Министерството на пропагандата да публикуват снимката му във вестниците и да я покажат по телевизията.

— Не, не. В никакъв случай. — В гласа на Глобус прозвуча безпокойство. — Райхсфюрерът изрично забрани всякаква публичност. Само това ни липсваше — скандал, в който са замесени партийни лидери, и то сега, когато предстои посещение на Кенеди. Боже господи, представете си как ще ни изтипоса чуждата преса! Не, не. Уверявам ви, че можем да го хванем и без да алармираме пресата. Достатъчно е едно секретно телеграфно съобщение до всички патрули на Орпо, както и засилено наблюдение по главните гари, пристанища, летища, гранични пунктове... Кребс може да се погрижи за всичко това.

— В такъв случай нека го стори.

— Веднага, господин оберстгрупенфюрер.

Кребс леко се поклонил на Небе, след което се отдалечи с бърз ход по верандата и влезе в къщата.

— В Берлин ме чака още работа — каза Небе. — Марч ще остане да действа като свръзка от страна на Кристо до залавянето на Лутер.

Глобус се усмихна презрително.

— Няма да е необходимо.

— Разбира се, че ще е необходимо. Открийте как да го използвате, Глобус. Той има много мозък в главата си. И го дръжте

информиран. Йегер, вие можете да се върнете към обичайните си задължения.

По лицето на Йегер се изписа облекчение. Глобус като че ли искаше да добави още нещо, но после се отказа.

— Изпратете ме до колата, Марч. Желая ви приятен ден, Глобус.

Когато завиха зад ъгъла, Небе каза:

— Надявам се, че спестихте истината. Или поне част от нея. Това е добре. Качете се в колата. Трябва да поговорим.

Шофьорът изпъна ръка за поздрав и отвори задната врата. Небе с мъка се нагласи на седалката. Марч се качи от другата страна.

— В шест часа днес сутринта получих това по куриер. — Небе отвори куфарчето си и извади оттам папка, дебела няколко сантиметра. — Посветена е на вас, щурмбанфюрер. Ласкателно наистина, да заслужите такова внимание.

Прозорците на мерцедеса, бяха с тъмен зелен оттенък. В сумрака на колата Небе приличаше на гущер в терапиум.

— Роден в Хамбург, хиляда деветстотин дваисет и втора; бащата умира от раните си през дваисет и девета; майката загива при британска бомбардировка през четирийсет и втора; постъпил във флотата през трийсет и девета; прехвърлен в подводничарските войски в четирийсета; орден за храброст и повишение, четирийсет и трета; командир на подводницата, в която служи, четирийсет и шеста — един от най-младите в Райха. Блестяща кариера. И след това нещата тръгват главоломно надолу.

Небе прелисти досието. Марч гледаше към зелената морава, към зеленото небе.

— Никакви повишения в полицията цели десет години. Развод през петдесет и седма. След което започват сигналите. От блокварта: отказва да участва в Зимната неделна помощ. От партийните секретари в Комендатурата: отказва да постъпи в редовете на НСДАП. Чут в столовата да говори пренебрежително за Химлер. Чут в барчета, в ресторанти, в коридори...

Небе вадеше листове от папката.

— Около Коледа шейсет и трета започвате да разпитвате за някакви евреи, живели в апартамента ви. За евреи! Опомнете се, Марч!

Има оплакване от бившата ви съпруга. И от сина ви...

— От сина ми ли? Та той е едва на десет години...

— Достатъчно възрастен, за да си състави собствена преценка, която да бъде взета под внимание — много добре знаете това.

— Мога ли да попитам какво според твърденията съм му сторил?

— „Не сте проявили достатъчен интерес към неговата партийна активност.“ Работата е там, щурмбанфюрер, че тази папка от десет години се пълни в архива на Гестапо — малко оттук, малко оттам, година, две, три, като набъбващ в тъмното тумор. А сега си спечелихте и мощен враг, който възнамерява да я използва.

Небе пхна папката в куфарчето си.

— Глобус ли имате предвид?

— Глобус, разбира се. Кой друг? Снощи е поискал преместването ви в Колумбия Хаус, а впоследствие и изправянето ви пред военен съд на СС.

Колумбия Хаус бе специалният затвор на Гестапо, който се намираше на Генерал Папе Щрасе.

— Трябва да ви кажа, Марч, че събраният тук материал е предостатъчен, за да ви изпратят в концлагер. След което никой не може да ви помогне — нито аз, нито който и да било друг.

— И кое му е попречило?

— За да поиска образуване на военно дело срещу действащ офицер от Крипо, Глобус е трябвало най-напред да получи разрешение от Хайдрих. А Хайдрих се отнесе към мен. Аз пък казах на нашия любим райхсфюрер следното: „Този Глобус очевидно се е уплашил, че Марч е надушил нещо за него, затова иска да го премахне.“ „Аха — казва райхсфюрерът. — И какво предлагате в такъв случай?“ А аз отвърщам: „Защо не му дадем малко време до Деня на Фюрера да докаже подозренията си срещу Глобус? Дотогава остават четири дни.“ „Добре — отвърща Хайдрих. — Но ако дотогава не представи доказателства, ще го дадем на Глобус.“ — Небе се усмихна самодоволно. — Ето така се уреждат делата на Райха между стари колеги.

— Навярно би трябвало да благодаря на господин оберстгрупенфюрера.

— О не, ни най-малко. — Небе се развесели. — Хайдрих искрено се интересува какво точно сте открили около Глобус. Той би искал да

знае. Аз също. Може би по различни причини. — Небе отново сграбчи ръката на Марч — същото напрегнато вкопчване — и изсъска: — Тия мръсници кроят нещо, Марч. Но какво? Трябва да разберете. И да ми кажете. Не се доверявайте на никого. Само така чичо ви Артур е успял да стигне дотук. Знаете ли защо някои от по-старите колеги наричат Глобус „подводницата“?

— Не, господине.

— Защото по време на войната в Полша е инсталирал мотор на подводница в някакво мазе и с изгорелите газове е умъртвявал хора. Глобус обича да убива. Би искал да убие и вас. Не бива да забравяте това. — Небе пусна ръката на Марч. — А сега трябва да се сбогуваме.

Той чукна по стъклената преграда с върха на бастуна си. Шофьорът заобиколи и отвори вратата на Марч.

— Бих ви откарал до центъра, но предпочитам да пътувам сам. Дръжте ме в течение. Намерете Лутер, Марч. Намерете го, преди Глобус да се е докопал до него.

Вратата се затвори. Двигателят въздъхна. Чакълестата настилка заскрипя под колелата на лимузината и Марч за миг зърна профила на Небе — едва различим зеленикав силует на фона на бронираното стъкло. Обърна се и видя, че Глобус го наблюдава. Генералът от СС тръгна към него, протегнал ръка, в която държеше лутер. Той е луд, помисли Марч. Толкова луд, че като нищо може да ме застреля на място, също като кучето на Булер. Но Глобус само му подаде пистолета.

— Оръжието ви, щурмбанфюрер. Ще ви потрябва.

След това дойде още по-близо — толкова близо, че Марч усети киселата миризма на наденица и чесън, която се носеше от парещия му дъх.

— Нямате свидетел — процеди той. — Нямате вече свидетел.

Марч побягна.

През градината, по шосето над водата, после нагоре и през гората чак до автомагистралата, която опасваше Груневалд от изток. Там спря — ръцете му стискаха колената, дъхът му свистеше на пресекулки, докато долу в ниското колите фучаха към Берлин. След минута затича отново въпреки болката отстрани. Не бягаше, а по-скоро

подтичваше — по моста, след това покрай спирката на есбана в Николасзее и по Шпанише А лее към казармата.

Личната карта от Крипо му помогна да мине бързо през охраната на входа; видът му — задъхан, с възпалени очи, небръснат най-малко от ден — говореше за критични обстоятелства, които не позволяваха минута забавяне. Намери спалното помещение. Намери и леглото на Йост. Възглавницата я нямаше. Спалното бельо бе махнато. Бяха останали само металната рамка и коравият кафяв дюшек. Шкафчето зееше празно.

Единственият човек в помещението — курсант, който лъскаше ботушите си през няколко легла, — разказа какво се бе случило. Прибрали Йост през нощта. Двама мъже. Обяснили, че го пращат на Изток, на „специална подготовка“. Той тръгнал, без да каже нито дума — изглежда, го очаквал. Курсантът поклати удивено глава: кой би предположил, че ще се спрат тъкмо на Йост? Завиждаше му. Всички му завиждаха. Щеше да преживее истински боеве.

3.

Телефонната будка вонеше на урина и застоял цигарен дим. В мръсотията на земята лежеше стъпкан презерватив. „Хайде, обади се“, шепнеше Марч, почуквайки с монета от една райхсмарка по замъгленото стъкло, докато електронният сигнал на телефона ѝ продължаваше да бръмчи необезпокояван в слушалката. Марч го остави да звъни дълго време, преди да затвори.

Отсреща едно магазинче за хранителни стоки тъкмо отваряше. Той пресече улицата. Купи шише мляко и половин топъл хляб, които лакомо взе да гълта, както стоеше на тротоара, усещайки през цялото време, че собственикът на магазинчето го наблюдава през стъклото. Хрумна му, че още отсега бе започнал да живее като беглец — спираше да се нахрани само когато случайно попаднеше на нещо за ядене, поглъщаше храната навън, в движение. По брадичката му се стичаше мляко. Изтри го с опакото на дланта си. Кожата му дращеше като шкурка.

Отново се огледа, за да види дали не го следят. От отсамната страна на улицата бавачка в униформа буташе бебешка количка. Отсреща възрастна жена влезе в телефонната будка. Един ученик бързаше към Хафел, стиснал в ръка яхта-играчка. Нормално, всичко изглеждаше нормално...

Съзнателният гражданин Марч хвърли шишето от млякото в една кофа за боклук и продължи по крайградския път.

Нямате свидетел. Нямате вече свидетел...

Цял гореше от гняв срещу Глобус, а чувството за вина още повече разпалваше яростта му. От Гестапо вероятно са видели показанията на Йост в досието на Булер. Проверили са във Военната школа и са установили, че вчера следобед Марч е идвал да го разпитва отново. На Принц Албрехт Щрасе са се задействали веднага. Значи с посещението си в казармата бе подписал смъртната присъда на Йост. Позволи си да задоволи своето любопитство и уби човек.

А ето че и американката не се обаждаше. Какво можеха да ѝ направят? Задмина го военен камион, въздушното течение едва не го

повлече и от недрата на мисълта му изплува образът на Шарлът Магуайър — просната в канавката, с натрошено тяло. *„Берлинските власти дълбоко скърбят за тази трагична злополука... Шофьорът на превозното средство все още се издирва...“* Марч имаше усещането, че носи в кръвта си опасна болест. Може би трябваше да му окачат табелка: пазете се от този човек, той разпространява зараза. В главата му се стрелкаха откъслечни фрази:

Артур Небе: *„Намерете Лутер, Марч. Намерете го, преди Глобус да се е докопал до него...“*

Руди Халдер: *„Миналата седмица двама от Сипо идваха в Архива да ме разпитват за тебе...“*

Отново Небе: *„Има оплакване от бившата ви съпруга. И от сина ви...“*

Продължи да върви още половин час по раззелениящите се улици, покрай високите стени от жив плет и назъбените огради на заможните къщи в околностите на Берлин. Когато стигна Далем, спря един студент, за да го попита за пътя. Забелязал униформата на Марч, младежът наведе глава. В Далем живееха много студенти. Момчетата като този младеж например си пускаха дълга коса чак до яката. Някои от момичетата носеха джинси — един господ знае откъде ги намираха. „Бялата роза“, студентското съпротивително движение, разраснало се за кратко през четирийсетте години до езекутирането на неговите лидери, изведнъж се бе съживило отново. „Духът му продължава да живее“ провъзгласяваха графитите по стените. Членовете на „Бялата роза“ негодуваха срещу задължителната военна служба, слушаха забранена музика, разпространяваха бунтарски списания, бяха вечно тормозени от Гестапо.

Понесъл купчина книги, студентът отговори на въпроса на Марч с неопределен жест и облекчено продължи пътя си.

Къщата на Лутер бе разположена близо до Ботаническата градина, навътре от пътя — голяма извънградска вила от деветнайсети век в края на извита като сърп бяла чакълеста алея. Отпред беше паркирано сиво беемве без регистрационни номера, в което седяха двама мъже. Колата, както и цветът ѝ не оставяха съмнения за самоличността им. Други двама сигурно наблюдаваха гърба на къщата

и поне един обикаляше из близките улици на квартала. Когато Марч мина покрай тях, забеляза, че единият от гестаповците се обърна и каза нещо на другия.

Някъде бръмчеше машина за подрязване на трева, над алеята се стелеше дъх на прясно окосена зеленина. Къщата и паркът трябва да са стрували цяло състояние — може би не чак толкова, колкото резиденцията на Булер, но вероятно от този порядък. Под стряхата на покрива стърчеше червената кутия на поставена неотдавна алармена инсталация.

Марч позвъни и усети, че го оглеждат през шпионката в центъра на масивната врата. След половин минута вратата се отвори и на прага застана английска прислужница в черно-бяла униформа. Марч ѝ подаде личната си карта и тя се отдалечи, за да я представи на господарката си, потраквайки по лъснатия дървен под. След това се върна и го въведе в затъмнената гостна. Из въздуха се носеше сладникавият мирис на одеколон. Госпожа Марте Лутер седеше на един диван, стиснала в ръка носна кърпичка. Тя вдигна поглед към Марч — безжизнени сини очи, набраздени от миниатюрните жилчици на вените.

— Някакви новини?

— За съжаление никакви, госпожо. Но бих искал да ви уверя, че за намирането на съпруга ви са мобилизирани всички усилия.

Дори не можете да си представите колко е вярно това, помисли Марч.

Беше жена, започнала вече да губи своята привлекателност, но твърдо решена да не се предава без съпротива. Тактиката ѝ обаче бе погрешна — неестествено руса коса, тясна пола, копринена блуза, разкопчана малко повече, отколкото трябва и разкриваща гънка между възпълни, млечнобели гърди. Всичко в присъствието ѝ издаваше третата съпруга. На бродираната възглавница до нея лежеше разтворена книга, обърната с корицата нагоре. „Балът на Кайзера“ от Барбара Картданд.

Върна му личната карта и се изсекна вносната кърпа.

— Моля, седнете. Изглеждате изтощен. Не сте имали време дори да се обръснете! Кафе? Или може би едно шери? Не, така ли? Роуз, донесете кафе за господин щурмбанфюрера. А аз бих се подкрепила с глътчица шери.

Седнал на ръба на дълбоко, покрито с цветна дамска кресло и разтворил бележник върху коляното си, Марч слушаше многострадалния разказ на госпожа Лутер. Съпругът ѝ? Прекрасен човек — да, може би малко сприхав наистина, но всичко се дължеше на нерви. Ах, горкият, очите му непрекъснато сълзяха — нима Марч не знаеше това? Тя му показва една снимка: Лутер в някакъв средиземноморски курорт, обут в смешни къси панталони и направил гримаса, с отекли очи зад дебелите стъкла на очилата. Госпожа Лутер продължи да разказва: и на такава възраст — през декември щеше да навърши шейсет и девет, бяха планирали да отпразнуват рождения му ден в Испания. Мартин беше приятел с генерал Франко — такъв мил и приятен човек. Познаваше ли го Марч?

Не, нямаше това удоволствие.

Както и да е. Но какво ли може да се е случило, просто се страхуваше да помисли — винаги ѝ казваше къде отива, беше толкова внимателен. Наистина никога не бе постъпвал така. И все пак какво облекчение да поговори човек с някого, такова разбиране от страна на госта ѝ...

Тя кръстоса крака и в стаята прошумоля копринена въздишка; полата се вдигна предизвикателно над заобленото коляно. Прислужницата се появи отново и сложи на масата пред Марч чаша за кафе, каничка със сметана и захарница. На господарката си сервира чашка шери и кристална гарафа, повече от половината празна.

— Да сте го чували да споменава имената Йозеф Булер или Вилхелм Щукарт?

Моментна гънка на съсредоточаване проряза маската на грима.

— Не, не си спомням... Не, определено не.

— Излиза ли съпругът ви миналия петък?

— Миналия петък? Мисля, че да. Излезе рано сутринта.

Тя сръбна от шерито. Марч си записа отговора ѝ в бележника.

— И кога ви каза, че заминава?

— Същия следобед. Върна се около два часа. Каза, че е възникнало нещо непредвидено и че трябва да бъде в понеделник в Мюнхен. Тръгна в неделя следобед. Искаше да преспи в Мюнхен, за да е там на следващия ден отрано.

— Не ви ли каза по каква работа отива?

— В това отношение беше малко старомоден. Не обичаше да говори много за работата си.

— Как ви се стори преди заминаването?

— Ами раздразнителен както винаги. — Тя се засмя глуповато, като малко момиче. — Всъщност май беше малко по-загрижен от обикновено. Новините по телевизията винаги го потискаха — тероризмът, боевете на Изток. Все му говорех да не обръща внимание, казвах му, че няма никаква полза да се измъчва така, но той взимаше нещата толкова навътре... — Тя понижи глас. — През войната е имал нервен срив. Цялото това напрежение...

Щеше отново да се разплаче. Марч бързо се намеси:

— Кога се е случило това?

— Мисля, че през четирийсет и трета. Било е, преди да го познавам, разбира се.

— Разбира се. — Марч се усмихна и наведе глава. — Тогава сигурно сте ходели още на училище.

— Е, не съвсем...

Полата се вдигна още малко нагоре.

— Кога започнахте да се тревожите, че нещо може да му се е случило?

— Когато не се прибра в понеделник. Не мигнах цяла нощ.

— И във вторник сутринта се обадохте да съобщите за изчезването му, така ли?

— Тъкмо се канех да го направя, когато дойде обергрупенфюрер Глобокник.

— Искате да кажете, че той дойде, *преди* да се обадите в полицията? — Марч се опита да скрие изненадата в гласа си. — Кога точно стана това?

— Малко след девет. Каза, че иска да поговори със съпруга ми. Аз му обясних как стоят нещата. Обергрупенфюрерът прояви голяма загриженост.

— Не се съмнявам. Каза ли ви за какво иска да разговаря с господин Лутер?

— Не. Предположих, че е по партийни въпроси. Защо? — Изведнъж в гласа ѝ прозвуча твърда, нотка. — Да не би да искате да кажете, че съпругът ми е извършил нещо нередно?

— Не, не, в никакъв случай...

Тя опъна полата върху коленете си и приглади гънките ѝ с пръсти, обсипани с пръстени. След кратко мълчание каза:

— Господин щурмбанфюрер, защо водим този разговор?

— Пътувал ли е съпругът ви в Швейцария?

— Да, преди няколко години често се случваше да ходи там по работа. Защо?

— Къде е паспортът му?

— Няма го в кабинета. Вече проверявах. Но същото обясних и на господин обергрупенфюрера. Мартин винаги носеше паспорта у себе си. Казваше, че може да му потрябва. Навик от годините във Външно министерство. Уверявам ви, в това няма нищо необичайно, наистина нищо...

— Простете ми, госпожо. — Марч не се отказваше. — Алармената инсталация... Забелязах я на идване. Видя ми се нова.

Тя погледна надолу към скута си.

— Мартин я поръча миналата година. След като влязоха с взлом в дома ни.

— Двама мъже, нали?

Тя го погледна изненадано.

— Откъде знаете?

Бе направил грешка.

— Трябва да съм прочел показанията на съпруга ви в досието.

— Не е възможно. — Изненадата в гласа ѝ се смени с подозрение. — Той никога не съобщи за случилото се.

— Защо?

Тя се канеше да каже нещо грубо — „Какво ви влиза в работата?“ или нещо подобно, — но видя израза в очите на Марч и промени решението си. Обясни примирено:

— Как ли не го молих, господин щурмбанфюрер. Но той беше категоричен. Отказа да съобщи. Не желаше да ми каже и защо.

— Какво точно се случи?

— Беше миналата зима. Бяхме решили да си останем вечерта вкъщи. В последната минута позвъниха едни приятели и излязохме да вечеряме, отидохме в „Хорхер“. Когато се прибрахме, заварихме двама мъже точно в тази стая. — Тя се огледа, сякаш двамата още се криеха някъде наоколо. — Слава богу, приятелите ни влязоха заедно с нас.

Ако бяхме сами... Като видяха, че сме четирима, избягаха през прозореца. — Тя посочи с ръка зад рамото на Марч.

— И съпругът ви сложи алармена инсталация, така ли? Взе ли някакви други предпазни мерки?

— Нае охрана. Четирима души. Пазеха на смени. Държа ги известно време и малко след Коледа ги освободи. Нямахме им доверие. Толкова се страхуваше, господин щурмбанфюрер.

— От какво?

— Не искаше да ми каже.

Кърпичката отново бе вкарана в употреба. От кристалната гарафа забълбука поредната доза шери. Червилото ѝ бе оставило размазани розови следи по ръба на чашата. Отново беше на прага на сълзите. Марч си бе съставил погрешна преценка за нея. Очевидно беше силно разтревожена за съпруга си. Но още по-силно я тревожеше мисълта, че може би я е лъгал. Сенките на подозрението се гонеха една друга в ума ѝ, пробягваха в погледа ѝ. Друга жена? Някакво престъпление? Несподелена тайна? Може би беше избягал извън страната? Завинаги? Марч я съжали и за момент се замисли дали да не я предупреди, че Гестапо разследва съпруга ѝ. Но защо да увеличава страданията ѝ? И без това щеше скоро да научи. Дано поне не конфискуват къщата, каза си той.

— Госпожо, отнех ви твърде много време. — Марч затвори бележника си и се изправи. Тя го стисна отривисто за ръката и се взря в очите му.

— Ще го видя ли някога отново?

— Да — каза Марч на глас.

Не, беше отговорът му наум.

С облекчение напусна тъмната потискаща атмосфера на стаята и вдъхна свежия въздух навън. Агентите от Гестапо продължаваха да седят в беembeто. Проследиха го с поглед, докато се отдалечаваше. Той се поколеба за миг и след това зави надясно към гарата при Ботаническата градина.

Четирима души охрана!

Картината започваше да се прояснява пред очите му. Съвещание в къщата на Булер в петък сутринта. Присъстващи — Булер, Щукарт и

Лутер. Свикана набързо среща; старци, обзети от панически страх — и не без основание. Може би на всеки е била възложена задача за изпълнение. Тъй или иначе, в неделя Лутер излита за Цюрих. Марч беше сигурен, че тъкмо той е изпратил шоколадовите бонбони от цюрихското летище в понеделник следобед, навярно преди да излети за някъде. Какво бе предназначението им? Не бяха подарък, а знак. Дали изпращането им трябваше да означава, че е изпълнил успешно задачата? Или че се е провалил?

Марч хвърли поглед през рамо. Да, сега вече го следяха, беше почти сигурен. Имали са достатъчно време да се организират, докато беше в дома на Лутер. Кой ли бяха агентите им? Жената със зеленото палто? Студентът с колелото? Нямаше смисъл. Не можеше да мери сили с Гестапо. Положително бяха поне трима-четирима. Той ускори крачка. Приближаваше гарата.

Въпрос: върнал ли се е Лутер след Цюрих обратно в Берлин или е останал извън страната? След като претегли фактите, Марч реши, че вероятно се е върнал. Телефонното обаждане в къщата на Булер вчера сутринта. „Булер? Кажу ми поне една дума. Кой е на телефона?“ — Това бе Лутер, нямаше съмнение. И тъй, да предположим, че Лутер е изпратил двата пакета, преди да се качи в самолета, някъде около пет часа. Значи се е приземил в Берлин към седем вечерта. И е изчезнал.

Гарата при Ботаническата градина бе разположена на електрическата крайградска жп линия. Марч си купи билет за една марка и почака при бариерата до приближаването на влака. Качи се и тъкмо когато вратите се затвориха, скочи обратно и притича по металния пешеходен мост до съседния перон. Две минути по-късно беше вече във влака, който отиваше в южна посока само за да слезе отново в Лихтерфелде и повторно да прекоси релсите. Гарата беше безлюдна. Марч пропусна първия влак в северна посока, качи се във втория и се настани на седалката. Във вагона имаше само още една бременна жена. Усмихна ѝ се. Жената извърна поглед. Добър знак.

Лутер, Лутер. Марч запали цигара. Почти на седемдесет, с болно сърце и сълзящи очи. Дотам обзет от параноичен страх, че не си се доверил дори на жена си. Издебнали са те преди шест месеца, но по чудо си се отървал. Защо си тръгнал да се спасяваш след берлинското летище? Може би си минал през митническия контрол и си решил да се обадиш на приятелите си. В апартамента на Щукарт телефонът е

звънял без отговор до опръсканата с кръв безмълвна спалня. На Шваненвердер, ако Айслер правилно бе определил часа на смъртта, Булер навярно вече е бил изненадан от убийците си. Дали са оставили телефона да звъни? Или някой от тях го е вдигнал, докато другите са държали жертвата си?

Лутер, Лутер — нещо се е случило, което те е накарало да побегнеш, да се стопиш в ледения дъжд на онази понеделнишка вечер.

Марч слезе на Готенландската гара. Още една задоволена прищявка на архитектурното въображение — мозаечни настилки, полиран мрамор, високи, трийсетметрови прозорци със стъклописи. Режимът затваряше църквите, за да ги замести с железопътни гари, прилични на катедрали.

Застанал върху пешеходния мост и загледан надолу към хилядите суетящи се пътници, Марч почти бе обзет от отчаяние. Безброй съществування — всяко понесло своите тайни, планове и мечти, своя товар от лична вина — се бяха устремили като река под него, забързани в различни посоки, без да се докосват, отделни и затворени в себе си. Да си въобрази, че самичък може да открие един-единствен старец сред толкова други човешки същества — за пръв път тази мисъл му се стори неосъществима, абсурдна.

Но за Глобус това не бе трудно. Марч забеляза, че вече са успели да подсилят полицейското наблюдение. Сигурно го бяха сторили през последния половин час. Патрулите на Орпо внимателно оглеждаха всеки мъж над шейсет години. В момента тъкмо арестуваха някакъв протестиращ скитник без документи.

Глобус! Марч се извърна от перилата и стъпи върху спускащия се надолу ескалатор, за да тръгне да търси едничкия човек в Берлин, който навярно можеше да спаси живота му.

4.

Да пътуваш по централната линия на метрото, означаваше — по думите на Райхсминистерството на пропагандата и народното образование — да извършиш пътешествие из историята на Германия. Берлин-Готенланд, Бюло Щрасе, Нолендорф Плац, Витенберг Плац, Хохенцолерн Плац — спирките се редяха една след друга като перлени зърна в огърлица.

Влаковете, които се движеха по тази линия, бяха отпреди войната. Червените вагони — за пушачи, жълтите — за непушачи. За три десетилетия гърбовете и седалищата на берлинчани бяха излъскали коравите дървени скамейки до блясък. Повечето от пътниците стояха прави, хванали износените кожени клупове, поклащайки се в ритъма на движението. Различни надписи ги призоваваха към доносничество. „Нарушителят без билет бърка в джоба на берлинския гражданин! Забележите ли нередности, съобщавайте веднага!“ „Отстъпи ли спътникът ти своето място на жена или ветеран от войната? При неспазване — 25 райхсмарки глоба!“

От една будка на перона Марч си бе купил днешния брой на „Берлинер Тагеблат“ и сега стоеше облегнат до вратата на вагона, прелиствайки вестника. Кенеди и Фюрерът, Фюрерът и Кенеди — нямаше нищо друго за четене. Очевидно режимът залагаше много на успеха на преговорите. Това означаваше само едно — че нещата на Изток вървяха дори още по-зле, отколкото всички предполагаха. „Постоянната война на Източния фронт ще изкове здрава раса — бе казал някога Фюрерът — и ще ни направи неуязвими за разпуснатостта на Европа, която няма на какво да разчита освен на себе си.“ Но въпреки всичко хората се бяха отпуснали. За какво им бе иначе победата? Поляци копаеха градините им, украинци метяха улиците, вечерята им приготвяха френски готвачи, за да им я поднесат английски прислужници. Вкусили от богатата на мира, хората бяха загубили апетита си за война.

На последните редове върху една от вътрешните страници, с толкова ситен шрифт, че написаното едва се четеше, бе поместен некрологът на Булер. В него се казваше, че покойният е претърпял „злополука при плуване“.

Марч пхна вестника в джоба си и слезе на Бюло Щрасе. От разположената на открито спирка хвърли поглед към апартамента на Шарлът Магуайър отсреща. Зад завесата мръдна сянка. Значи си беше вкъщи. Или по-скоро — вкъщи имаше някой.

Портиерката не се виждаше и когато Марч почука на вратата на жилището, никой не му отвори. Почука пак, този път по-силно. Отново никакъв отговор.

Марч се отдалечи и затрополи надолу по стълбите. След няколко стъпала спря, преброи до десет и се заизкачва безшумно нагоре, придвижвайки се странично, залепил гръб о стената — стъпка, изчакване, още една, изчакване. Продължи така, замирайки при всеки неволен шум, додето отново се озова до вратата. Извади пистолета си.

Минутите течаха. Чуваше се лай на кучета, коли, влакове и самолети огласяха пространството, плачеха бебета, обаждаха се птички — какофоничните звуци на тишината. Но ето че в един миг над всички тях от вътрешността на апартамента се разнесе проскърцване на дъсчен под. Вратата се откряна.

Марч се завъртя светкавично и я блъсна с рамо. Който и да се намираше от другата страна, сега беше отхвърлен назад, зашеметен от силата на удара. Марч се озова с един скок вътре, право върху него. Блъсна го през малкото антре във всекидневната. На пода се изтърколи лампа. Марч се опита да насочи пистолета, но мъжът бе сграбчил ръцете му. И ето че сега самият той заотстъпва назад под натиска на другия. Краката му закачиха заднешком някаква ниска масичка и тялото му се прекатури назад. Главата му се удари в нещо твърдо. Лугерът се плъзна по пода чак в другия край на помещението.

Като си помислиш, сцената не беше лишена от комизъм и при други обстоятелства Марч би избухнал в смях. Не го биваше много за подобен род схватки и ето че сега, вместо да се възползва от предимството на изненадата, лежеше проснат по гръб, без оръжие, с глава в камината и крака, качени отгоре на масичката, заел поза на жена върху гинекологичен стол.

Нападателят се хвърли отгоре му и го избута настрани. Едната облечена в ръкавица ръка се впи в лицето му, другата сграбчи врата. Марч не виждаше нищо, задушаваше се. Замята наляво-надясно глава, хапейки кожената длан. Биеше с юмруци главата на противника си, но ударите му бяха лишени от сила. Това, което го притискаше с тежестта си, не бе човешко същество — движеше го безпощадността на машина. Усещаше смазващата ѝ мощ. Стоманените пръсти бяха напипали артерията — същата, чието разположение Марч въобще не можеше да си спомни, камо ли да открие в момента — и той почувства, че силата го надвива, настъпващият мрак постепенно заличаваше болката. *И така ще свърши земния си път*, мина му през ума.

Тряс! Ръцете разхлабиха хватката си, после се дръпнаха. Марч постепенно се върна към действителността, поне като наблюдател. Мъжът лежеше отстрани — върху главата му се бе стоварил тръбен стол. Лицето му бе цялото в кръв, която бликаше от една рязка над слепоочието. Тряс! Столът отново се стовари отгоре му. С едната си ръка мъжът се опитваше да се брани от ударите, с другата обезумяло бършеше от очите си кръвта, която го заслепяваше. Запълзя на колене към вратата. Върху гърба му се бе вкопчил самият дявол — съскаща, освирепяла фурия, чиито нокти се опитваха да намерят очите му. С усилие, сякаш понесъл огромен товар, той изправи единия си крак, после другия. Едничката му цел в момента бе да се измъкне оттук. С мъка се добра до вратата, извърна тяло и с всички сили блъсна инквизитора си о рамката ѝ — веднъж, втори път.

Едва тогава Шарли Магуайър го пусна.

Гроздовете на болката изригваха ту тук, ту там като фойерверки — в главата, в краката, в ребрата и гърлото му.

— Къде сте се научили да се биете?

Марч стоеше в малката кухня, наведен над умивалника. Тя бършеше кръвта от раната на тила му.

— Ако имаш трима братя и си единственото момиче в семейството, няма как иначе да оцелееш. Научаваш се, и толкова. Не мърдайте.

— Горките братя! Ох!

Болката в главата бе най-силна. Прилошаваше му от кървавата вода, която се стичаше в мръсните чинии на няколко сантиметра от лицето му.

— Според законите на Холивуд май е редно мъжът да спасява жената — каза той.

— Холивуд е пълна гадост. — Тя попи кръвта с нова кърпа. — Тая рана е доста дълбока. Може би все пак е по-добре да отидете в болницата.

— Няма време за такива работи.

— Как мислите, оня ще се върне ли?

— Не. Поне засега. Операцията би трябвало все още да е секретна. Благодаря ви.

Той се изправи, придържайки кърпата към тила си. В този миг усети нова болка, някъде в основата на гръбначния стълб.

— Секретна операция? — повтори тя. — Значи според вас не е бил обикновен крадец?

— Не. Беше професионалист. Автентичен професионален убиец на Гестапо.

— И аз го надвих!

Адреналинът бе придал свежест на кожата ѝ, очите ѝ блестяха. Единствената ѝ контузия бе леко одраскване по рамото. Не бе забелязал, че е толкова хубава. Изящни скули, правилен нос, сочни устни, големи кафяви очи. Кестенявата ѝ коса стигаше до средата на врата и бе сресана зад ушите.

— Ако нареждането му е било да ви убие, щеше да го направи.

— Виж ти! И защо тогава ме пощади? — Изведнъж се беше ядосала.

— Вие сте американка. Вид, който се намира под закрила, особено в момента. — Марч огледа кърпата, кръвта беше спряла. — Не подценявайте врага, мила госпожице.

— А вие не подценявайте мен! Ако не се бях прибрала, щеше да ви убие.

Реши да не ѝ отговаря. Очевидно темпераментът ѝ се възпламеняваше от най-малката искра.

Жилището беше претършувано из основи. От чекмеджетата висяха дрехи, по бюрото и пода бяха пръснати листове, куфари зееха преобърнати. Не че преди тук е царял идеален ред, помисли Марч —

мръсните чинии в умивалника, купищата бутилки (повечето празни) в банята, пожълтелите издания на „Ню Йорк Таймс“ и „Тайм“ с нарязани от немската цензура страници, които бяха струпани безразборно покрай стените. Претърсването на апартамента трябва да е било истински кошмар. През мръсните мрежести завеси на прозорците се процеждаше бледа светлина. На всеки няколко минути стените потрепераха от минаващите наблизко влакове.

— Това е ваше, предполагам? — Тя измъкна лугера изпод един стол и го вдигна, хванала го с два пръста.

— Да, благодаря ви.

Марч пое пистолета. Беше истински надарена да му създава чувството, че е глупак.

— Липсва ли нещо? — попита той.

— Съмнявам се. — Тя хвърли поглед наоколо. — А и да липсваше, едва ли щях да забележа.

— А онова, което ви дадох снощи...

— Ах, онова ли? Бях го оставила ей тук, върху полицата на камината. — Тя прокара ръка по перваза и смръщи чело. — Сигурна съм, че беше тук...

Марч затвори очи. Когато ги отвори, тя се смееше насреща му.

— Не се притеснявайте, господин щурмбанфюрер. Бях го пъкнала тук, до сърцето си. Като любовно писмо.

Обърна се с гръб и разкопча блузата си. Когато отново застана с лице към него, пликът беше в ръката ѝ. Марч го занесе до прозореца. Ръката му усещаше топлината на хартията.

Пликът бе продълговат и изящен. Беше от плътна хартия в наситен кремавосин цвят, изпъстрен с кафявите белези на времето, като старчески петна. Беше ръчна изработка и носеше със себе си атмосферата на пищност и разточителност, на една отминала епоха. Не беше надписан.

В плика имаше месингово ключе и един-единствен лист хартия с дебелината на картон в същия син оттенък. Горе, в десния ъгъл, с ажурна калиграфия бе написано: *Цауг и сие, банкери, Банхоф Щрасе 44, Цюрих*. Отдолу имаше едно-единствено изречение, напечатано на машина, което идентифицираше приносителя на настоящото писмо като съпритежател на банкова сметка номер 2402. Върху листа стоеше дата 8 юли 1942 и подпис — *Херман Цауг, директор*.

Марч отново прочете написаното. Нищо чудно, че Щукарт държеше документа заключен в сейфа си — притежаването на чуждестранна банкова сметка без разрешението на Германската райхсбанка бе противозаконно и се наказваше със смърт.

— Безпокоях се за вас — каза Марч. — Позвъних ви преди няколко часа, но никой не се обади.

— Бях излязла да направя някои проучвания.

— Проучвания ли?

Тя отново се засмя.

Предложи ѝ да се разходят в Тиргартен — традиционното място за срещи в случаите, когато берлинчани имаха да споделят помежду си някоя тайна. Дори Гестапо още не бе изобретило начин да инсталира микрофоните си в парка. Нарциси надзъртаха от наболата трева в подножието на дърветата. Деца хранеха патиците в близкото езеро.

Тя обясни, че се е измъкнала лесно от блока на Щукарт. Отворът на вентилационната шахта бил на задната алея, почти на едно ниво със земята. Есесовците ги нямало. Всичките били от другата страна, пред входа. Просто тръгнала покрай задната стена на блока, излязла на улицата и се прибрала с такси у дома. Дълго не си легнала в очакване да ѝ позвъни. Препрочела писмото в плика десетки пъти, докато го научила наизуст. Когато в девет на другата сутрин все още никакъв не се обаждал, решила да не чака повече.

Попита какво се бе случило по-нататък с него и Йегер. Марч се задоволи да ѝ каже, че са ги откарали в Главната квартира на Гестапо и са ги освободили днес сутринта.

— Имате неприятности, така ли?

— Да. А сега ми кажете за резултатите от вашите проучвания.

Отишла най-напред в обществената библиотека на Нолендорф Плац — и без това нямала какво друго да прави, тъй като ѝ били отнели журналистическата акредитация. В библиотеката имало справочник за европейските банки. „Цауг и сие“ все още съществувала. Седалището ѝ продължавало да бъде на Банхоф Щрасе. От библиотеката отишла при Хенри Найтингейл в американското посолство.

— Найтингейл?

— Запознахте се с него снощи.

Марч си спомни — младият човек със спортно сако и риза със закопчани ъгълчета на яката, сложил ръка върху нейната.

— Не му казахте нищо, нали?

— Разбира се, че не. Но той е дискретен. Можем да му се доверим.

— Предпочитам сам да решавам на кого мога да се доверя. — Марч беше разочарован от нея. — Любовници ли сте?

Тя се закова на място.

— Що за въпрос?

— В моя случай на карта са заложени много повече неща, отколкото във вашия, госпожице. Дори не можете да си представите колко. Имам право да знам.

— Нямате абсолютно никакво право да знаете. — Беше вбесена.

— Добре — примирително вдигна ръце той. Тази жена бе просто непоносима. — Както кажете.

Двамата отново тръгнаха.

Тя му разказа, че Найтингейл разбира от швейцарско банково дело, тъй като някога в Щатите се опитвал да помогне на немски бежанци, които искали да изтеглят влоговете си от Цюрих и Виена. Но било почти невъзможно.

През 1934-а Райнхард Хайдрих изпратил в Швейцария един агент на Гестапо на име Георг Ханес Томе, за да разузнае колкото се може повече имена на германци, притежаващи сметки в швейцарски банки. Томе се установил в Цюрих, започнал любовни връзки с няколко самотни касиерки, сприятелил се с дребни банкови чиновници. Когато Гестапо имало подозрения, че дадено лице притежава незаконна банкова сметка, Томе отивал в банката и искал да внесе пари от името на вложителя. В случаите, когато приемали сумата, за Хайдрих ставало ясно, че сметка действително съществува. Собственикът ѝ бил арестуван и измъчван, докато съобщи необходимите подробности, и не след дълго банката получавала обстоятелствена телеграма, с която към нея отправяли официално искане за репатриране на влога.

Борбата на Гестапо с швейцарските банки се разраствала и усъвършенствала. Обичайна практика били подслушването на телефонни разговори между Германия и Швейцария и отварянето на

писма и телеграми. Много банкови клиенти били екзекутирани или изпратени в концлагери. В Швейцария се надигнали протести. Най-накрая швейцарското Национално събрание приело нов банков закон, който под страх от арест забранявал на банките да издават каквито и да е подробности за влоговете на клиентите си. Георг Томе бил разобличен и изгонен от страната.

За швейцарските банки сделките с германски граждани започнали да стават прекалено опасни и усложнени. Поддържането на връзка с клиентите било почти невъзможно. Стотици уплашени хора просто се отказали от влоговете си. Тъй или иначе, почтените банкери нямали желание да се замесват в сделки, които често завършвали със смъртен изход. Това вредяло на репутацията им. Някъде към 39-а доходоносният бизнес с шифровани сметки на немски клиенти се провалил.

— След това дошла войната — продължи Шарли.

Бяха стигнали до края на езерото и сега се връщаха обратно. Отвъд дърветата долиташе шумът от движението по градската магистрала Изток–Запад. В небето зад тях се извисяваше куполът на Голямата палата. Сред берлинчани бе разпространена шегата, че можеш да не я виждаш само ако живееш в нея.

— След трийсет и девета по разбираеми причини интересът към влоговете в швейцарски банки неимоверно нараснал. Хората отчаяно търсели начини да прехвърлят имуществото си извън Германия. Затова банки като тази на Цауг измислили нов вид влог. Срещу сума от двеста швейцарски франка вложителят получавал сейф, номер, ключ и пълномощно удостоверение.

— Също като Щукарт.

— Именно. Просто трябвало да се появиш с пълномощното и ключа, и всичко в сейфа било твое. Никакви въпроси. Всеки влог можел да бъде снабден с толкова ключове и пълномощни, за колкото вложителят бил готов да заплати. Най-хитрото било, че банките вече не били замесени. В един хубав ден някоя възрастна госпожа, успяла да се снабди с разрешение за пътуване в чужбина, се озовавала в банката с всичките си спестявания. Десет години по-късно се появявал синът ѝ с пълномощното и ключа и прибирал наследството си.

— Или пък идвало Гестапо...

— Да. И ако притежавали пълномощното и ключа, банката им давала всичко. Никакви пречки. Никакви скандали. Всичко напълно в рамките на закона.

— Още ли съществуват тези влогове?

— Под натиска на Берлин швейцарските власти ги забранили в края на войната и оттогава не са откривани нови. Но старите влогове си стоят, тъй като за тях все още важат условията на първоначалното споразумение. И дори представляват ценност сами по себе си. Хората си ги препродават помежду си. Според Хенри банката на Цауг е била доста усъвършенствана в подобни сделки. Един господ знае какво се спотайва в сейфовете ѝ.

— Споменахте ли пред тоя Найтингейл името на Щукарт?

— Разбира се, че не. Казах му, че от „Форчън“ са ми поръчали статия за „пропадналите наследства на войната“.

— Също както съобщихте на мен, че сте искали да интервюирате Щукарт за „ранните години на Фюрера“, нали?

Тя замълча, после колебливо промълви:

— Какво искате да кажете?

Главата на Марч пулсираше, ребрата все още го боляха. *Какво наистина искаше да каже?* Запали цигара, за да спечели време и да подреди мислите си.

— Хора, които са се сблъскали с насилствена смърт, се опитват да заличат спомена, да избягат от него. Но не и вие. Снощи например с най-голяма готовност отидохте повторно в апартамента на Щукарт, отворихте пощата му. Днес пък идвате с цял куп информация за швейцарските банки...

Внезапно млъкна. По алеята покрай тях мина възрастна двойка и ги загледа. Марч си даде сметка, че двамата сигурно изглеждат странно — щурмбанфюрер от СС, небръснат и в доста неугледен вид, и жена, която очевидно е чужденка. Немският ѝ може би беше безупречен, но нещо в цялото ѝ същество — в израза, в облеклото, в стойката — издаваше, че не е германка.

— Да минем оттук. — Той я поведе през тревата към дърветата.

— Мога ли да си взема една цигара?

В сянката на дърветата Марч щракна запалката и Шарли Магуайър сви ръце около пламъчето. Отблясъците му трепнаха в очите ѝ.

— Добре. — Тя отстъпи крачка назад, обгърнала тяло с ръце, сякаш възнесе. — Това, че родителите ми са познавали Щукарт преди войната, е вярно. Вярно е също, че го посетих преди Коледа. Но не аз му се обадох. Позвъни ми той.

— Кога?

— Късно вечерта в събота.

— Какво ви каза?

Тя се изсмя.

— Така не става, господин щурмбанфюрер. В моята професия информацията е стока, с която се търгува на пазара. Но аз съм склонна на преговори.

— Какво искате да знаете?

— Всичко. Защо влязохте снощи в апартамента на Щукарт. Защо криете тайни от хората си. Защо Гестапо едва не ви очисти преди половин час.

А, виж, колкото до това... Марч се усмихна. Беше много уморен. Облегна гръб върху грапавия дънер и се загледа през парка. Като че ли нямаше какво да губи.

— Преди два дни — започна той — край Хафел намериха труп.

Разказа й всичко. За смъртта на Булер и изчезването на Лутер. За това какво бе видял Йост и какво се бе случило с него. Разказа й за Небе и Глобус, за стаята с картините и за собственото си досие в Гестапо. Каза й дори за оплакването на Пили. И тогава — беше забелязал същото да се случва с направили признания престъпници дори когато знаеха, че изповедта им ще ги окачи на въжето, — в мига, в който свърши разказа си, му олекна.

Тя дълго време мълча. Накрая каза:

— Сега вече условията са честни. Не зная дали това би ви помогнало, но ето какво се случи с мен.

В събота вечер си легнала рано. Времето било отвратително — над града се разстилала онази безбрежна пелена от дъжд, чиито потоци се изливали вече в продължение на три дни. Нямала желание да се вижда с никого — това настроение я държало от седмици. Усещането му е познато, нали? Понякога Берлин ти действа ужасно потискащо. Чувстваш се толкова незначителен и безпомощен в обкръжението на

тези огромни сиви сгради, на неизменните униформи, на свъсените бюрократи.

В единайсет и половина, тъкмо когато започнала да се унася в сън, позвънил телефонът. Мъжки глас. Зареден с напрежение. Лаконичен.

— Срещу апартамента ви се намира телефонна будка. Отидете в нея. Ще ви се обадя там след пет минути. Ако е заета, почакайте.

Не разбрала кой се обажда, но нещо в гласа ѝ подсказало, че този човек не се шегува. Облякла се, грабнала шлифера си и закуцукала надолу по стълбите към улицата, опитвайки се да нахлузи обувките в движение. Дъждът я шибнал в лицето като плесница. На отсрещната страна на улицата, пред спирката, стърчала дървена телефонна будка — слава богу, празна. Едва когато влязла вътре, за да изчака обаждането, си спомнила кога за пръв път е чула този глас.

— Върнете се малко назад — каза Марч. — Опишете първата си среща с Щукарт.

Видели се преди Коледа. Обадила му се направо, без повод, и му обяснила коя е. Щукарт не се показал особено склонен да я приеме, но тя настояла и най-накрая той я поканил на чай. Имал бял къдрав перчем и бронзов загар на кожата, все едно че дълго бил лежал на слънце или под лъчите на някоя ултравиолетова лампа. Онази жена, Мария, сновяла насам-натам, като прислужница. Поднесла им чай и ги оставила насаме. След това — обичайната размяна на любезности. Как е майка ви? Отлично, благодаря.

Каква шега!

Тя изтърси пепелта от цигарата си.

— С напускането на Берлин майка ми бе приключила кариерата си. Моето появяване на бял свят ѝ бе отнело всякакви по-нататъшни надежди. Освен това съвсем близко до ума е, че по време на войната в Холивуд не е имало голям глад за немски актриси.

След това Щукарт я попитал за баща ѝ. Процедил въпроса някак сърдито, през зъби. Много добре, благодаря, отвърнала му тя с известна доза злорадство. Баща ѝ се оттеглил от поста си през 61-ва след избирането на Кенеди за президент. Заместник помощник държавният секретар Майкъл Магуайър. Господ да благослови Съединените американски щати. Щукарт се бил запознал с него чрез

майка й, били се виждали по време на службата на Магуайър в американското посолство в Берлин. Марч я прекъсна:

— Кога е било това?

— Между трийсет и седма и трийсет и девета.

— Продължавайте.

След това Щукарт я разпитал за работата й. Международни европейски новини? Никога не бил чувал за тях. Нищо чудно, отвърнала тя, не бил единственият. И така нататък все в този дух. Любезен интерес, колкото да върви разговорът. Когато станала да си ходи, му подаде визитната си картичка, а той се навел да целуне ръката й. Сторил го нахално и продължително, чак й призляло. На излизане я тупнал по задника. Слава богу, с това нещата приключили. През следващите пет месеца — ни вест ни кост от него.

— До събота вечер?

До събота вечер. Не били изтекли и трийсет секунди от влизането й в телефонната будка, и той позвънил. От гласа му била изчезнала всякаква арогантност.

— Шарлоте? — Наблегнал особено силно на втората сричка от името й. Шар-лот-е. — Извинете този фарс, но телефонът ви се подслушва.

— Казват, че телефоните на всички чужденци се подслушват.

— Вярно е. Когато работех в министерството, понякога преглеждах записите от разговорите. Но в телефонните будки няма опасност. Аз също съм в кабина. В четвъртък идвах и си записах телефонния номер на будката, в която сте вие в момента. Става дума за нещо много сериозно. Трябва да се свържа с властите във вашата страна.

— Защо не се обадите в посолството?

— Посолството не е сигурно.

Бил ужасно уплашен. И пиан. Сигурно се бе наливал цяла вечер.

— Искате да избягате зад граница, така ли?

Продължително мълчание. След това зад нея се разнесе някакъв шум. Звук на метал, почукващ върху стъкло. Тя се обърнала, а от дъждовния мрак изплувало лице на мъж, който надзъртал през стъклото с ръце, свити на фуния около очите като някой водолаз. Навярно неволно извикала, защото Щукарт изпаднал в паника.

— Какво беше това? Какво става?

— Нищо. Един мъж чака за телефона.

— Трябва да действаме бързо. Ще се доверя само на баща ви. Не искам да се свързвам с посолството.

— Какво трябва да направя?

— Елате утре при мен и ще ви обясня всичко. Шар-лот-е, ще ви направя най-известната журналистка в света.

— Къде да дойда? В колко маса?

— У нас. По обед.

— Там сигурно ли е?

— Никъде не е сигурно.

После затворил. Това били последните думи, които го чула да произнася.

Тя допуши цигарата си, хвърли я на земята и я смачка с крак.

Останалото в общи линии беше известно на Марч. След като открила двата трупа, се обадила в полицията. Отначало я завели в градския полицейски участък на Александер Плац, където повече от три часа преседяла в стая с голи стени, мислейки, че полудява. След това я откарали в друга сграда, където трябвало да дава показания пред някакъв отвратителен есесовец с евтина перука, чийто кабинет приличал повече на кабинета на патолог, отколкото на следовател. Описанието ѝ на Фибес накара Марч да се усмихне.

Още тогава бе решила да не съобщава на полицията за телефонното обаждане на Щукарт в събота вечер по една съвсем проста причина. Ако само намекнеше, че се кани да му помогне да избяга зад граница, щяха да я обвинят в „извършване на действия, несъвместими със статуса ѝ на журналистка“ и да я арестуват. Така или иначе, накрая пак бяха решили да я екстрадират. Нещата стояха по този начин.

По случай рождения ден на Фюрера в Тиргартен се предвиждаха фойерверки. Една част от парка беше отделена с ограда, където пиротехници в сини работни престилки инсталираха своите изненади, а отстрани ги зяпаше любопитна тълпа. Минохвъргачки, барикади от чували с пясък, окопи, цели километри кабел — реквизит, напомнящ по-скоро подготовка за артилерийска атака, отколкото за празненство.

Никой не обърна внимание на щурмбанфюрера от СС и момичето със синия мушамен шлифер.

Марч написа нещо на една страница от бележника си. — Ето телефоните ми — в службата и у дома. Ето и телефоните на моя приятел Макс Йегер. В случай че не можете да намерите мен, позвънете на него. — Той откъсна страницата и ѝ я подаде. — Ако се случи нещо подозрително или тревожно — независимо по кое време на денонощието, — обадете ми се.

— А вие? Какво ще правите по-нататък?

— Ще се опитам да излятя довечера за Цюрих и да проверя още утре банковия влог.

Преди да е отворила уста, Марч вече знаеше какво ще каже.

— Идвам с вас.

— Тук ще бъдете в много по-голяма безопасност.

— Този материал е и мой, не забравяйте.

Говореше като разглезено дете.

— За бога, това съвсем не е материал! — Марч овладя гнева си. — Слушайте. Предлагам ви сделка. Кълна се, че ще ви кажа всичко. Каквото и да разкрия. Така ще разполагате с цялата история.

— Не е същото, както ако си там.

— Но е доста по-добре, отколкото да си мъртъв.

— Няма да посмеят да предприемат подобно нещо в чужбина.

— Напротив, чужбина е най-подходящото място. Ако нещо стане тук, отговорността е тяхна. Ако нещо се случи зад граница... — И Марч повдигна рамене. — Иди доказвай.

Двамата се разделиха в центъра на Тиргартен. Марч се запъти с енергична походка през тревата, за да се влее в забързания ритъм на града. Извади в движение плика от джоба си, стисна го, за да се увери, че ключът все още е там и подтикнат от някакъв внезапен порив, го вдигна към ноздрите си. Усети парфюма ѝ. Хвърли поглед през рамо и я видя да се отдалечава между дърветата. Скри се за миг, после отново изплува, пак се скри и пак изплува — миниатюрна птичка с яркосини пера, зареяна сред монотонния пейзаж на гората.

5.

Вратата на жилището му висеше на пантите си като откачена челюст. Марч спря на площадката и се послуша, стиснал пистолета в ръка. Вътре беше тихо, нямаше никой.

Неговият апартамент бе претърсен, също като този на Шарлът Магуайър, но тук бяха пипали по-злостни ръце. Всичко беше изсипано на купчина в средата на гостната — дрехи и книги, обувки и стари писма, снимки, дреболии, мебели — отломките на един живот. Все едно, че някой бе искал да подпали купчината вехтории, но в последната минута нещо му беше попречило и не бе успял да хвърли главнята.

Забита на върха на купа, стърчеше фотография в дървена рамка. На нея двайсетгодишният Марч се ръкуваше с главнокомандващия на подводничарските войски, адмирал Дъониц. Защо бяха оставили снимката по този начин? Какво искаха да кажат? Той я взе, занесе я до прозореца и духна напластилия се отгоре ѝ прах. Съвсем беше забравил за нея. Преди подводниците да потеглят от Вилхелмсхафен, Дъониц имаше навик да се качва на борда им — смразяваща фигура, изопната като върлина, с желязно ръкостискане и хриплив глас. „Добър улов“ бе изхриптял той в лицето на Марч. Просъскваше неизменно все тези думи на всички. На снимката се виждаха петима млади подводничари, строени под рубката, за да го посрещнат. Руди Халдер бе от лявата страна на Марч. Другите трима бяха загинали през същата година, зазидани в корпуса на една подводница U-175.

Добър улов.

Марч хвърли снимката обратно върху купчината.

Явно бяха разполагали с доста време, за да си свършат работата. И не само с време — всичко наоколо издаваше злобата им, както и увереността, че няма кой да ги изненада. Сигурно бяха дошли, докато самият той е бил на Принц Албрехт Щрасе. Това без съмнение беше работа на Гестапо. Спомни си един надпис, напръскан със спрей върху зид близо до Вердершер Маркт: „Полицейската държава е страна, управлявана от престъпници“.

Бяха отворили и пощата му. Няколко отдавна пресрочени сметки — виж, тях би им преотстъпил с удоволствие — и писмо от бившата му жена, което носеше дата от вторник. Той го прегледа. Пишеше, че за в бъдеще Марч не бива да се вижда с Пили. Момчето прекалено се разстройвало от тези срещи. Надявала се, че ще прояви разбиране. Ако обаче упорства, била готова под клетва да обясни причините пред Имперския брачен съд. Все пак разчитала да не се стига дотам — за доброто на детето, както и за негово добро. Писмото носеше подпис „Клара Екарт“. Значи си бе върнала моминското име. Той смачка листа и го запрати при снимката върху купчината вехтории.

Поне банята бяха оставили непокътната. Марч взе душ, избръсна се и надзърна в огледалото, за да види пораженията от боя. В сравнение с болката, която усещаше, не изглеждаха чак толкова страшни — голяма синина, която се открояваше все по-ясно върху гърдите му, още две върху прасците и една в основата на гръбначния стълб; синкаво петно на шията му. Нищо сериозно. Как го успокояваше някога баща му? Бащиният цяр срещу всички сътресения на детството: „Ще оцелееш, момчето ми.“ Точно така. „Ще оцелееш.“

Все още необлечен, Марч се върна в гостната и започна да рови из купчината. Измъкна чисти дрехи, чифт обувки, малък куфар, една неголяма кожена пътна чанта. Уплаши се, че може да са взели паспорта му, но го намери на дъното на купа. Издадоха му го през 1961-ва, когато трябваше да отиде в Италия, за да доведе един задържан в Милано престъпник. От снимката го погледна по-младият Марч, със закръглени страни, почти засмян. *Господи, помисли той, за три години съм остарял с десет.*

Изчетка униформата си и я облече върху чиста риза. След това стегна багажа си. Когато се наведе да затвори куфара, нещо в празната камина привлече погледа му. Обърната с лице надолу, там лежеше снимката на семейство Вайс. Марч се поколеба, после я вдигна, сгъна я на малко квадратче — точно както я бе намерил преди пет години — и я пхна в портфейла си. Ако го спряха, за да го обискират, щеше да каже, че това е семейството му.

Огледа се за последен път и напусна апартамента, затваряйки, доколкото може, счупената врата след себе си.

В главния клон на Дойчебанк на Витенберг Плац Марч се осведоми колко точно са всичките му спестявания.

— Четири хиляди двеста седемдесет и седем райхсмарки и трийсет и осем пфенига.

— Ще ги изтегля.

— Всичките ли, господин щурмбанфюрер? — Касиерът примигна насреща му през стъклата на очилата си с телени рамки. — Закривате сметката, така ли?

— Да, всичките.

Марч го наблюдаваше, докато преброи на глас четирийсет и две банкноти от по сто марки, след това ги взе и ги пъхна в портфейла си до снимката. Нищожните спестявания на един живот.

Така е, като няма повишения и седем години плащаш семейна издръжка.

Касиерът го гледаше втренчено.

— Казахте ли нещо, господин щурмбанфюрер?

Беше изрекъл мисълта на глас. Сигурно полудяваше.

— Не, не, нищо, извинете. Благодаря ви.

Вдигна куфара си, излезе на площада и взе такси до Комендатурата.

Озовал се сам в кабинета си, Марч направи две неща. Позвъни в централното бюро на Луфтханза и помоли началника на охраната — някогашен следовател от Крипо, негов колега, на име Фридман — да провери дали в събота или неделя пътник на име Мартин Лутер е летял със самолет на авиокомпанията по линията Берлин–Цюрих.

— Мартин Лутер, а? — Това се видя на Фридман ужасно смешно. — Случайно да те интересува някой друг, Марч? Карл Велики например? Или господин фон Гьоте?

— Работата е важна.

— Работата винаги е важна. Разбира се, знам как е при вас — каза Фридман и обеща да провери веднага. — Слушай, като ти омръзне да тичаш след линейките, тук за теб винаги ще се намери местенце.

— Благодаря ти. Току-виж, реша да дойда.

Когато затвори телефона, Марч свали увехналото цвете от кантонерката. Вдигна изсъхналите корени, постави месинговото ключе в саксията, след това сложи цветето отгоре и върна саксията на мястото ѝ.

Пет минути по-късно позвъни Фридман.

Седалището на Артур Небе беше на четвъртия етаж — кремавобели килими и боядисани в кремавобяло стени, приглушено осветление и черни кожени мебели. По стените висяха репродукции със скулптурите на Торак. Херкулесовци с великански тела търкаляха каменни късове нагоре по стръмни възвишения, увековечавайки строителството на аутобаните; валкюрии се бореха с трите демона — Невежество, Болшеvizъм и Славянство. Огромните размери, с които се отличаваха скулптурите на Торак, бяха обект на прикрити шеги. Наричаха го Торакс. „Господин професорът днес не приема посетители — в момента работи в лявото ухо на коня.“

Адютантът на Небе, Ото Бек, млад мъж с изгънчени черти, възпитаник на Хайделберг и Оксфорд, вдигна поглед при влизането на Марч в предния кабинет.

— Трябва да говоря с господин оберстгрупенфюрера — каза Марч.

— В момента не приема.

— Мен ще ме приеме.

— Няма да ви приеме.

Марч се наведе съвсем близо до лицето на Бек, опрял юмруци върху бюрото му.

— Попитайте го.

Чу зад гърба си секретарката да казва:

— Да повикам ли охраната?

— Един момент, Ингрид.

Сред възпитаниците на Академията на СС в Оксфорд беше модно да имитират английска сдържаност в поведението си. Бек изчетка с пръсти невидима пращинка от ръкава на куртката си.

— За кого да доложя?

— За Марч.

— Аха, прочутият Марч. — Бек вдигна телефона. — Щурмбангрупенфюрер Марч настоява да ви види, господин оберстгрупенфюрер. — Адютантът погледна към Марч и кимна. — Слушам.

Бек натисна едно копче, скрито под плота на бюрото му, освобождавайки електронния механизъм на ключалката.

— Разполагате с пет минути, Марч. Оберстгруппенфюрерът има среща с райхсфюрера.

Вратата, която водеше към вътрешния кабинет, бе от солиден дъб, дебела шест сантиметра. Вътре щорите бяха плътно спуснати, оставяйки навън деня. Небе седеше приведен над писалището си в кръг от жълта светлина и изследваше с лупа някакъв напечатан на машина текст. Той обърна огромното воднисто рибешко око към посетителя си.

— Какво виждам? — Небе свали лупата. — Щурмбанфюрер Марч. И предполагам с празни ръце?

— За съжаление, да.

Небе кимна.

— От Дежурната секция научавам, че полицейските участъци на Райха всяка минута се пълнят с нови и нови просяци, стари пияници без документи, избягали от гериатрията дъртаци... Глобус ще има работа чак до Коледа. — Старецът се облегна назад в стола си. — Доколкото познавам Лутер, той е твърде хитър, за да се появи още сега. Ще изчака няколко дни. В това е надеждата ви.

— Трябва да помоля за една услуга.

— Кажете.

— Искам да пътувам зад граница.

Небе гръмко се изсмя. Удари с длани по бюрото.

— Досието ви е доста изчерпателно, Марч, но никъде в него не се споменава чувството ви за хумор. Отлично, наистина! Кой знае, може пък и да оцелеете. Току-виж, комендантът на някой концлагер ви взел за свой шут.

— Искам да отида в Швейцария.

— Разбира се. Пейзажът е възхитителен.

— Обадиха ми се от Луфтханза. Лутер е излетял за Цюрих в неделя следобед и се е върнал в Берлин с последния самолет в понеделник вечер. Мисля, че е имал достъп до шифрована банкова сметка.

Смехът на Небе премина в откъслечно сумтене.

— И какви са основанията ви да мислите така?

— Взех това снощи от апартамента на Щукарт.

Марч постави плика върху бюрото на Небе. Старецът го отвори и разгледа листа с лупата. После вдигна поглед.

— Не трябва ли да има и ключ?

Марч бе вперил очи в картините зад главата на Небе. „Селянки се връщат от полето“ на Шмуцлер, „Фюрерът говори“ на Падуа — отвратителен ортодоксален боклук.

— Аха, разбирам. — Небе отново се облегна назад и потърка буза с лупата. — Ако не ви разреша да заминете, няма да получа ключа. Естествено, винаги бих могъл да ви предам на Гестапо, за да ви убедят да изплюете тайната — при това ще го сторят, предполагам, доста бързо. Но в този случай съдържанието в банковия сейф ще стане достояние на Глобус и Хайдрих, а не на мен.

Той помълча известно време. После с усилие се изправи и затътри крака към прозореца. Разтвори малко щорите и се взря през пролуката. Марч виждаше как очите му шарят в двете посоки. Най-накрая Небе каза:

— Примамлива сделка. Но защо виждам в мислите си как с бяла кърпичка ви махам за довиждане от летището „Херман Гьоринг“, а после вие изчезвате без следа?

— Вероятно няма да е достатъчно да ви дам честната си дума?

— Подобно предложение обижда интелигентността ни.

Небе се върна при бюрото и отново прочете пълномощното. Натисна едно копче на писалището.

— Бек.

Адютантът се появи начаса.

— Марч, дайте му паспорта си. Бек, занесете паспорта във Вътрешно министерство и поискайте дващест и четири часова изходна виза от шест тази вечер до шест утре вечерта.

Бек хвърли поглед към Марч и се плъзна безшумно през вратата навън.

— Чуйте моето предложение — каза Небе. — С началника на швейцарската криминална полиция, господин Щройли, сме добри приятели. От мига, в който слезете от самолета, до мига, в който се качите отново на борда, хората му ще ви следват по петите. Не се опитвайте да им избягате. Ако не се върнете утре, ще ви арестуват и репатрират. Ако побегнете към Берн, за да потърсите убежище в някое чуждо посолство, ще ви хванат. А и без това няма къде да отидете. След вчерашното радостно съобщение американците просто ще ви подхвърлят през границата обратно при нас. Англичаните, французите

и италианците ще постъпят така, както им наредим. Австралия и Канада ще се подчинят на заповедите на Америка. Разбира се, винаги имате на разположение Китай, предполагам, но ако бях на ваше място, все пак бих предпочел да опитам късмета си в някой концлагер. Така че ще се върнете в Берлин и незабавно ще ми съобщите какво сте открили. Съгласен ли сте?

Марч кимна.

— Добре. Фюрерът нарича швейцарците „хотелиерска нация“. Препоръчвам ви „Бо о Лак“ на Тал Щрасе. Има изглед към езерото. Много е луксозен. Всеки осъден би бил щастлив да прекара една нощ на такова място.

Марч се върна в своя кабинет и в пародийната си роля на турист резервира билет и стая в хотела. Паспортът му бе готов за по-малко от час. Вътре се мъдреше печатът с визата — вездесъщият орел с ажурната свастика, а в съответните празни места — датите, нанесени с нечетлив бюрократичен почерк.

Продължителността на една изходна виза бе в правопрпорционална зависимост от политическата надеждност на получателя ѝ. На партийните шефове издаваха виза за десет години; на партийните членове — за пет; на граждани с безупречни характеристики — за една; изметта, която пълнеше концлагерите, не получаваше, естествено, нищо. Марч бе удостоен с едnodневен пропуск за външния свят. Беше на дъното, сред парииите на обществото — недоволниците, паразитите, ленивците, потенциалните престъпници.

Позвъни на Отдела за стопанско разузнаване в Крипо и поиска да говори с референта за Швейцария. Когато спомена името на Цауг и попита дали отделът разполага с някакви сведения, мъжът от другата страна на телефона се изсмя.

— А вие разполагате ли с достатъчно време?

— Започнете отначало.

— Почакайте за момент, ако обичате. — Служителят остави слушалката и отиде да донесе досието.

„Цауг и сие“ бе основана през 1877 година от банкера Луи Цауг. Херман Цауг, подписалият пълномощното на Щукарт, бе внук на

основателя. Все още фигурираше в досието като главен директор на банката. От Берлин следяха дейността му вече две десетилетия. През четирийсетте години клиентите на Цауг бяха предимно немски граждани със съмнителна благонадеждност. В момента съществуваше подозрение, че държи тайно в банката си милиони райхсмарки в банкноти, предмети на изкуството, златни кюлчета, бижута и скъпоценни камъни. Всички те според закона трябваше да бъдат конфискувани, но Финансовото министерство не можеше да се добере до тях, въпреки че се опитваше да го стори от години.

— А нещо за самия Цауг?

— Обичайните биографични данни. На петдесет и четири години, женен, с един син. Има резиденция на Цюрихското езеро. Извънредно почтен. Извънредно дискретен. С многобройни солидни връзки сред управляващите.

Марч запали цигара и взе къс хартия.

— Продиктувайте ми пак адреса му.

Макс Йегер се появи тъкмо когато Марч му пишеше бележка. Бутна с гръб вратата и влезе, понесъл купчина папки и изпотен от усилието. Небръснатата от два дена брада му придаваше заплашителен вид.

— Ксави, слава богу! — Йегер надникна иззад купа с папки. — Цял ден ти звъня. Къде беше?

— На разни места. А това какво е? Мемоарите ти ли?

— Стрелбата в Шпандау. Нали чу какво каза чичо Артур тази сутрин? — Макс издекламира, имитирайки тънкия глас на Небе: — „Йегер, вие можете да се върнете към обичайните си задължения.“

Макс пусна папките върху бюрото. Прозорецът издрънча. Облаци прах изпълниха кабинета.

— Показания на свидетели и гости на празненството. Докладът от аутопсията: извадили са от тялото на оня нещастник петнайсет куршума. — Йегер се протегна и потърка очи с юмруци. — Бих могъл да спя цяла седмица. Да ти кажа право, вече не ме бива за ужаси като вчерашната нощ. Остарявам и сърцето ми не издържа. Какво, по дяволите, правиш? — изведнъж прекъсна обясненията си той.

Марч беше вдигнал цветето от саксията и тъкмо взимаше ключа за банковия сейф.

— Самолетът ми е след два часа.

Йегер погледна към куфара му.

— Не може да бъде! Да не отиваш на почивка? Песни и танци на балалайка край бреговете на Черно море...

Той скръсти ръце и заподскача, изпружвайки крака като в руски танц. Марч поклати глава и се усмихна.

— Какво ще кажеш за една бира?

— Какво ще кажа ли... — И Йегер излезе с танцова стъпка в коридора, преди Марч да успее да се обърне.

Съдържателят на малкото барче на Обвал Щрасе беше пенсиониран полицай от Орпо на име Фишер. Вътре миришеше на цигари и пот, на вкиснала бира и пържен лук. Повечето от редовните клиенти бяха полицаи. Зелени и черни униформи се тълпяха около бара или пък се спотайваха в полумрака на облицованите с дърво сепарета. Лисицата и Мечокът бяха посрещнати най-радушно.

— На почивка ли отиваш, Марч?

— Хей, Йегер, следващия път дръж бръснача малко по-близо.

Йегер настоя да почерпи. Марч седна в едно от по-отдалечените сепарета, остави куфара си под масата и запали цигара. В заведението имаше мъже, които виждаше тук от години. Шофьорите от Рансдорф с техните покерджийски трикове и цинични истории. Заклетите пиячи от Отдела за тежки престъпления на Ворт Щрасе. Едва ли биха му липсвали. Валтер Фибес седеше мрачен на бара пред шише ракия. Йегер се върна и вдигна чаша.

— Наздраве!

— Наздраве!

Макс избърса пяната от устата си.

— Превъзходни наденички, превъзходни двигатели, превъзходна бира — трите блага, които Германия е дала на света.

Винаги произнасяше тази фраза, когато двамата дойдеха да се почерпят, но Марч все изпитваше неудобство да му обърне внимание, че се повтаря.

— И тъй, кажи за самолета.

В съзнанието на Йегер тази дума като че ли извикваше представа за всичко най-екзотично на тоя свят. Бе се отдалечавал на по-голямо

разстояние от Берлин един-единствен път: миналото лято, почивка в семейни палатки близо до Готенбург на Черно море, организирана от „Сила чрез радост“.

Марч леко извърна настрани глава и бързо се огледа в двете посоки. Немският поглед. Сепаретата от двете им страни бяха празни. Откъм бара долитаха гръмки смехове.

— Трябва да замина за Швейцария. Небе ми даде двацет и четири часова виза. Оня ключ, който току-що видя в кабинета... Взех го снощи от апартамента на Щукарт. Това е ключ от банков сейф в Цюрих.

Йегер се ококори.

— Сигурно там държат разните картини. Нали помниш какво каза Глобус днес сутринта — изнасяли са ги контрабандно и са ги продавали в Швейцария.

— Не е само това. Разговарях отново с американката. Изглежда, Щукарт ѝ се е обадил в събота вечер и ѝ е казал, че иска да избяга зад граница.

Да избяга зад граница. Думи, които не биваше да се произнасят. Увиснаха във въздуха помежду им.

— Но Гестапо навярно знае това, Ксави. Нима не подслушват телефона ѝ?

Марч поклати глава.

— Щукарт е бил прекалено хитър, за да ѝ се обади вкъщи. Използвал е телефонна кабина близо до жилището ѝ. — Марч сърбаше бирата си. — Ето така вървят нещата, Макс. Чувствам се като човек, който слиза по стълби в тъмното. Най-напред трупът от езерото се оказва на боец от старата гвардия. След това става ясно, че между неговата смърт и тази на Щукарт има връзка. Снощи единственият ми свидетел за участието на Глобус в тая история — курсантът Йост — е бил отведен от хора на СС по нареждане на Глобус. Какво ли още ще изникне?

— Ще изникне това, че ще паднеш по стълбите и ще си строшиш врата, приятелю.

— Най-вероятно. Но още не съм ти казал най-лошото. Марч му разказа за досието си в Гестапо. Йегер изглеждаше съкрушен.

— Господи боже! И какво ще правиш?

— Мислех да остана зад граница. Дори изтеглих всичките си пари от банката. Но Небе е прав — никоя страна няма да ме приеме. — Марч допи бирата си. — Ще ми свършиш ли една услуга?

— Каквото кажеш.

— Тази сутрин бяха разбили апартамента на американката. Би ли помолил хората от Орпо в Шьонеберг да хвърлят по някой и друг поглед, когато могат — оставих адреса на бюрото си. Освен това й дадох телефонния ти номер, в случай че има неприятности.

— Няма проблем.

— И ако можеш, прибери това тук за Пили. — Марч подаде на Йегер илик с половината от парите, които бе изтеглил от банката. — Не е кой знае какво, но другата част може да ми потрябва. Задръж ги, докато стане на такава възраст, че да знае как да ги използва.

— Я не се занасяй! — Макс се наведе през масата и го потупа по рамото. — Не може да си загазил чак толкова, а?

Марч впери в него очи. След една-две секунди Йегер изпъшка и отклони поглед.

— Добре, щом казваш... — Той пхна плика в джоба си. После изрече с внезапна ярост: — Господи, ако моето синче ме наклеветеше пред Гестапо, щях да го наложа с тояга, а не да му давам пари.

— Момчето няма вина, Макс.

Вина, помисли Марч. Как да търсиш вина у едно десетгодишно дете? Момчето се нуждаеше от бащино присъствие. И тъкмо това му даваше Партията — сигурност, дружба, идеи, в които да вярва, всички онези неща, които Марч трябваше да му даде, но не го направи. Освен това в Пимпф *очакваха* от подрастващите да заменят предаността към семейството с преданост към държавата. Не, Марч не искаше — не можеше — да вини сина си.

Йегер бе потънал в мрачно настроение.

— Още една бира?

— Съжалявам, но трябва да вървя — каза Марч. — Длъжник съм ти.

Йегер се изправи на крака, залитайки.

— Като се върнеш, Ксави, ела ни на гости за няколко дни. По-малките ни щерки са за цяла седмица на лагер от Съюза на германските девойки. Ще спиш в тяхната стая. Може да измислим нещо за военния съд.

— Приютяване на асоциален — в местния партиен клуб едва ли ще са много очаровани.

— По дяволите местния партиен клуб!

Каза го с истинско чувство. Йегер протегна ръка и Марч я стисна — голяма, мазолеста лапа.

— Пази се, Ксави.

— И ти, Макс.

6.

Строени върху пистите на летище „Херман Гьоринг“, в маранята от бензинови пари просветваха пътническите самолети от новото поколение — синьо-белите боинги на Пан-Америкън, боядисаните в червено, бяло и черно декорирани със свастики юнкерси на Луфтханза.

Берлин имаше две летища. Темпелхоф, близо до центъра, беше за вътрешни полети на къси разстояния. Международните полети се обслужваха от „Херман Гьоринг“ в северозападните предградия на столицата. Новите сгради на берлинския терминал представляваха продълговати ниски постройки от мрамор и стъкло, проектирани, разбира се, от Шпеер. Пред залата за пристигащи се извисяваше статуя на Хана Райч, първата жена военен летец на Германия, изработена от претопени корпуси на спитфайъри и ланкастъри. Тя се вираше в небето, бдейки зорко за неканени гости. Зад нея се виждаше надпис: ДОБРЕ ДОШЛИ В БЕРЛИН, СТОЛИЦАТА НА ВЕЛИКИЯ ГЕРМАНСКИ РАЙХ. Надписът бе на пет езика.

Марч плати на шофьора на таксито, даде му бакшиш и се отправи по наклонената площадка пред сградата към автоматичните врати. Въздухът наоколо му бе студен и изкуствен — пропит с мирис на самолетно гориво, раздиран от крясъците на хъркащи двигатели. После вратите се отвориха, затвориха се със съскане зад гърба му и той се озова в шумоизолираната колба на залата за излитащи.

Полет номер четиристотин и едно на Луфтханза за Ню Йорк. Умоляват се пътниците да се отправят към изход номер осем за отвеждане в самолета...

Последно повикване за полет номер нула четиринайсет на Луфтханза за Теодерихсхафен. Умоляват се пътниците...

Марч отиде най-напред да вземе резервирания си билет от специалното гише на Луфтханза. След това се отправи към контролното гише, където паспортът му бе прегледан най-внимателно от една блондинка, която носеше надпис „Джина“ и значка с пречупен кръст на левия си ревер.

— Имате ли багаж за предаване, господин щурмбанфюрер?

— Не, благодаря. Нося само това. — Марч посочи малкия си куфар.

Тя му върна паспорта с бордовата карта вътре. Действието бе съпроводено от усмивка, бляскава и безжизнена като неон.

— Имате трийсет минути до качването в самолета. Приятно пътуване, господин щурмбанфюрер.

— Благодаря ви, Джина.

— Пак заповядайте.

— Благодаря.

Кланяха се един на друг като двойка японски бизнесмени. Пътуването със самолет разкриваше пред Марч един нов свят — непозната страна със свои собствени загадъчни ритуали.

Той проследи стрелките за тоалетната. Вътре избра най-отдалечената от умивалниците кабина, заключи вратата, отвори куфара и извади кожената чанта. След това седна и смъкна ботушите си. Върху хромираните повърхности и фаянса се отразяваше бяла светлина.

Останал по гащета, Марч пъкна ботушите и униформата в чантата, сложи по средата лугера, след това затвори ципа и го заключи. Пет минути по-късно излезе от кабината преобразен. Сложил светлосив костюм, бяла риза, бледосиня вратовръзка и кафяви мокасини, арийският свръхчовек се бе превърнал отново в обикновен гражданин. Забеляза превъплъщението си в очите на другите. Край на уплашените погледи. Служителят на гардероба за багаж, където предаде кожената чанта, беше навъсен. Подаде на Марч квитанцията.

— Гледайте да не я загубите. Без квитанция хич не се връщайте. — И посочи с глава към надписа зад гърба си: „Внимание! Получаване на вещи само срещу квитанция!“

Марч се завъртя в зоната за паспортна проверка, изучавайки мерките за сигурност. Първа преграда: проверка на бордовата карта, която човек можеше да получи само срещу редовна виза. Втора преграда: повторна проверка на самата виза. От двете страни на изхода стояха трима полицаи от Гранично-митническата охрана с автомати в ръце. Възрастният мъж пред Марч бе огледан особено внимателно. Преди да му махне да върви нататък, служителят от паспортния контрол се обади на някого по телефона. Очевидно още търсеха Лутер.

Когато дойде ред на Марч, той забеляза объркването в погледа на паспортния служител. Щурмбанфюрер от СС с двайсет и четири часова виза? Традиционните белези, обикновено тъй недвусмислено сочещи ранга и привилегиите, сега изискваха прекалено усилие, за да бъдат разчетени. В израза на служителя се бореха любопитство и сервилност. Както обикновено, надделя сервилността.

— Приятно пътуване, господин щурмбанфюрер.

От другата страна на преградата Марч продължи да изследва охраната. Целият багаж минаваше през рентгенов контрол. Претърсиха го. След това го накараха да отвори куфара си. Провериха всяка вещ от съдържанието — отвориха ципа на тоалетната чантичка, магнаха капачката на флакона с пяна за бръснене и помирисаха пулверизатора. Служителите работеха с бдителността на хора, които знаят, че ако по време на смяната им някой самолет бъде отвлечен или гръмне във въздуха от бомба на терористи, в следващите пет години със сигурност ги чака концлагер.

Най-сетне Марч мина през всички проверки. Потупа вътрешния си джоб, за да се увери, че пълномощното на Щукарт е все още там, и прехвърли месинговия ключ в другата си ръка. След това седна на бара, поръча си голямо уиски и запали цигара.

Качи се на борда на юнкерса десет минути преди излитане. Това беше последният полет за Цюрих през този ден и самолетът бе пълен с бизнесмени и банкери в тъмни костюми с жилетки, които четяха финансови вестници, печатани на розова хартия. Марч седна до прозореца. Седалката до него бе празна. Отпусна се на мястото си и затвори очи. В самолета се разнасяха звуците на кантата от Бах. Двигателите отвън заработиха. Заизкачваха се по гамата — от тих напев до остър, писклив звук, включвайки се един след друг в изпълнението като гласове в някой хор. Самолетът леко се раздруска и се плъзна по пистата.

Трийсет и три от последните трийсет и шест часа Марч бе прекарал буден. И ето че сега музиката го обгърна, вибрациите на самолета приспивно го полюшваха. Потъна в сън.

Пропусна да види разясненията по аварийните мерки за сигурност. Излитането едва докосна за спалото му съзнание. Така и не

забеляза как до него седна някой.

Едва когато се бяха издигнали на 10 000 метра височина и пилотът съобщаваше на пътниците, че в момента прелитат над Лайпциг, Марч отвори очи. Стюардесата се бе навела към него и го питаше дали би искал нещо за пиене. Той отвори уста, за да изрече „Едно уиски“, но така и не успя да довърши фразата си от удивление. На седалката до него, престорено вгълбена в страниците на някакво списание, седеше Шарлът Магуайър.

Рейн се виеше отдолу като широка метална лента под гаснещите лъчи на слънцето. Марч никога не бе виждал реката от въздуха. „От враг не бой се, родино мила,/ край Рейн ти имаш вярна закрила.“ Някогашна песен от детството, спомен за нечии пръсти, блъскащи по клавишите на разстроено пиано в студен физкултурен салон. Кой ли бе автор на думите? Не си спомняше вече.

Прелитането над реката означаваше, че са напуснали пределите на Райха и са вече в Швейцария. В далечината се виждаха планини — сивкавобели, забулени в мъгли. Отдолу се редяха стройните правоъгълници на полята и тъмните петна на боровите гори; мяркаха се островърхи червени покриви и миниатюрни бели църкви.

Когато той бе отворил очи, тя бе избухнала в смях, забелязвайки изненадата върху лицето му. Закоравелите престъпници, даже Гестапо и СС сигурно не можеха да му се опънат, бе казала, но май никога не беше сърбал попарата на американската преса.

Марч бе изругал, а тя го бе погледнала с широко разтворени, подигравателно невинни очи, като някоя от дъщерите на Макс Йегер. Нарочно зле изиграна роля, от което изпълнението само печелеше — обръщаше яда му срещу него самия, правеше го също актьор в комедията.

Жестикулирайки с пластмасовата чаша уиски, беше настояла да му обясни всичко, независимо дали желаше да я чуе, или не. Лесно се справила със задачата. Нали й бил казал, че излита за Цюрих същата вечер. Имало само един полет. На летището обяснила на служителката от Луфтханза, че трябвало да придружава щурмбанфюрер Марч, но закъсняла. Не биха ли могли да й дадат място до неговото? Съгласили се, което означавало, че той положително е на борда.

— И ви намерих заспал — приключи тя. — Като младенец.

— А ако ви бяха казали, че в списъка на пътниците не фигурира името Марч?

— Пак щях да тръгна. — Раздразнението му я ядосваше. — Чуйте, и без това вече разполагам с по-голямата част от историята. Афера с картини. Двама мъртви партийни босове. Третият офейква. Опит за бягство зад граница. Таен влог в швейцарска банка. В най-лошия случай сама в Цюрих все щях да откроя някоя допълнителна брънка. А в най-добрия можеше да очаровам дотам господин Цауг, че да ми даде интервю.

— Не се съмнявам в това.

— Не гледайте толкова уплашено, господин щурмбанфюрер. Няма никъде да спомена името ви.

Цюрих е разположен само на двацет километра южно от Рейн. Самолетът започна бързо да се спуска. Марч допи уискито си и постави празната пластмасова чаша върху табличката, която стюардесата му поднесе. Шарлът Магуайър също изпразни чашата си на един дъх и я сложи до неговата.

— Поне за уискито сме на едно мнение, господин Марч — усмихна се тя.

Той се обърна към прозореца. Да, наистина бе надарена да му създава чувството, че е глупак. Тевтонско ченге. Първо пропусна да му каже за телефонното обаждане на Щукарт. След това го подмами да я заведе със себе си в апартамента му. Тази сутрин, вместо да изчака да я потърси, бе разпитвала оня американски дипломат, Найтингейл, за швейцарските банки. И като капак на всичко му сервира това тук. Все едно, че по петите непрекъснато го следваше дете — вироглаво, интелигентно, досадно, лъжливо, опасно дете. Тайно пипна джобовете си, за да провери дали пълномощното и ключът са още там. Никак нямаше да се учуди, ако се окажеше, че ги е измъкнала, докато е спал.

Юнкерсът всеки момент щеше да кацне. Като на ускорена кинолента покрай тях все по-бързо пробягваха картини от швейцарския пейзаж — трактор в една нива, път с няколко запалени фарове в сивкавия полудрач и след това — раздрусване, после още едно. Бяха се приземили.

Бе си представял летището на Цюрих по друг начин. Отвъд корпусите на самолетите и хангарите се простираха гористи хълмове.

По нищо не личеше, че наблизо има град. За миг се зачуди дали Глобус не е научил за мисията му и не е наредил да отклонят самолета. Може би се бяха приземили в някоя затънтена въздушна база в Южна Германия. Но след това пред очите му изникна надписът ЦЮРИХ върху сградата на терминала.

Щом самолетът окончателно спря, пътниците — повечето от които всекидневно пътуваха служебно по този маршрут — се изправиха като един. Тя също бе станала — смъкваше куфара си и оня абсурден син шлифер. Марч се провря покрай нея.

— Извинете.

Тя наметна шлифера.

— Сега накъде?

— Аз отивам в хотела си, госпожице. А какво ще правите вие, си е ваша работа.

Марч успя да се мушне пред един дебел швейцарец, който пъхаше някакви книжа в кожено дипломатическо куфарче. Маневрата я остави заклещена на известно разстояние зад него. Докато се придвижваха между седалките и слизаха по стълбата от самолета, Марч не погледна нито веднъж назад. Енергично прекоси залата на пристигащите, забързан към гишето за паспортна проверка, така че, когато стигна там, бе изпреварил повечето пътници и се нареди почти в началото на опашката. Чу зад себе си раздвижване, предизвикано от опитите ѝ да го настигне.

Швейцарският граничен служител, млад човек със сериозно изражение и увиснали мустаци, прелисти паспорта му.

— По работа или на разходка, господин Марч?

— По работа.

Съвсем определено по работа.

— Един момент, моля.

Служителят вдигна телефона, набра три цифри, извърна се с гръб към Марч и прошепна нещо в слушалката. След това каза:

— Да, да. Разбира се.

Затвори телефона и върна паспорта на Марч.

Двамата го чакаха край лентата за багаж. Забеляза ги от петдесет метра разстояние — две широкоплещести фигури с късо подстригани коси, солидни черни обувки и бежови, препасани с колан шлифери. Полицаи — не можеше да ги сбъркаш никъде по света. Мина покрай

тях, без дори да ги погледне и макар да не ги виждаше, усети, че тръгват по петите му. После извървя безпрепятствено зеления митнически коридор и излезе в общата зала. Такси. Къде да намери такси?

Трак-трак, трак-трак, разнесе се зад гърба му.

Навън беше с няколко градуса по-студено, отколкото в Берлин. *Трак-трак, трак-трак*. Марч рязко се обърна. Видя я зад себе си — загърната в шлифера, стиснала куфара в ръка, кацнала върху високите си токчета.

— Махайте се, госпожице. Не разбирате ли? Или може би искате писмено нареждане? Върнете се в Америка и публикувайте идиотската си история. Аз имам да върша сериозна работа.

Без да дочака отговора ѝ, той отвори задната врата на едно такси, хвърли вътре куфара си и се качи.

— „Бо о Лак“ — каза на шофьора.

Таксито напусна летището, излезе на магистралата и потегли към града. Денят почти си бе отишъл. Проточил врат, Марч погледна през задното стъкло и видя, че на десет метра разстояние надлежно ги следва друго такси, а зад него се носи бял мерцедес без регистрация. Господи, ама че комедия! Глобус преследваше Лутер, той самият преследваше Глобус, Шарли Магуайър преследваше него, а сега по петите им беше и швейцарската полиция. Марч запали цигара.

— Не можете ли да четете? — попита шофьорът и посочи една табелка: „Бъдете така любезни да не пушите“.

— Добре дошъл в Швейцария — промърмори Марч. Смъкна стъклото на прозореца с няколко сантиметра и струята синкав дим се изниза в прохладния въздух.

Цюрих бе по-красив, отколкото си го бе представял. Центърът на града му напомни Хамбург. Старинни сгради, скупчени покрай брега на ширналото се езеро. Трамваи в зелено и бяло дрънчаха по улиците покрай бляскави витрини и кафенета. Шофьорът слушаше „Гласът на Америка“. В Берлин програмата бе едно непрекъснато пращане, но тук се чуваше ясно. „Искам да държа ръката ти“ пееше младежки глас на английски. „Искам да държа ръката ти!“ Разнесе се буря от екзалтирани момичешки писъци.

Хотелът бе на няколко метра разстояние от езерото. Марч плати на шофьора в райхсмарки — всички страни в Европа приемаха

райхсмарки, които представляваха общата европейска валута — и прекрачи прага. Вътре го посрещна обещаният от Небе разкош. Стаята му струваше половин заплата. *Всеки осъден би бил щастлив да прекара една нощ на такова място...* Докато се регистрираше, зърна нещо синьо да просветва на входа, последвано незабавно от двата бежови шлифера. Аз съм същинска кинозвезда, помисли си той пред вратата на асансьора. Където и да отида, влача след себе си двама детективи и една брюнетка.

Марч разгърна картата на Цюрих върху леглото и седна отстрани, потъвайки в пухения дюшек. Разполагаше с толкова малко време. Върху картата водната шир на Цюрихското езеро се бе врязала в мрежата от улици като синьо острие. Според информацията на Кристо Херман Цауг живееше на Зее Щрасе. Марч намери улицата. Минаваше покрай източния бряг на езерото, на около четири километра южно от хотела.

Някой почука леко на вратата. Мъжки глас произнесе името му. Какво искаха пък сега? Марч прекоси стаята и рязко дръпна вратата. В коридора стоеше келнер с поднос в ръка. Изглеждаше уплашен.

— Извинете, господине. Дамата от стая номер двеста седемдесет и седем ви поднася почитанията си.

— Да, разбира се.

Марч се дръпна, за да го пусне да мине. Келнерът колебливо влезе, сякаш се боеше, че Марч може да го удари. Остави подноса, почака малко за бакшиш и като видя, че няма да получи нищо, си отиде. Марч заключи вратата след него.

На масата се мъдреше бутилка уиски марка „Гленфидих“ с бележка, която съдържаше една-единствена дума: „Разведряване?“

Стоеше прав край прозореца, разхлабил възела на вратовръзката си, и пиеше малцовото уиски с поглед, зареян към Цюрихското езеро. Покрай черното водно пространство лъкатушеше огърлица от жълти фенери; по повърхността му подскачаха и примигваха хиляди червени, зелени и бели светлинки. Марч отново запали цигара — може би за стотен път през тази седмица.

Долу, на алеята под прозореца, се смееха хора. Светла точка прекосяваше езерото. Нямаше Голяма палата, маршируващи отряди, униформи. За пръв път от... от колко време наистина?... Може би поне от година Марч бе далеч от желязно-гранитната снага на Берлин. Да, така беше. Вдигна чашата и се взря в прозрачното ѝ съдържание. На света действително имаше други съществування, други градове.

Забеляза, че заедно с бутилката тя бе поръчала и две чаши. Седна на ръба на леглото и погледна към телефона. Забарабани с пръсти по малката масичка.

Лудост.

Тя често стоеше полуусмихната, пъхнала дълбоко ръце в джобовете, с леко извърната настрани глава. Марч си спомни, че в самолета носеше червена вълнена рокля с кожен колан. Имаше хубави крака, обути в черни чорапи. И когато бе ядосана или развеселена — а това беше през по-голямата част от времето, — подръпваше с пръсти кичура зад ухото си.

Смехът навън заглъхна.

Къде сте били през последните двацет години? Изпълненият с презрение въпрос, който му бе отправила в апартамента на Щукарт. Тя знаеше толкова много неща. Образът ѝ танцуваше около него.

Милионите евреи, изчезнали безследно по време на войната...

Марч обърна бележката ѝ в ръката си, наля си още едно уиски и легна на леглото. Десет минути по-късно вдигна слушалката и каза на телефонистката:

— Стая номер двеста седемдесет и седем.

Лудост, лудост.

Двамата се срещнаха във фойето, под ветрилообразните листа на избуяла палма. В отсрещния ъгъл музикантите от един щрайхквартет скрибуцаха на инструментите си избрани мелодии от „Прилепът“.

— Уискито е много добро — каза Марч.

— Лула на мира.

— Лулата е приета. Благодаря. — Той погледна към възрастната челюстка. Дебелите ѝ крака бяха широко разкрасени, все едно доеше крава. — Един господ знае от къде на къде трябва да ти вярвам.

— Един господ знае от къде на къде аз трябва да вярвам на теб.

— Основни правила — каза строго Марч. — Първо: оттук нататък никакви лъжи. Второ: правим това, което аз кажа, независимо дали искаш, или не. Трето: показваш ми какво възнамеряваш да публикуваш и ако те помоля да премълчиш нещо, го правиш. Разбрано?

— Сделката е сключена.

Тя се усмихна и му подаде ръка. Той я пое. Усети спокойната увереност на ръкостискането ѝ. За пръв път забеляза, че около китката си носи мъжки часовник.

— Какво те накара да промениш решението си? — попита тя.

Марч пусна ръката ѝ.

— Готова ли си за излизане?

Все още носеше червената рокля.

— Да.

— Имаш ли бележник?

Тя потупа джоба на шлифера си.

— Никъде не ходя без бележник.

— Аз също. Да вървим.

Швейцария бе малка галактика от светлини сред огромна черна бездна. Отвсякъде я обграждаха врагове — Италия от юг, Франция от запад, Германия от север и от изток. Оцеляването ѝ бе непрекъснат повод за удивление — казваха му „швейцарското чудо“.

Люксембург бе станал Мозелланд, Елзас-Лотарингия се бе превърнала във Вестмарк, Австрия — в Остмарк. Колкото до Чехословакия — това недоносче на Версай се бе смалило до Протектората Бохемия и Моравия. Полша, Латвия, Литва, Естония — всички те бяха изчезнали от картата на света. На изток Германската империя завършваше с четирите райхскомисариата — Остланд, Украйна, Кавказ и Подмосковието.

Дванайсет западни държави — Португалия, Испания, Франция, Ирландия, Великобритания, Белгия, Холандия, Италия, Дания, Норвегия, Швеция и Финландия — бяха сплавени от Германия според клаузите на Римския договор в общ търговски съюз. Немският бе официален втори език във всички училища. Хората караха немски

коли, слушаха немски радиоапарати, гледаха програми на немски телевизори, работеха във фабрики, които бяха немска собственост, оплакваха се от поведението на немските туристи в пренаселените от немци курорти, докато немските отбори неизменно печелеха всяко международно спортно състезание освен мачовете по крикет, който и без това се играеше единствено от англичаните.

Във всичко това само Швейцария беше запазила неутралитет. Фюрерът имаше други намерения. Но когато стратегите от Вермахта най-сетне бяха готови с плана за покоряване на швейцарската държава, вече бе настъпил застойният период на Студената война. Като парче ничия земя Швейцария с течение на годините стана удобна и за двете противникови страни. Превърна се в място за тайни срещи и преговори.

— В Швейцария има само три групи граждани — бе казал на Марч експертът от Крипо. — Американски шпиони, немски шпиони и швейцарски банкери, които се опитват да измъкнат парите на първите два вида.

През последното столетие тези банкери се бяха заселили по северния бряг на Цюрихското езеро като богат наносен пласт — тинестата ивица на парите. Също както на Шваненвердер, къщите им бяха обърнали към света безизразно лице с високи зидове и яки порти, укрепени отзад със стени от гъсти дървета.

Марч се наведе напред и каза на шофьора:

— Намалете, ако обичате.

Представляваха истинска процесия — таксито с Марч и Шарли, а зад него още две коли с по един швейцарски полицай на кормилото. Белрив Щрасе премина в Зее Щрасе. Марч броеше номерата на къщите.

— Спрете ей тук.

Таксито свърна и спря край бордюра. Полицейските коли ги задминаха. Стоповете им просветнаха на стотина метра по-нататък. Шарли се огледа:

— Сега какво?

— Сега ще разгледаме къщата на доктор Херман Цауг.

Той плати на шофьора, който обърна колата и пое обратно към центъра на града. По пътя нямаше никакво движение.

Всички резиденции бяха добре защитени, но тази на Цауг — третата по ред — беше истинска крепост. Високите три метра порти бяха от здрав метал и от двете им страни се издигаше каменна ограда. Контролна камера оглеждаше входа. Марч хвана Шарли под ръка и двамата тръгнаха като влюбени, излезли да се насладят на свежия въздух. Пресякоха пътя и изчакаха на отсрещната странична алея. Марч погледна часовника си. Минаваше девет. Изтекоха пет минути. Тъкмо се канеше да предложи да си вървят, когато се чу бръмчене и дрънкане на сложни механизми и портите взеха да се отварят.

— Някой излиза — прошепна Шарли.

— Не. — Марч кимна по посока на пътя. — Някой идва.

Лимузината бе огромна и мощна — английско бентли, цялото черно. Появи се откъм града с бърза скорост, зави рязко и пое по алеята. Отпред седяха шофьорът и още един мъж, отзад просветна нечия посребрена коса — вероятно на Цауг. Марч едва успя да забележи колко ниско е легнало купето. Подир това гумите една след друга се пребориха със съпротивлението на бордюра, изсвистяха върху тротоара и бентлито се скри от поглед. Вратите започнаха да се затварят, но на половината път спряха. Откъм къщата с бърза крачка изскочиха двама мъже.

— Хей, вие! — извика единият от тях. — Вие двамата! Не мърдайте!

Той излезе на пътя. Марч сграбчи Шарли за лакътя. Точно в този миг една от полицейските коли тръгна на заден ход към тях с бясно ръмжене. Мъжът погледна надясно, поколеба се и се върна обратно. Колата рязко спря. Отвътре смъкнаха стъклото на прозореца. Чу се уморен мъжки глас:

— Качвайте се, да ви вземат дяволите!

Марч отвори задната врата, пусна Шарли пред себе си и влезе след нея. Швейцарският полицаи обърна колата с три бързи маневри и запраши към града. Мъжете от охраната на Цауг се бяха скрили, портите издрънчаха и се затвориха. Марч се обърна и се загледа през задния прозорец.

— Всичките ви банкери ли имат такава солидна охрана?

— Зависи кои са клиентите им.

Полицаят нагласи огледалото за обратно виждане и надзърна в него, за да ги огледа. Наближаваше петдесетте, очите му бяха

зачервени.

— Не сте ли намислили още някое приключение, господин Марч? Може би някоя и друга тупаница, а? Няма да е зле, ако следващия път ни предупредите.

— Мислех, че задачата ви е да ни следите, а не да ни охранявате.

— „Следене и охрана в случай на нужда“ — такива са инструкциите. Между другото, в колата отзад е колегата ми. Ама че шибан ден! Извинете за израза, госпожице — никой не ни каза, че ще има и жена.

— Може ли да ни откарате обратно в хотела? — попита Марч.

Полицаят измърмори недоволно.

— Значи освен другите си задължения да стана и шофьор, а? — Той включи радиотелефона и каза на колегата си: — Паниката се отменя. Тръгваме обратно към „Бо о Лак“.

Шарли бе разтворила бележника в скута си и пишеше:

— Кои са тия хора?

Марч се зачуди дали да ѝ отговори, но после си помисли: има ли значение?

— Този господин и колегата му са от швейцарската полиция. Имат за задача да ме спрат, ако реша да избягам зад граница, докато съм извън Германския райх. А също и да се погрижат да се върна невредим там.

— Искаш да кажеш, че съществува опасност да не се върнеш невредим? — попита Шарли.

— Очевидно.

— Господи!

Тя си записа нещо. Марч извърна поглед. Отляво, на няколко километра навътре от езерото, светлините на Цюрих образуваха жълта лента върху тъмната водна повърхност. Дъхът му замъгли стъклото.

Цауг навярно се прибираше от банката. Беше късно, но гражданите на Цюрих печелеха парите си с прилежен труд — дванайсет или четиринайсет часа на ден бе обичайно работно време. До къщата на банкера можеше да се стигне само по този път, което изключваше най-ефективната предохранителна мярка, а именно — всекидневната промяна на маршрута. Самата Зее Щрасе, която граничеше от едната страна с езерото, а от другата се пресичаше с

няколко десетки малки улички, беше истински кошмар за един телохранител. Това обясняваше доста неща.

— Забеляза ли колата му? — каза Марч на Шарли. — Колко беше тежка. А също и звукът на гумите. В Берлин има доста такива. Бентлитото беше бронирано. — Марч прокара пръсти в косата си. — Двама телохранители, порта като в затвор, контролни камери и бронирана кола. Що за банкер е това?

Не виждаше ясно лицето ѝ в мрака, но усещаше възбудата ѝ до себе си.

— Забрави ли, че носим пълномощното? — каза тя. — Какъвто и банкер да е, сега той е *нашият* банкер.

7.

Вечеряха в ресторант в стария град — заведение с плътни ленени салфетки и сребърни прибори, в което келнерите чакаха на опашка зад тях и вдигаха похлупаците от чиниите им с такъв артистичен замах, сякаш бяха трупа илюзионисти, изпълняващи номер. Ако за стаята в хотела бе платил половин заплата, за тази вечеря щеше да плати другата половина, но му беше все едно.

Тя не приличаше на нито една от жените, които бе срещал в живота си. Беше толкова различна от къщовните домакини, членуващи в Движението на жените от НСДАП и до една верни на девиза „Децата, църквата, кухнята“ — вечерята, готова на масата в очакване на съпруга, униформата му, безупречно изгладена, пет деца, заспали сладък сън на горния етаж. И докато съвестната националсоциалистическа девойка се гнусеше от грима, никотина и алкохола, Шарли Магуайър ползваше най-неограничено и трите. На светлината на свещите черните ѝ очи бяха придобили кадифен оттенък. Говореше почти без да спира за Ню Йорк, за международната журналистика, за поста на баща ѝ в Берлин, за вероломството на Джоузеф Кенеди, за политика, пари, мъже, за себе си.

Беше родена във Вашингтон през пролетта на 1939 година. („Последната мирна пролет“, както казвали родителите ѝ — при това не само в едно отношение.) Баща ѝ тъкмо се бил върнал от Берлин и бил получил пост в Държавния департамент. Майка ѝ се опитала да направи кариера като актриса, но след 1941-ва трябвало да се благодари, че се е спасила от интерниране. През петдесетте години, след войната, Майкъл Магуайър бил изпратен в американското посолство в Омск, столицата на остатъка от Русия. Мястото било прекалено опасно, за да заведе там четирите си деца. Така че Шарлът останала в Щатите, където трябвало да получи образование в различни скъпи училища на Вирджиния, но била изключена още на седемнайсет години, защото ругаела, плюела и протестираше срещу всичко наоколо си.

— Отидох в Ню Йорк. Опитах да стана актриса. Не се получи. После опитах с журналистка. Това беше повече по моята част. Записах се в Колумбийския университет — за голямо облекчение на баща ми. И след това какво? Хлътнах по един преподавател. — Тя поклати глава и изпусна струя цигарен дим. — Човешката глупост няма край. Има ли още вино?

Марч ѝ наля остатъка от бутилката и поръча още една. Като че ли бе дошъл неговият ред да каже нещо.

— Защо избра Берлин?

— Защото така можех да избягам от Ню Йорк. Майка ми беше германка и лесно щях да получа виза. Трябва да призная, че „Европейски международни новини“ не отговаря на бомбастичното си име. Двама мъже в една стаичка на майната си, с телекс. В интерес на истината, бяха готови да вземат всеки, който можеше да получи виза от Берлин. Дори моя милост. — Тя го погледна с блеснали очи. — Не знаех, че е женен. Имам предвид преподавателя. — Щракна с пръсти. — Недопустим пропуск в проучвателната дейност, нали?

— И кога се разделихте?

— Миналата година. Заминах за Европа, за да им покажа, че мога да го направя. И най-вече на него. Затова толкова се вързах, че ме гонят от Германия. Боже мой, само мисълта, че отново ще се изправя насреща им... — Тя пиеше виното си. — Изглежда, си падам по мъже, които могат да ми бъдат татковци. На колко си години?

— На четирийсет и две.

— Ето на! Точно в моя възрастов обсег. — Усмихна му се над ръба на чашата. — По-добре внимавай. Женен ли си?

— Разведен съм.

— Разведен! Виж, това е обещаващо. Разкажи ми за нея.

Откровеността ѝ непрекъснато го сварваше неподготвен.

— Тя беше — започна Марч и веднага се поправи: — Тя е...

После млъкна. Как да опишеш в резюме жената, за която си бил женен девет години, с която си разведен от седем и тя току-що те е наклеветила на полицията?

— Ами не е като теб. — Това бе всичко, което Марч можа да каже.

— В СМИСЪЛ?

— Не притежава свои собствени мисли. Безпокои се какво ще кажат хората. Лишена е от любознателност. Освен това е озлобена.

— Заради тебе ли?

— Естествено.

— Има ли си някого другиго?

— Да. Един партиен функционер. Много по-подходящ от мене.

— А ти? Ти имаш ли си някоя?

В главата на Марч прозвучаха сигналите на сирена. *Към дъното, към дъното, към дъното.* Беше имал две връзки след развода. С една учителка, която живееше в апартамента под неговия, и с една млада вдовица, преподавателка по история в университета — поредната колежка на Руди Халдер. Понякога Марч си мислеше, че Руди си е поставил за цел в живота да му намери нова съпруга. И в двата случая връзката бе просъществувала няколко месеца, докато накрая и на двете жени бяха омръзнали обажданията му от Комендатурата в последната минута: „Появи се нещо непредвидено, съжалявам...“

Вместо да ѝ отговори, Марч каза:

— Толкова много въпроси. Трябвало е да станеш следовател.

Тя му се изплези.

— И толкова малко отговори. Ти пък е трябвало да станеш репортер.

Келнерът им наля още вино. Щом се отдалечи, Шарли каза:

— Знаеш ли, когато се запознахме, аз те намразих от пръв поглед.

— А, да. Заради униформата. Тя заличава човека.

— Тази униформа определено. Когато те потърсих в самолета днес следобед, едва те познах.

На Марч му хрумна, че доброто му настроение се дължи на още една причина — от дълго време не бе зървал черния силует в огледалото, не бе виждал хората да се дръпват инстинктивно, щом приближеше до тях.

— Каж ми какво говорят за СС в Америка — обърна се към нея той.

Тя с досада подбел и очи.

— О, стига, Марч! Моля те. Да не разваляме чудесната вечер.

— Говоря най-сериозно. Бих искал да зная.

Трябваше някак да я склони да му отговори.

— Ами говорят, че са убийци — най-сетне отвърна тя. — Садисти. Истинско въплъщение на злото. Все неща от тоя род. Е, сам си го изпроси. Не се сърди, не исках да те обидя лично. Друго интересува ли те?

— Един милион неща. Въпроси, насъбирани цял живот.

— Цял живот! Е, давай тогава. И без това няма какво друго да правя.

За миг той загуби дар слово, парализиран пред такъв голям избор. Откъде да започне?

— Например войната на Изток — подхвана Марч. — В Берлин чуваме само за победи. Но Вермахтът връща ковчезите с убитите на Уралския фронт нощем със специални ешелони, така че никой да не може да види колко са много.

— Четох някъде, че според данни на Пентагона от шейсета година насам са убити сто хиляди германци. Бомбардировките на Луфтвафе ден след ден изравняват руските градове със земята и въпреки това населението им продължава да се бие. Вие не можете да победите, защото те няма къде повече да отидат. А не смееете да използвате атомно оръжие, защото се боите, че можем да ви отвърнем със същото и тогава светът ще хвъркне във въздуха.

— Какво друго? — Той се опита да си припомни последните заглавия от вестниците. — Гьобелс твърди, че немските космически изследвания са много по-напред от американските.

— Това май е вярно. Пенемюнде пушна сателити в орбита години преди нашите.

— Още ли е жив Уинстън Чърчил?

— Да. Но е вече много възрастен. Живее в Канада. Както и кралицата. — Тя видя, че е озадачен. — Елизабет оспорва трона на чичо си.

— А евреите? — попита Марч. — Какво според американците сме направили с тях?

Тя клатеше отчаяно глава.

— Защо правиш това?

— Моля те. Искам истината.

— Истината ли? Откъде да знам каква е тя? — Изведнъж повиши глас, почти закрещя. Хората от съседната маса взеха да се обръщат. — Ние сме отраснали и възпитани с мисълта, че немците са пришълци от друг свят. Какво общо има тук истината?

— Е, добре. Кажете ми какво твърди пропагандата.

Тя извърна очи настрани, отчаяна и ядосана, но после отново го погледна с такава съсредоточена напрегнатост, че за него бе трудно да отвърне на погледа ѝ.

— Добре. Говорят, че сте преобърнали Европа за всеки жив евреин — мъже, жени, деца, пеленачета. Говорят, че сте ги закарали в гета на Изток, където хиляди са умрели от глад и болести. След това сте откарали оцелелите още по на Изток. Оттам нататък никой не знае нищо. Една шепа са успели да избягат през Урал в Русия. Видях ги по телевизията. Повечето такива едни особени старци, малко смахнати. Разправят за масови екзекуции, медицински експерименти, лагери, в които хората са отивали, за да не ги напуснат никога. Разправят за милиони жертви. Но после се появява немският посланик в елегантния си костюм и съобщава на всички, че това е долна комунистическа пропаганда. Така че никой не знае кое е вярно и кое не. А ще ти кажа и още нещо — на повечето хора им е все едно. — Шарли се облегна назад в стола си. — Доволен ли си?

— Съжалявам.

— Аз също. — Тя протегна ръка за цигарите си, но после се отказа и го погледна отново. — Значи затова промени решението си в хотела и ме взе със себе си, а? Уискито е било само претекст. Искал си да се възползваш от информацията ми. — Тя се разсмя. — А аз през цялото време си въобразявах, че използвам теб.

След това двамата взеха да се разбират по-добре. Отровата помежду им се бе стопила. Марч ѝ разказа за баща си. Разказа ѝ как е избрал кариера като неговата във флота, как постепенно се е озовал на работа в полицията, открил е, че тази работа му харесва — дори че това е призванието му. Шарли каза:

— Все пак не разбирам как можеш да я носиш.

— Кое?

— Оная униформа.

Марч си наля още една чаша вино.

— Отговорът е много прост. През трийсет и шеста Криминалната полиция бе слята със СС. Всички полицаи трябваше да приемат почетни чинове от СС. Пред мен стоеше следният избор: или оставам следовател в тази униформа и от мен има полза, или се отказвам от униформата, прехвърлям се на друго поприще и съм напълно безполезен.

А както вървят нещата, скоро ще съм лишен и от този избор, помисли си Марч.

Тя наклони глава на една страна и кимна.

— Разбирам. Вижда ми се справедливо.

Марч усети, че е раздразнен, отвратен от себе си.

— Не е справедливо. Това са измислици, Шарли.

За пръв път я наричаше с малкото ѝ име, макар че бе настояла на това още в началото на вечерта. Произнесено от устата му, името звучеше като обяснение. Марч продължи:

— Тъкмо с този отговор залъгвам всички, включително и себе си, цели десет години. За съжаление дори самият аз вече не вярвам в него.

— Но най-лошото се е случило по време на войната, когато ти си бил другаде. Нали ми каза, че си бил във флотата.

Марч мълчаливо погледна надолу към чинията си. Тя продължи:

— Освен това по време на война нещата са различни. Всички страни вършат гадости по време на война. Моята страна хвърли атомна бомба сред мирното японско население — в един миг унищожи четвърт милион невинни хора. Да не говорим, че от двайсет години американците са съюзници на руснаците. А много добре знаеш какво направиха руснаците.

Думите ѝ не бяха лишени от истина. Като се започне с телата на десетте хиляди полски офицери в Катинската гора, с напредването си на Изток германските войски бяха открили един след друг масовите гробове на жертвите на Сталин. Милиони бяха загинали в гладните години, чистките, изселванията през трийсетте. Никой не знаеше точната им цифра. Масовите гробове, камерите за мъчения, гулазите отвъд полярния кръг — всички тях Германия бе оставила непокътнати в памет на мъртвите, бе ги превърнала в музеи на болшевишкото зло, където бивши затворници, а сега екскурзоводи, развеждаха групи от

деца. В историческата наука съществуваше цяла школа, чиято задача бе да изследва престъпленията на комунизма. По телевизията прожектираха документални филми за масовото човешко унищожение, предприето от Сталин — избелели черепа и тела, прилични на скелети, планини от трупове, разчиствани с булдозери, вкоравени в пръстта дрипи на жени и деца, завързани с тел и застреляли в тила.

Тя сложи ръка върху неговата.

— Няма как, светът е такъв. Дори аз разбирам това.

Марч промълви, без да я погледне:

— Добре, съгласен съм. Но всичко, което казваш, ми е вече познато. „Беше толкова отдавна.“ „Беше война.“ „От руснаците по-лошо нямаше.“ „Какво може да направи сам човек?“ Чувам хората да шепнат това от години. Между другото, те не правят нищо друго. Само шепнат.

Тя отдръпна ръката си и запали нова цигара. Въртеше малката златна запалка между пръстите си.

— Когато тръгнах за Берлин и моите родители ми дадоха списъка на свои познати от ония години, в него фигурираха много театralи, художници — все приятели на майка ми. Съвсем естествено, доста от тях сигурно са били евреи или хомосексуалисти. Взех да ги издирвам. От тях нямаше и следа, разбира се. Не се учудих. Странното бе, че не бяха просто изчезнали. *Имах чувството, че никога не са съществували.*

Тя лекичко почукваше със запалката по покривката. Марч забеляза пръстите ѝ — тънки, без маникюр, без пръстени.

— Разбира се, там, където някога бяха живели приятелите на майка ми, сега също живееха хора. Често възрастни хора. Човек би предположил, че все трябва да са знаели нещо, нали? Но всички имаха такива празни лица. Гледаха телевизия, пиеха чай, слушаха музика. Нищо, нищичко не бе останало.

— Виж това — каза Марч.

Извади портфейла си и взе оттам снимката. Тя изглеждаше толкова нелепо сред луксозния уют на ресторанта — като прашна реликва от някой таван, боклук от вехтошарска сергия. Марч я подаде на Шарли, която впери поглед в нея. Кичур коса падна върху челото ѝ и тя го отмахна с ръка.

— Кой са тези хора?

— Когато след развода с Клара се нанесох в друго жилище, там не беше боядисвано от години. Намерих снимката пъхната зад тапетите в спалнята. Повярвай ми, преобърнах всичко въщи, но не открих нищо друго. Семейството им е Вайс. Но кои са всъщност? Къде са сега? Какво се е случило с тях?

Той взе снимката, сгъна я на четири и я пъхна обратно в портфейла си. После каза:

— Какво става, ако си се посветил на призванието да разкриваш престъпници, но постепенно разбираш, че истинските престъпници са онези, за които работиш? Какво става, когато всички те увещават: не се безпокой, не можеш да промениш нещата, всичко се е случило толкова отдавна.

Тя го гледаше по съвсем различен начин. После каза:

— Предполагам, че губиш разсъдък си.

— Или още по-лошо. Възвръщаш си го.

Въпреки протестите му Шарли настоя да плати половината от сметката. Когато излязоха от ресторанта, бе вече почти полунощ. Закрачи мълчаливо към хотела. Над главите им бе звездният свод. В дъното на стръмната каменна уличка чакаше притихналото езеро. Тя го хвана под ръка.

— Днес ме попита дали с оня човек от посолството, Найтингейл, сме любовници.

— Беше нелюбезно от моя страна. Извинявай.

— Щеше ли да си разочарован, ако бях отговорила утвърдително?

Марч се поколеба, а тя продължи:

— Е, добре. Не сме любовници. Макар че той би искал да бъдем. Извинявай. Звучи малко самохвално.

— Съвсем не. Сигурен съм, че много мъже биха искали същото.

— Досега не бях срещнала никого...

Досега...

Тя замълча, после каза:

— Аз съм на двайсет и пет години. Ходя където искам. Правя каквото искам. — Обърна се към него и го докосна по бузата с топлата

си длан. — Господи, не знам как е с теб, но мен ужасно не ме бива в такива завързани ситуации.

И тя притегли главата му към своята.

Не е ли странно, мислеше Марч впоследствие, да изживееш живота си в невежество — за миналото, за света наоколо, за самия себе си? И все пак колко беше лесно да го сториш! Минаваш от един ден в друг, по пътища, прокарани преди теб от други хора, и никога не вдигаш глава — вървиш, загърнат в тяхната логика, от пелените до белия покров. Живееш в някакъв страх.

Е, добре, сбогом на всичко това. За щастие то вече принадлежеше на миналото — независимо какво щеше да се случи оттук нататък.

Краката му танцуваха по каменния паваж. Прегърна я през рамо. Имаше да я пита толкова много неща.

— Чакай малко — смееше се тя, притискайки тяло до неговото. — Стига! Спри! Започвам да се тревожа, че съм ти нужна само заради онова, което е в главата ми.

В хотелската стая тя развърза вратовръзката му и още веднъж го притегли към себе си. Докосна с устни неговите. Докато го целуваше, смъкна галъвно сакото от раменете му, разкопча ризата и я разтвори. Дланите ѝ се плъзнаха по гърдите, после по гърба, по корема му. Коленичи и откопча колана му. Марч затвори очи и зарови пръсти в косата ѝ.

След няколко минути се отдръпна леко и също коленичи, взрян в лицето ѝ. Вдигна нагоре роклята. Когато я съблече, тя отметна назад глава и разгърси косата си. Марч искаше да я опознае без остатък. Целуваше врата, гърдите, корема ѝ. Вдишваше парфюма, усещаше стегнатата ѝ плът, гладка и изопната при допира на ръцете му, докосваше меката ѝ кожа с езика си.

По-късно тя го поведе към леглото и остана отгоре му. Единствената светлина в стаята идваше от езерото. Трепкащите му сенки ги обгръщаха отвсякъде. Марч понечи да каже нещо, но Шарли сложи пръст върху устните му.

ЧЕТВЪРТА ЧАСТ

ПЕТЪК, 17 АПРИЛ 1964

*Гестапо, Криминалната полиция и
службите за сигурност са обгърнати от
загадъчния ореол на политическия криминален
роман.*

РАЙНХАРД ХАЙДРИХ

1.

Берлинската борса беше започнала търговския си делник преди трийсет минути. Върху информационното табло на Съюза на швейцарските банки, намиращ се на Банхоф Щрасе в Цюрих, цифрите се въртяха и щракаха като игли за плетене. „Байер“, „Сименс“, „Тисен“, „Даймлер“ — все по-нагоре и по-нагоре. Единствените акции, чийто курс падаше при разнеслата се новина за разведряване, бяха тези на „Круп“.

Както всяка сутрин, пред таблото се беше събрала тълпа от изискани, елегантно облечени хора, които с тревожен интерес следяха данните за икономическото здраве на Райха. На Берлинската борса цените падаха вече от половин година и инвеститорите бяха почти обзети от паника. Но тази седмица благодарение на стария Джо Кенеди — дядо Джо си знаеше работата, когато ставаше дума за пазари, нали някога на Уол Стрийт беше навъртял половин милиард долара, — да, благодарение на дядо Джо главоломното падане бе спряло. Берлин ликуваше. Всички ликуваха. Никой не обърна внимание на двойката, която се появи на улицата откъм езерото — не се държаха за ръка, но вървяха близо един до друг, така че телата им от време на време се докосваха, а отзад ги следваха двама уморени на вид господа в бежови шлифери.

Вчера следобед, преди да тръгне от Берлин, Марч бе въведен набързо в традициите и практиката на швейцарските банки.

— Банхоф Щрасе е финансовото сърце на Цюрих. Прилича на централна търговска улица и е точно такава. Но всъщност важни са дворовете зад магазините и канторите над тях. Тъкмо там са се приютили банките. Само че човек трябва да държи очите си отворени на четири. Швейцарците имат поговорка: колкото по-стари са парите, толкова по-трудно се виждат. В Цюрих парите са толкова стари, че са направо невидими.

Под паветата и трамвайните релси на Банхоф Щрасе се простираха катакомбите от трезори, в които три поколения богати европейци бяха погребвали съкровищата си. Марч разглеждаше потока

от купувачи и туристи, изпълнил улицата, и се питаше върху какви ли стари мечти и тайни, върху какви ли кости стъпват в този миг.

Въпросните банки бяха малки семейни предприятия: дванайсетина чиновника, няколко кабинета, ненатрапчива месингова табелка. „Цауг и сие“ не правеше изключение. Входът ѝ беше откъм една странична уличка, зад бижутерски магазин. Наблюдаваше го окоето на контролна камера като тази пред резиденцията на банкера. Когато Марч натисна звънеца до скромната на вид врата, усети, че Шарли докосва ръката му. По интеркома прозвуча женски глас, който попита за името и целта на посещението му. Марч погледна към камерата.

— Казвам се Марч. Това е госпожица Магуайър. Бихме искали да се видим с господин Цауг.

— Имате ли определена среща?

— Не.

— Господин директорът не приема никого без предварително определена среща.

— Кажете му, че имаме пълномощно удостоверение за сметка номер дваисет и четири нула две.

— Момент, моля.

Полицайте бяха спрели в началото на страничната уличка. Марч хвърли бърз поглед към Шарли. Струваше му се, че очите ѝ горят с полъчезарен блясък, че кожата ѝ сияе. Ласкаеш се, каза си той. Днес всичко изглеждаше някак по-наситено — дърветата бяха по-зелени, напъпилите цветове по-бели, небето по-синьо, сякаш някой го беше лакирал.

Шарли бе преметнала през рамо кожена чанта, от която сега извади фотоапарат „Лайка“.

— Една снимка за семейния албум.

— Твоя работа. Само че без мене.

— Каква скромност.

Тя засне вратата на банката заедно с табелката. Гласът на чиновничката изляя по интеркома:

— Моля, заповядайте на втория етаж.

Чу се бръмчене на електронен механизъм и Марч затисна тежката врата.

Сградата наистина създаваше оптическа измама. Отвън изглеждаше малка и невзрачна, но във вътрешността ѝ стълбище от стъкло и хромирани тръбни конструкции отвеждаше в просторна приемна, украсена с картини на модерни художници. Там ги очакваше Херман Цауг. Зад него беше застанал един от снощните телохранители.

— Господин Марч, така ли? — Цауг протегна ръка. — И госпожица Магуайър? — Той се ръкува и с нея, покланяйки се леко. — Англичанка ли сте?

— Не, американка.

— Много се радвам. За нас винаги е удоволствие да посрещнем своите американски приятели.

Приличаше на малка кукла — посребрена коса, лъскаво розово лице, мънички ръце и стъпала. Носеше безупречен черен костюм, бяла риза и перленосива вратовръзка.

— Притежавате необходимото удостоверение, надявам се?

Марч извади пълномощното. Цауг бързо вдигна листа към светлината и разгледа внимателно подписа.

— Да, наистина. Почеркът от моята младост. Боя се, че оттогава краснописът ми доста се е влошил. Заповядайте вътре.

В кабинета си Цауг им посочи ниско канапе от мека бяла кожа. Самият той седна зад писалището. Така се ползваше с превъзходството на по-високия — прастар трик. Марч бе решил да бъде искрен.

— Снощи минахме покрай вашия дом. Личният ви живот е добре охраняван.

Цауг бе сключил пръсти върху писалището. Направи неопределен жест с миниатюрните си палци, сякаш искаше да каже: *знаете как са тези неща.*

— Чух от помощниците си, че и вие не сте били без охрана. Мога ли да попитам от какъв характер е посещението ви — служебен или частен?

— И двете. Тоест нито едното, нито другото.

— Мисля, че ви разбирам. Сега остава да ми кажете, че „случаят е деликатен“.

— Да, случаят е деликатен.

— Тъкмо по моята специалност. — Той намести ръкавелите си. — Понякога ми се струва, че цялата история на Европа от дваисети век е преминала през този кабинет. През трийсетте години на мястото,

където сега сте вие, седяха еврейски бежанци — повечето от тях трогателни хорица, стиснали в скута последното, което бяха успели да спасят. Обикновено малко след посещениято им идваха господата от Гестапо. През четирийсетте мястото им заеха немски държавни служители, които — как да се изразя? — които отскоро бяха придобили своето богатство. Понякога същите хора, идвали по-рано тук, за да закрият чужди влогове, сега се връщаха да открият свои. През петдесетте години наши клиенти бяха потомците на безследно изчезналите през четирийсетте. Днес, през шейсетте, очаквам увеличаване на американската клиентела в резултат от сближаването на вашите две велики страни. Седемдесетте ще оставя в ръцете на сина си.

— На какъв достъп ни дава право това пълномощно? — попита Марч.

— Притежавате ли ключ?

Марч кимна.

— В такъв случай разполагате с пълен достъп.

— Бихме искали да започнем с документацията.

— Разбира се. — Цауг още веднъж разгледа пълномощното, след това вдигна телефона. — Госпожице Граф, моля ви да донесете документацията за номер два̀йсет и четири нула две.

След минута при тях влезе жена на средна възраст, която подаде на Цауг документи в папка, завързана с кафяв ширит.

— Какво по-точно желаете да знаете?

— Кога е бил открит влогът?

Цауг прелисти документите.

— През юли четирийсет и втора. На осми юли.

— И кой го е открил?

Цауг се поколеба. Приличаше на скъперник, стиснал безценния си запас от информация — разделянето с всеки един факт бе истинско мъчение. Но обвързан от собствените си условия, той нямаше избор. Накрая каза:

— Господин Мартин Лутер.

Марч си записваше в бележника.

— Какво е било споразумението за този конкретен влог?

— Един сейф. Четири ключа.

Четири ключа? Марч изненадано повдигна вежди. По всяка вероятност за самия Лутер, за Булер и Щукарт. Но у кого беше четвъртият ключ?

— Как са били разпределени ключовете?

— Всичките са били предадени на господин Лутер заедно с четири пълномощни удостоверения. Естествено, как точно е постъпил с тях, не е наша работа. Сами разбирате, че това е особен вид влог — влог, създаден за извънредни ситуации, по време на война, който гарантира пълна анонимност и осигурява лесен достъп както на наследниците по закон, така и на тези по завещание, в случай че с титуляря на сметката стане нещо.

— Как е плащано за влога?

— С швейцарски франкове в брой. Право на ползване трийсет години. С предварително заплащане. Не се безпокойте, господин Марч, следващото плащане е чак през седемдесет и втора.

— Имате ли някаква документация за операциите по влога? — попита Шарли.

Цауг се обърна към нея.

— Само датите, когато е бил отварян сейфът.

— И кои са те?

— Осми юли четирийсет и втора. Седемнайсети декември четирийсет и втора. Девети август четирийсет и трета. Тринайсети април шейсет и четвърта.

Тринайсети април! Марч едва не извика от задоволство. Предположението му се бе оказало вярно. Лутер наистина бе посетил Цюрих в началото на седмицата. Той записа датите в бележника си. После попита:

— Само четири пъти ли?

— Да.

— И до миналия понеделник сейфът не е бил отварян почти двайсет и една години?

— Според датите е така. — Цауг затвори папката с жест на раздражение. — Бих искал да добавя, че в това няма нищо чак толкова необичайно. Тук има сейфове, до които никой не се е докосвал цели петдесет години и дори повече.

— Лично вие ли извършихте процедурата по откриването на влога?

— Да.

— Спомена ли господин Лутер защо се нуждае от този влог и от съответните му условия?

— Банкова тайна.

— Моля?

— Това е привилегирована информация между клиента и банкера.

Шарли се намеси.

— Но сега ние сме ваши клиенти.

— Не, госпожице Магуайър. Вие сте правоприемници на моя клиент. Разликата е съществена.

— Лично господин Лутер ли отваря сейфа във всеки един от случаите? — попита Марч.

— Банкова тайна.

— Лутер ли отвори сейфа миналия понеделник? Какво беше душевното му състояние?

— Банкова тайна, банкова тайна. — Цауг вдигна ръце. — Може да продължаваме така цял ден, господин Марч. Аз не само не съм длъжен да ви дам тези сведения, но според швейцарския банков закон подобно деяние би било наказуемо. Съобщих ви всичко, което имате право да знаете. Желаете ли още нещо?

— Да — Марч затвори бележника си и погледна Шарли. — Бихме искали да прегледаме съдържанието на сейфа.

Тесен асансьор ги отведе в трезора. Имаше място точно колкото за четирима пътници. Марч, Шарли, Цауг и телохранителят стояха неловко притиснати един в друг. Отблизо банкерът миришеше силно на одеколон, а косата му лъщеше от помада.

Трезорът приличаше на затвор или по-скоро на морга: на трийсет метра пред тях се простираше покрит с бели плочки коридор с решетки от двете страни. В дъното му, пред едно бюро до вратата, седеше пазач. Цауг измъкна от джоба си тежка връзка ключове, закачена с верижка за колана му. Затананика, търсейки необходимия ключ. Таванът леко потрепери от минаващия над главите им трамвай.

Банкерът ги пусна пред себе си в клетката. На неоновата светлина проблясваха стоманени стени — редици от квадратни врати

половин на половин метър. Цауг мина пред тях, отключи една от вратите на височината на кръста си и се отдръпна. Телохраниителят измъкна дълга кутия с размерите на неголямо метално ковчеже и я занесе до една маса. Цауг каза:

— Ключът, който имате, е за тази кутия. Ще почакам отвън.

— Не е необходимо.

— Благодаря ви, но предпочитам да почакам.

Цауг излезе в коридора и застана с гръб към решетките. Марч погледна Шарли и ѝ подаде ключа.

— Отключи ти.

— Цялата треперя...

Пъкна ключа в ключалката и лесно го завъртя. Лицевият капак на кутията се отвори и Шарли мушна ръка вътре. В началото по лицето ѝ се изписа объркване, последвано от разочарование.

— Май че е празна. — Внезапно изражението ѝ се промени. — Не, има нещо...

Тя се усмихна и измъкна плоска картонена кутия с размери петдесет на петдесет сантиметра и дебелина пет сантиметра. Капакът ѝ бе запечатан с червен восък и отгоре бе залепен написан на машина етикет: „Собственост на Райхсминистерството на външните работи, Архивен отдел, Берлин“. Под него имаше надпис с готически шрифт: *Geheime Reichssache* — строго секретен държавен документ.

Марч счупи печата с ключа. Отвори картонената кутия. Отвътре го лъхна смесен мирис на мухъл и тамян. Над главите им отново мина трамвай. Отвън Цауг все още си тананикаше, подрънквайки с ключовете.

В картонената кутия имаше нещо, увито в мушама. Марч вдигна предмета и го сложи на масата. Разви мушамата. Пред него лежеше дървена плоскост, изподраскана и старинна. Единият ѝ ъгъл беше отчупен. Той обърна дървото. Шарли бе застанала до него.

— Колко е прекрасна! — промълви тя.

Ръбовете на дървото бяха нащърбени, сякаш някой го бе изтръгнал от рамката му. Но портретът, нарисуван върху него, бе съвършено запазен. Изящна млада жена със светлокестеняви очи гледаше надясно. Около врата ѝ бе увита двойна огърлица от черни мъниста. В скута си, положила отгоре ръка с дълги аристократични

пръсти, държеше малко животинче с бяла козина. Не беше куче — по-скоро приличаше на невестулка.

Шарли беше права. Картината наистина бе прекрасна. Сякаш поглъщаше светлината в трезора и след това я излъчваше обратно. Бялата кожа на девойката сияеше с лъчезарен блясък, като кожата на ангел.

— Какво значи това? — прошепна Шарли.

— Един господ знае.

Марч се усети някак измамен. Нима сейфът щеше да се окаже чисто и просто продължение на Булеровата тайна съкровищница?

— Разбираш ли нещо от изкуство? — попита той.

— Не много. Но ми е някак позната. Ще позволиш ли за момент? — Тя взе картината и я задържа на една ръка разстояние от погледа си. — Мисля, че е италианска. Виж дрехата ѝ — квадратното деколте, ръкавите. Вероятно е от епохата на Ренесанса. Много стара. И съвсем автентична.

— А също и съвсем открадната. Върни я обратно.

— Трябва ли?

— Разбира се. Освен ако не измислиш някоя правдоподобна история за господата от гранично-митническата охрана, които ни чакат на берлинското летище.

Значи просто още една картина! Ругаейки под носа си, Марч опипа мушамата с пръсти, огледа вътрешността на картонената кутия, после обърна сейфа с отвора надолу и го разтърси. Нищо. Празният метален контейнер сякаш му се подиграваше. На какво се беше надявал? Сам не знаеше. Все пак на нещо, което да го насочи към по-добра следа, отколкото това тук.

— Трябва да тръгваме — каза той на Шарли.

— Минутка.

Тя опря картината о металния сейф, после клекна и направи половин дузина снимки. След това я уви отново в мушамата, сложи я в сейфа и го заключи. Марч се провикна:

— Готови сме, господин Цауг. Благодарим ви.

Цауг се появи заедно с телохранителя — доста бързо, помисли си Марч. Вероятно бе надавал ухо да чуе разговора им. Потри ръце.

— Всичко е наред, надявам се?

— Напълно.

Телохранителят плъзна кутията в отвора, Цауг заключи вратичката и девойката с невестулката отново потъна в мрака на своето убежище. *Тук има сейфове, до които никои не се е докосвал цели петдесет години и дори повече...* Нима щеше да трае още толкова, преди тя отново да види светлината?

В асансьора всички мълчаха. Цауг ги изпрати до улицата.

— И така, довиждане — каза той и се ръкува с тях.

Марч бе обзет от порива да каже още нещо, да опита едно последно средство.

— Редно е да ви предупредя, господин Цауг, че двама от съпритежателите на влога бяха убити през миналата седмица и че самият Мартин Лутер изчезна.

Банкерът дори не мигна.

— Виж ти, виж ти. Старите клиенти си отиват, на тяхно място идват нови. — Той посочи с ръка към Шарли и Марч. — Тъй върви светът. И все пак можете да бъдете сигурен, господин Марч, че който и да спечели, сред пепелищата на отшумелите битки ще останат, изправили снага, единствено банките на швейцарските кантони. Желая ви приятен ден.

Двамата вече бяха на улицата и вратата зад тях се затваряше, когато Шарли извика:

— Господин Цауг!

Лицето му се появи в рамката на входа и преди да е успял да го отдръпне, се чу изщракването на фотоапарата. Очите му се отвориха широко, а малката уста за миг възмутено застина във формата на едно съвършено „О“.

Синевата на Цюрихското езеро бе забулена в лека мъгла като картина от детска приказка — пейзаж, където славни герои срещат в битка морски чудовища. Ах, защо светът не бе такъв, какъвто ни го обещава в детството, мислеше Марч. Тогавя над мъгливите талазисти щяха да стърчат островърхите кули на замъци.

Сложил куфара до себе си, той се бе облегал на влажния каменен парапет пред хотела и чакаше Шарли, която уреждаше сметката си. Така му се искаше да може да остане още — да се разходят с лодка по езерото, да обикалят из града и околните хълмове,

да вечерят в стария град и да се връщат всяка нощ в стаята му, където да се любят при тихия плисък на езерото... Мечтания. На петдесет метра отляво, седнали в колите си, се прозяваха пазачите му от швейцарската полиция.

Преди много години, когато Марч беше още млад следовател в Хамбургската криминална полиция, той получи нареждане да придружи затворник с доживотна присъда за обир, комуто бе издадено специално разрешение за един ден отпуска. Вестниците бяха публикували материали от съдебния процес срещу него; младежката му изгора ги бе видяла и му бе писала. Посети го в затвора и се съгласи да се омъжи за него. Случаят докосна сантименталната струна, трептяща тъй силно в немската душа. Започна обществена кампания бракът да бъде разрешен. Властите се умиловиха. Така че Марч придружи затворника на брачната церемония, остана прикачен към него с белезниците в продължение на цялата служба и не се махна дори по време на сватбените снимки, като някой прекалено суетлив кум.

Сватбеното празненство се състоя в една мрачна зала до църквата. Към края му младоженецът прошепна, че наблизо има килер, застлан с черга, че свещеникът няма нищо против... Марч, тогава също млад съпруг, огледа килера, за да се увери, че е без прозорци, и остави младоженците сами за двацет минути. Свещеникът, който бе служил като капелан в хамбургските докове цели трийсет години и бе виждал какво ли не, му смигна с разбиране.

На връщане, когато пред очите им изникнаха високите зидове на затвора, Марч очакваше, че мъжът ще изпадне в униние, ще моли за още време, дори ще се хвърли към вратата. Нищо подобно. Той просто седеше там и се усмихваше, допушвайки пурата си. Застанал сега край Цюрихското езеро, Марч разбираше как се е чувствал. Стигало му е да знае, че съществува възможност за друг живот; един ден от него му е бил достатъчен.

Чу стъпките на Шарли, която застана до него и леко го целуна по бузата.

Магазинът на цюрихското летище бе претъпкан с пъстроцветни сувенири — стенни часовници с кукувички, миниатюрни ски,

емайлени пепелници с изображението на Матерхорн, кутии с шоколадови бонбони. Марч избра една от пеещите кутии с надпис „Поздравления по случай рождения ден на нашия скъп Фюрер, 1964“ и я занесе на касата, където го чакаше закръглена продавачка на средна възраст.

— Ако може да увиете това и да го изпратите от мое име.

— Разбира се, господине. Напишете адреса, на който желаете да го изпратим.

Тя му подаде формуляр и молив и Марч написа името и адреса на Ханелоре Йегер. Ханелоре бе дори по-дебела от съпруга си и обичаше да си хапва шоколад. Марч се надяваше, че Макс ще схване шегата. Със сръчни движения продавачката опакова бързо кутията в кафява хартия.

— Много ли хора ги купуват?

— Стотици. Вие немците явно обичате своя Фюрер.

— Да, така е. — Марч гледаше кутията. Беше опакована също като тази, която измъкна от пощенската кутия на Булер. — Пазите ли случайно списък с местата, до които изпращате колетите?

— Това би било невъзможно.

Тя адресира пратката, залепи ѝ марка и я постави върху купчината зад гърба си.

— Да, разбира се. А да си спомняте в магазина да е идвал един възрастен немец, някъде към четири часа в понеделник следобед? Носи очила с дебели стъкла и очите му сълзят.

Изведнъж чертите на продавачката застинаха в израз на подозрение.

— Какво искате? Да не сте полицаи?

— Няма значение.

Марч плати бонбоните. Купи и една чаша, върху която бе написано „Обичам Цюрих“.

Лутер едва ли е бил път чак до Швейцария само за да остави оная картина в сейфа, разсъждаваше той. Дори в качеството си на пенсиониран служител от Външно министерство не е можел да мине безпрепятствено през гранично-митническата охрана с такъв голям пакет, при това с печат „строгово секретно“. Трябва да е дошъл тук да вземе нещо, за да го занесе обратно в Германия. И понеже не е отварял сейфа от двайсет и една години, понеже е имало още три ключа,

понеже не се е доверявал на никого, навярно се е съмнявал дали *онова нещо* е все още там.

Марч стоеше, зареял поглед из залата за отпътуващи, и се опитваше да си представи възрастния човек, който бърза сред другите пътници и стиска безценния си товар с разтуптяно сърце, чиито удари отекват в гръдния му кош. Шоколадовите бонбони трябва да са били знак за успех: дотук добре, мои стари бойни другари. Какво ли е носел? Не картини или пари, разбира се — в Берлин те разполагаха с предостатъчно и от двете.

— *Книжа.*

— Какво? — Шарли, която го чакаше в залата, се обърна учудено към него.

— Ето какво трябва да ги е свързвало. Книжата. И тримата са били държавни служители. Живеели са сред книжа и от книжа.

Марч си ги представи в Берлин по време на войната — как седят вечер в кабинетите си и разпращат паметни бележки и протоколи в нестихваща бюрократична книжна гонитба, как постепенно се ограждат с крепост от хартия. Милиони германци се бяха сражавали във войната — сред вледеняващата кал на Степите, в Либийската пустиня, в кристалното небе над Южна Англия или като Марч — в океана. Но тези тримата бяха водили своите битки — бяха похабили и убили средната си възраст — сред книжа.

Шарли клатеше глава.

— Предположението ти е лишено от всякакъв смисъл.

— Знам. Но за мен може би не е. Купих ти подарък.

Тя разопакова чашата и се разсмя, притискайки я до гърдите си.

— Няма да се разделя с нея никога.

Минаха бързо през паспортния контрол. Отвъд преградата Марч се обърна и хвърли последен поглед назад. Двамата швейцарски полицаи ги наблюдаваха от гишетото за билети. Единият от тях — този, който ги бе спасил пред резиденцията на Цауг, — вдигна ръка за сбогом. Марч също му махна.

По уредбата се разнесе последно повикване за техния полет. *Умоляваме пътниците за полет номер двеста дваисет и седем на*

Луфтханза за Берлин да се явят незабавно... Марч отпусна ръка и се отправи към изхода за отвеждане в самолета.

2.

Този път никакво уиски — само кафе, при това в големи количества, силно и неразредено с мляко. Шарли се опита да чете вестник, но сънят я обори. Марч бе твърде възбуден, за да заспи.

Беше откъснал дванайсетина страници от бележника си, беше ги скъсал наполовина, после още наполовина. Сега лежаха разстлани върху пластмасовата масичка пред него. На всяко листче бе написал по едно име, събитие, дата. Непрекъснато ги разместваше — предните най-отгоре, задните по средата, средните отпред. В устата му отново стърчеше цигара, наоколо се стелеше дим, главата му се губеше сред облаците. В очите на другите пътници, някои от които хвърляха крадешком погледи към него, сигурно изглеждаше като човек, погълнат от някакъв налудничав пасианс.

Юли 1942 година. На Източния фронт Вермахтът предприема операция „Синьо“ — офанзивата, която ще изведе Германия към победа. Японците яко пердашат Америка. Англичаните бомбардират Рурската област, водят боеве в Северна Африка. В Прага Райнхард Хайдрих се възстановява след покушение.

И тъй: добри дни за германците, особено за онези в завзетите територии. Луксозни апартаменти, момичета, подкупи — издути от плячка куфари, готови да поемат към родината. Корупция от горе до долу; от ефрейтора до райхскомисаря; от алкохола до олтарите с картини. Булер, Щукарт и Лутер са си опекли особено добре работата. Булер реквизира ценни предмети на изкуството от Генералното губернаторство, праща ги тайно на Щукарт във Вътрешно министерство — от какво да се страхува, нима някой би дръзнал да надзърне в пощата на такива всесилни служители на Райха? Лутер изнася контрабандно ценностите зад граница и ги

продава — и той няма от какво да се бои, нима някой би се осмелил да надникне в багажа на оглавяващия Германския отдел във Външно министерство? И тримата се оттеглят от постове си през петдесетте години, богати и почитани.

И след това, през 1964-та — катастрофа.

Марч местеше листчетата, нареждаше, пренареждаше.

В петък, 11 април, тримата конспиратори се събират в дома на Булер — първото доказателство за обзелата ги паника...

Не. Не беше точно така. Той прелисти бележника си до страницата с разказа на Шарли за телефонното обаждане на Щукарт. Да, разбира се.

В четвъртък, 10 април, деня преди съвещанието между тримата, Щукарт отива на Бюло Щрасе и си записва номера на телефона в телефонната кабина, разположена срещу жилището на Шарли Магуайър. Въоръжен с него, отива в петък у Булер. Над главите на тримата е надвиснало нещо толкова страшно, че се решават на немислимото — бягство в Съединените американски щати. Щукарт излага подробностите от плана. Не могат да се доверят на посолството, тъй като Кенеди го е напълнил с миротворци. Нуждаят се от пряка връзка с Вашингтон. Щукарт разполага с такава — дъщерята на Майкъл Магуайър. Планът за действие е приет. В събота Щукарт телефонира на момичето, за да си уговорят среща. В неделя Лутер излита за Цюрих — не за да донесе пари или картини, които тримата притежават в изобилие в Берлин, а за да вземе нещо,

оставено там при три предишни посещения между лятото на 1942-ра и пролетта на 1943-та.

Ала твърде късно. Лутер успява да вземе онова, което му е нужно, сигнализира от Цюрих и се връща в Берлин, но Булер и Шукарт вече не са между живите. Затова той решава да се укрие, отнасяйки със себе си онова, което е взел от цюрихския сейф.

Марч се облегна назад и разгледа наполовина сглобената мозайка. Просто една версия на събитията, правдоподобна като всяка друга.

Шарли въздъхна и леко се размърда в съня си, сви тяло и прислони глава върху рамото му. Той я целуна по косата. Днес беше петък. Денят на Фюрера бе в понеделник. Оставаха му само събота и неделя.

— Ах, скъпа ми госпожице Магуайър — промълви той, — боя се, че досега сме търсили на съвсем погрешно място.

Уважаеми пътници, след няколко минути ще кацнем на летище „Херман Гьоринг“. Моля ви да върнете облегалките си в изправено положение и да приберете масичките пред себе си...

С предпазливи движения, за да не събуди Шарли, Марч измъкна рамото си изпод главата ѝ, събра листчетата хартия и се отправи с клатушкане към задната част на самолета. От тоалетната излезе момче в униформата на Хитлерюгенд и любезно задържа вратата. Марч му кимна, влезе вътре и се заключи. Наоколо се процеждаше бледа светлина.

Тясната кабина бе изпълнена със застоял въздух, нескончаемо прокарван през филтри; миришеше на евтин сапун, на урина. Марч повдигна капака на металната тоалетна чиния и хвърли вътре листчетата. Самолетът се гмурна надолу и се разклати. Чу се камбанка и на стената светна червен надпис: **ВНИМАНИЕ! ВЪРНЕТЕ СЕ НА МЯСТОТО СИ!** От спускането усети, че стомахът му се обръща. Дали така се е чувствал и Лутер, докато самолетът е слизал надолу към Берлин? Металният капак бе лепкав. Марч дръпна ръчката и водата изпълни чинията. Листчетата изчезнаха от поглед, увлечени от синята водна въртележка.

Вместо хавлиени кърпи в тоалетната бяха сложени влажни хартиени кърпички, напоени с противна сладникава миризма. Марч избърса лицето си. Усети как кожата му пари през хлъзгавата хартиена тъкан. Ново раздрусване, като подводница, която слиза все по-надолу в гълбините. Спускаха се бързо. Марч опря пламналото си чело о хладното огледало. *Към дъното, към дъното, към дъното...*

Беше се събудила и решеше с гребен гъстата си коса.

— Тъкмо бях взела да мисля, че си скочил.

— Наистина, по едно време ми мина такава мисъл. — Марч закопча предпазния колан. — Но ти може да се окажеш моето избавление.

— Ласкаеш ме.

— Казах „може да се окажеш“. — Марч стисна ръката ѝ. — Слушай. Помисли добре. Действително ли Щукарт ти каза, че е идвал да провери номера в отсрещната телефонна кабина в четвъртък?

Шарли се замисли за миг.

— Да, сигурна съм, че беше така. Спомням си, че тъкмо това ме накара да си кажа: тоя човек не се шегува, изпипал е нещата предварително.

— И аз тъй мисля. Въпросът е дали Щукарт е действал само от свое име, подготвяйки собственото си бягство, или е искал да обсъди с теб план за действие, в който са били посветени и другите?

— Има ли някакво значение?

— Има огромно значение. Помисли. Ако в петък останалите са приели плана му, това означава, че Лутер може би знае коя си и как да се свърже с теб.

Тя изненадано дръпна ръката си.

— Но това е лудост. Той никога не би ми се доверил.

— Лудост е, права си.

Гмурнаха се през пелена от облаци, под които се стелеше друга. Над нея, като островърх шлем, стърчеше куполът на Голямата палата. Марч продължи:

— Представи си обаче, че Лутер е все още жив някъде там, долу. Какъв избор има? Летището е под наблюдение. Същото се отнася за пристанищата, гарите, граничните пунктове. Няма как да отиде в

американското посолство — рискът би бил прекалено голям след последния развой на събитията около посещението на Кенеди. Няма как да се върне у дома. Какво му остава?

— Не мога да повярвам. Какво му е пречело да ми се обади във вторник или сряда? Или в четвъртък сутринта? Защо да чака толкова дълго?

Но Марч чуваше съмнението в гласа ѝ. Помисли си: не че не можеш, не искаш да повярваш. Смяташе се за много умна. Беше тръгнала по следите на вестникарската си история в Цюрих, докато през цялото време тя навярно те е чакала в Берлин, под носа ти.

Шарли се бе извърнала и гледаше през прозореца. Изведнъж въодушевлението на Марч се стопи. В действителност почти не я познаваше — въпреки всичко, което се бе случило.

— Чакал е, за да измисли нещо друго, нещо по-безопасно — каза той. — Кой знае? Може и да е успял.

Тя не му отговори.

Приземиха се в Берлин малко преди два часа. Ръмеше ситен дъжд. Когато самолетът зави в края на пистата, влагата бръсна стъклото и се разбяга на струйки по повърхността му. Пречупеният кръст над сградата на терминала бе увиснал безжизнено в дъжда.

Пред гишето за паспортна проверка се бяха проточили две опашки: едната за граждани с германски и европейски паспорти, другата — за останалата част на света.

— Тук пътищата ни се разделят — каза Марч. Бе я убедил с известно усилие да му позволи да носи куфара ѝ. Сега ѝ го подаде обратно. — Какво ще правиш?

— Ще се върна вкъщи и ще чакам телефонът да позвъни. А ти?

— Мисля, че ще отида на урок по история.

Тя го погледна в недоумение.

— Ще ти се обадя по-късно — каза той.

— Гледай да не забравиш.

Нещо от предишното недоверие отново се бе загнездило помежду им. Четеше го в очите ѝ, усещаше, че изпитателно се взират в неговите. Искаше да ѝ каже нещо, да ѝ вдъхне увереност.

— Не се безпокой. Нали сключихме сделка?

Шарли кимна. Настъпи миг на неловко мълчание. След това тя внезапно се повдигна на пръсти и докосна с буза неговата. Преди Марч

да успее да реагира, нея вече я нямаше.

Подредени в опашка, завърналите се германски граждани прекрачваха мълчаливо, един по един, обратно в пределите на Райха. Скръстил ръце на гърба си, Марч търпеливо изчака да огледат паспорта му. В последните дни преди рождения ден на Фюрера паспортните проверки бяха особено щателни, служителите особено нервни.

Очите на мъжа от Гранично-митническата охрана бяха заслонени от козирката на фуражката му.

— Господин щурмбанфюрерът пристига цели три часа по-рано. — Той задраска визата с дебела диагонална черта, написа отгоре „невалидна“ и му подаде обратно паспорта. — Добре дошли у дома.

В претъпканата зала за митническа проверка Марч се оглеждаше за Шарли, но не я видя никъде. Може би не я бяха пуснали обратно в страната. Почти му се искаше да е така — навън щеше да бъде в по-голяма безопасност.

Митничарите отваряха всяка чанта. Марч за пръв път виждаше такива охранителни мерки. Навсякъде цареше хаос. Препълнена с пътници, които се суетяха и разправяха около камарите с дрехи, залата приличаше на ориенталски пазар. Марч чакаше своя ред.

Минаваше три часът, когато отиде на гардероба за багаж и взе оттам чантата си. В тоалетната отново облече униформата, сгъна цивилните дрехи и ги върна в куфара. Провери предпазителя на пистолета и го пхна в кобура. На излизане погледна в огледалото. Там се мярна познатият черен силует.

Добре дошли у дома.

3.

Когато времето беше слънчево, партийната пропаганда го наричаше „фюрерско време“. Още не бяха измислили име за дъжда.

Тъй или иначе, независимо от мокрото време властите бяха постановили, че през този следобед започват тридневните празници в чест на Фюрера. Така че обзети от непоколебима националсоциалистическа решимост, хората съвестно се готвеха да празнуват.

Марч седеше в едно такси и пътуваше на юг през Вединг. Тук бе работнически Берлин, крепост на комунистите през двайсетте години. Откликвайки на празничното настроение, фабричните сирени бяха оповестили края на работния ден един час по-рано. По улиците шестваха, мокри от дъжда, шумни гуляйджии. Блокквартирите не бяха седели със скръстени ръце. От всяко второ или трето здание се вееше знаме — в повечето случаи обичайната свастика, но се срещаха и плакати, опънати между железните балкони на тези истински жилищни укрепления. РАБОТНИЦИ НА БЕРЛИН, ПОЗДРАВЕТЕ ФЮРЕРА В ДЕНЯ НА НЕГОВАТА 75-А ГОДИШНИНА! ДА ЖИВЕЕ ВЕЛИКАТА НАЦИОНАЛСОЦИАЛИСТИЧЕСКА РЕВОЛЮЦИЯ! ДА ЖИВЕЕ НАШИЯТ ВОЖД И ПАРТИЕН ДРУГАР АДОЛФ ХИТЛЕР! Задните улички трептяха в истински делириум от цветове, разтърсвани от скандиранията, с които си задаваха такт местните щурмови отряди на СА. При това днес беше едва петък. Марч се зачуди какво ли е предвидила управата на Вединг за самия празник.

Върху една стена на ъгъла на Волф Щрасе някой свободолюбив дух бе написал през нощта с бяла боя: ВСЕКИ, КОЙТО НЕ СЕ ЗАБАВЛЯВА, ЩЕ БЪДЕ ЗАЛОВЕН И РАЗСТРЕЛЯН. Двама разтревожени мъже в кафяви ризи се опитваха да изтрият надписа.

Марч слезе на Фриц Тот Плац. Фолксвагенът му все още стоеше паркиран пред жилищния блок на Щукарт, където го бе оставил преди две вечери. Вдигна поглед към прозорците на четвъртия етаж. Някой беше дръпнал всички завеси.

В Комендатурата Марч остави куфара в кабинета си и се обади в Дежурното. Мартин Лутер все още не бе намерен. Краузе каза:

— Между нас да си остане, Марч, но Глобус направо ни скри шайбата. През половин час връхлита тук, беснее и крещи, че ни чака концлагер, ако не му представим резултати.

— Господин обергрупенфюрерът изпълнява много съвестно задълженията си.

— Да, да, разбира се. — В гласа на Краузе изведнъж прозвуча паника. — Съвсем не исках да кажа, че...

Марч затвори телефона. Нека поразмисли над това онзи, който подслушваше разговорите му. Той замъкна пишещата машина до бюрото си и сложи вътре бял лист хартия. Запали цигара.

До: Артур Небе, оберстгрупенфюрер от СС,
Имперска криминална полиция
От: Кс. Марч, щурмбанфюрер от СС
17.4.1964

1. Имам честта да ви уведомя, че в 10:00 ч. тази сутрин посетих помещенията на банката „Цауг и сие“, намиращи се на Банхоф Щрасе в Цюрих.

2. Шифрованият влог, за който говорихме вчера, е бил открит от заместник държавния секретар във Външно министерство Мартин Лугер на 8.7.1942. Били са му връчени четири ключа.

3. Сейфът е бил отварян впоследствие четири пъти: 17.12.1942, 9.8.1943, 13.4.1964.

4. При извършения от мен оглед на сейфа се оказа, че в него

Марч се облегна назад и изпусна към тавана две стройни търкалца дим. Мисълта, че онази картина може да се окаже в ръцете на Небе — захвърлена сред неговата колекция от помпозни, лигави

платна на Шмуцлер и Кирхнер, — му се стори противна, дори кощунствена. По-добре да я остави да си лежи на спокойствие в мрака. Той задържа за миг пръсти върху клавишите на машината и после написа:

няма нищо.

Изтегли листа от ваялка, подписа се и го запечата в плик. Позвъни в кабинета на Небе и получи нареждане да занесе доклада веднага, лично. Затвори телефона и се загледа през прозореца към пейзажа от зидове.

Защо пък не?

Стана и взе от рафта с книги телефонния указател на Берлин. Потърси един номер и го набра от съседния кабинет, за да избегне подслушването. Прозвуча мъжки глас:

— Имперски архив.

Десет минути по-късно ботушите му стъпваха по мекото тресавище на разстлания в кабинета на Небе килим.

— Вярвате ли в случайни съвпадения, Марч?

— Не, господине.

— Точно така — каза Небе. — Правилно. Аз също не вярвам. — Той остави лупата на бюрото си и бутна настрана доклада на Марч. — Не вярвам, че двама пенсионирани държавни служители на една и съща възраст и с един и същи ранг най-случайно решават да се самоубият, за да не бъдат изобличени в корупция. Боже мой — той дрезгаво се изсмя, — ако всеки правителствен чиновник в Берлин погледнеше на нещата по този начин, по улиците нямаше да можем да се разминем от мъртъвци. Нито пък вярвам, че най-случайно са ги убили тъкмо през седмицата, когато един американски президент съобщава, че възнамерява да ни удостои с посещението си.

Той бутна стола си назад и закуцука към малка етажерка, снабдена със свещените книги на националсоциализма: „Моята борба“ на Хитлер, „Митът на XX век“ на Розенберг, „Дневниците“ на Гьобелс... Натисна едно копче и фасадата на етажерката се отвори,

разкривайки барче с напитки Дебелите томове се оказаха просто гърбове на книги, залепени за дървото. Небе си наля солидна доза водка и се върна при бюрото. Марч продължаваше да стои пред него, нито „мирно“, нито съвсем „свободно“.

— Глобус работи за Хайдрих — каза Небе. — Тук нещата са прости. Глобус дори не би си обърсал задника, докато Хайдрих не му нареди.

Марч мълчеше.

— Хайдрих пък през повечето време работи за Фюрера и през цялото време за себе си...

Небе вдигна масивната чаша към устните си. Гущерският му език опита водката, мърдайки насам-натам в питието. Помълча известно време и най-сетне каза:

— Знаете ли защо се подмазваме на американците, Марч?

— Не, господине.

— Защото сме затънали до гуша в лайна. Сега ще ви кажа нещо, което едва ли ще прочетете във вестниците на онова докторче Гьобелс. Двайсет милиона заселници на Изток до края на 1960 година — така планираше Химлер. Деветдесет милиона до края на века. Чудесно. Заехме се най-усърдно със заселването. Дори почти успяхме. Но бедата е там, че половината напират да се върнат. Помислете каква космическа ирония на съдбата е това, Марч — жизнено пространство, в което никой не иска да живее. Тероризмът... — Небе направи движение с чаша в ръка, късчетата лед звъннаха. — Едва ли е нужно да обяснявам на един офицер от Крипо колко се е разраснал тероризмът. Американците предоставят пари, оръжие, подготовка. Благодарение на тях червените се държат вече дващест години. Що се отнася до нас — младите не искат да се бият, а старите не искат да работят.

Недоумяващ пред тези безразсъдства, Небе поклати посивялата си глава, извади блокче лед от водката и шумно го засмука.

— Хайдрих направо е полудял за тая сделка с американците. Готов е да убива само и само да се докопа до нея. За това ли става дума в случая, Марч? Булер, Щукарт, Лутер — може би те по някакъв начин са могли да попречат?

Очите на стареца се взряха изпитателно в лицето на Марч, който гледаше право напред.

— Вие също в известен смисъл представлявате ирония на съдбата, Марч. Замисляли ли сте се някога над това?

— Не, господине.

— „Не господине“ — повтори подигравателно Небе. — Е, добре, сега имате възможност да се замислите. Бяхме си поставили за цел да възпитаем поколение от свръхчовеци, което да управлява империята, нали така? Научихме ги да използват хладния си разум — при това с жестока безпощадност. Спомняте ли си някогашните думи на Фюрера: „Най-големият ми подарък за германския народ е този, че го научих да мисли трезво.“ И какво стана? Една част от вас — може би най-добрата част — обърна този безпощаден, трезв разум срещу самите нас. Да си призная, за мен е утешение, че вече съм стар човек. Бъдещето ме плаши.

Небе замълча за малко, погълнат от мислите си. Най-накрая с разочарование вдигна лупата.

— Е, добре, значи приемаме версията с корупцията.

Той отново прочете доклада на Марч, после го скъса и го хвърли в кошчето.

Клио, музата на историята, бе застанала на стража пред Имперския архив — голото ѝ амазонско тяло бе родено от проекта на Адолф Циглер, „майстора на венериния хълм в Германския райх“. Тя гледаше свъсено през Булеварда на победата към Войнския пантеон, където дълга върволица от туристи чакаше да мине покрай тленните останки на Фридрих Велики. Върху хълмовете на титаничния ѝ бюст бяха кацнали гълъби подобно на алпинисти върху повърхността на ледник. Зад нея, над входа на Архива, имаше гравирен надпис — златна страница, инкрустирана в полиран гранит. Цитат от Фюрера: ЗА ВСЯКА ЕДНА НАЦИЯ ПРАВИЛНИЯТ УРОК НА ИСТОРИЯТА Е ПО-ЦЕНЕН ОТ СТО ДИВИЗИИ.

Рудолф Халдер въведе Марч вътре и се качи с него на третия етаж. Натисна двукрилата врата и го пусна да мине пръв. Пред тях се простря коридор с каменен под и каменни стени, който сякаш се губеше в безкрая.

— Впечатляващо, нали? — На работното си място Халдер говореше с тона на професионален историк, в който се долавяше

смесица от гордост и сарказъм. — Наричаме въпросния стил пародийно-тевтоничен. Предполагам няма да се учудиш, ако ти кажа, че това е най-голямото архивно хранилище в света. Над главите ни — два етажа администрация. На този етаж — кабинети на изследователите и читални. Под краката ни — *шест етажа* документи. В този миг, приятелю, нозете ти стъпват върху самата история на Отечеството. Що се отнася до мен, аз служа пред олтара на Клио ей тук.

Истинска монашеска килия: тясна, без прозорци, със стени от дялан гранит. Върху масата бяха натрупани купчини хартия, високи по половин метър; от тях по пода бяха нападали листа. Навред имаше книги — със стотици — и от всяка стърчеше гора от книжни маркери: пъстроцветни листчета, трамвайни билети, картончета от цигарени кутии, употребени кибритени клечки.

— Мисията на историка — да създаде от хаоса... още по-голям хаос.

Халдер вдигна един куп със стари армейски сводки от единствения стол в помещението, изтупа праха от седалката и покани с жест Марч да седне.

— Руди, имам нужда от помощта ти. За втори път.

Халдер се намести на ръба на писалището.

— Не се обаждаш с месеци, после изведнъж в рамките на една седмица — две посещения. Сегашното пак е свързано със смъртта на Булер, нали? Видях некролога.

Марч кимна.

— Тук е моментът да ти кажа, че разговаряш с един парий. Дори само срещата с мене може да те вкара в опасност.

— Това прави нещата още по-вълнуващи. — Халдер склочи ръце и започна да натиска ставите на дългите си пръсти, така че те запукаха. — Продължавай.

— Предполагам, че това ще бъде истинско предизвикателство за теб. — Марч замълча и си пое дъх. — Трима мъже: Булер, Вилхелм Щукарт и Мартин Лутер. Първите двама вече са мъртви. Третият се укрива. И тримата, както знаеш, висши държавни чиновници. През лятото на четирийсет и втора откриват банков влог в Цюрих. Отначало предположих, че са криели там пари или ценни предмети на изкуството — както ти сам допускаше, Булер наистина е бъркал с

двете ръце в меда, — но впоследствие стигнах до заключението, че трябва да са крили някакви книжа, документи.

— Какви документи?

— Не съм съвсем сигурен.

— От деликатно естество?

— Вероятно да.

— Ще ти кажа веднага какъв е първият ти проблем. Става дума за три различни министерства — Външно, Вътрешно и Генералното губернаторство, което всъщност не е и министерство. Това са тонове документи. Говоря най-сериозно, Ксави — тонове в буквалния смисъл на думата.

— Тук ли са фондовете на трите?

— На Външно и Вътрешно — да. Фондът на Генералното губернаторство е в Краков.

— Имаш ли достъп до тях?

— Официално — не. Неофициално... — Той залюля кокалестата си ръка. — Неофициално може би. С малко повече късмет. Но Ксави, разбери, ще ни трябва един човешки живот само за да ги прегледаме. Какво точно си решил?

— Там все трябва да има някаква следа. Може да липсват документи.

— Но това е невъзможно начинание!

— Казах ти, че ще бъде предизвикателство.

— И с колко време разполагаш за откриването на тази „следа“?

— Трябва да я намеря още тази вечер.

От устата на Халдер се изтръгна звук — смесица от недоумение, раздражение, подигравка. Марч тихо каза:

— Руди, след три дни ме заплашва Съд на честта пред СС. Знаеш какво означава това. *Трябва да намеря следата сега.*

Халдер го погледна за миг така, сякаш не искаше да повярва на ушите си, после се обърна и замърмори тихичко:

— Чакай да помисля...

— Може ли да запаля цигара? — попита Марч.

— В коридора. Тук не. Намираш се сред уникасти.

Марч пушеше и чуваше как Халдер се разхожда напред-назад в кабинета. Погледна часовника си. Шест часът. Дългият коридор беше безлюден. Повечето от служителите навярно си бяха отишли, бързайки

да се насладят на празничните дни. Марч опита вратите на два кабинета, но бяха заключени. Успя да влезе в третия. Вдигна слушалката, чу сигнала и завъртя деветка. Сигналят се промени — беше взел външна линия. Набра номера на Шарли, която начаса се обади.

— Аз съм. Всичко наред ли е?

— С мен да — отвърна тя. — Открих нещо... Нещо съвсем дребно.

— Това не е за телефон. Ще поговорим по-късно.

Искаше му се да ѝ каже още нещо, но тя вече бе затворила. Чу, че сега Халдер говори по телефона — жизнерадостният му глас отекваше в каменния коридор.

— Еберхард, ти ли си? Добър вечер... Да, наистина, за някои от нас няма почивка. Мога ли да те попитам набързо нещо? Документацията на Вътрешно министерство... А, така ли? Чудесно. Според заеманите длъжности ли?... Аха, ясно. Много добре. И всичко вече е готово?...

Марч се облегна на стената със затворени очи, стараяйки се да не мисли за океана от хартия под краката си. *Хайде, Руди, по-бързо!*

Чу се леко издрънчаване — Халдер бе затворил телефона. Няколко секунди след това се появи в коридора, обличайки сакото си. От горния външен джоб стърчаха цял ред химикалки.

— Имаме поне мъничко късмет. Според колегата ми фондът на Вътрешно министерство е картотекиран.

Халдер забърза по коридора. Марч крачеше до него.

— Какво означава това?

— Това означава, че би трябвало да има централен каталог, в който да е отбелязано кои от документите са попадали върху бюрото на Щукарт и кога. — Руди напразно удряше по копчетата на асансьора. Накрая каза: — Май са го спрели за през нощта. Ще трябва да слезем пеша.

Докато трополяха надолу по широкото извито стълбище, Халдер обясняваше на висок глас:

— Надявам се, разбираш, че вършим абсолютно нарушение. По служебна характеристика аз имам достъп до Военно дело, Източен фронт, но не и до Държавно управление, Вътрешна политика. Ако ни спрат, ще трябва да измислиш за пред охраната някоя история —

полицейска справка или нещо такова, така че да имаме два часа на разположение, докато проверят. Що се отнася до мен, аз съм просто един гламав твой приятел, който ти прави услуга.

— Благодаря ти. Колко още има да слизаме?

— Чак до подземиеето. — Халдер клатеше глава. — Съд на честта! Боже мой, Ксави, в какво си се забъркал?

На шейсет метра под земята циркулираше хладен и сух въздух. Осветлението бе приглушено, за да не бъдат повредени архивите.

— Казват, че това място е проектирано да издържи пряк удар на американска ракета — обади се Халдер.

— Какво има тук?

Марч посочи една стоманена врата, отрупана с предупредителни надписи: „ВНИМАНИЕ! ЗАБРАНЕНО ЗА ЛИЦА БЕЗ ПРОПУСКИ! ВХОД СТРОГО ЗАБРАНЕНО! ПОКАЗВАНЕ НА ПРОПУСКА ЗАДЪЛЖИТЕЛНО!“

— Нали прочете — „Правилният урок на историята е по-ценен от сто дивизии“? Тук попадат неправилните уроци на историята. По дяволите! Внимавай!

Халдер дръпна Марч в един страничен коридор. Към тях се приближаваше служител от охраната, който буташе метална количка, приведен над нея като миньор в някой подземен рудник. Марч помисли, че не може да не ги забележи, но той мина покрай тях, пъшкайки от усилието. Спря при металната врата и я отключи. За миг се мярна огнена пещ, чу се ревът на пламъци, след това вратата дрънна, затваряйки се зад гърба му.

— Да вървим.

Докато крачеха нататък, Халдер обясни на какъв принцип функционира архивът. Беше като в голям склад. Бланките с поръчки за материали се събираха в специални общи помещения за обработка, разположени на всеки етаж. Тук, в регистри, високи един метър и дебели двайсет сантиметра, се помещаваше централният каталог. До всяка архивна единица бе отбелязан номер, който сочеше местонахождението ѝ в книгохранилището. Самите книгохранилища бяха разположени в огнеупорни помещения отстрани на общото помещение за обработка. Номерът бе да можеш да се справиш с централния каталог, обясни Руди. Той закрачи важно покрай алените кожени гърбове на регистрите, чуквайки с пръст по всеки един от тях,

докато най-сетне намери онзи, който му трябваше, и го помъкна към бюрото на етажния отговорник.

Някога Марч бе посетил вътрешността на самолетоносача „Гросадмирал Редер“. Недрата на Имперския архив му напомниха за него: ниски тавани, покрити с продълговати лампи, усещане за нещо огромно, легнало с тежестта си отгоре. До бюрото имаше фотокопирна машина — твърде необичайна гледка за Германия, където доставката им бе строго контролирана от властите, с цел да се предотврати нелегалното разпространение на подривна литература. Край асансьора за превозване на документи стояха няколко празни колички. На петдесет метра вляво и вдясно от Марч не се виждаше жива душа.

Халдер възкликна тържествуващо:

— Държавен секретар: Служебна документация 1939 — 1950 г. Майко мила — четиристотин кутии! Кои години ти трябват?

— Влогът в швейцарската банка е бил открит през юли 42-ра. Значи, да кажем, първите седем месеца от същата година.

Халдер обърна страницата на регистъра, говорейки на себе си:

— Да, ясно какво са направили. Систематизирали са документите в четири поредици: служебна кореспонденция, протоколи и паметни бележки, постановления и укази, личен състав на министерството...

— Това, което търся, трябва да свързва Щукарт с Булер и Лутер.

— В такъв случай най-добре да започнем със служебната кореспонденция. Тя би трябвало да ни ориентира за дейностите през оня период. — Халдер си записваше на едно листче: — Д/15/М/28-34. Добре. Да вървим.

Книгохранилище Д бе на двайсет метра по-нататък от лявата страна. Рафт № 15, секция М се намираше точно в средата. Халдер каза:

— Само шест кутии. Слава тебе господи! Ти прегледай от януари до април, аз ще взема от май до август.

Кутиите бяха от картон, всяка с размерите на голямо писалищно чекмедже. Нямаше маса, така че двамата седнаха на пода. Облегнал гръб върху металните рафтове на етажерката, Марч отвори първата кутия, извади купчина листа и се зачете.

В този живот човек се нуждае от мъничко късмет.

Първият документ бе писмо с дата 2 януари, изпратено от заместник държавния секретар на Министерството за въздушен транспорт и засягащо снабдяването на Съюза за противовъздушна отбрана на Райха с противогази. Вторият с дата 4 януари бе от Службата за изпълнение на четиригодишния план и се отнасяше до слуховете за незаконно ползване на бензин от страна на висши държавни служители.

Третият беше от Райнхард Хайдрих.

Марч забеляза най-напред подписа — ъгловати извивки, като крака на пълзящо насекомо. След това погледът му се плъзна към титула — Главно имперско управление за сигурност, Берлин СВ 11, Принц Албрехт Щрасе 8. Най-накрая погледна и датата — 6 януари 1942 г. Едва тогава прочете текста:

Настоящото писмо удостоверява, че междуведомственото съвещание и официалният обед впоследствие, чието провеждане бе първоначално предвидено за 9 декември 1941 г., се отлагат за 20 януари 1942 г. и ще се състоят в сградата на Интернационалната криминално-полицейска комисия, Берлин, Ам Гросен Ванзее, № 56/58.

Марч прелисти останалите писма в кутията — написани с индиго втори копия, както и кремавобели оригинали с внушителни титули: Райхсканцелария, Министерство на икономиката, Организация Тот; покани за официални обеди и срещи; молби, нареждания, циркуляри. Но от Хайдрих нямаше нищо друго. Марч подаде писмото на Руди.

— Какво ще кажеш за това?

Халдер сбърчи вежди.

— Бих казал, че е доста необичайно Главното управление за сигурност да свиква съвещание между правителствени ведомства.

— Можем ли да разберем какво са обсъждали?

— Би трябвало. Можем да направим справка в централния каталог в поредицата протоколи и паметни бележки. Чакай да

погледна. Казваш 20 януари...

Халдер хвърли поглед към бележките си, изправи се и тръгна покрай рафта. Измъкна още една кутия, донесе я обратно и седна на пода с кръстосани крака. Марч наблюдаваше как бързо прелиства съдържанието ѝ. Изведнъж спря и изрече бавно:

— Боже мой...

— Какво откри?

Халдер му подаде лист, на който бе написано на машина: „С оглед мерките за държавна сигурност протоколът от междуведомственото съвещание, състояло се на 20 януари 1942 г., е иззет по искане на райхсфюрера на СС.“

— Виж датата — прошепна Халдер.

Марч погледна — 6 април 1964 година. Хайдрих бе иззел протокола преди единайсет дни.

— Нима може да постъпи по този начин? Имам предвид — законно ли е?

— Гестапо може да прочиства каквото иска под претекст за сигурност. Обикновено прехвърлят документите в подземните архиви на Принц Албрехт Щрасе.

В коридора отвън се чу шум. Халдер вдигна предупредително пръст. Двата мъже замълчаха и останаха неподвижни, докато служителят от охраната подмина книгохранилището, бутайки празната количка на връщане от котелното помещение. Вслушваха се в стъпките му, които постепенно отзвучаха нейде в другия край на сградата. Марч прошепна:

— И сега какво ще правим?

Халдер се почеса по главата.

— Междуведомствено съвещание на равнище държавни секретари...

Марч прочете мислите му.

— Искаш да кажеш, че Булер и Лутер също са били поканени?

— Би било логично. Когато се касае за такъв висок ранг, започват много да държат на протокола. Не може на съвещанието да присъства държавен секретар от едно министерство и разни дребни риби от друго. Колко е часът?

— Осем.

— В Краков са с един час напред. — Халдер прехапа за миг устни, след това стана, взел решение. — Ще се обадя на приятеля си, който работи в архива на Генералното губернаторство, и ще го питам дали от СС са се навъртали там през последните две седмици. Ако не са, ще опитам да го убедя да провери утре дали протоколът е още във фонда на Булер.

— Не можем ли да проверим тук, в документацията на Външно министерство, при Лутер?

— Не, фондовете са огромни. Това е най-добрият начин, повярвай ми.

— Внимавай, като говориш с него, Руди.

— Не се безпокой. Добре знам каква опасна игра играем. — Той спря за миг на вратата. — И за бога, никакво пушене, докато ме няма! Това е най-огнеопасната сграда в Райха.

Не се и съмнявам, помисли си Марч. Изчака Халдер да излезе и закрачи нагоре-надолу между рафтовете с кутии. Изпитваше непреодолима нужда да запуши. Ръцете му трепереха. Пъхна ги в джобовете си.

Какъв внушителен паметник на немската бюрокрация бе това място! Господин А, който желае да предприеме някакво действие, се обръща за разрешение към доктор Б. Доктор Б си измива ръцете, отнасяйки въпроса по-нависоко до началника на отдел, господин В. Началникът на отдел, господин В, го отправя още по-нагоре до райхсминистъра Г. Райхсминистърът Г е на мнение, че въпросът е от компетенцията на господин А, който отново се обръща към доктор Б... Тези метални рафтове бяха оплетени в съглашенията и враждите, клопките и интригите на три десетилетия партийно управление; десет хиляди паяжини, изтъкани от хартиени нишки, увиснали в охладения въздух.

Халдер се върна след десет минути.

— Както можеше да се очаква, СС са били в Краков преди две седмици. — Той неловко триеше длани. — Оставили са ярък спомен. Посещение на високо равнище — самият обергрупенфюрер Глобокник.

— Накъдето и да се обърна — възкликна Марч, — все Глобокник!

— Пристигнал е от Берлин с реактивен самолет на Гестапо. Имал е специално пълномощно, подписано лично от Хайдрих. Явно им е разказал играта — направил ги е на мат и маскара. Знаел е съвсем точно какво търси. Иззел е една архивна единица. И е офейкал още по обед.

Глобус, Хайдрих, Небе. Марч докосна с ръка челото си. Чак му се виеше свят.

— Значи стигнахме до задънена улица.

— Да. Освен ако не смяташ, че във фонда на Щукарт може да има още нещо.

Марч погледна надолу към кутиите. Приличаха на урни с прах, пълни с тленните останки на покойници. При мисълта, че трябва отново да се рови в тях, му призля. Имаше нужда от свеж въздух.

— Да оставим, Руди. Благодаря ти.

Халдер се наведе и взе съобщението на Хайдрих.

— Интересно, че са отложили съвещанието от девети декември за двайсети януари.

— С какво е значим този факт?

Халдер го погледна състрадателно.

— Наистина ли си се бил окопал до такава степен в оная скапана тенекиена кутия, в която някога ни бяха напъхали? Нима външният свят никога не е прониквал вътре? На седми декември четирийсет и първа година, глупако, армията на Негово императорско величество Хирохито, император на Япония, нападна американската тихоокеанска база в Пърл Харбър. На единайсети декември Германия обяви война на Съединените американски щати. Твърде уважителни причини, за да отложат едно съвещание, не мислиш ли? — Халдер се смееше, но постепенно усмивката му се смени от съсредоточеност. — Дали пък...

— Какво?

Руди почука с пръст по листа.

— Преди това съобщение трябва да е имало първоначална покана.

— Е и?

— Нищо не се знае. Понякога приятелчетата от Гестапо не са такива чевръсти чистници, за каквито се мислят. Особено когато бързат...

Марч вече стоеше изправен пред рафтовете с кутии, шарейки нагоре-надолу с очи. Потиснатостта му се бе изпарила.

— Къде? От коя започваме?

— За съвещание на такова равнище Хайдрих трябва да е известил участниците поне две седмици преди това. — Халдер погледна бележките си. — Значи служебната кореспонденция на Щукарт за ноември четирийсет и първа. Чакай да видя. Тя трябва да е в кутия двайсет и шест.

Халдер застана до Марч пред рафтовете и започна да брои кутиите, докато намери тази, която му бе нужна. Смъкна я от полицата и я прегърна.

— Недей да пипаш грубо, Ксави. Всичко по реда си. Историята ни учи на търпение.

Халдер коленичи, сложи кутията пред себе си, отвори я и измъкна оттам свитък книжа. Преглеждаше всеки лист, преди да го сложи върху купа от лявата си страна.

— Покана за прием на италианския посланик — колко досадно. Заседание под ръководството на Валтер Даре в Министерството на селското стопанство — още по-досадно...

Продължи така две-три минути. Изправен до него, Марч го наблюдаваше, потривайки нервно юмрук в дланта си. Внезапно Халдер замръзна в неподвижна поза.

— По дяволите! — Прочете текста отново и вдигна поглед към Марч. — Покана от Хайдрих. Боя се, че тук няма нищо досадно. Не, не, каква ти досада.

4.

В небесата се бе възцарил истински хаос. Изригваха галактики. Комети и метеори профучаваха вихрено по небосвода, изчезваха за миг, след това се пръсваха на фона на талази от зелени облаци. Над Тиргартен зарята приближаваше връхната си точка. Парашути с осветителни ракети изпълваха въздушното пространство над Берлин като при бомбардировка.

Докато Марч седеше в колата си и чакаше да завие наляво по Унтер ден Линден, пред него със залитане изскочиха група щурмоваци от СА. Обгърнали взаимно кръстовете си с ръце, двама от тях заиграха пиянски кан-кан в светлината на фаровете. Останалите заудряха по капака на фолксвагена; залепиха лица по стъклата, опулили очи и изплезили езици — уродливи човекоподобни маймуни. Марч включи на първа и рязко потегли. Чу се глухо тупване — един от танцьорите се бе озовал с пирует на земята.

Марч се върна в Комендатурата. Тук всякакви отпуски бяха отменени. Във всички прозорци пламтеше ярка електрическа светлина. Във фойето някой го поздрави, но той не отвърна на поздрава. Заслиза по стълбите към сутерена.

„Банкови трезори, сутерени, подземни книгохранилища... Превръщам се в троглодит, помисли си Марч; в пещерен човек, в отшелник; в осквернител на гробници от хартия.“

Горгоната от полицейския архив все така седеше в бърлогата си. Дали спеше някога? Марч ѝ показа личната си карта. Край централното писалище имаше още двама следователи, които прелистваха вяло вездесъщите кафяви папки. Марч седна в най-отдалечения ъгъл на помещението. Включи една подвижна настолна лампа и наклони абажура ѝ ниско над масата. Извади от куртката си трите листа, които бе взел от Имперския архив.

Качеството на фотокопията бе лошо. Не бяха регулирали добре яркостта на машината, в бързината бяха пъхнали оригиналите накриво. Марч не можеше да вини Руди. Руди въобще не бе искал да снимат документите. Беше го обзел панически страх. Когато прочете поканата

на Хайдрих, цялата му ученическа напереност се стопи. Марч трябваше буквално да го завлече при фотокопирната машина. Щом свършиха със снимането, ученият изхвърча обратно в книгохранилището, напъха документите в кутиите и ги върна по местата им. На излизане от Архива настоя да минат през един заден вход.

— Ксави, мисля, че двамата с теб не бива да се виждаме доста време.

— Прав си.

— Знаеш как е...

Халдер стоеше насреща му, потиснат и безпомощен, докато над главите им фойерверките свистяха и пукаха. Марч го прегърна.

— Недей да се упрекваш. Знам, че трябва да мислиш за семейството си...

След това бързо се отдалечи.

Документ номер едно: първоначалната покана от Хайдрих с дата 19 ноември 1941 г.

На 31.7.1941 г. Райхсмаршалът на Великия германски райх ми възложи да осигуря съдействието на съответните централни ведомства и да пристъпя към необходимата подготовка на организационните, техническите и материалните мерки, касаещи окончателното решаване на еврейския въпрос в Европа, както и да му представя в най-скоро време пълен проектоплан за осъществяването на това начинание.

С оглед извънредната важност на тези въпроси и с цел да се постигне съгласие между съответните централни ведомства по отношение на по-нататъшните задачи и мероприятия, целящи окончателното решаване на горепосочения въпрос, предлагам тези проблеми да залегнат в основата на едно общо обсъждане. Такова се налага още повече, поради факта че от 10 октомври насам еврейското население постепенно бива евакуирано със специални транспорти извън територията на Райха, включително и на Протектората, в Източните области.

Предвид изложеното дотук ви каня да вземете участие заедно с мен и други отговорни лица, чиито имена прилагам, в съвместно обсъждане на тези въпроси, последвано от официален обед, което ще се състои на 9 декември 1941 г. В 12:00 ч. в сградата на Интернационалната полицейска криминална комисия, Берлин, Ам Гросен Ванзее, № 56/58.

Документ номер две. Фотокопие от фотокопие — тук-таме почти нечетливо, с размазани думи, като заличен от времето надпис върху надгробна плоча. Нарездането на Херман Гьоринг до Хайдрих с дата 31 юли 1941 г.:

С оглед доразработването на задачата, възложена ви на 24 януари 1939 г., а именно решаването на еврейския въпрос по най-надлежен начин посредством емиграционни и евакуационни мерки, с настоящото ви възлагам да пристъпите към необходимата подготовка на организационните, техническите и материалните мероприятия, чрез които да се осъществи окончателното решаване на еврейския въпрос в сферата на влияние на Германия в Европа.

Там, където се налага участието на други правителствени ведомства, те трябва да ви окажат съдействие.

Очаквам в близко бъдеще да ми представите общ план на организационните, техническите и материалните мерки, необходими за успешното окончателно решаване на еврейския въпрос, което целим.

Документ номер три. Списък на четиринайсетте лица, поканени от Хайдрих на съвещанието. Името на Щукарт бе трето по ред; на Булер шесто; на Лутер седмо. Марч разпозна още няколко имена.

Той откъсна лист от бележника си, написа единайсет имена и го занесе до бюрото на отговорничката. Двамата следователи си бяха

отишли. Жената не се виждаше никъде. Марч удари по бюрото и извика:

— Ало, персонал!

Зад редицата с кантонерки виновно иззвънтя чаша, чукната о стъклото на бутилка. Значи това бе тайната й. Сигурно беше забравила за присъствието му. След минута тя се заклатушка към бюрото.

— С какви данни разполагаме за тези единайсет лица?

Марч понечи да й подаде листа. Тя кръстоса двете си дебели ръце върху мръсната престилка.

— Повече от три досиета наведнъж само със специално разрешение.

— Я оставете това.

— Забранено е.

— Забранено е също да се наливат с алкохол по време на дежурство, а миришете от един километър. Чакам досиетата.

Срещу всеки мъж и всяка жена — по един номер; срещу всеки номер — по едно досие. Не всички се съхраняваха на Вердершер Маркт. Тук личаха дирите единствено на онези, чиито житейски дела се бяха кръстосали по някакъв начин с делата на Имперската криминална полиция. Използвайки обаче сведенията от информационното бюро на Александер Плац и некролозите във „Фьолкишер Беобахтер“ (който публикуваше ежегодна „Проверка на падналите“), Марч успя да попълни пропуските. Провери всяко едно име. Операцията му отне два часа.

Първото лице в списъка бе доктор Алфред Майер от Министерството на окупираните източни области. Според досието му в Криво той се бе самоубил през 1960 година, след като е бил лекуван от различни душевни болести.

Второто име: доктор Георг Лайбранд от същото министерство. Той беше загинал при автомобилна катастрофа през 1959 година. Колата му се бе блъснала в товарен камион на автомагистралата между Щутгарт и Аугсбург. Шофьорът на камиона не бе открит.

Ерих Нойман, държавен секретар в Службата за изпълнение на четиригодишния план, се бе застрелял през 1957 година.

Доктор Роланд Фрайзлер, държавен секретар в Министерството на правосъдието — намушкан с нож от някакъв луд върху стълбите пред Народния съд в Берлин през зимата на 1954 година. Разследването на обстоятелствата, поради които, личната му охрана е допуснала присъствието на един душевноболен криминален тип в такава опасна близост, бе приключило с констатацията, че никой не носи вина за станалото. Убиецът бе застрелян секунди след нападението му върху Фрайзлер.

Стигнал дотук, Марч бе отишъл в коридора да изпуши една цигара. Пое дълбоко дима в дробовете си, облегна назад глава и го изпусна бавно, сякаш правеше инхалация. После се върна при новата купчина от папки, струпани върху масата.

Оберфюрер от СС Герхард Клопфер, заместник-началник на Партийната канцелария — жена му бе съобщила за изчезването му през май 1963 година; тялото му бе намерено от строители в южната част на Берлин, напъхано в една бетонобъркачка.

Фридрих Критцингер. Името му звучеше познато. Да, разбира се. Марч си спомни репортажа от телевизионните новини — познатата картина на преградената с лента улица, останките от колата, вдовицата, подкрепяна от синовете си. Критцингер, някогашен началник-отдел в Райхсканцеларията, бе загинал от бомбен атентат пред дома си в Мюнхен само преди месец, на 7 март. До този момент нито една терористична организация не бе поела отговорността за атентата.

Според „Фьолкишер Беобахтер“ двама бяха починали от естествена смърт. Щандартенфюрер от СС Адолф Айхман от Главното имперско управление за сигурност бе починал от инфаркт през 1961 година. Щурмбанфюрер от СС Рудолф Ланге, комендант на Сипо и СД в Латвия, бе починал от мозъчен тумор през 1955 година.

Хайнрих Мюлер. Още едно познато име. Баварският полицай Мюлер, някогашен началник на Гестапо, бе загинал заедно с всички останали пътници, когато през 1962 година самолетът на Химлер претърпя катастрофа.

Оберфюрер от СС доктор Карл Шьонгарт, представял на срещата службите за сигурност в Генералното губернаторство, беше попаднал под колелата на метрото на спирката при зоологическата градина на 9 април 1964 година — тоест само преди седмица. Не се бяха намерили свидетели на злополуката.

Обергрупенфюрер от СС Ото Хофман от Главното управление за сигурност бе намерен увиснал на въжето за пране в апартамента си в Шпандау на втория ден след Коледа през 1963 година.

Това бе всичко. От четиринайсетте човека, присъствали на съвещанието по покана на Хайдрих, тринайсет бяха мъртви. Четиринайсетият — Лутер — бе изчезнал.

Като част от кампанията за повишаване на обществената бдителност срещу тероризма Министерството на пропагандата бе издало серия детски комикси. Някой беше закачил един от тях върху таблото за съобщения на втория етаж. Момиченце е получило пакет и го отваря. На всяка следваща картинка то махва още един пласт от опаковъчната хартия, докато в ръцете му остава будилник с две щръкнали пръчки динамит. На последната картинка се вижда експлозия, придружена от надпис: „Бъдете бдителни! Не отваряйте пакет, ако не знаете какво има вътре!“

Добра шега. Ръководна максима за всеки полицаи. Не отваряй пакет, ако не знаеш какво има вътре. Не задавай въпрос, ако не знаеш предварително отговора.

Endlösung: окончателно решаване. *Endlösung*. *Endlösung*. Думата отекваше като камбанен звън в съзнанието на Марч, докато той мина почти на бегом през коридора и се вмъкна в кабинета си.

Endlösung.

Яростно заотваря чекмеджетата в бюрото на Макс Йегер, ровейки из съдържанието им. Немарливостта на Макс по отношение на административния ред бе всеизвестна, често се случваше да го порицаят за нехайството му. Марч се молеше дано не е взел укорите прекалено присърце.

Не ги беше взел.

Жив да си, Макс, глупчо такъв!

Марч затръшна чекмеджетата. Едва след това видя бележката — някой бе закрепил жълто листче върху телефона на бюрото му: „Спешно. Обадете се веднага в Дежурното.“

5.

В разпределителното депо на Готенландската гара около трупа светеха прожектори. Отдалече сцената излъчваше дори някаква загадъчна романтика, сякаш снимаха филм. Марч с усилие вървеше натам — катереше се и слизаше, прескачаше дървените траверси и металните релси, стъпваше по напоените с дизелово гориво камъни.

Преди да бъде преименувана, Готенландската гара бе известна просто като гара Анхалтер — главният източен железопътен терминал на Райха. Тъкмо оттук бе потеглил Фюрерът с бронирания си влак „Америка“ за своята главна военна квартира в Източна Прусия; навярно пак оттук берлинските евреи — сред тях и семейство Вайс — бяха започнали пътешествието си на Изток.

„... от 10 октомври насам еврейското население постепенно бива евакуирано със специални транспорти извън територията на Райха в източните области...“

В пространството зад гърба на Марч, все по-далеч — съобщенията по високоговорителите; някъде напред — металният звън на колела и буфери, тъжният писък на свирка. Депото бе огромно — като съновидение в безжизнената оранжева светлина на натриевите лампи с един-единствен яркобял кръг в центъра. При приближаването си Марч различи десетина човешки фигури, застанали пред висок товарен влак — двама полицаи от Орпо, Кребс, доктор Айслер, един фотограф, група притеснени служители от Германските имперски железници и Глобус.

Глобус го забеляза първи и бавно заръкопляска с облечените си в ръкавици ръце, посрещайки го с беззвучни подигравателни аплодисменти.

— Господа, отпуснете си душите. Героичните труженици от Криминалната полиция идват да ни подпомогнат със своите теории.

Единият полицай от Орпо се изхили.

Трупът, или поне това, което бе останало от него, лежеше върху релсите, покрит с грубо вълнено одеяло. Друга част бе приютена в зелена найлонова торба.

— Може ли да видя тялото?

— Разбира се. Дори не сме го пипнали. Чакахме вас, великия детектив.

Глобус кимна към Кребс, който дръпна одеялото.

Мъжки торс — добре одялан от двата края, прострян върху железопътните релси. Лежеше по корем, малко напреко на линията. Едната ръка бе откъсната; главата бе размазана. Влакът беше минал през двата крака, но вкоравените от засъхнала кръв, разпарцаливени дрехи не позволяваха да се определи точното място на ампутацията. Миришеше силно на алкохол.

— Погледнете и тук. — Глобус държеше найлоновата торба срещу светлината. Отвори я и я пъхна под носа на Марч. — После да не обвините Гестапо, че укрива доказателствен материал.

Два отрязани крака, единият все още обут в обувка; ръка, завършваща с щръкнала бяла кост и златна часовникова верижка. Марч не затвори очи. Глобус, изглежда, бе разочарован.

— Е, какво пък. — Той пусна торбата на земята. — Наистина са много по-неприятни, когато завонят или ги разръфат плъховете. Проверете джобовете му, Кребс.

С разперените поли на кожения си шлифер Кребс се надвеси над тялото като над мърша. Пъхна ръка отдолу, търсейки вътрешния джоб на сакото, и каза през рамо:

— Преди два часа от Полицейската служба към Железниците ни съобщиха, че на гарата е забелязан човек, отговарящ на описанието на Лутер. Когато пристигнахме...

— Той вече бе станал жертва на фатална злополука. — Марч горчиво се усмихна. — Колко изненадващо.

— Ето, господин обергрупенфюрер. — Кребс бе извадил от джоба паспорт и портфейл. Изправи се и ги подаде на Глобус.

— Това несъмнено е неговият паспорт — каза Глобус, докато го прелистваше набързо. — А ето и няколко хиляди райхсмарки в брой. Предостатъчно, за да си плати копирените завивки в хотел „Адлон“. Само че мръсното копеле не е можело да си покаже мутрата в цивилизовано общество. Трябвало е да спи с просяците тук.

Тази мисъл като че ли го изпълни със задоволство. Показа паспорта на Марч — безизразното лице на Лутер надзърташе над закърнелия му палец.

— Огледайте го добре, щурмбанфюрер, и после заприпкайте да кажете на Небе, че представлението свърши. Оттук нататък Гестапо поема всичко в свои ръце. Изчезвайте и си вземете почивка.

И гледайте добре да я използвате, говореха очите му, докато все още можете.

— Господин обергрупенфюрерът е много любезен.

— Тепърва ще се насладите на любезността ми, Марч, бъдете убеден в това. — После той се обърна към Айслер. — Къде е тая скапана линейка?

Патологът застана мирно.

— Идва, господин обергрупенфюрер. Всеки момент.

Марч заключи, че са го освободили, и се запъти към групичката железопътни работници, застанали умърлушени на десетина метра по-нататък.

— Кой от вас намери трупа?

— Аз, господин щурмбанфюрер.

Мъжът, който пристъпи напред, носеше тъмносиня униформа и кепе на локомотивен машинист. Очите му бяха зачервени, гласът — дрезгав. Дали това се дължеше на трупа, запита се Марч, или на уплахата, предизвикана от неочакваната поява на генерала от СС?

— Цигара?

— О, да, господине. Много ви благодаря.

Машинистът си взе цигара и крадешком погледна, към Глобус, който разговаряше с Кребс. Марч му предложи огънче.

— Спокойно. Не се притеснявайте: Случвало ли ви се е такова нещо и преди?

— Веднъж. — Мъжът изпусна дим и погледна признателно към цигарата. — Тук имаме такива случаи на всеки три-четири месеца. Тия клетници спят под вагоните, на сушина. После, като подкараме локомотивите, вместо да останат на място, се мъчат да се измъкнат изотдолу. — Мъжът закри очи с ръка. — Трябва да съм го прегазил на заден ход, само че не чух нито звук. Като погледнах назад по линията — и го видях. Камара дрипи.

— Навъртат ли се много скитници в депото?

— Винаги има по двайсетина. Полицията към Железниците все ги гони, ама мястото е прекалено голямо и патрулите не могат да го обикалят както трябва. Ето вижте отсреща. Някои се мъчат да избягат тъкмо в момента.

Машинистът посочи отвъд мрежата от железопътни релси. Отначало Марч успя да различи само върволица товарни платформи. След това обаче забеляза някакво движение, едва доловимо в сянката на вагоните — един силует заподскача на прибежки покрай влака, също като марионетка; след него още един; и още един. Бягаха отстрани, мушваха се в пролуките между товарните вагони, изчакваха и отново притичваха към следващия заслон.

Глобус стоеше с гръб към тях, без да подозира за присъствието им, и все още разговаряше с Кребс, удряйки десния юмрук в лявата си длан.

Марч наблюдаваше как фигурките се борят за своята безопасност — после изведнъж релсите затрепераха, връхлетя порив на вятър и гледката изчезна зад нощния експрес за Ровно, който профуча край тях, напускайки Берлин. Стената от двуетажни вагон-ресторанти и спални купета се точи в продължение на половин минута, а когато се изниза от поглед, малката скитническа колония се бе стопила в оранжевото зарево на мрака.

ПЕТА ЧАСТ

СЪБОТА, 18 АПРИЛ 1964

Повечето от вас знаят какво значи да видиш сто прострени едно до друго мъртви тела. Или петстотин. Или хиляда. Да издържиш на тази гледка и в същото време — като се абстрахираме от някои изключения, причинени от човешка слабост — да останеш почтен, ето в това се крие тайната на нашата сила. Това е онази славна страница в нашата история, която не бива да бъде написана и никога няма да бъде написана.

Хайнрих Химлер
Тайна реч пред
старши офицери от СС

Познан, 4 октомври 1943

1.

Под вратата ѝ прозираше ивица светлина. Вътре в апартамента свиреше радио. Музика за влюбени — кадифени струни и протяжен напев, тъкмо за часовете на нощта. Може би празнуваха? Така ли се държаха американците пред лицето на опасността? Застанал сам на малката площадка, Марч погледна часовника си. Наближаваше два часът. Той *почука* и след малко намалиха звука.

— Кой е? — чу се отвътре гласът ѝ.

— Полицията.

Минаха няколко секунди, после изщракаха ключалки и вериги и вратата се отвори.

— Много си остроумен — каза тя, но усмивката ѝ беше фалшива, нагласена заради него. В тъмните ѝ очи личеше умора, а също — дали само така му се струваше? — уплаха.

Марч се наведе да я целуне, обгръщайки леко с ръце кръста ѝ, и в същия миг усети по тялото му да пробягва тръпката на желанието. *Боже мой*, помисли си, *в нейно присъствие ставам като някой шестнайсетгодишен юноша...*

Някъде из апартамента се разнесоха стъпки. Марч вдигна поглед. Отвъд рамото ѝ мъжки силует изпълни вратата на банята. Беше с две-три години по-млад от Марч: кафяви кларкове, спортен жакет, папийонка, бяло пуловерче, чиято небрежна елегантност подчертаваше строгостта на ризата. Шарли сякаш се вцепени в обятията на Марч и след това лекичко се освободи от прегръдката му.

— Нали си спомняш Хенри Найтингейл?

Марч се изправи с чувство на неловкост.

— Да, разбира се. От барчето на Потсдамер Щрасе.

Нито един от двамата мъже не понечи да тръгне към другия. Лицето на американеца бе същинска маска. Марч го изгледа втренчено и тихо попита:

— Какво става тук, Шарли?

Тя се повдигна на пръсти и прошепна в ухото му:

— Не говори. Случи се нещо. — След това каза на висок глас: — Не е ли странно, че се събрахме тримата? Заповядай в гостната.
Хвана Марч за ръка и го поведе към банята.

В банята Найтингейл пое нещата в свои ръце. Пусна студената вода от крановете на умивалника и ваната, после усили радиото. Музиката се бе сменила. Сега в облицованото помещение отекваха звуците на „немски джаз“ — официално одобрен, синкопиран блудкаж, очистен от всякакви „негроидни влияния“. Когато реши, че е постигнал желания ефект, Найтингейл се настани на ръба на ваната. Марч седна до него. Шарли клекна на пода и откри съвещанието:

— Разказах на Хенри за посетителя си от онзи ден. Имам предвид мъжа, с когото се бихте тук. Хенри смята, че Гестапо може да е монтирало микрофончета.

Върху лицето на Найтингейл се появи любезна усмивка.

— Боя се, че във вашата страна нещата функционират по този начин, господин щурмбанфюрер.

Във вашата страна...

— Без съмнение, предпазливостта ви е уместна.

Може би не е по-млад от мене, разсъждаваше Марч.

Американецът имаше гъста руса коса, руси мигли, скиорски тен. Зъбите му бяха необикновено правилни — две редици ослепително бял емайл. Детство, което вероятно не познаваше бедняшките яхнии; кожа, която едва ли е била хранена с блудкави картофени супи и соеви кренвирши. Момчешката му външност подхождаше на всички възрасти от двацет и пет до петдесет.

Известно време никой не проговори. Лигавата европейска програма изпълваше тишината. Шарли се обърна към Марч:

— Знам, че ми нареди да не казвам на никого. Но нямаше как. Сега трябва да се довериш на Хенри и той на теб. Повярвай ми, не съществува друг начин.

— А от своя страна ние двамата трябва да се доверим на теб, естествено.

— О, престани...

— Добре. — Марч вдигна ръце в знак на примирение.

Върху капака на тоалетната до нея бе сложен американски портативен магнетофон — последен модел. От единия му край стърчеше шнур, който вместо с микрофон завършваше с гумена вендуза.

— Чуй това — каза Шарли. — Ще го разбереш.

Тя се пресегна и пусна магнетофона. Ролките се завъртяха.

— *Госпожица Магуайър?*

— *Да, моля?*

— *Същата уговорка както преди, моля ви.*

Последва изщракване и свободен телефонен сигнал. Шарли натисна друго копче и спря лентата.

— Това бе първото обаждане. Нали ти сам ме предупреди, че ще ме потърси. Аз седях и чаках. — Шарли тържествуваше. — Току-що чу гласа на Мартин Лутер.

Шантава история. Най-шантавата, на която някога се бе натъквал. Като павилион на ужасите в забавния кът на Тиргартен. Вървиш пипнешком и тъкмо решаващ, че си стъпил на твърдо — подът се изплъзва под краката ти. Завиваш зад тъмен ъгъл и отгоре ти връхлита някакъв изрод. После отстъпваш назад и виждаш, че през цялото време си се оглеждал в криво огледало.

Лутер.

— Кога се обади? — попита Марч.

— В дванайсет без петнайсет.

Дванайсет без петнайсет: четирийсет минути след намирането на трупа върху релсите. Марч се сети за тържествуващото изражение на Глобус и се усмихна.

— Какво смешно има? — попита Найтингейл.

— Нищо. Ще ви обясня след малко. Какво стана после?

— Също както преди. Отидох отсреща в телефонната будка и след пет минути той позвъни.

Марч докосна с ръка челото си.

— Да не искаш да кажеш, че си замъкнала тая машина чак дотам?

— А какво друго очакваш? Нали ми трябват доказателства. — Тя го погледна ядосано. — Не съм чак толкова глупава, за колкото ме

мислиш. Ето, виж. — Изправи се, за да му покаже. — Магнетофонът виси ей сега на тоя ремък. Премятам го през рамо под шлифера си. Провесвам шнура в ръкава. Залепям вендузата върху слушалката ей така. Никакъв проблем. Беше тъмно. Не е възможно някой да е забелязал.

Найтингейл се намеси с професионална дипломатичност:

— Да оставим настрана как си записала разговора, Шарли, или дали е трябвало въобще да го записваш. Имате ли нещо против да пусне записа? — обърна се той към Марч.

Шарли натисна едно копче. Отначало се чуха оглушителни безразборни звуци — шумът от закрепването на микрофона върху слушалката — и след това:

— *Нямаме много време. Аз съм приятел на Щукарт.*

Старчески глас, в който обаче не се долавяше немощ. Глас, в който звънеше ироничната напевност на родения берлинчанин. Марч бе предполагал, че ще звучи точно така. След това се чу гласът на Шарли с нейния безупречен немски:

— *Кажете какво искате.*

— *Щукарт е мъртъв.*

— *Знам. Аз го намерих.*

Дълга пауза. В записа някъде отдалеч прозвуча глас, говорещ по съобщителна уредба. Лутер навярно се бе възползвал от суматохата, предизвикана от намирането на трупа, за да се обади от Готенландската гара. Шарли прошепна:

— Не се чуваше никакъв. Мислех, че съм го уплашила и си е отишъл.

Марч поклати глава.

— Нали ти казах, че си единствената му надежда.

Разговорът върху лентата продължи:

— *Знаете ли кой съм?*

— *Да.*

Уморено:

— *Питате ме какво искам. А какво искам според вас?*

Политическо убежище в страната ви.

— *Кажете ми къде сте.*

— *Мога да платя.*

— *Това няма да...*

— Разполагам със сведения. С определени факти.

— Кажете къде сте. Ще дойда да ви взема и ще отидем в посолството.

— Рано е. Още не.

— Кога?

— Утре сутринта. Чуйте ме добре. В девет часа. На стъпалата пред Голямата палата. Запомнихте ли?

— Да.

— Доведете някого от посолството. Но на всяка цена трябва да присъствате и вие.

— Как да ви разпозная?

Смях.

— Ще ви разпозная аз. Ще ви се покажа сам, щом реша, че всичко е наред. — Пауза. — Щукарт каза, че сте млада и хубава. — Пауза. — Щукарт си беше такъв, не можеш го промени. — Пауза. — Облечете нещо, което се набива в очи.

— Имам яркосин шлифер.

— Хубаво момиче в синьо. Звучи добре. До утре, госпожице.

Щрак.

Свободен сигнал.

Шум от изключването на магнетофона.

— Пусни го още веднъж — каза Марч.

Шарли върна лентата, спря магнетофона и после пусна записа отново. Извърнал глава, Марч гледаше как ръждивата вода се завърта и изчезва в отвора на мивката, докато гласът на Лутер звучеше под акомпанимента на самотен писклив кларинет. *Хубаво момиче в синьо...* Когато чуха записа докрай, Шарли се пресегна и изключи апарата.

— След като той затвори, аз се върнах тук и оставих лентата. После отново отидох в телефонната кабина и се опитах да ти се обадя, но те нямаше. Затова позвъних на Хенри. Какво друго можех да направя? Нали той каза, че иска някого от посолството.

— Измъкна ме от леглото — каза Найтингейл. Той се прозина и протегна, разкривайки част от белия си, неокосмен крак. — Само не разбирам защо не е позволил на Шарли да го вземе и да го доведе в посолството още тази вечер.

— Нали чухте — каза Марч. — Тази нощ още е рано. Не смее да се покаже. Трябва да изчака до сутринта, когато Гестапо вероятно ще

прекрати издирването му.

Шарли сбърчи вежди.

— Не разбирам...

— Знаеш ли защо не си могла да ме намериш преди два часа? Защото пътувах към разпределителното депо на Готенландската гара, където Гестапо беше на седмото небе от радост, че най-сетне се е добрало до трупа на Лутер.

— Това е невъзможно.

— Невъзможно е. — Марч стисна костта на носа си и поклати глава. Трудно му беше да разсъждава трезво. — Предполагам, че през последните четири дни след връщането си от Швейцария Лутер се е крил на гарата и се е опитвал да измисли как да се свърже с теб.

— Но как е живял през цялото това време?

Марч повдигна рамене.

— Не забравяй, че е имал пари. Може да си е избрал някой скитник, който му се е видял безобиден. Давал му е пари да му купува храна и напитки, навярно и топли дрехи. Докато е измислил план за действие.

— И какъв е бил планът му, щурмбанфюрер? — попита Найтингейл.

— Нуждаел се е от някого, с чиято помощ да симулира собствената си смърт пред Гестапо. — Дали не разсъждаваше на прекалено висок глас? Параноята на американците беше заразителна. Марч се наведе напред и зашепна: — Вчера през нощта Лутер навярно е убил човек. Човек горе-долу на неговата възраст и с неговата фигура. Напил го е, ударил го е по главата — или някак там, — преоблякъл го е в своите дрехи, пхнал е портфейла и паспорта си в джоба му, сложил му е ръчния си часовник. След това го е търкулнал под товарния влак, с ръце и глава върху релсите. Останал е при него да не би да помръдне, докато колелетата не са минали отгоре му. В момента се опитва да си извоюва време. Заложил е на това, че в девет утре сутринта берлинската полиция вече няма да го търси. И бих казал, че ще спечели.

— Господи боже! — Найтингейл зашари с поглед от Шарли към Марч. — И този човек аз трябва да заведа в посолството?

— О, нещата съвсем не са толкова прости. — От вътрешния джоб на куртката си Марч извади документите, които бе взел от

Архива. — Мартин Лутер е бил измежду тринайсетте, поканени да вземат участие в специално съвещание, което се е състояло на двацети януари четирийсет и втора в главната квартира на Интерпол във Ванзее. От края на войната досега шестима от тези мъже са били убити, четирима са се самоубили, един е загинал при катастрофа, а за двама се твърди, че са умрели от естествена смърт. И днес единственият жив измежду тях е Лутер. Може би игра на статистиката, а? — Марч подаде листовите на Найтингейл. — Както сам можете да се уверите, съвещанието е било свикано от Райнхард Хайдрих и на него е трябвало да се обсъди окончателното решаване на еврейския въпрос в Европа. Ако не се лъжа, Лутер възнамерява да ви предложи следното: нов живот в Америка срещу доказателства за това какво се е случило с евреите.

Водата продължаваше да тече. Музиката по радиото бе свършила. В банята се разнесе задушевият глас на говорителката:

— А сега, за всички, които обичат малките часове на нощта, Петер Кройдер и неговият оркестър изпълняват своята версия на „Аз съм в рая...“

Без да го погледне, Шарли протегна към него ръка. Марч я пое. Тя преплете пръсти в неговите и ги стисна с всички сили. Това е добре, помисли си той, нека се страхува. Шарли го стисна още по-силно. Държаха се за ръце като парашутисти при свободен полет. Найтингейл бе навел глава над документите и повтаряше, без да спира „боже господи, боже господи“.

— Изправени сме пред сериозен проблем — започна Найтингейл. — Ще бъда откровен и с двама ви. Шарли, това си остава само между нас. — Говореше толкова тихо, че трябваше да напрягат слух, за да го чуват. — Преди три дни президентът на Съединените щати съобщи официално, че кой знае по каква причина възнамерява да посети тази грешна страна. В който момент американската политика от двацет години насам бе обърната нагоре с краката. А сега това приятелче Лутер — ако твърденията ви са верни — на теория е в състояние да я обърне още веднъж, и то в рамките на три денонощия.

Шарли подметна:

— Най-малкото в края на седмицата тя ще стои отново на краката си.

— Шегата ти е евтина.

Найтингейл изрече това на английски. Марч го изглежда.

— Какво казахте, господин Найтингейл?

— Казах, щурмбанфюрер, че ще трябва да говоря с негово превъзходителство, посланика Линдбърг, а той от своя страна ще трябва да говори с Вашингтон. Силно подозирам, че и двете страни ще искат много по-солидни доказателства от тези тук — Найтингейл пусна копията на пода, — преди да отворят вратите на посолството за човек, който според вашите твърдения е най-обикновен убиец.

— Но именно Лутер ви предлага тези доказателства.

— Така твърдите вие. Но Вашингтон едва ли ще иска да подложи на риск прогреса, постигнат в политиката на разведряване тази седмица, само заради вашите... теории.

Шарли бе скочила на крака.

— Но това е лудост. Ако не заведеш Лутер веднага в посолството, ще го арестуват и ще го убият.

— Съжалявам, Шарли, но не мога да направя това. — Той говореше умолително. — Разбери! Не мога да водя там всеки дърт нацист, който желае да избяга. Трябва да получа разрешение. Особено при сегашния развой на събитията.

— Не вярвам на ушите си. — Сложила ръце на кръста си и вперила очи в пода, тя клатеше глава.

— Помисли само за момент. — Той почти я молеше. — Тоя Лутер иска политическо убежище. Немците казват: предайте ни го, той е убиец. Ние казваме: не, защото той ще ни каже какво вие, гадни копелета, сте направили с евреите през войната. И какво ще стане със срещата на високо равнище? Наистина, Шарли, недей извързва глава. *Помисли!* Според допитванията *само за една нощ* в сряда гласоподавателите на Кенеди са се увеличили с десет процента. Какво ще кажат от Белия дом, ако им сервираме това? — За втори път Найтингейл прецени последствията. И за втори път го обзе паника. — Боже мой, Шарли, в каква каша си се забъркала?

Двамата американци спориха, разменяйки си доводи, още десет минути. Накрая Марч каза тихо:

— Не пропускайте ли нещо, господин Найтингейл?

Найтингейл неохотно отклони вниманието си от Шарли.

— Възможно е. Кажете ми какво точно. Нали вие тук сте полицаят.

— Струва ми се, че всички ние — вие, аз, Гестапо — непрекъснато подценяваме партийния другар Лутер. Нали чухте какво каза той на Шарли за срещата в девет часа? *На всяка цена трябва да присъствате и вие.*

— Е, и какво?

— Знаел е каква ще бъде вашата реакция. Не забравяйте, че е работил във Външно министерство. Досещал се е, че след като предстои такава важна политическа среща, американците може да го върнат направо на Гестапо. Иначе защо в понеделник вечер не е взел такси от летището и не е отишъл направо в посолството? Искал е да си осигури присъствието на някой журналист. Като свидетел. — Марч се наведе и вдигна документите от пода. — Простете ми, аз съм най-обикновен полицаи и не разбирам нищо от американска преса. Но Шарли вече разполага с цялата история, нали така? Знае за смъртта на Щукарт, за швейцарската банкова сметка, притежава тези документи, записа от разговора си с Лутер... — Марч се обърна към нея. — Няма ли това, че американското правителство отказва да даде на Лутер политическо убежище и решава да го остави в ръцете на Гестапо — няма ли този скромен факт да направи историята още по-привлекателна за американските медии?

— И още как — подхвърли Шарли.

Върху лицето на Найтингейл отново се появи отчаяние.

— Ей, стига, Шарли! Всичко дотук си остава само между нас. Никога не съм казвал, че съм напълно съгласен с последния развой на събитията. И аз, и много мои колеги в посолството сме на мнение, че кракът на Кенеди не бива да стъпва тук въобще, и точка по въпроса. — Той заопипва с пръсти папийонката си. — Но цялата тая ситуация е зверски заплетена.

Най-накрая тримата стигнаха до следното споразумение. Найтингейл ще се срещне с Шарли на стъпалата пред Голямата палата в девет без пет. При положение че Лутер се появи, ще го напъхат бързо в колата, карана от Марч. Найтингейл ще разпита Лутер и въз основа на казаното от него ще реши дали да го заведе в посолството. Не биваше да съобщава на посланика, на Вашингтон или на когото и да било друг за плана им. Щом се озоват на американска територия в посолството, ще предоставят на „по-високите власти“, както ги наричаше Найтингейл, да решат съдбата на Лутер. Ще ги уведомят обаче, че Шарли разполага с всички факти около случая и възнамерява да ги публикува. Самата тя беше убедена, че Държавният департамент няма да посмее да откаже убежище на Лутер. Как точно щяха да го измъкнат от Германия, беше вече друг въпрос.

— Имаме си начини — каза Найтингейл. — И по-рано се е случвало да прехвърляме бегълци. Но нямам намерение да обсъждам това сега. Още повече пред офицер от СС, независимо колко е благонадежден. — Но Найтингейл се безпокоеше най-вече за Шарли. — Да знаеш, че яко ще те натиснат да си затваряш устата.

— Ще се оправя.

— Недей да бъдеш толкова сигурна. Хората на Кенеди пипат мръснишки. Добре. Да предположим, че Лутер наистина разполага с нещо интересно. Да речем, че се вдигне олелия — речи в Конгреса, демонстрации, уводни статии. Нали е година на избори. Така че изведнъж Белият дом не може да проведе срещата на високо равнище. Каква мислиш ще е реакцията им?

— Ще се оправя.

— Ще те залееят с помия, Шарли — и тебе, и тоя твой нацист. Ще кажат: какво толкова ново има да ни съобщи той? Все старите приказки, които слушаме вече от двайсет години, плюс няколко документа, вероятно подправени от комунистите. Кенеди ще се появи по телевизията и ще каже: „Скъпи американски съграждани, задайте си въпроса: защо всичко това се случва тъкмо сега? Кой има интерес да предотврати предстоящата среща?“ — Найтингейл се наведе съвсем близо до Шарли, лицето му бе на няколко сантиметра от нейното. — Първата им реакция ще бъде да пуснат Хувър и ФБР по петите ти. Да познаваш разни леви активисти, Шарли? Или борци за еврейската кауза? Да си спала случайно с някои от тях? Понеже със сигурност ще

се намерят такива, които да го потвърдят, независимо дали ги познаваш, или не.

— Върви на майната си, Найтингейл! — Тя го блъсна настрани с юмрука си. — Върви на майната си!

Найтингейл наистина беше влюбен в нея, мислеше си Марч. Влюбен до уши, безнадеждно. А тя знаеше това и го използваше. Спомни си вечерта, когато за пръв път ги видя заедно в барчето — как се беше освободила от възпиращата му ръка. И тази вечер — как беше погледнал Марч, когато го видя да я целува, как кротко бе понесъл необузданите ѝ изблици, поглъщайки я със замечтания си поглед. И думите, които бе прошепнала в Цюрих: *Днес ме попита дали с оня човек сме любовници... Той би искал да бъдем...*

Ето го вече на вратата, облякъл шлифера си — бави се неуверено, не иска да си тръгне и да ги остави сами, но накрая все пак изчезва в нощта.

Непременно щеше да дойде утре на срещата с Лутер, реши Марч, щеше да дойде дори само за да е сигурен, че Шарли е в безопасност.

След като американецът си отиде, двамата лежаха дълго един до друг върху тясното ѝ легло, без да проговорят. Уличните светлини хвърляха дълги сенки по стените, рамката на прозореца бе нашарила тавана като килийна решетка. Пердетата потръпваха от лекия ветрец. По едно време се чуха подвиквания, някъде се затръшнаха врати на кола — зяпачи се връщаха от фойерверките в парка. Двамата останаха заслушани в гласовете, които постепенно заглъхнаха по улицата. След това Марч прошепна:

— Снощи ми каза по телефона, че си открила нещо.

Тя докосна ръката му, после стана от леглото. Чу я да рови из купищата хартия в гостната. След половин минута се върна с един голям албум.

— Купих го на връщане от летището. — Тя седна на ръба на леглото, включи лампата и запрелиства страниците. След това подаде албума на Марч. — Ето виж.

Беше черно-бяла репродукция на картината от сейфа в швейцарската банка. Едноцветният отпечатък я бе лишил от чара ѝ. Марч постави пръст върху страницата и затвори книгата, за да прочете заглавието ѝ. „Живописца на Леонардо да Винчи“, автор — професор Арно Браун от музея „Кайзер Фридрих“ в Берлин.

— Господи!

— Да, знам. Видя ми се позната. Прочети какво пише.

Беше известна сред учените като „Девойката с хермелина“. „Една от най-загадъчните картини на Леонардо.“ Предполагаше се, че е създадена около 1483–1486 година, както и че „на нея е изобразена Чечилия Галерани, младата любовница на Лодовико Сфорца, владетеля на Милано“. За картината се споменава в два източника — в стихотворение от Бернардино Белинчони (починал 1492 г.) и в писмо на самата Чечилия Галерани от 1498 г., в което тя говори неопределено за някакъв портрет от „младите години“. „Но за голямо огорчение на почитателите на Леонардо, най-голямата загадка днес е местонахождението на портрета. Знае се, че в края на осемнайсети век той е попълнил колекцията на полския принц Адам Чарториски и е бил фотографирани в Краков през 1932 година. Но от този момент нататък дирите му се губят в «мъглите на войната» според изразителната метафора на Карл фон Клаузевиц. Всички усилия на имперските власти да открият местонахождението на портрета до този момент са останали без успех и за съжаление трябва да се предположи, че този безценен цвят на италианския Ренесанс е завинаги изгубен за човечеството.“

Марч затвори албума.

— Сега имаш още една вестникарска история.

— И то доста добра. На света съществуват само девет платна на Леонардо с безспорно доказана автентичност. — Тя се усмихна. — Ако, разбира се, успея да се измъкна оттук, за да я напиша.

— Не се безпокой. Все някак ще те измъкнем.

Той легна по гръб и затвори очи. След малко я чу, че остави книгата на пода, върна се в леглото и се сгуши до него.

— А ти? — Усети дъха ѝ в ухото си. — Ти ще дойдеш ли с мен?

— Не можем да говорим за това сега. Не тук.

— Извинявай, забравих.

Върхът на езика ѝ докосна ухото му. По тялото му сякаш премина електрически ток. Ръката ѝ погали крака му. Пръстите се плъзнаха от вътрешната страна на бедрото. Марч понечи да прошепне нещо, но отново, също както тогава в Цюрих, тя сложи пръст на устните му.

— Целта на играта е да не се чуе нито звук.

По-късно, неспособен да заспи, той се вслушваше в звуците на тялото ѝ — лекото като въздишка дишане, откъслечно промълвените думи, далечни и непонятни. В своите съновидения тя се обърна към него и простена. Ръката ѝ лежеше напреко върху възглавницата, заслонила лицето ѝ. Сякаш водеше битка в съня си. Марч погали разрошената ѝ коса и почака, докато демонът, който я мъчеше, я пусна на свобода. След това се измъкна изпод завивките.

Пристъпваше бос по студения кухненски под. Отвори един-два шкафа. Прашни съдове и няколко полупразни кутии с провизии. Хладилникът бе направо дъвен, изглеждаше така, сякаш бе взет от някой институт по биология — всичко вътре бе покрито със синкава корица, изпъстрена с най-чудновати шарки. Тук явно посрещането на ежедневните нужди не беше първостепенна грижа. Марч сложи чайника на печката, изплакна една чаша и сипа вътре три лъжици нес кафе.

Разхождаше се из апартамента и сърбаше горчивото кафе. В гостната спря до прозореца и откря пердето. Бюло Щрасе беше безлюдна. Отсреща стърчеше мъждиво осветената телефонна будка, а зад нея се мерзелееха очертанията на спирката. Марч пусна пердето.

Америка. Никога не се бе замислял над тази възможност. При това име в съзнанието му автоматично изплуваха образите, които доктор Гьобелс с такава грижа бе насаждал там. Заспали коптори и джазови оркестри, които протяжно вият из бедняшките квартали като полицейски сирени. Конската усмивка на Кенеди. Тъмните очи и белите ръце на Шарли. *Америка.*

Отиде в банята. По стените бяха полепнали петна от облаците пара и пръски сапунена пяна. Навсякъде имаше шишенца, тубички, малки кутийки. Загадъчни женски неща от стъкло и пластмаса. Отдавна не бе влизал в баня, ползвана от жена. Чувстваше се някак

непохватен, като чужденец — тромавият пратеник на една друга форма на живот. Вдигна няколко кутийки и ги помириса, изцеди малко крем върху пръста си и го размаза с палеца. Този неин мирис се смеси с другите, които бе оставила върху ръцете му.

Марч уви тялото си в голяма хавлиена кърпа и седна на пода да размисли. На три-четири пъти преди съмване я чу да вика в съня си — вопли на истински страх. Спомен или пророчество? Ако само знаеше.

2.

Малко преди седем Марч излезе на Бюло Щрасе. Беше паркирал фолксвагена на стотина метра по-нататък от лявата страна на улицата, пред една месарница. Месарят тъкмо окачваше на витрината закръглени бутове. Таблата с кървавочервени наденички в краката му напомни на Марч нещо. Да, разбира се — пръстите на Глобус, огромните юмруци, като късове сурово месо.

Той се наведе над задната седалка и придърпа куфара към себе си. Когато се изправи, хвърли бърз поглед в двете посоки. Не забеляза нищо особено — обичайната картина на едно ранно съботно утро. Повечето магазини щяха да отворят според работното време, но на обед щяха да затворят в чест на празника.

Когато се върна в апартамента, свари още кафе, остави една пълна чаша върху нощното шкафче до главата на Шарли и отиде в банята да се обръсне. След няколко минути чу стъпките ѝ зад себе си. Тя обгърна с ръце гръдния му кош и силно го стисна, залепила гърди о голия му гръб. Без да се обърне, той целуна ръката ѝ и написа върху изпотеното огледало: ПРИГОТВИ СЕ. ЗАМИНАВАМЕ ЗАВИНАГИ. Когато избърса посланието, образът ѝ за пръв път прие ясни очертания — разрошена коса, полузатворени клепачи, черти, все още отпуснати в отмалата на съня. Тя кимна и се запъти обратно към спалнята.

Марч облече цивилните си дрехи, които бе носил в Цюрих, с една малка разлика — мушна лугера в десния джоб на тренчката си. Самият тренчкот — стара, бракувана от Вермахта дреха, купена евтино преди много години — бе с достатъчно торбеста кройка, за да скрие наличието на пистолета. Можеше дори да хване оръжието и да го насочи крадешком през плата на джоба, като в някоя гангстерска сцена: „Хайде, приятелче, тръгвай пред мене.“ Усмихна се на себе си. Отново Америка.

Пригответленията им минаваха под знака на скрития някъде предполагаем микрофон. Двамата се движеха безмълвно като сенки из жилището. В осем и десет тя бе готова. Марч взе радиото от банята, сложи го на масата в гостната и го пусна. *От представените на*

изложбата картини става ясно, че зрението на някои хора им показва нещата не такива, каквито са — че наистина съществуват хора, за които по принцип поляните са сини, небесата зелени, облаците с цвят на сярра... По това време обикновено пускаха запис на някоя от историческите речи на Фюрера. Тази повтаряха всяка година — в нея Фюрерът громеше модерната живопис при откриването на Палатата на немското изкуство през 1937 година.

Без да се съобразява с безмълвните ѝ протести, Марч вдигна и нейния куфар заедно със своя. Тя облече синия шлифер. Върху едното рамо праметна кожена чанта, върху другото — фотоапарата. На прага се спря и хвърли последен поглед наоколо.

Или въпросните „художници“ наистина виждат действителността по този начин и се доверяват на сетивата си — в такъв случай би трябвало да се запитаме как е възникнал този зрителен дефект и ако той се окаже наследствен, министърът на вътрешните работи ще трябва да вземе мерки да не би едно тъй ужасно увреждане да се предаде на поколенията, — или те не вярват в реалността на своите видения, но въпреки това се опитват да излъжат с тях нацията, в който случай трябва да бъдат съдени като криминални престъпници.

Двамата затвориха входната врата под акомпанимента на гръмък смях и аплодисменти. Докато слизаха по стълбите, Шарли прошепна:

— И колко продължава това?

— Целия уикенд.

— Блазе на съседите.

— Мислиш, че някой би посмял да поиска да го намалиш?

Във фойето, неподвижна като истукан, стоеше портиерката — в едната си ръка държеше шише с мляко, а изпод мишницата ѝ стърчеше новият брой на „Фьолкишер Беобахтер“. Заговори на Шарли, но всъщност оглеждаше Марч:

— Добро утро, госпожице.

— Добро утро, госпожо Шустерман. Това е братовчед ми от Аахен. Ще отразяваме спонтанната радост на хората по улиците. — Шарли потупа фотоапарата си. — Хайде, Хералд, че иначе ще изпуснем началото.

Старицата продължаваше да се пули към Марч и той се зачуди дали не го е познала от онази вечер. Едва ли — сигурно си спомняше само униформата. След още няколко секунди тя с пъшкане се заклатушка към жилището си.

— Лъжеш много убедително — каза Марч, когато излязоха на улицата.

— Част от журналистическата ми подготовка. — Двамата забързаха към фолксвагена. — Добре че не беше облякъл униформата, щеше да ни засипе с въпроси.

— Няма начин да вкараме Лутер в кола, при положение че зад волана ѝ седи шофьор в униформа на щурмбанфюрер от СС. Кажи ми, приличам ли ти на шофьор от посолството?

— Ако съществуват такива изискани шофьори — да.

Марч сложи куфарите в багажника на колата. След това се намести зад волана и преди да включи двигателя, каза:

— Ясно ти е, предполагам, че вече никога не можеш да се върнеш обратно. Независимо дали ще успеем, или не. Щом помагаш на някого да избяга зад граница, за тях си шпионин. И тогава не подлежиш на екстрадиране, а на много по-страшни неща.

Тя махна равнодушно с ръка.

— И без това така и не успях да се привържа към това място.

Марч завъртя стартера и двамата се вляха в потока на утринното движение.

Караха внимателно, като на всеки трийсет секунди проверяваха дали не ги следят. Така в девет без двајсет стигнаха до Адолф Хитлер Плац. Марч направи една обиколка на площада. Райхсканцеларията, Голямата палата, Главното командване на Вермахта — всичко беше според очакванията: блестеше мрамор, маршируваха патрули, мащабите както винаги бяха извън всякакви естествени пропорции.

Десетина автобуса вече изпразваха благоговейния си товар. Редица от деца, строени по две, пълзеше като върволица от мравки по

белоснежните стъпала на Голямата палата към червените гранитни колони. В центъра на площада, до мощните фонтани, бяха струпани метални заграждения, готови за използване в понеделник сутринта, когато Фюрерът щеше да премине с колата си от Канцеларията до Палатата, за да открие официалната благодарствена церемония. След това щеше да се върне в резиденцията си и да се появи на балкона. Точно насреща немската телевизия бе издигнала цяла дървена кула. В подножието ѝ чакаха подвижни телевизионни станции.

Марч спря на един паркинг близо до туристическите автобуси. Оттук, отвъд уличните платна и движението, се виждаше ясно централната фасада на Палатата.

— Качи се по стъпалата — каза той на Шарли, — купи си туристическа брошура, дръж се колкото можеш по-естествено. Когато Найтингейл се появи, направи се, че срещата ви е случайна. Откога не сте се виждали, каква приятна изненада — поговорете няколко минути.

— А ти?

— Щом видя, че сте осъществили връзката с Лутер, ще подкарам през площада и ще спра да се качите. Задните врати са отключени. Чакайте в подножието на стълбите, близо до улицата. И не се обяснявайте надълго и нашироко — трябва да се измъкнем оттук час по-скоро.

Преди да успее да ѝ пожелае сполука, тя вече бе тръгнала.

Лутер беше избрал терена добре. Навсякъде около площада имаше удобни места за наблюдение — старецът можеше да държи стълбите под око, без сам да се показва. Никой не би се учудил на срещата между трима познати. А в случай на провал тълпите от посетители предлагаха идеална възможност за бягство.

Марч запали цигара. Още дванайсет минути. Наблюдаваше как Шарли се качва по безкрайните стъпала. Най-горе спря да си поеме дъх, после се обърна и влезе вътре.

Навсякъде кипеше дейност. Около площада бяха строени бели такситата, както и дългият зелен мерцедес на Главното командване на Вермахта. Телевизионните оператори проверяваха стойките на камерите и си подвикваха един на друг. Продавачи нареждаха стоки по сергиите си — кафе, наденички, пощенски картички, вестници, сладолед. Ескадрон от гълъби се изви над площада в боен ред и кацна, пляскайки с криле, край един от фонтаните. Две момчета в униформи

на Пимпф се затичаха към тях, махайки с ръце, и Марч се замисли за Пили — бодване като с нож. Затвори очи и удави вината си в мрака.

Точно в девет без пет Шарли се появи от сянката на колоните и заслиза по стълбите. Мъж в бежов шлифер се запъти насреща й. Найтингейл.

Не така очебийно, глупако...

Тя се спря и разпери широко ръце — безупречно изиграна изненада. Двамата заговориха.

Девет без две минути.

Дали Лутер щеше да се появи? И ако да — откъде точно? От изток, където бе Канцеларията? Или от запад, от Главното командване? Или може би направо от север, от центъра на площада?

Изведнъж върху страничното стъкло изникна ръка, облечена в ръкавица. В добавка към ръката — тялото на един транспортен полицай от Орпо в кожена униформа. Марч смъкна прозореца.

— Паркирането тук е забранено — каза полицаят.

— Разбрано. Само още две минути, и ме няма.

— Никакви две минути. Още сега.

Мъжът беше истинска горила, избягала от Берлинската зоологическа градина. Марч се мъчеше едновременно да държи под око стъпалата и да разговаря с полицая, докато измъкваше личната си полицейска карта от вътрешния джоб.

— Внимавай да не загазиш, приятел — процеди Марч. — Набъркваш се в операция на Сипо за проследяване и да ти кажа, пасваш в картинката като гол хуй в пансион за девизи.

Полицаят грабна личната карта и я приближи до очите си.

— Не ми е съобщено за никаква операция, щурмбанфюрер. Каква операция? Кой е под наблюдение?

— Комунисти, масони, студенти, славяни.

— Никой нищо не ми е казал. Ще трябва да проверя.

Марч стисна кормилото, за да скрие треперенето на ръцете си.

— Радиовръзката е забранена. А си нарушил забраната, а Хайдрих лично ще ти размаже топките, гарантирам ти. Сега ми върни картата.

По лицето на полицая премина сянка на съмнение. За миг като че ли бе готов да изрита Марч от колата, но после бавно върна картата.

— Все пак не знам...

— Благодаря за съдействието, младши вахмистър. — Марч вдигна стъклото, с което сложи край на разговора.

Девет и една минута. Шарли и Найтингейл все още разговаряха. Марч погледна в огледалото за обратно виждане. Полицаят от Орпо измина няколко крачки, но после спря, обърна се и се загледа в колата. Помисли известно време, след това явно взе решение, отиде при мотоциклета си и вдигна радиотелефона.

Марч изруга наум. Разполагаше с две минути, не повече.

От Лутер ни следа.

И в следващия миг го видя. Бе се появил от вътрешността на Палатата — мъж с очила с дебели рамки и извехтял балтон. Спря се и се огледа наоколо, докосвайки с ръка една от гранитните колони, сякаш се боеше да се отдели от нея. След това колебливо пое надолу по стъпалата.

Марч включи двигателя. Шарли и Найтингейл все още стояха обърнати с гръб към Лутер, който слизаше право към тях.

Хайде, по-живо! Погледнете назад, за бога!

Точно в този миг Шарли се обърна. Забеляза възрастния човек и го позна. Лутер вдигна ръка като отмалял плувец, почти стигнал брега.

Нещо ще се случи, внезапно помисли Марч. Нещо не е наред. Нещо, за което не съм помислил...

Лутер имаше да измине още пет метра, когато изведнъж главата му изчезна. Стопи се в облак от влажен червен прах и след това тялото му политна напред, търкулна се надолу по стъпалата, а Шарли вдигна ръка към лицето си, за да го заслони от взривилите се пръски кръв и мозък.

Удар на сърцето, после още половин, и из площада екна лаят на скоростен автомат, подплаши гълъбите и ги пръсна като сиви боклуци в околното пространство.

Закресяха хора. Марч включи на скорост, даде мигач и се гмурна в уличното движение, без да обръща внимание на гневните клаксони — мина в едната лента, после в съседната. Шофираше като човек, който вярва, че е неуязвим — сякаш самата вяра и сила на волята

можеха да го опазят от сблъсък. Забеляза малката групичка хора, наобиколили трупа, от който надолу по стълбите се процеждаше кръв и мозъчна тъкан. Чувахе полицейските свирки. Мъже в черни униформи се стичаха към стъпалата от всички страни. Между тях бяха Глобус и Кребс.

Хванал Шарли за лакътя, Найтингейл я тикаше надалеч от мястото на произшествието към бордюра, където Марч тъкмо спираше колата. Дипломатът с бясна бързина дръпна вратата, блъсна Шарли на задната седалка и скочи вътре след нея. Вратата се затръшна и фолксвагенът потегли, набирайки скорост.

Предателство.

Четиринайсет поканени; четиринайсет мъртви.

Виждаше вдигнатата ръка на Лутер, изригналата от врата му струя, взривеното безглаво тяло, политнало напред. Глобус и Кребс, които тичат. Тайни, разпилени сред пръските на фонтана от кръв и мозъчна тъкан. Край на надеждата за избавление...

Предателство...

Марч ги закара в един подземен гараж зад Розен Щрасе близо до Борсата, където някога се издигаше синагогата — обичаше да си урежда тук срещи с информатори. Едва ли съществуваше по-усамотено място. Взе билетче от автомата и насочи колата надолу по стръмната рампа. Гумите застъргаха скръбно по циментовата настилка. В светлината на фаровете по стените и пода изникнаха следи от бензин и сажди, прилични на пещерни рисунки.

Вторият етаж беше празен — в съботни дни финансовият сектор на Берлин бе истинска пустиня. Марч паркира в централния участък. Когато моторът затихна, настъпи гробно мълчание.

Тримата седяха, без да проговорят. Шарли чистеше петната по шлифера си с книжна кърпичка. Найтингейл се бе облегнал назад със затворени очи. Изведнъж Марч стовари юмруци върху горната дъга на волана.

— На кого казахте?

Найтингейл отвори очи.

— На никого.

— Може би на посланика? Във Вашингтон? На главното ченге в посолството?

— Казах ви — на никого.

В гласа му звучеше яд.

— Този разговор не ни помага особено — намеси се Шарли.

— Освен това е оскърбителен и абсурден. Ама и вас двамата си ви бива...

— Преценете възможностите. — Марч започна да брои на пръсти. — Лутер сам се е издал на някого — абсурдно. Телефонната кабина на Бюло Щрасе се подслушва — изключено. Дори Гестапо няма достатъчно средства, за да подслушва всеки обществен телефон в Берлин. В такъв случай какво? Може би са чули снощния ни разговор? Не е възможно, тъй като ние самите едва се чувахме.

— Защо пък чак такава сложна конспирация? Може би Лутер просто е бил проследен.

— Тогава защо не са го прибрали по-рано? Защо да го убиват на обществено място, тъкмо в момента на срещата?

— Гледаше право в мен... — Шарли закри лице с длани.

— Аз ли трябва да съм непременно виновният? — каза Найтингейл. — Информацията може да е изтекла от някого от вас.

— Не виждам как. Бяхме заедно цялата нощ.

— Не се и съмнявам. — Той почти изсъска последните думи и затърси дръжката на вратата. — Не виждам защо трябва да се унижавам и да слушам подобни дивотии. Шарли, по-добре е да дойдеш с мене в посолството. Веднага. Ще те качим на самолета още тази вечер. Моли се на бога дано никой не те свърже с цялата тая история. — Той почака малко и каза: — Хайде, тръгвай.

Тя поклати глава.

— Ако не мислиш за себе си, помисли за баща си.

Тя го погледна смаяно.

— Какво общо има тук баща ми?

Найтингейл се измъкна от фолксвагена.

— Въобще не трябваше да се полъгвам по шантавия ви акъл. Ти си една глупачка. Колкото до него — и той кимна към Марч, — брой го за мъртъв.

Найтингейл се отдалечи. Звукът от стъпките му рикошираше в стените на безлюдния паркинг — отначало високо, после все по-слабо.

Чу се затръшването на метална врата и той си отиде. Марч погледна в огледалото към Шарли. Изглеждаше толкова мъничка, сгущена на задната седалка.

Някъде горе — отново шум. Вдигаше се бариерата на входа. Явно идваше друга кола. Марч изведнъж бе обзет от паника, почувства клаустрофобия. Убежището им лесно можеше да се превърне в капан.

— Не бива да оставаме тук — каза той и включи двигателя. — Трябва да бъдем в движение.

— В такъв случай бих искала да направя още снимки.

— Толкова ли е необходимо?

— Ти събираш свои доказателства, щурмбанфюрер, аз — мои.

Той отново погледна към нея. Беше прибрала носната кърпичка и го гледаше с неуверено предизвикателство. Марч пусна спирачката. Без съмнение, да се движат из града бе рисковано, но какво друго можеха да правят? Да лежат зад заключена врата и да чакат преследвачите си?

Марч описа светкавичен кръг и се понесе към изхода. В мрака зад тях проблеснаха светлини на фарове.

3.

Паркираха край Хафел и отидоха на брега. Марч ѝ посочи мястото, където бе намерен трупът на Булер. Фотоапаратът ѝ изщрака, също като този на Шпидел преди четири дни, но наоколо вече нямаше почти никакви следи. В калта все още личаха няколко отпечатъци от обувки. Там, където бяха изтеглили трупа от водата, тревата леко бе полегнала. След ден-два от тези белези нямаше да има и следа. Тя се обърна с гръб към езерото и се загърна в шлифера. Трепереше.

Беше твърде рисковано да отидат до къщата на Булер, така че Марч спря в началото на шосето, което свързваше острова с брега, без да изключва двигателя. Шарли се подаде от прозореца и снима пътя. Боядисаната в червено и бяло бариера бе спусната. Часовоят не се виждаше.

— И само толкова? — попита тя. — В „Лайф“ няма да платят кой знае колко за такива снимки.

Марч се замисли за момент.

— Хрумна ми още едно място.

Сградата на Ам Гросен Ванзее № 56/58 се оказа голяма къща от деветнайсети век с колонада отпред. В нея вече не се помещаваше немската Главна квартира на Интерпол. По някое време след войната там се бе нанесло едно девическо училище. Марч плъзна поглед в двете посоки по раззеленената улица, цялата разцъфнала в пищни розови цветове, и опита портата. Беше отключена. Даде знак на Шарли да го последва.

— С теб сме господин и госпожа Марч — каза той, бутвайки с ръка портата. — Имаме дъщеря...

— Естествено — кимна Шарли. — Казва се Хайди и е на седем години. С плитки...

— Не ѝ харесва в сегашното училище. Препоръчали са ни това тук. Просто искаме да хвърлим един поглед.

Двамата се вмъкнаха в двора и Марч затвори портата след себе си.

— Разбира се, много се извиняваме, че влизаме така без разрешение... — започна Шарли.

— Но госпожа Марч изглежда толкова млада. Нима е възможно да има седемгодишна дъщеря?

— Увлече се в крехка възраст по един красив следовател...

— Правдоподобна история.

Чакълестата алея за коли описваше дъга покрай засаден с цветя кръг. Марч се опита да си представи картината през януари 1942-ра. Земята — покрита с тънка снежна корица или може би скована от мраз. Голи дървеса. Двама часови, зъзнещи пред входа. Върволица от правителствени лимузини, чиито гуми хрущят върху чакъла. Аджутант, който вдига ръка за поздрав и се запътва към колите, за да отвори вратите им. Щукарт — снажен и елегантен. Булер — с дипломатическо куфарче, в което грижливо е подредил юридическите си записки. Лутер, примигващ зад дебелиите стъкла на очилата си. Дали дъхът им бе оставил следи в ледения въздух? И Хайдрих. Дали бе дошъл пръв в качеството си на домакин? Или последен, за да демонстрира властта си? Дали студът бе обагрил с руменец дори тези бледи страни?

Сградата беше с решетки. Беше съвсем безлюдна. Докато Шарли снимаше входа, Марч се провря през ниските храсти и надникна в един от прозорците. Редици миниатюрни маси с качени върху тях, обърнати нагоре с краката миниатюрни столчета. Двойна черна дъска, от която ученичките сричаха специалната партийна молитва. Върху едната половина:

Преди ядене

*О, Фюрер, мой Фюрер, дарен ми от бога,
бди над мен по моя жизнен път!
Ти избави Германия от най-черна неволя
и днес аз благодаря ти за хляба свой.
Не ме изоставяй, бъди винаги с мен,
о, Фюрер, мой Фюрер, мой светлик и надежда!
Хайл, мой Фюрер!*

Върху другата половина:

След ядене

*Благодаря ти за тази щедра трапеза,
закрилник за младите и опора за старите!
Имаш толкова грижи, но не се тревожи,
аз съм с теб неотлъчно и денем, и нощем.
Прислони глава в скута ми
и помни, о, мой Фюрер, че си велик.
Хайл, мой Фюрер!*

Стените бяха украсени с детски рисунки — сини поляни, зелени небеса, облаци с цвят на сярата. Изкуството на децата подозрително приличаше на упадъчното изкуство; за в бъдеще трябваше да ги излекуват от тази извратеност.

Марч усещаше мириса на училище дори тук — познатата смесица от тебеширен прах, дървени подове и застояла котлова храна. Той се обърна. В един от съседните дворове някой бе запалил огън. Задущлив бял пушек, наситен с аромата на мокро дърво и окапали листа, се носеше над моравата зад сградата. Към тревата водеше широко стълбище, от чиито две страни бяха застанали каменни лъвове с озъбени муцуни. Отвъд, между дърветата, се мержелееше сивкавата стъклена повърхност на Хафел. Задната фасада бе обърната на юг. Шваненвердер, разположен на по-малко от половин километър разстояние, навярно се виждаше от горните прозорци. Дали когато в началото на петдесетте Булер е купил къщата, е бил подтикнат от близостта на двете места — като някой злодей, теглен непреодолимо към мястото на извършеното от него престъпление? И ако наистина е било така, какво точно бе престъплението?

Марч се наведе, взе в ръката си шепа пръст, помириша я и я остави да се изрони между пръстите му. Дирята отдавна бе изветряла.

В долния край на двора стърчаха две зеленияли от годините дървени бурета, в които градинарят събираше дъждовна вода. Двамата

с Шарли седнаха един до друг отгоре им с увиснали във въздуха крака и погледи, зареяни към езерото. Марч не бързаше за никъде. Никой не би се сетил да ги търси тук. В атмосферата наоколо витаеше нещо неопикуемо тъжно. Тишината, мъртвите листа, политнали над моравата, миризмата на пушека — всичко това говореше не за пролет, а за есен, за края на нещата. Марч промълви:

— Казах ли ти, че преди да отида във флота, в нашия град живееха евреи? Когато се върнах, вече ги нямаше. Питам какво е станало с тях. Хората отговаряха, че са ги евакуирали на Изток. Заселили са ги там.

— И вярвах ли, че това е истина?

— Правеха се за пред другите. Дори насаме беше по-разумно да не разсъждават много-много. А и по-лесно. Да се преструват, че е вярно.

— А ти вярваше ли?

— Не мислех за това. — Марч помълча и изведнъж каза: — Кой го е грижа? Представи си, че всички подробности станат известни. Кой би се загрижил? Нима би имало някакво значение?

— Някой смята, че има значение — напомни му тя. — Тъкмо затова всички участници в съвещанието на Хайдрих са мъртви. Освен самия Хайдрих.

Марч погледна назад към сградата. Майка му, която твърдо вярваше в духове, някога често му казваше, че историята се просмуква в тухлите и мазилката, че те попиват в себе си онова, на което са станали свидетели, като сунгер. Оттогава Марч бе видял не едно и две места, в които бе вършено зло, и вече не вярваше на майка си. Около Ам Гросен Ванзее 56/58 не витаеше сянката на някакво особено зло. Сградата бе просто голяма къща, използвана за служебни цели, в която сега бе приютено едно девиче училище. Какво попиваха стените й днес? Юношески любовни трепети? Уроци по геометрия? Изпитни тревоги?

Марч извади от джоба си поканата на Хайдрих. „Съвместно обсъждане, последвано от официален обед.“ Започнал към един. Приключил — кога? — към три-четири следобед. Когато са си тръгвали, сигурно вече се е смрачавало. Жълта светлина в прозорците, мъгла откъм езерото. Четиринасет мъже. Хапнали добре, може би някои от тях дори леко на градус от виното на Гестапо. Лимузини,

готови да ги откарат обратно към центъра на Берлин. Шофьори, чакали дълго навън, с измръзнали крака и носове като ледени висулки...

И след това, само пет месеца по-късно, в разгара на лятото в Цюрих Мартин Лутер посещава кантората на Херман Цауг, banker на богатите и подплашените, и наема сейф с четири ключа.

— Питам се защо беше с празни ръце.

— Какво? — Гласът ѝ звучеше разсеяно. Марч бе прекъснал хода на мислите ѝ.

— Все си представях, че Лутер ще носи някакво куфарче. Но когато заслиза по стълбите към вас, ръцете му бяха празни.

— Може би всичко е било напъхано в джобовете.

— Може би. — Водите на Хафел бяха метални, езеро от живак. — Но нали все трябва да е дошъл от Цюрих с някакъв багаж. Пренощувал е там. И е взел нещо от банката.

Вятърът прошумоля в клоните на дърветата. Марч се огледа.

— Тоя тип Лутер е бил толкова недоверчив — продължи той. — Би било напълно в характера му да скрие истински ценните материали. Едва ли би рискувал да даде на американците всичко наведнъж. Иначе как би се спазарил с тях?

Ниско над главите им прелетя реактивен самолет, който се спускаше към летището, а с него се приближаваше и гърмът на моторите му. Виж, този звук не е съществувал през 1942-ра...

Внезапно Марч скочи на крака и повдигна Шарли, помагайки ѝ да слезе. След това закрачи бързо през градината към къщата, а тя хукна подире му — с препъване, със смях, с викове да я почака.

Марч паркира колата до шосето в Шлахтензее и изтича в телефонната кабина. Макс Йегер не отговаряше нито в Комендатурата, нито у дома. Самотният сигнал на звънящия телефон го изпълни с непреодолимо желание да намери някого, когото и да е.

Набра номера на Руди Халдер. Щеше да се извини, да намекне някак, че рискът си е заслужавал. Но никой не отговори. Марч погледна слушалката. Дали да не потърси Пили? Дори враждебността на сина му все пак би била някакъв човешки контакт. Но в къщата в Лихтенраде също никой не отговаряше.

Градът се бе затворил за него.

Беше вече на прага на кабината, когато, подтикнат от внезапен порив, се върна и набра собствения си домашен номер. При второто иззвъняване се обади мъжки глас.

— Да, моля.

Беше Гестапо, гласът на Кребс.

— Марч! Знам, че си ти! Не затваряй!

Изпусна слушалката, сякаш го бе ухапала.

Половин час по-късно мина през дървените летящи врати на Берлинската морга. Без униформата се чувстваше като гол. В единия ъгъл тихо ридаше жена, а до нея вдървено седеше служителка от полицията, смутена от тази несдържана проява на чувства на обществено място. Марч показа на дежурния личната си карта и попита за Мартин Лутер. Мъжът погледна в купчина орфани листове.

— Лице от мъжки пол, около шейсет и пет години, идентифицирано като Лутер, Мартин. Докаран малко след полунощ. Злополука на гарата.

— А нещо за застреляния тая сутрин на Адолф Хитлер Плац?

Дежурният въздъхна, наплюнчи покафенял от никотина пръст и обърна една страница.

— Лице от мъжки пол, около шейсет и пет години, идентифицирано като Щарк, Алфред. Докаран преди един час.

— Тъкмо той ми трябва. По какво е бил идентифициран?

— По личната карта в джоба му.

— Ясно. — Марч пое с решителна стъпка към асансьора. — Сам ще слеза надолу.

За негов лош късмет, когато вратите на асансьора се отвориха, той се озова лице в лице с доктор Аугуст Айслер.

— Марч! — В смайването си Айслер дори отстъпи крачка назад. — Чух, че си арестуван.

— Чул си грешно. Работя под прикритие.

Айслер бе вперил поглед в цивилния му костюм.

— Като какъв? Като сутеньор, а? — Тази мисъл толкова развесели хирурга от СС, че той трябваше да свали очилата си, за да избърше сълзите, потекли от очите му. Марч се разсмя заедно с него.

— Не, като патолог. Чух, че заплатата е добра, а и работното време е фиктивно.

Айслер спря да се смее.

— Лесно ти е да го кажеш. Тук съм от полунощ. — Той понижи глас. — Много високопоставена личност. Акция на Гестапо. Шт! — Айслер постави пръст на устните си. — Не бива да говоря.

— Спокойно, Айслер. В течение съм на случая. Госпожа Лутер идентифицира ли трупа?

Патологът изглеждаше разочарован.

— Не — измърмори той. — Спестихме й преживяването.

— А Щарк?

— Я виж ти, колко добре си бил информиран! Тъкмо бях тръгнал да се оправям с него. Искаш ли да дойдеш?

В съзнанието на Марч отново изплува взривената глава, фонтанът от пръснала кръв и мозък.

— Не, благодаря ти.

— Така си и мислех. С какво са го гръмнали? С противотанков юмрук ли?

— Заловен ли е убиецът?

— Ти си следователят — ти знаеш. „Не разпитвай много-много“ бе всичко, което чух.

— Къде са личните вещи на Щарк?

— В пластмасова торба, готови за експедиране. В склада.

— Къде е той?

— Направо по коридора. Четвъртата врата вляво.

Марч се отправи нататък, а Айслер извика подире му:

— Хей, Марч! Запази ми две от най-сладките си курви!

Пронизителният смях на патолога се спусна подир стъпките на Марч в коридора.

Четвъртата врата вляво беше отключена. Той се огледа, за да се увери, че никой не го наблюдава, и влезе. Помещението беше малко, широко три метра. В центъра му имаше място точно колкото да мине човек. От двете страни на пътеката се издигаха потънали в прах метални рафтове, върху които бяха струпани дебели полиетиленови торби, натъпкани с дрехи. Виждаха се и кюфари, дамски чанти, чадъри, протези, една детска спортна количка, цялата смачкана, шапки... От моргата вещите на починалия обикновено биваха предоставяни на най-

близките родственици. Ако обаче обстоятелствата се окажеха подозрителни, следователите прибираха вещите или ги изпращаха директно в съдебномедицинските лаборатории в Шьонвелд. Марч взе да преглежда пластмасовите картончета, върху които бяха нанесени мястото и часът на смъртта, както и името на жертвата. Някои от нещата лежаха тук от години — трогателни вързопчета с вехтории, последни останки от един живот, чийто край не бе заинтригувал никого, дори не и полицията.

Типично за Глобус — да не си признае грешката. Да запазим на всяка цена вярата в непогрешимостта на Гестапо! Тялото на Щарк щеше все така да минава за тялото на Лутер, докато това на Лутер щеше да поеме пътя към някой общ гроб под името на скитника Щарк.

Марч дръпна торбата, която се намираше най-близо до входа, и обърна етикета към светлината. *18.4.1964. Адолф Хитлер Пл. Щарк, Алфред.*

И така Лутер бе напуснал тоя свят като най-презрян концлагерист — жертва на насилие, изтощен от глад, облечен в чужди, вонящи дрехи, без погребални почести, оставил в наследство вързоп с вещи, из които сега се ровеше един непознат. Поетическа справедливост — вероятно единствената справедливост, която съществуваше на тоя свят.

Марч извади джобното си ножче и разряза издутата найлонова торба. Съдържанието ѝ се пръсна върху пода като вътрешностите на стомах.

Лутер не го интересуваше. Единственото, което го интересуваше, бе как в часовете между полунощ и девет сутринта Глобус бе разбрал, че Лутер е все още жив.

Тия американци!

Марч срязва торбата докрай.

Дрехите воняха на лайна и урина, на пот и повърнато, излъчваха всяка една противна миризма, стаена в човешкото тяло. Един господ знае какви паразити се бяха завъдили в плата. Марч провери джобовете. Бяха празни. Ръцете го сърбяха. *Не губи надежда. Квитанцията за оставен багаж е мъничка хартийка — ако я навиееш на руло, не е по-голяма от кибритена клечка; един разрез в яката на балтона би бил достатъчен да я скрие.* Марч цепеше с ножа

подплатата на дългия кафяв балтон, целия напластен със съсирена кръв. Пръстите му взеха да лепнат, обагриха се в кафяво...

Нищо. Обичайните боклуци, които според него би трябвало да носи у себе си един скитник — парчета канап и хартия, копчета, цигарени фасове, — всички те бяха вече прибрани. Гестапо бе претърсило дрехите на Лутер най-старателно. Естествено. Колко наивно от негова страна да допусне обратното. В яростта си продължаваше бясно да кълца плата — от дясно на ляво, от ляво на дясно, от дясно на ляво...

Задъхан, отстъпи от камарата дрипи като някой убиец. После вдигна от пода парче плат и избърса ножа и дланите си.

— Знаеш ли какво си мисля? — каза Шарли, когато той се върна в колата с празни ръце. — Мисля си, че Лутер не е донесъл от Цюрих нищо.

Тя все още седеше на задната седалка. Марч се обърна и я погледна.

— Разбира се, че е донесъл. — Опита да скрие раздражението си; в края на краищата вината не беше нейна. — Само че не е посмял да го задържи у себе си. Оставил го е на гардероб — или на летището, или на гарата — и е получил квитанция. Възнамерявал е да го прибере по-късно. Сигурен съм, че е било така. И сега то е в ръцете на Глобус или пък е пропаднало завинаги.

— Не, не. Слушай. Мислех си... Вчера, като минавах през Гранично-митническата охрана, благодарих на бога, че не ми разреши да взема оная картина обратно в Берлин. Спомняш ли си какви опашки имаше? Тършуваха във всяка чанта. Как е могъл Лутер да прекара каквото и да било през охраната?

Марч се замисли над думите ѝ, масажирайки слепоочията си.

— Уместен въпрос — каза той накрая и след малко добави: — Може би дори най-уместният, който някога съм чувал.

На летище „Херман Гьоринг“ статуята на Хана Райч все така се окисляваше под струите на дъжда. Изправена пред сградата за отпътуващи, тя гледаше в пространството с ръждиви очи.

— По-добре остани в колата — каза Марч. — Умееш ли да шофираш?

Тя кимна. Марч пусна ключовете в скута ѝ.

— Ако полицията от летището дойде и иска да те разкара, не се противи. Тръгни и после ела пак. Обикаляй наоколо. Аз ще се върна след двайсетина минути.

— А ако не се върнеш?

— Не знам. — Той направи жест във въздуха. — Импровизирай сама.

Марч влезе в сградата на терминала. Големият дигитален часовник над зоната за паспортна проверка смени цифрите: 13:22. Той се огледа назад. Може би му оставаха само минути свобода. Дори помалко, ако Глобус бе обявил общо издирване — в Райха едва ли имаше друго място с толкова много патрули колкото летището. Мисълта за Кребс в собствения му апартамент не го напускаше. А също и за Айслер: *Чух, че си арестуван.*

Един мъж, стиснал в ръка сувенирна торбичка от Войнския пантеон, му се стори познат. Може би агент на Гестапо? Марч рязко смени посоката и се отправи към тоалетната. Застана пред писоара. Пикаеше въздух, втренчил поглед във вратата. Никой не влезе. Когато се върна в залата, мъжът вече го нямаше.

Последно повикване за полет номер две нула осем на Луфтханза за Тифлис...

Марч се приближи до централното гише на Луфтханза и показа личната си карта на един служител от охраната.

— Трябва да говоря с шефа ви. По неотложна работа.

— Не знам дали е тук, господин щурмбанфюрер.

— Потърсете го.

Служителят се забави цяла вечност. 13:27 превъртя цифрите часовникът. 13:28. Може би се обаждаше в Гестапо. 13:29. Марч пхна ръка в джоба и напипа студения метал на лугера. По-добре да се прояви тук, отколкото да лази по каменния под на Принц Албрехт Щрасе, плюейки зъби в дланта си.

13:30.

Служителят се върна.

— Заповядайте отгук, господин щурмбанфюрер.

Фридман бе постъпил в Кристо по същото време, както и Марч, но преди пет години бе напуснал, изпреварвайки разследването по обвинение в корупция. Сега носеше шити по поръчка английски костюми, пушеше швейцарски пури от безмитния магазин и печелеше пет пъти повече от официалната си заплата с методи, които у всички будеха подозрение, но никой не можеше да докаже. Беше истински Крез, а летището бе неговото малко покварено царство.

Когато разбра, че Марч не е дошъл да го разследва, а да го моли за услуга, изпадна направо в екстаз. Докато водеше посетителя си по един коридор извън сградата на терминала, чудесното настроение не го напускаше.

— Как е Йегер? Както винаги създава хаос, а? Ами Фибес? Още ли се тюхка над ония снимки с арийски венери и украински метачи? Ах, как само ми липсват всички! Ето че стигнахме. — Фридман премести пурата от ръката в устата си и дръпна дръжката на една голяма врата. — Ето ни в Аладиновата пещера!

Металната врата се отвори с шум и те влязоха в малък хангар, натъпкан със забравени или изоставени вещи.

— Само като си помислиш какви неща губят хората — каза Фридман. — Просто няма да повярваш. Веднъж дори намерихме леопард.

— Имаш предвид истинско животно?

— Умря, горкото. Някакъв мързеливец го умори от глад. И стана на чудесно палто.

Той се изсмя, щракна с пръсти и от сенките в дъното изникна прегърбен възрастен мъж, очевидно славянин, с широкоотворени, наплашени очи.

— Я се изправи! Покажи уважение! — Фридман го бутна с такава сила, че мъжът политна назад. — Господин щурмбанфюрерът е мой добър приятел. Търси нещо. Кажи му какво ти трябва, Марч.

— Куфар. Или може би чанта. Последния полет от Цюрих в понеделник вечерта, на тринайсети. Забравен е в самолета или в залата за получаване на багаж.

— Разбра ли добре?

Мъжът кимна.

— Е, тръгвай да търсиш тогава. — Човекът затътри крака обратно, а Фридман посочи с ръка към устата си.

— Ням е. Отрязали му езика през войната. Идеалният работник! — Той се ухили и потупа Марч по рамото. — И тъй, как вървят нещата?

— Добре.

— Цивилно облекло. И работиш през уикенда. Сигурно нещо голямо, а?

— Може и така да се окаже.

— Около оня образ Мартин Лутер, нали?

Марч не отговори.

— Виждам, че и ти си ням. — Фридман изтърси пепелта от пурата върху почистения под. — Е, няма да те разпитвам. Да не е някоя работа с напикани гащи, а?

— Какво?

— Жаргон на хората от Гранично-митническата охрана. Някой решава да внесе нещо забранено. Но стигне до митническата проверка, види охраната и се напикае от страх. Пусне каквото носи и дим да го няма.

— Това са специални мерки, нали? Не отваряте целия багаж всеки божи ден?

— Само през седмицата преди Деня на Фюрера.

— А изгубения багаж, него отваряте ли?

— Само ако си заслужава! — Фридман отново се ухили. — Не, пошегувах се. Не разполагаме с толкова хора. Тъй или иначе, нали минава на рентген — няма оръжие или експлозиви. Просто го оставяме тук и чакаме някой да си го потърси. Ако никой не се появи, след една година го отваряме да видим какво са ни подарили.

— Сигурно стига за няколко костюма?

— Какво! Тия жалки парцали тук? — Фридман хвана с два пръста безупречно ушития си ръкав. В този момент се чу шум и той се обърна. — Май имаш късмет, Марч.

Славянинът се връщаше с нещо. Фридман го пое от ръката му и го претегли на око.

— Доста е леко. Не може да е злато. Какво е според теб, Марч? Наркотици? Долари? Контрабандна коприна от Изтока? Или някоя карта със скрито съкровище?

— Ще го отвориш ли? — Марч докосна пистолета в джоба си. Беше готов да го използва, ако се наложи.

Фридман изглеждаше шокиран.

— Това е услуга. Като за приятел. Не си пъхам носа в твоята работа. — Той подаде на Марч куфарчето. — Няма да забравиш, нали, щурмбанфюрер? Услуга за услуга. Един ден и ти ще свършиш същото за мен. По другарски, нали така?

Чантата приличаше на онези, които обикновено носят лекарите — имаше подсилени с месинг ъгли и здрава месингова ключалка, потъмняла от времето. Кафявата кожа бе изподраскана и избеляла, яките шевове — почернели, дръжката бе изгладена като речно камъче от дългогодишния допир с човешка ръка, сякаш се бе превърнала в нейно продължение. Чантата говореше за благонадеждност и самочувствие, за професионализъм, за ненатрапчиво охолство. Беше без съмнение отпреди войната, може би дори отпреди Първата световна война — с достатъчно здрава направа, за да изкара едно-две поколения. Солидна. И много ценна.

Всичко това Марч успя да забележи по обратния път към колата. Не минаха през Гранично-митническата охрана — още една услуга, която Фридман му направи.

Шарли пое чантата като дете, получило подарък за рождения си ден, и извика от разочарование, когато откри, че е заключена. Докато Марч караше към града, тя порови в своята чанта и извади оттам ножичка за нокти. Отчаяно зачовърка ключалката, но остриетата само оставяха драскотини по месинга. Марч каза:

— Губиш си времето. Ще трябва да я счупя. Почакай, докато стигнем.

В безсилието си Шарли раздруса чантата.

— Докато стигнем къде?

Той прокара пръсти в косата си.

Уместен въпрос.

В града нямаше ни една свободна хотелска стая. „Рай“ с кафенето-градина на покрива, „Бристол“ на Унтер ден Линден,

„Кайзерхоф“ на Морен Щрасе — всички те бяха попълнили капацитета си още преди месеци. Хотелите-чудовища с по хиляда стаи, както и малките пансиони около централните гари бяха претъпкани с униформи. Не само от СА и СС, от Луфтвафе и Вермахта, от Хитлерюгенд и Съюза на германските девойки, а и отвсякъде другаде: от Националсоциалистическия съюз на германските военни ветерани, Германския егерски орден, националсоциалистическите школи за ръководни кадри...

Пред най-известния и луксозен от всички берлински хотели — „Адлон“, на ъгъла между Паризер Плац и Вилхелм Щрасе — тълпите напиреха зад металните заграждения в стремежа си да зърнат някоя знаменитост: филмова звезда, футболист, партиен сатрап, дошъл в столицата по случай Деня на Фюрера. Когато Марч и Шарли минаха оттам, пред хотела тъкмо спираше мерцедес.

Светкавиците на десетките фотоапарати заливаха в светлина пасажерите му, облечени в черни униформи.

Марч прекоси Паризер Плац, пое по Унтер ден Линден, зави наляво и после надясно по Доротеен Щрасе. Накрая паркира при кофите за смет зад хотел „Принц Фридрих Карл“. Цялата история бе започнала тъкмо тук, на масата за закуска. Кога беше това? Вече не си спомняше.

Управителят на хотела бе в обичайното си облекло — старомодно черно сако и панталони на райета. Приличаше невероятно на покойния президент Хинденбург. Забърза със суетене към регистрацията, поглаждайки белите си мустаци, сякаш бяха домашни животинчета.

— Щурмбанфюрер Марч, колко се радвам! Наистина каква приятна изненада! При това облечен за отмора!

— Добър ден, господин Брекер. Имам една затруднителна молба. Нужна ми е стая.

Брекер вдигна безпомощно ръце.

— Невъзможно! Дори за такъв високопоставен клиент като вас.

— Хайде, хайде, господин Брекер. Все трябва да ви се намира някоя стая. На тавана. Или в някой килер. Ще направите неоценима услуга на Имперската криминална полиция.

Очите на възрастния човек се плъзнаха по багажа и след това спряха върху Шарли. В тях трепна искрица.

— Това навярно е госпожа Марч?

— За съжаление не. — Марч сложи длан върху ръкава на Брекер и го поведе към един ъгъл, където двамата останаха прави, наблюдавани подозрително от възрастната служителка на рецепцията. — Тази млада жена разполага с извънредно важни сведения, но бихме искали да я разпитаме... как да се изразя?

— В непринудена обстановка? — довърши мисълта му управителят.

— Точно така. — Марч извади остатъка от спестяванията си и започна да отброява банкноти. — За тази „непринудена обстановка“ Криминалната полиция, естествено, е готова щедро да ви се отблагодари.

— Разбирам. — Брекер погледна парите и облиза устни. — И тъй като трябва да се спазва секретност, несъмнено бихте предпочели да избегнете някои формалности като регистрирането например?

Марч престана да брои, пхна цялата пачка във влажните ръце на управителя и затвори пръстите му отгоре ѝ.

Като отплата за това, че се бе разорил, получи стаята на една кухненска прислужница под покрива, до която се стигаше от третия етаж по паянтово стълбище. Трябваше да изчакат пет минути във фойето, докато изгонят момичето от подслона му и сменят спалното бельо. Марч отклони многобройните любезни настоявания на господин Брекер да им помогне за багажа и реши да не обръща внимание на похотливите погледи, които старецът непрекъснато хвърляше към Шарли. Помоли обаче да им пратят нещо за ядене — малко хляб, сирене, шунка, плодове и кана с кафе, — които управителят обеща да донесе лично. Марч му нареди да ги остави в коридора.

— Не е като в „Адлон“ — подхвърли той, когато двамата с Шарли останаха сами.

Атмосферата в стаичката беше задушаваща. Цялата горещина в хотела сякаш се бе издигнала дотук и беше останала загнездена под керемидите. Марч се качи върху един стол, за да отвори капандурата, и скочи на пода сред облак от прах.

— Кой го е грижа за „Адлон“?

Шарли го обгърна с ръце и го целуна силно по устните.

Управителят сложи подноса с храна на пода до вратата, както му бяха наредили. Изкачването по стълбите едва не го беше довършило. През трите сантиметра дърво Марч чу пресекливия му дъх, последван от стъпки, които се отдалечиха по коридора. Изчака, докато се увери, че старецът си е отишъл, след това взе подноса и го сложи върху паянтовата тоалетка. Вратата на стаята нямаше ключалка и Марч заклеци един стол под дръжката.

Сложи чантата на Лутер върху коравото дървено легло и извади джобното си ножче. Ключалката бе направена да устои тъкмо на такова нападение. Марч я ръчка и въртя в продължение на пет минути и счупи едно от по-малките остриета, преди да успее да освободи езичето. След това отвори чантата.

Отново го лъхна познатият мирис на хартия — на заключена от години кантонерка, на писалищно чекмедже, на масло за пишеща машина. А след него пропълзя още нещо — стерилно, с дъх на лекарство...

Шарли бе застанала до рамото му. Усещаше топлото ѝ дишане върху бузата си.

— Само не ми казвай, че е празна.

— Напротив, пълна е.

Марч извади носна кърпа и избърса потта от ръцете си. След това обърна чантата с дъното нагоре и изсипа съдържанието ѝ върху покривката на леглото.

4.

КЛЕТВЕНА ДЕКЛАРАЦИЯ

ОТ

ВИЛХЕЛМ ЩУКАРТ

ДЪРЖАВЕН СЕКРЕТАР. ВЪТРЕШНО МИНИСТЕРСТВО

[4 машинописни страници]

В неделя, 21 декември 1941 г., съветникът по еврейските въпроси във Вътрешно министерство д-р Бернхард Лозенер помоли за спешна лична среща. Д-р Лозенер пристигна в дома ми в изключително възбудено състояние. Съобщи ми, че неговият подчинен, помощник-съветникът по расовите въпроси д-р Вернер Фелдшер, е чул от „напълно достоверен източник, негов приятел“, че хилядата евреи, евакуирани наскоро от Берлин, са били избити в гората Румбули в Полша. Съобщи ми също, че възмущението му от този факт не му позволява да продължи да изпълнява настоящите си задължения в министерството, поради което моли да бъде преместен на друг пост. Отговорих му, че ще се опитам да получа по-ясна информация по този въпрос.

На следващия ден по моя молба посетих обергрупенфюрер Райнхард Хайдрих в кабинета му на Принц Албрехт Щрасе. Обергрупенфюрерът потвърди достоверността на казаното от д-р Фелдшер и настоя да открия източника на информацията, тъй като според него подобни нарушения на секретността са недопустими. След това заповяда на адютанта си да напусне кабинета и каза, че иска да поговори с мен неофициално.

Обергрупенфюрер Хайдрих ми съобщи, че през юли е бил повикан в Главната квартира на Фюрера в Източна Пруссия. Фюрерът провел с него следния откровен разговор. Казал, че възнамерява да реши еврейския въпрос веднъж завинаги. Часът за това бил настъпил. Не можел да разчита, че онези, които ще го наследят, ще имат необходимата воля или военната сила, с които разполага самият той. Не се боял от последствията. Днес хората превъзнасяли Френската революция, но нима някой си спомнял хилядите невинни, загинали тогава? Революционното време се движело по свои собствени закони. Когато Германия спечелела войната, никой нямало да пита как го е направила. А ако загубела смъртоносната битка, поне щели да бъдат унищожени онези, които с надежда чакали краха на националсоциализма. Било необходимо веднъж завинаги да се премахнат биологическите корени на юдейството. Защото иначе проблемът щял да се стовари на главите на следващите поколения. Такъв бил урокът на историята.

По-нататък обергрупенфюрер Хайдрих ми каза, че пълномощията, необходими му за изпълнението на повелята на Фюрера, са му предоставени от райхсмаршал Гьоринг на 31.7.1941 г. Съобщи ми, че тези въпроси ще бъдат обсъдени на предстоящото междуведомствено съвещание. Отново настоя да направя междуременно всичко, което считам за необходимо, за да открия кой е източникът на д-р Фелдшер. Определи това като въпрос, засягащ висшите интереси на страната.

Аз отговорих, че предвид изключителната сериозност на разискваните въпроси, от гледна точка на законността би било уместно Фюрерът да формулира заповедта си писмено. Обергрупенфюрер Хайдрих каза, че по политически причини това е невъзможно, но че ако имам някакви възражения, би трябвало да ги споделя лично с Фюрера. Обергрупенфюрер Хайдрих приключи срещата с шеговитата забележка, че не би трябвало да се безпокоим за законовото уреждане на нещата, като имаме предвид, че

аз съм главният законодател на Райха, а той главният негов полицай. Кълна се, че настоящото представлява правдива стенограма от нашия разговор, подготвена по мои бележки от същата вечер.

ПОДПИС: Вилхелм Щукарт (адвокат)

ДАТА: 4 юни 1942 г., Берлин

СВИДЕТЕЛ: Йозеф Булер (адвокат)

5.

Над града денят гаснеше. Слънцето се скри зад купола на Голямата палата, позлатявайки го като кубето на гигантска джамия. По Булеварда на победата и магистралата Изток–Запад прожекторите се включиха с бръмчене. Следобедните тълпи се стопиха, пръснаха се, за да се стекат отново във вечерни върволици пред кината и ресторантите. Над Тиргартен, зареян в здрача, монотонно жужеше един дирижабъл.

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪНШНИТЕ РАБОТИ НА РАЙХА

СТРОГО СЕКРЕТНО

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА ОТ

ХЕРБЕРТ ФОН ДИРКСЕН

ПОСЛАНИК НА ГЕРМАНИЯ В ЛОНДОН

РЕЗЮМЕ ОТ РАЗГОВОРИ С ДЖОУЗЕФ П. КЕНЕДИ

ПОСЛАНИК НА СЪЕДИНЕНИТЕ ЩАТИ ВЪВ ВЕЛИКОБРИТАНИЯ

[Извадки; две печатни страници]

Получено на 13 юни 1938 г., Берлин

Макар че не бе ходил в Германия, [посланикът Кенеди] бе чул от най-различни източници, че сегашното правителство е направило неимоверно много за Германия и че немският народ е доволен и има висок стандарт на живот.

Посланикът се спря на еврейския въпрос и спомена, че той, естествено, е от голямо значение за германско-американските отношения. В този смисъл според него ни

вреди не толкова фактът, че искаме да се отървем от евреите, колкото големият шум, с който е придружено осъществяването на тази цел. Посланикът твърди, че самият той проявява разбиране по отношение на нашата политика. Спомена, че в родния му град Бостън в един клуб за голф, както и в някои други клубове, не се допускат евреи вече петдесет години.

Получено на 18 октомври 1938 г., Берлин

Днес, както и при предишни наши разговори, Кенеди спомена, че в Съединените щати съществуват силни антисемитски настроения и че голяма част от населението там е съгласно с немското отношение към евреите... Доколкото мога да преценя личността му, той и Фюрерът биха си допаднали.

— Не можем да се справим сами.

— Трябва.

— Моля те, нека ги занеса в посолството! Могат да ги измъкнат с дипломатическата поща.

— Не!

— Все пак не е сигурно, че тъкмо той ни е предал...

— А кой друг? Пък и погледни какво пише тук! Да не мислиш, че американските дипломати ще искат да го пипнат даже с пръст?

— Но ако ни хванат с документите... Все едно сме подписали смъртната си присъда.

— Имам план.

— Добър ли е?

— Друг не би ни свършил работа.

ЦЕНТРАЛНО СТРОИТЕЛНО УПРАВЛЕНИЕ. АУШВИЦ

31 МАРТ 1943

На ваше писмо от 24 март 1943 г.

[Извадка]

В отговор на вашето писмо ви съобщаваме, че трите херметически кули за *Bw 30B* и *3c* трябва да бъдат построени съгласно поръчката от 18 януари 1943 г. и да имат същите размери и конструкция, както и вече доставените.

Използваме случая да напомним за още една своя поръчка от 6 март 1943 г., отнасяща се за доставката на газонепроницаема врата 100/192 за камера I в крематориум III, *Bw 30a*, която трябва да бъде със същата конструкция и размери, както вратата за газовата камера в отсрещния крематориум II, и да има шпионка с двойно стъкло, дебело 8 мм, която да е покрита с гума. Тази поръчка е особено спешна...

Недалеч от хотела, северно от Унтер ден Линден, се намираше денонощна дрогерия. Както всички търговски обекти, тя беше собственост на германци, но я стопанисваха румънци — единствените хора, принудени от бедността си да се съгласяват на такива работни часове. В дрогерията като на някой базар се мъдреха тигани, примуси, дамски чорапи, опаковки с бебешка храна, поздравителни картички, канцеларски принадлежности, играчки, фотографски филми... Магазинчето се радваше на добра клиентела сред набъбналото берлинско население от гастарбайтери.

Двамата влязоха поотделно. В единия край на тезгяха Шарли каза нещо на възрастната продавачка, която начаса се отправи към едно вътрешно помещение и се върна с цял товар от шишенца. В другия край

Марч купи една ученическа тетрадка, два листа плътна амбалажна хартия, два листа за опаковка на подаръци и руло скоч.

Двамата излязоха от магазина и след две пресечки стигнаха до спирката на метрото на Фридрих Щрасе, откъдето взеха влака в южна посока. Обичайната вечерна съботна тълпа изпълваше купето — хванати за ръце влюбени, семейства, отпавили се да гледат фойерверките, младежи, тръгнали на обиколка из кръчмите. Никой, доколкото можеше да прецени Марч, не им обърна ни най-малко внимание. Въпреки това той изчака до последния момент, преди вратите да се затворят, и едва тогава дръпна Шарли върху перона на спирката Темпелхоф. След десетминутно пътуване с трамвай номер трийсет и пет двамата стигнаха до летището. През цялото време останаха в пълно мълчание.

Краков 18.7.1943

[Написано на ръка]

Драги Критцингер.

Ето списъка:

Аушвиц	50.02N	19.11E
Кулмхоф	53.20N	18.25E
Белжец	50.12N	23.28E
Треблинка	52.48N	22.20E
Майданек	51.18N	22.31E
Собибор	51.33N	23.31E

Хайл Хитлер!

[Подпис] Булер [?]

Летището Темпелхоф бе по-старо от „Херман Гьоринг“ — по-мръсно, по-примитивно устроено. Сградата за отпътуващи бе построена преди войната и украсена със снимки от времето на първите пътнически полети — стари юнкерси на Луфтханза с гофрирани корпуси, дръзки пилоти с авиаторски очила и шалове, неустрашими пътнички с яки глезени и клоширани шапки. Невинни дни! Марч

застана до входа на залата и престорено заразглежда фотографиите, а Шарли се запъти към гишето за коли под наем.

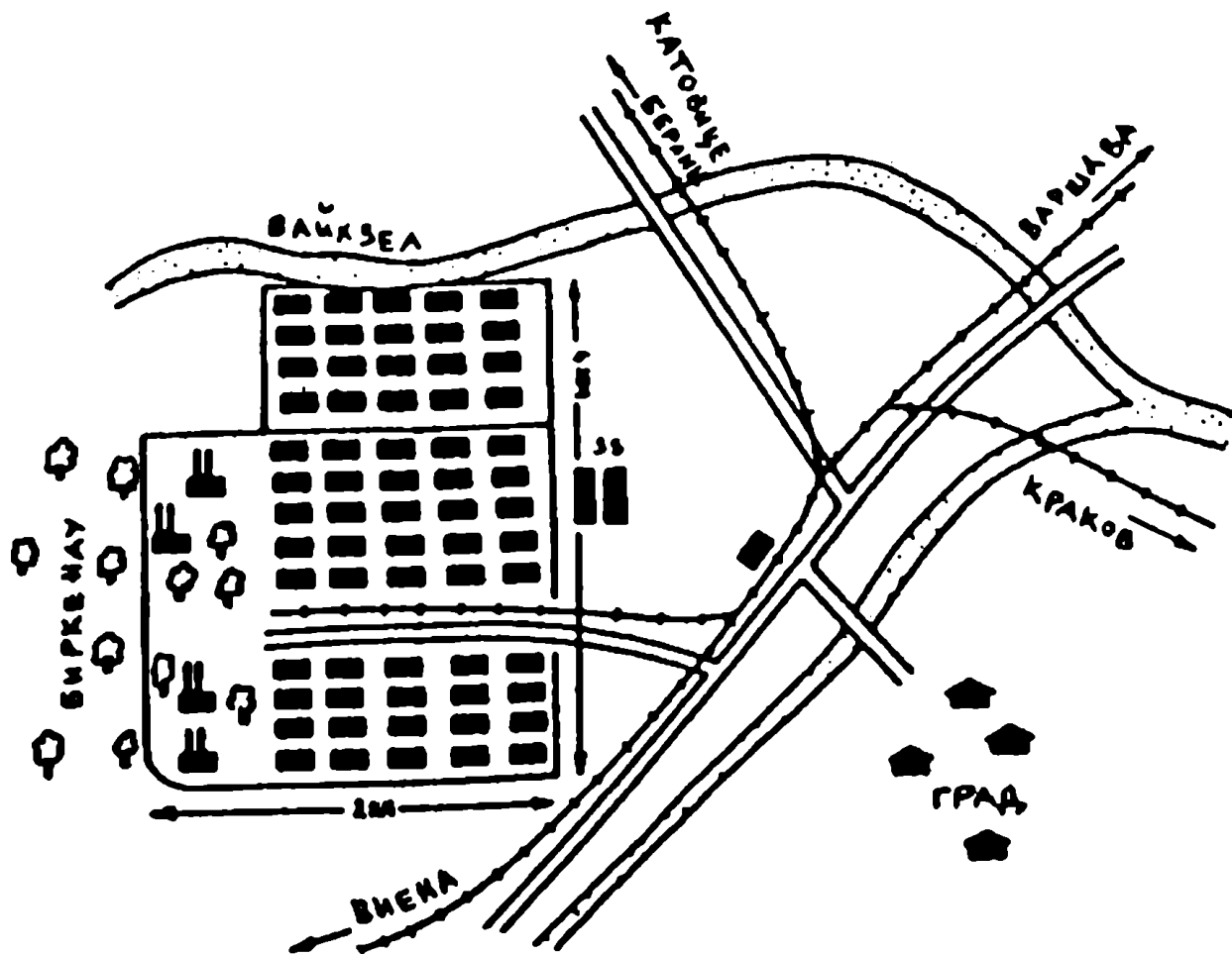
И ето че вече се усмихваше, ръкомахаше виновно, вживяла се до съвършенство в ролята на изпаднала в беда героиня. Бе изпуснала самолета, семейството ѝ я чакаше. Очарованият чиновник погледна в един написан на машина списък. За миг положението остана критично, но след това... Да, по една случайност разполагаха с нещо за госпожицата. С нещо, което тъкмо би подходило на такива чаровни очи като нейните... Шофьорската книжка, ако обичате...

Шарли му я подаде. Беше издадена миналата година на името на Фос, Магда, двайсет и четири годишна, живееща в Мариендорф, Берлин. Шофьорската книжка на младата жена, убита в деня на сватбата ѝ преди пет дни — същата, която Макс Йегер бе оставил в чекмеджето на бюрото си заедно с всички други документи от атентата в Шпандау.

Марч отмести поглед и насила го прикова върху една стара, заснета от самолет фотография на летището Темпелхоф. Напреко върху пистата бе написано с огромни бели букви БЕРЛИН. Когато отново погледна към гишето, видя, че чиновникът нанася данните от шофьорската книжка във формуляра, смеейки се сам на някаква своя шега.

Планът, разбира се, не беше без рискове. На сутринта екземпляр от договора за наем щеше автоматически да бъде изпратен в полицията и дори в Орпо щяха да се зачудят за какво ѝ е на една мъртва жена да наема кола. Но утре бе неделя, в понеделник бе Денят на Фюрера, а до вторник — онези от Орпо едва ли щяха да си размърдат задниците порано — според предвижданията на Марч двамата с Шарли щяха да бъдат или в безопасност, или в затвора, или на оня свят.

След десет минути и още една, последна размяна на усмивки Шарли получи ключовете на черен опел с четири врати и десет хиляди километра на километража. След още пет минути Марч се присъедини към нея на паркинга. Тя шофираше, следвайки напътствията му. За пръв път я виждаше зад волана — отново в непозната светлина. В натовареното движение проявяваше пресилена предпазливост, която според него съвсем не бе в характера ѝ.

Скица на комплекса, направена от Мартин Лутер [Дата 15 юли 1943 г.; написано на ръка; 1 страница]

Фоайето на хотел „Принц Фридрих Карл“ беше празно — гостите бяха излезли за вечерта. Когато двамата го прекосиха, отправяйки се към стълбите, служителката на рецепцията не вдигна глава. За нея те представляваха просто още една от забезките на господин Брекер — по-добре човек да не се интересува много-много.

Никой не бе влизал в стаята им. Памучните нишки висяха там, където Марч ги бе втъкнал — между вратата и рамката. Когато влязоха и той измъкна чантата на Лутер изпод леглото, косъмът си стоеше все така промушен в ключалката ѝ.

Шарли се съблече и наметна върху раменете си хавлиена кърпа. В банята, която се намиреше в дъното на коридора, една-единствена гола крушка осветяваше мръсен умивалник. До него, кацнала като на пръсти върху железни ноктести крака, имаше вана.

Марч се върна в стаята, затвори вратата и отново я подпря със стола. Струпа съдържанието на чантата върху тоалетката — картата, различните пликосе, протоколите и резюметата, докладите, включително и този със статистическите данни в колонки, напечатани на пишещата машина със специални едри букви. Някои от книжата бяха толкова стари, че бяха станали почти чупливи. Пред очите му отново изплува картината на слънчевия следобед — двамата с Шарли бяха седели дълго, докато отвън долитаха звуците на уличното движение; бяха си разменяли документи — отначало възбудени, след това смаяни, невярващи, безмълвни, докато накрая стигнаха до плика със снимките.

Сега обаче Марч трябваше да бъде по-систематичен. Придърпа един стол, разчисти малко място и отвори ученическата тетрадка. Откъсна трийсет страници. Най-отгоре върху всяка от тях написа годината и месеца, започвайки с юли 1941-ва и свършвайки с януари 1944-та. Съблече сакото си и го метна върху облегалката на стола. След това се зарови в купчината книжа и взе да записва с ясения си почерк.

ЖП РАЗПИСАНИЕ

(лош печат върху пожълтяла военновременна хартия)

Дата	Влак №	От	Час на заминаване	За	Час на пристигане
26.1	Da 105	Терезиенцат		Аушвиц	
27.1	Lp 106	Аушвиц		Терезиенцат	
29.1	Da 13	Берлин	17:20	Аушвиц	1:48
	Da 107	Терезиенцат		Аушвиц	

30.1	Lp 108	Аушвиц		Терезиенцат	
30.1	Lp 14	Аушвиц		Замошч	
1.2	Da 109	Терезиенцат		Аушвиц	
2.2	Da 15	Берлин	17:20	Аушвиц	10:48
	Lp 110	Аушвиц		Мисловице	
3.2	Ро 65	Замошч	11:00	Аушвиц	
4.2	Lp 16	Аушвиц		Лицманцат	

... и така нататък до мястото, където през втората седмица на февруари се появяваше ново местоназначение. По това време всички часове в разписанието вече бяха установени с абсолютна точност.

11.2	Pj 131	Бялисток	9:00	Треблинка	12:10
	Lp 132	Треблинка	21:18	Бялисток	1:30
12.2	Pj 133	Бялисток	9:00	Треблинка	12:10
	Lp 134	Треблинка	21:18	Гродно	
13.2	Pj 135	Бялисток	9:00	Треблинка	12:10
	Lp 136	Треблинка	21:18	Бялисток	1:30
14.2	Pj 163	Гродно	5:40	Треблинка	12:10
	Lp 164	Треблинка		Шарфенвизе	

и така нататък до края на месеца.

Ръждив кламер бе изцапал ръба на разписанието. Към него беше прикрепено телеграфно съобщение от Главното управление на Германските имперски железници, Източна дирекция, което носеше дата 13 януари 1943 г., Берлин. Най-напред бяха изредени адресатите:

ДО

Имперските железопътни дирекции на:

Берлин, Бреслау, Дрезден, Ерфурт, Франкфурт, Хале
на Заале, Карлсруе, Кьонигсберг (Прусия), Линц, Майнц,
Опелн, Франкфурт на Одер, Позен, Виена

КОПИЕ ДО

Генерална дирекция на източните железници, Краков
Райхспротектора, Групови жп транспорти, Прага
Губернаторска транспортна дирекция, Варшава
Имперска железопътна дирекция, Минск

Следваше текстът:

Относно влаковете със специално предназначение за преселници през периода от 20 януари до 28 февруари 1943 г. Прилагаме график на влаковете със специално предназначение (Vd, Rm, Po, Pj и Da), съгласуван в Берлин на 15 януари 1943 г. за периода от 20 януари 1943 до 28 февруари 1943 г., както и план за движението на вагоните, включени във влаковите композиции.

Композирането на влаковете е посочено във всеки един от случаите и инструкциите трябва да се спазват стриктно. След всяко пътуване вагоните трябва да се почистват добре, ако е необходимо да се дезинфекцират и след цялостното осъществяване на програмата да се приведат в състояние, годно за по-нататъшна употреба. Определянето на броя и вида на вагоните трябва да става след пускане на последния влак и да ми се докладва по телефона с допълнително потвърждаване чрез служебен формуляр.

ПОДПИС: Д-р Якоби

Минск, 9 февр. 1943 г.
ЗЗВфр 5 Bfsv

Марч прелисти обратно страниците до разписанието и го прочете отново. Терезиенщат/Аушвиц, Аушвиц/Терезиенщат, Бялисток/Треблинка, Треблинка/Бялисток: сричките отекваха в изтощени му мозък като ритмичното потраждане на железопътни колелета.

Проследи с пръст колонките от цифри, опитвайки се да дешифрира посланието им. И тъй: влакът бива натоварен в полския град Бялисток рано сутринта. По обед пристига в ада, наречен Треблинка. (Не всички маршрути бяха толкова къси — Марч потръпна от ужас при мисълта за *седемнайсетте часа* път от Берлин до Аушвиц.) Същия следобед вагоните биват разтоварени в Треблинка и дезинфекцирани. В девет часа вечерта потеглят обратно за Бялисток, където пристигат в ранните часове на денонощието, готови да бъдат натоварени отново на сутринта.

На 12 февруари в графика се появява промяна. Вместо да се върне в Бялисток, празният влак се отправя към Гродно. Там прекарва два дни на някой страничен коловоз, след което още по тъмно, много преди зазоряване, потегля с пълен товар обратно към Треблинка. Пристига по обед. Бива разтоварен. И същата вечер се отправя отново на запад, този път към Шарфенвизе.

Какви други заключения можеше да си направи един следовател от Берлинската криминална полиция, гледайки този документ?

Можеше да си направи заключение за някои цифри например. Да речем — шейсет човека на вагон, средно по шейсет вагона на влак. Заключение: три хиляди и шестстотин човека на транспорт.

Към месец февруари транспортите вече са били с честота по един на ден. Заключение: двайсет и пет хиляди човека на седмица; сто хиляди на месец; милион и двеста и петдесет хиляди на година. И това бе средностатистическият резултат, постигнат в най-дълбоката зима на Средна Европа, когато железопътните стрелки замръзваха, преспи сняг блокираха линиите, а от горите като духове, приели плът и кръв, се появяваха партизаните, за да минират релсите.

Заключение: през пролетта и лятото цифрите несъмнено са били по-високи.

Марч стоеше до вратата на банята. Шарли, по черен комбинезон, бе обърната с гръб към него, наведена над умивалника. С мокра коса

изглеждаше още по-мъничка, съвсем крехка. Мускулите на бледите ѝ рамене играеха, докато масажираше главата си. Изплакна за последен път косата си и слепешката протегна ръка назад. Марч ѝ подаде хавлиена кърпа.

Върху ръба на ваната бе наредила различни предмети — чифт зелени гумени ръкавици, четка, купичка, лъжица, две шишета. Марч взе шишетата и разгледа етикетите им. Едното съдържаше смес от магнезиев карбонат и натриев ацетат, другото — двацетпроцентов разтвор на кислородна вода. До огледалото над умивалника бе подпряла отворения паспорт на убитото момиче. Магда Фос гледаше Марч с широко отворени, спокойни очи.

— Сигурна ли си, че ще стане?

Шарли уви хавлиената кърпа около главата си като тюрбан.

— Най-напред ставам червена, после рижа и накрая платиненоруса. — Тя пое шишетата от ръката му. — Бях петнайсетгодишна ученичка и страхотно си падах по Джийн Харлоу. Майка ми направо щеше да полудее. Така че не се безпокой.

Шарли пхна ръце в гумените ръкавици и отмери част от съдържанието на шишетата в купичката. Започна да бърка сместа с лъжицата, докато тя се превърна в гъста синкава каша.

СТРОГО СЕКРЕТНО ПРОТОКОЛ ОТ СЪВЕЩАНИЕТО

ЕКЗЕМПЛЯР №...
(30 ЕКЗЕМПЛЯРА)

(Цифрата бе изчегъртана.)

Следните лица взеха участие в съвещанието по проблемите на окончателното решаване на еврейския въпрос, състояло се на 20 януари 1942 г. в Берлин, Ам Гросен Ванзее 56/58...

Марч бе прочел протокола два пъти този следобед. Въпреки това се насили отново да го прелисти. „При окончателното решаване на

еврейския въпрос трябва да се имат предвид около единайсет милиона евреи...“ Не само немски евреи. В протокола се споменаваха над трийсет европейски националности, включително френски евреи (865 000), холандски евреи (160 000), полски евреи (2 284 000), украински евреи (2 994 684); имаше още английски, испански, ирландски, шведски и финландски евреи; участниците, в съвещанието бяха отделили място дори за албанските евреи (всичко на всичко 200).

В хола на окончателното решаване на еврейския въпрос евреите трябва да бъдат транспортирани на Изток по надлежен начин и при съответен контрол с оглед оптималното им трудово използване. След разделяне на половете, от трудоспособните евреи да бъдат формирани трудови колони, които да бъдат откарвани в източните области и използвани за строеж на пътища, при което без съмнение голяма част ще отпадне въз основа на естествена редукция.

Към онази част, която неизбежно ще остане и ще представлява несъмнено най-устойчивият елемент, трябва да се подходи по надлежен начин, с оглед на това, че тя се явява резултат на естествен подбор и като такава при евентуално освобождаване може да се смята за потенциален зародиш на ново развитие на еврейската раса. (Вж. урока на историята.)

В хода на практическото осъществяване на мероприятията по окончателното решаване на еврейския въпрос Европа ще се прочиства от Запад на Изток.

Транспортирани по надлежен начин и при съответен контрол... към най-устойчивия елемент трябва да се подходи по надлежен начин... „Съответен, надлежен.“ Любимите думи на бюрократа, с които той се плъзга безпрепятствено покрай неприятните неща, в които се укрива на сигурно място от фактите.

Марч разгърна няколко неясни фотокопия. Изглежда представляваха екземпляри от първоначалния вариант на протокола, воден на съвещанието. Бе го съставил СС-щандартенфюрер Айхман от

Главното имперско управление за сигурност. Протоколът бе написан на машина и изпъстрен с гневни зачертавания и поправки, нанесени със стегнат почерк, който Марч постепенно започна да разпознава като този на Райнхард Хайдрих.

Айхман например пишеше:

Накрая на обергрупенфюрер Хайдрих зададоха въпроса относно практическите трудности, които биха възникнали при обработката на такава голяма бройка. Обергрупенфюрерът поясни, че са изпробвани различни методи. Разстрелването трябва да се разглежда като неподходящо по различни причини. Процесът е бавен. Степента на секретност — ниска, като към това се прибавя и рискът от избухване на паника сред подлежащите на специални мерки. Освен това наблюденията сочат, че този метод има неблагоприятен ефект върху нашите хора. Обергрупенфюрерът се обърна към щурмбанфюрер д-р Рудолф Ланге (комендант на Сипо и СД, Латвия) с молба да докладва за личните си наблюдения.

Щурмбанфюрер Ланге сподели, че в последно време са били приложени три метода, които дават възможност за сравнение. На 30 ноември в една гора близо до Рига са застреляни хиляда берлински евреи. На 8 декември неговите хора са организирали в Кулмхоф специален транспорт с газови камиони. Междувременно от началото на октомври в лагера Аушвиц се провеждат експерименти с руски затворници и полски евреи, изпробващи действието на Циклон Б. Според него резултатите в тази насока са многообещаващи от гледна точка както на капацитета, така и на секретността.

В полето, отстрани на пасажа, Хайдрих бе написал „Не!“. Марч погледна в окончателната редакция на протокола. Там цялата тази последна част от съвещанието бе сведена до едно-единствено изречение:

Накрая бяха обсъдени възможните варианти на окончателното решаване на проблема.

След тази хигиенна обработка протоколът вече бе годен за архивите.

Марч продължи да си записва: октомври, ноември, декември 1941 г. Празните страници лека-полека се изпълваха. В сумрака на таванската стаичка картината постепенно добиваше очертания: взаимовръзки, стратегии, причини и следствия... Той провери какъв е бил приносът на Лутер, Щукарт и Булер в съвещанието. Според Лутер можеше да възникнат проблеми в „нордическите страни“, но едва ли щяха да се натъкнат „на особено големи трудности в Югоизточна и Западна Европа“. Запитан за случаите, в които евреин е само дядото или бабата, Щукарт бе предложил „да се прилага задължителна стерилизация“. Булер, както можеше да се очаква, се бе подмазал на Хайдрих: „Неговата молба бе една — еврейският въпрос в Генералното губернаторство да се реши колкото е възможно по-бързо.“

Марч прекъсна за няколко минути и излезе да изпуши цигара — крачеше напред-назад в коридора и местеше листовите в ръката си подобно на актьор, учещ репликите си. В банята — шум от течаща вода. В целия хотел — безмълвие, освен проскърцванията в тъмнината, като галеон на котва.

6.

ЗАПИСКИ ОТ ПОСЕЩЕНИЕ В АУШВИЦ-БИРКЕНАУ

ОТ

МАРТИН ЛУТЕР, ЗАМЕСТНИК ДЪРЖАВЕН СЕКРЕТАР

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪНШНИТЕ РАБОТИ НА РАЙХА

[Написано на ръка; 11 страници]

14 юли 1943 г.

Най-после, след като близо година подновявах молбата си, получих разрешение за посещение и пълен оглед на лагера Аушвиц-Биркенау в качеството си на представител на Външно министерство.

Излитам от Берлин и кацам на летището в Краков малко преди свечеряване. Предвидено е да пренощувам в двореца Вавел при генерал-губернатора Ханс Франк, държавния секретар Йозеф Булер и техния щаб. Утре сутринта на зазоряване от двореца ще ме вземе кола, за да ме откара в лагера (времетраене на пътуването: около един час), където ще бъда приет от коменданта Рудолф Хьос.

15 юли 1943 г.

Самият лагер. Най-напред ми прави впечатление мащабността на комплекса, чиито размери според Хьос са 2 км х 4 км. Земята е жълтеникава и глинеста, подобна на тази в Източна Силезия — пустинен пейзаж, чиято монотонност тук-там се нарушава от зеленината на дървета. Вътре в лагера, докъдето стига погледът ми и далеч отвъд него, са разположени стотици бараки с

покриви от зелена насмолена хартия. В далечината виждам между тях да сноват групички затворници, облечени в униформи на синьо-бели райета — някои носят греди, други лопати и кирки; неколцина товарят големи сандъци в каросерията на камиони. Навсякъде се усеща особена миризма.

Благодаря на Хьос, че ме е приел. Той ми обяснява административната уредба. Този лагер е под юрисдикцията на Главното административно-стопанско управление на СС. Останалите в люблинския регион са под контрола на обергрупенфюрера от СС Одило Глобокник. За съжаление служебната заетост не позволява на Хьос да ме придружи лично при обиколката ми из лагера, ето защо той ме поверява на грижите на един млад унтерщурмфюрер, Вайдеман. Нареща на Вайдеман да бъде разведен навсякъде, както и да получа изчерпателен отговор на всички свои въпроси. Започваме със закуска в бараките на СС.

След закуска: отиваме с кола в южния сектор на лагера. Тук — железопътен коловоз, дълъг около 1,5 км. От двете му страни — телена ограда, опъната между бетонни колове, а също и дървени вишки с гнезда за картечници. Започва да става горещо. Тук миризмата е много лоша. Бръмчат милиони мухи. В западна посока над дърветата се издига квадратен фабричен комин от червени тухли, който бълва пушек.

7:40 ч.: пространството в близост до железопътните релси започва да се пълни с войници на СС, някои с кучета. Има и специални помощни отряди от концлагеристи. В далечината се чува свирка на локомотив. Няколко минути по-късно: локомотивът бавно прекосява входа и изпуска пара, вдигаща облаци жълтеникав прах. Влакът спира пред нас. Зад него портите се затварят. Вайдеман: „Транспорт с евреи от Франция.“

По моя преценка композицията се състои от около 60 покрити товарни вагона с високи дървени стени. Войниците и специално определените за целта

концлагеристи се скупчват наоколо. Вратите биват отключени и отворени. По цялата дължина на влака се разнасят едни и същи команди: „Слизай всички! Ръчния багаж със себе си! Тежкият багаж остава във вагоните!“ Най-напред се появяват мъжете. Заслепени от светлината, те скачат на земята — разстоянието е 1,5 метра, — след това се обръщат, за да помогнат на жените, децата и старците, а също и да поемат багажа.

Състояние на депортираните: плачевно. Целите в мръсотия и прах. Протягат ръце с купички и чаши, сочат към устата си, плачейки от жажда. Зад тях във вагоните остават да лежат мъртвите, както и болните, неспособни да се движат — Вайдеман ми обяснява, че са потеглили преди четири вечери. Охраната на СС строява в две колони онези, които могат да ходят. При раздялата семействата се провикват отдалеч едни към други. След дълго ръкомахане и викове колоните поемат в различни посоки. Мъжете с поздрава физика се отправят, към трудовия лагер. Останалите се насочват към заслона от дървета. Ние с Вайдеман тръгваме след тях. Хвърлям поглед назад и виждам затворниците в раирани униформи да се катерят във вагоните и да измъкват оттам багажа и труповете.

8:30 ч.: според Вайдеман хората в колоната наброяват около 2000 — жени с пеленачета на ръце и деца, хванати за полите им; старци; юноши; болни; луди. Строени по пет в редица, извървяват около триста метра по пътека, застлана със сгур, прекосяват вътрешен двор и минават по още една пътека, в чийто край дванайсет бетонни стъпала отвеждат в огромно подземно помещение, дълго 100 метра. На няколко езика (немски, френски, гръцки, унгарски) е написано: „Бани и дезинфекционно помещение“. Осветлението е силно, има многобройни пейки и стотици номерирани закачалки.

Охраната командва: „Събличай се! Имате десет минути!“ Хората се колебаят, споглеждат се. Командата бива повторена по-грубо и този път, колебливо, но без паника, хората се подчиняват. „Запомни номера на

закачалката, за да вземеш после дрехите си!“ Концлагеристите от помощния отряд сноват помежду им, окуражават ги шепнешком, помагат на телесно и душевно болните да се съблекат. Някои от майките се опитват да скрият бебетата в купчините съблечени дрехи, но малките бързо биват открити.

9:05 ч.: чисто голи, хората вкупом минават през големи дъбови врати с охрана от двете страни във второ помещение, голямо колкото първото, но свършено празно освен четирите дебели квадратни носещи колони, разположени на двайсет метра една от друга. В основата на всяка от тях има метална решетка. Помещението се напълва, вратите се затварят. Вайдеман ми дава знак с ръка. Тръгвам след него през празната съблекалня, изкачвам се обратно по бетонните стъпала и излизам навън. До слуха ми достига шум от автомобилен двигател.

По тревната площ, разположена върху покрива на съоръжението, подскача пикап със знаците на Червения кръст. Колата спира. От нея слизат офицер от СС и лекар. Надянали са противогази и носят четири метални кутии. От тревата стърчат четири широки бетонни тръби на двайсет метра разстояние една от друга. Лекарят и офицерът от СС повдигат капациите им и изсипват вътре морава гранулирана субстанция. После свалят противогазите и запалват цигари на слънце.

9:09 ч.: Вайдеман отново ме завежда долу. Чува се само приглушено бумтене, идващо от дъното на помещението, отвъд куфарите и камарите все още топли дрехи. В дъбовите врати е вграден малък остъклен отвор. Долепям око до стъклото. Мъжка ръка удря по него и аз отдръпвам уплашено глава. Един от охраната подхвърля: „Водата в банята днес май да е доста гореща, щом като викат толкова.“ Навън Вайдеман казва, че ще трябва да почакаме двайсет минути. Бих ли желал да посетя Канада? Аз недоумявам. Той се смее и ми обяснява, че „Канада“ се нарича една част от лагера. Защо точно Канада? Той повдига рамене: никой не знае.

Канада. 1 км северно от газовата камера. Огромен квадратен двор с наблюдателница във всеки ъгъл и ограда от бодлива тел. Камари от вещи — сандъци, раници, куфари, сакове, вързопи; одеяла; детски колички, инвалидни столове, протези; четки за коса, гребени. Вайдеман: данни по искане на райхсфюрера на СС за имуществото, изпратено наскоро в Райха — мъжки ризи: 132 000, дамски палта: 155 000, женски коси: 3000 кг („цял товарен вагон“), момчешки якета: 15 000, момичешки рокли: 9000, носни кърпи: 135 000. Получавам за спомен лекарска чанта с чудесна направа — Вайдеман не ми позволява да откажа.

9:31 ч.: отново в подземното помещение. Въздухът вибрира от силното електрическо бръмчене — патентованата система „Екзатор“ за изпомпване на газ. Вратите се отварят. Телата биват струпани в единия край [*Не се чете*] крака, размазани фекалии, менструална кръв; следи от ухапвания и драскотини от нокти. Специалната част от еврейски концлагеристи с гумени ботуши, престилки и противогази влиза, за да извлекат трупове (според В. газ остава в „джобовете“ около равнището на пода до 2 часа след операцията). Труповете хлъзгави. С каиши около китките ги извличат до четири асансьора с двойни врати. Вместимост на всеки: 25 [*Не се чете*] извъняване на звънец, един етаж нагоре до...

10:02 ч.: в крематориума. Задушавача горещина: 15 пещи, напалени до максимум. Оглушителен шум от дизеловите мотори, вентилиращи пламъците. Труповете от асансьора — върху конвейерна лента (метални валове). Кръв и пр. — в бетонен улей. Бръснари от двете страни бръснат главите. Косите — в чували. Пръстени, гerdани, гривни и т.н. — в метално ковчеже. Най-накрая: работа по зъбите. Екип от 8 човека с шишове и клещи. Изваждане на златото (зъби, мостове, пломби). В. ми подава кутията със златото. Претеглям я на ръка — мн. тежка. Труповете се извозват в пещите с ръчни колички.

Вайдеман: в лагера — четири такива газови камери/кремиращи съоръжения. Капацитет на всяка: 2000 тела дневно = общо 8000. Персонал от евреи, подменян всеки 2–3 месеца. По този начин операцията — със затворен цикъл; пълно запазване на тайната. Най-голям риск за секретността — миризмата от комините и пламъците през нощта, видими от километри разстояние, особено за военните влакове, движещи се по основния маршрут на Изток.

Марч провери датите. Лутер бе посетил Аушвиц на 15 юли. На 17 юли Булер бе изпратил картите с местонахождението на шестте лагера на Критцингер в Райхсканцеларията. На 9 август в Швейцария бе депониран последният пакет. Същата година според разказа на жена му Лутер бе претърпял нервен срив.

Марч си отбеляза: Критцингер беше четвъртият. Името му се появяваше навсякъде. Погледна и в джобния бележник на Булер. Датите там също съвпадаха. Още една разрешена загадка.

Писалката му бягаше по хартията. Почти приключваше.

Малко листче, останало незабелязано през този следобед. Пъхнато напосоки между дванайсетина незначителни хартийки в една скъсана папка. Беше циркулярно писмо от СС-групенфюрер Рихард Глюкс, завеждащ Ведомствен отдел „Д“ в Главното административно-стопанско управление на СС. Писмото носеше дата 6 август 1942 г.

Относно: оползотворяването на остриганите коси.

В отговор на един доклад началникът на Главното административно-стопанско управление на СС, СС-обергрупенфюрер Пол, е издал нареждане за задължителното оползотворяване на остриганите в концентрационните лагери човешки коси. Същите ще се подлагат на промишлена обработка с цел получаване на

кечета и производство на влакна. Женските коси, подстригани и сресани, ще бъдат използвани във вид на прежда за производство на къси чорапи, предназначени за подводничарските екипажи, както и на дълги филцови чорапи за железниците.

Следователно според инструкцията след дезинфекциране женските коси трябва да се прибират на склад. Мъжките коси могат да се използват само в случай, че дължината им възлиза поне на 20 мм.

Ежемесечното количество на разделените мъжки и женски коси да се докладва в Управлението на всяко пето число от месеца с начална дата 5 септември 1942 г.

Марч го прочете отново: *Подводничарските екипажи...*

„Едно. Две. Три. Четири. Пет...“ Марч бе под водата. Броеше, задържал дъха си. Вслушваше се в приглушените шумове, пред очите му в тъмното плуваха странни шарки като наниз от водорасли. „Четиринайсет. Петнайсет. Шестнайсет...“ С рев се изправи над повърхността, пое си дъх. По тялото му се стичаше вода. Напомпа дробовете си с още няколко вдишвания, пое огромна глътка кислород и отново се гмурна. Този път успя да преброи до двайсет и пет, преди дъхът му да изригне и тялото му да изскочи на повърхността, разплисквайки вода върху пода на банята.

Дали някога отново щеше да бъде чист?

След това остана да лежи така, с ръце, увиснали над ръбовете на ваната, с килната назад глава и поглед, втренчен в тавана, като удавник.

ШЕСТА ЧАСТ

НЕДЕЛЯ, 19 АПРИЛ 1964

Както и да свърши тази война, войната срещу вас спечелихме ние; измежду вас няма да остане нито един жив свидетел, но дори ако някой оцелее, светът няма да му повярва. Може да има подозрения, дискусии, исторически изследвания, но абсолютна сигурност няма да има, тъй като ние ще унищожим доказателствата заедно с вас самите. И дори ако остане някое доказателство и някои от вас оцелеят, хората ще кажат, че събитията, които описвате, са прекалено чудовищни, за да бъдат правдоподобни: ще кажат, че това са измислици на съюзническата пропаганда. Ние ще отричаме всичко и те ще повярват на нас, а не на вас. Историята на лагерите ще бъде написана от нас.

Офицер от СС,
цитиран в
„Удавници и
спасени“
от Примо Леви

1.

През юли 1953-та, когато Ксавиер Марч тъкмо бе навършил трийсет години и имаше простата задача да арестува проститутките и сутеньорите край доковете в Хамбург, двамата с Клара отидоха на почивка. Потеглиха с очукания му фолксваген от Фрайбург, в подножието на Шварцвалд, след това се отправиха на юг към Рейн и оттам на изток към Бодензее, където в малък крайбрежен хотел през един дъждовен следобед, увенчан с трептяща в небето дъга, посяха семето, от което по-късно поникна Пили.

Марч все още си спомняше мястото: балконът от ковано желязо, долината на Рейн отвъд, шлеповете, които лениво се плъзгаха по водната шир; и още — каменната стена на стария град, прохладната църква; полата на Клара от кръста до глезените в слънчогледово жълто.

Спомняше си и нещо друго: на километър надолу по течението, прехвърлен над бездната между Германия и Швейцария, един проблясващ на слънцето стоманен мост.

Забрави идеята за бягство през главните летища и пристанища — наблюдават ги и охраняват по-зорко и от самата Райхсканцелария. Забрави мисълта за прехвърляне през граница във Франция, Белгия, Холандия, Дания, Унгария, Югославия, Италия — все едно че си прескочил стената на един затвор само за да се озовеш в двора на друг. Забрави възможността да измъкнеш документите извън Райха по пощата — в пощенската служба по правило отварят твърде много пратки, за да се довериш на такъв план. Забрави, че би могъл да дадеш материалите на някой от другите кореспонденти в Берлин — те само ще се натъкнат на същите пречки и освен това според Шарли може да им се има доверие колкото на гърмящи змии.

Швейцарската граница даваше най-голяма надежда. Мостът чакаше.

А сега ги скрий. Скрый всичко.

Марч коленичи върху изтъркания килим и разгъна единия лист амбалажна хартия. Подреди грижливо документите на купчинка, като

оформи страничните ръбове. Извади от портфейла си снимката на семейство Вайс. Взря се за миг в нея и после я остави при другите книжа. Уви ги плътно в амбалажната хартия и започна да облепя пакета с лепенката, додето той стана твърд като дървено блокче. В резултат от усилията му се получи правоъгълник, дебел десет сантиметра, корав при допир, анонимен при поглед.

Марч въздъхна облекчено. Така беше вече по-добре.

Добави още един пласт хартия — от тази за подаръци. Златни букви пожелаваха „На добър час!“ и „Щастие!“ — думите се виеха като серпантини сред балони и тапи от шампанско зад двама щастливо усмихнати младоженци.

По аутобана от Берлин до Нюрнберг: петстотин километра. По аутобана от Нюрнберг до Щутгарт: сто и петдесет километра. От Щутгарт пътят се виеше през долините и горите на Вюртемберг чак до Валдсхут на Рейн: още сто и петдесет километра. Общо осемстотин километра.

— Колко мили прави това?

— Петстотин. Мислиш ли, че ще се справиш?

— Разбира се. Дванайсет часа, може и по-малко.

Седеше на ръба на леглото, наведена напред и цяла превърната в слух. Беше с две хавлиени кърпи — едната увита около тялото ѝ, другата около главата като тюрбан.

— Няма нужда да бързаш. Имаш на разположение двацет и четири часа. Когато решиш, че си се отдалечила на безопасно разстояние от Берлин, обади се в хотел „Белвю“ и резервирай стая. Сега не е туристически сезон, едва ли ще има проблеми.

— Хотел „Белвю“. Валдсхут. — Тя бавно кимна, запаметявайки имената. — А ти?

— Аз ще те последвам след два-три часа. Ще гледам да дойда при тебе в хотела около полунощ.

По лицето ѝ четеше, че не му вярва. Продължи забързано:

— Ако си съгласна да поемеш риска, мисля, че трябва да вземеш документите, а също и това...

Той извади от джоба си другия откраднат паспорт.

Паул Хан, щурмбанфюрер от СС, роден в Кьолн, 16 август 1925 г. Три години по-млад от Марч. Личеше му.

— Защо не го задържиш у себе си? — попита тя.

— Ако ме арестуват и претърсят, ще го намерят. Така ще разберат под чия самоличност се криеш.

— Нямах никакво намерение да дойдеш.

— Напротив, имам твърдо намерение да дойда.

— Мислиш, че с теб е свършено.

— Ни най-малко. Но шансът ми да измина безпрепятствено осемстотин километра е по-малък от твоя. Трябва да го разбереш. Затова ще пътуваме отделно.

Тя клатеше глава. Марч се приближи и седна до нея, погали бузата ѝ, обърна лицето ѝ към своето, очите ѝ към своите.

— Чувай ме! Ще ме чакаш! Чуваши ли, ще ме чакаш в хотела до осем и половина утре сутринта. Ако дотогава не дойда, ще минеш границата без мене. Не бива да оставаш по-дълго, защото е рисковано.

— Защо осем и половина?

— Трябва да гледаш да минеш границата колкото може по-близо до девет.

Бузите ѝ бяха мокри. Той ги целуна. Не спираше да говори. Тя трябваше да разбере.

— Точно в девет часа възлюбеният Баца на целия германски народ излиза от Райхсканцеларията, за да се отправи към Голямата палата. Никой не го е виждал от месеци — начин да се поддържа възбудата. Можеш да бъдеш сигурна, че охраната ще има радио в караулката и ще слуша програмата с най-голямо внимание. Ако изобщо съществува някаква възможност да те пропуснат без проверка — тя е тъкмо в този час.

Шарли стана и размота тюрбана. В сумрака на таванската стаичка косата ѝ проблесна в бяло.

Пусна на пода и втората кърпа.

Бледа кожа, платиненобяла коса, тъмни очи. Призрак. Марч имаше нужда да се увери, че е от плът и кръв, че и двамата са живи. Протегна ръка и я докосна.

Двамата лежах на тясното дървено легло, вплели тела едно в друго, и тя шепнесе в ухото му бъдещето. Утре, някъде късно следобед, щяха да се приземят в Ню Йорк на летище Айдълуайлд. Оттам щяха да отидат направо в редакцията на „Ню Йорк Таймс“. Един от редакторите ѝ беше познат. Най-напред трябваше да направят копие на всички материали — не едно, а десетина, — а след това да публикуват колкото се може повече, и то час по-скоро. В това отношение „Ню Йорк Таймс“ беше идеалното място.

— Ами ако откажат да публикуват материалите? — Мисълта, че хората могат да публикуват каквото си искат, му се струваше невероятна.

— Ще ги публикуват. А ако само посмеят да откажат, ще се закотвя на Пето Авеню като някой от ония лудите, дето никой не иска да печата романите им и те раздават екземпляри на минувачите. Но не се тревожи — ще публикуват всичко и ние ще променим хода на историята.

— Но ще повярва ли някой? — Съмнението го глождеше, откакто бяха отворили чантата. — Не е ли всичко това невероятно?

Не, отвърна му тя с пълна увереност, защото сега разполагаха с факти, а фактите променяха всичко. Без тях не съществуваше нищо, само празно пространство. Но представиш ли факти — дадеш ли имена, дати, заповеди, цифри, часове, местонахождения, географски координати, разписания, снимки, диаграми, описания, — празното пространство изведнъж добиваше геометрична форма, обем, превръщаше се в нещо осезаемо и реално. Разбира се, това реално нещо можеше да бъде отречено, поставено под съмнение или чисто и просто игнорирано. Но всяка една от тези реакции представляваше по дефиниция именно *реакция* — действие в отговор на нещо, което съществува.

— Някои хора няма да повярват — ще откажат да повярват, независимо с колко доказателства разполагаме. Но ако питаш мен, тук има достатъчно, за да спрем Кенеди. Край на посещениято в Берлин. На преизбирането. На разведряването. И след пет години, или след петдесет, това общество ще рухне. Не можеш да градиш върху масов гроб. Човешките същества не са такива — не може да са такива... Аз наистина вярвам в това. А ти?

Марч не отговори.

Той се събуди, за да види поредното настъпване на берлинското утро. Познат мрачен лик в таванското прозорче, отколешен противник.

— Името ти?

— Магда Фос.

— Родена?

— На двацет и пети октомври трийсет и девета година.

— Къде?

— В Берлин.

— Професия?

— Издържат ме родителите ми, при които живея в Берлин.

— Къде отиваш?

— Във Валдсхут, на Рейн, за да се срещна с годеника си.

— Името му?

— Паул Хан.

— Цел на посещениято ти в Швейцария?

— Сватба на приятелката ми.

— Къде?

— В Цюрих.

— Това какво е?

— Сватбен подарък. Фотоалбум. Или може би Библия? Книга? Дъска за хляб? — Шарли изпробваше отговорите, наблюдавайки реакцията му.

— Дъска за хляб. Чудесно. Момиче като Магда непременно би пропътувало осемстотин километра, за да връчи тъкмо такъв подарък.

През цялото време Марч крачеше из стаята. Внезапно спря и посочи пакета в скута на Шарли.

— Отворете го, ако обичате, госпожице.

Тя помисли за миг.

— Какво да отговоря на това?

— Нищо не можеш да отговориш.

— Колко забавно! — Шарли запали цигара. — Боже мой, погледни само! Ръцете ми треперят.

Часът беше почти седем.

— Време е да тръгваме.

Хотелът постепенно се пробуждаше. Докато минаваха покрай не особено солидните врати, до слуха им долиташе плискане на вода, звуци на радио, детски смях. Някъде на втория етаж безцеремонно се разнасяше мъжко хъркане.

Двамата се бяха отнесли към пакета с най-голяма предпазливост — боравеха с него от разстояние, сякаш беше уран. Шарли го скри в куфара си, зарови го сред дрехите. Марч отнесе куфара долу, прекоси с него празното фоайе и излезе през тесния аварийен изход от задната страна на хотела. Тя беше облякла тъмносин костюм и покрила косата си с шал. Наеният опел бе паркиран до фолксвагена на Марч. От кухненските помещения долитаха подвиквания, мирис на прясно сварено кафе и на запръжка.

— Когато тръгнеш от „Белвю“, завий надясно. Пътят следва извивката на долината. Няма начин да пропуснеш моста.

— Нали вече ми каза.

— Постарай се да прецениш каква е степента на бдителност при проверката, преди да тръгнеш към граничния пункт. Ако ти се стори, че претърсват всичко, обърни и опитай да скриеш някъде пакета. В някоя гора, канавка, плевня — на място, което си в състояние да запомниш и откъдето някой ще може да го прибере впоследствие. И след това мини границата. Обещай ми, че ще го направиш.

— Обещавам.

— Има всекидневен полет на Суисеър от Цюрих до Ню Йорк. Самолетът излита в два часа.

— В два. Знам. Каза ми вече два пъти.

Той направи крачка към нея, за да я прегърне, но тя се възпротиви.

— Не искам да се сбогувам. Не тук. Ще те видя довечера. Ще те видя, чуваш ли!

За миг патосът на напрежението спадна, когато опелът отказа да запали. Шарли издърпа смукача и опита пак. Този път двигателят заработи. Тя излезе на заден ход от паркинга, като все така не поглеждаше към него. Профилът ѝ за последен път се мярна пред очите му и след миг вече я нямаше. Подир нея в хладния утринен въздух остана само облаче синкавобяла пара.

Марч седеше самичък на ръба на леглото в празната стая, стиснал в ръце възглавницата ѝ. Изчака да мине час и едва тогава сложи униформата си. Застана пред огледалото на тоалетката и закопча черната куртка. Обличаше я за последен път, независимо каква щеше да бъде развързката.

Ще променим хода на историята...

Той сложи фуражката си, нагласи я. След това взе трийсетте изписани страници, бележника си и джобното тефтерче на Булер, уви ги заедно в останалия лист амбалажна хартия и ги пъкна във вътрешния си джоб.

Толкова лесно ли бе да промениш хода на историята, питаше се той. Безспорно, ако съдеше по своя опит, тайните действия като киселина — веднъж изскочили навън, постепенно разяждаха всичко, било то брак, президентски пост, а защо не и цяла държава? Но виж, историята — Марч поклати глава в разговор със собственото си отражение в огледалото, — историята бе за него енигма. Един следовател превръщаше подозренията в доказателства. Марч вече бе сторил това. За историята трябваше да се погрижи тя.

Марч занесе чантата на Лутер в банята и напъха вътре боклуците, които Шарли бе оставила след себе си — празните шишета, гумените ръкавици, купичката и лъжицата, четките. Направи същото и в стаичката. Странно как присъствието ѝ бе изпълвало тези места, колко празни му се виждаха сега без нея. Погледна часовника си. Беше осем и половина. Трябваше вече да е далеч от пределите на Берлин, навярно бе стигнала на юг чак до Витенберг.

Във фойето управителят изникна като сянка.

— Добро утро, господин щурмбанфюрер. Свърши ли разпитът?

— Да, свърши, господин Брекер. Благодаря ви за проявения патриотизъм.

— За мен беше удоволствие. — Брекер леко се поклони. Потъркваше пълните си бели ръце, сякаш втриваше в тях масло. — Ако господин щурмбанфюрерът почувства желание за още някой и друг разпит... — Рунтавите му вежди подскачаха. — Бих могъл дори да му доставя една-две заподозрени персони...

Марч се усмихна.

— Желая ви приятен ден, господин Брекер.

— И аз на вас, господин щурмбанфюрер.

Във фолксвагена той седна на предната пътническа седалка и се замисли за момент. Вътрешността на резервната гума би била идеалното място, но не разполагаше с време за това. Пластмасовата тапицерия на вратите бе здраво прикрепена. Затърси с ръка под арматурното табло, докато пръстите му напипаха гладка повърхност. Щеше да му свърши работа. Откъсна две парчета от скоча и с тяхна помощ прикрепил пакетчето към студения метал.

След това пусна лепенката в чантата на Лутер и хвърли чантата в една от кофите за боклук, които стърчаха пред кухнята на хотела. Легнала най-отгоре, кафявата кожа изглеждала твърде нелепо. Марч намери дръжка от счупена метла, изкопа с нея гроб сред боклука и най-сетне зарови чантата под остатъци от кафе, вмирисани рибешки глави, клеясала мазнина и парчета червясал салам.

2.

Жълти табели с една-единствена дума *Fernverkehr* — междуградско движение — сочеха пътя извън Берлин към аутобана, който опасваше града. Марч бе почти единственият, поел в южна посока — редките коли и автобуси в този ранен неделен час пътуваха насреща му. Той мина покрай телената мрежа, ограждаща територията на летището Темпелхоф, и изведнъж се озова в жилищните предградия, където от двете страни на широкото шосе се редяха безрадостни улички с къщи и магазинчета от червени тухли и хилави дървета с почернели стволове отпред.

Отляво — болница; отдясно — изоставена църква с капаци на прозорците и партийни лозунги по стените. „Мариенфелде“ — сочеха табелите. „Бюко“. „Лихтенраде“. Марч спря на един светофар. Пътят на юг се простираше пред него — пътят към Рейн, към Цюрих, към Америка... Отзад някой натисна клаксона. Марч даде мигач, свърна от главното шосе и начаса попадна сред мрежата от улички на жилищното предградие.

В началото на петдесетте години, непосредствено след опиянението от победата, улиците бяха наречени на името на генерали: Щудент Щрасе, Райхенау Щрасе, Мантойфел Алее. Марч винаги се объркваше. Дали от Модел трябваше да завие надясно по Дитрих? Или първо наляво по Паулус и чак след това по Дитрих? Шофираше бавно покрай редиците от еднакви едноетажни къщи, докато най-сетне видя тази, която търсеше.

Спря на обичайното място и понечи да натисне клаксона, но се сети, че днес не е първата неделя от месеца, а третата, тоест не неговата, и че и без това му бяха отнели родителските права. Може би трябваше да предприеме фронтална атака — акция напълно в духа на Хасо Мантойфел.

По бетонната алея, която водеше към вратата, не се виждаха пръснати играчки и когато Марч позвъни, не го посрещна кучешки

лай. Изруга наум. Изглежда, тази седмица му беше писано да стои пред прага на безлюдни къщи. Отдалечи се от входа, вперил поглед в прозореца до него. Мрежестото перде потрепна.

— Пили! Вкъщи ли си?

Тъгълчето на пердето внезапно се повдигна, сякаш невидимо официално лице бе дръпнало връвта и смъкнало покривалото от някой портрет, и пред Марч изникна бледото лице на сина му, вторачил поглед в него.

— Може ли да вляза? Искам да поговорим.

Лицето остана безизразно. Пердето отново се спусна.

Добър или лош знак? Не можеше да прецени. Махна с ръка към празния прозорец и посочи градината.

— Ще те чакам ей тук.

Върна се при дървената портичка и огледа улицата. Едноетажни къщи отляво и отдясно, едноетажни къщи отсреща. Простираха се във всички посоки като бараки във военен лагер. В повечето от тях живееха възрастни хора — оцелелите след Първата световна война и след всичко онова, което бе последвало: инфлацията, безработицата, Партията, Втората война. Изглеждаха побелели и прегърбени още преди десет години. Бяха видели твърде много, изтърпели твърде много. Сега седяха у дома, караха се на Пили, че вдига шум, и гледаха телевизия по цял ден.

Марч обикаляше дебнешком около квадратчето трева. Горкото момче, животът му май не беше много весел. Минаваха коли. През две къщи възрастен мъж поправяше велосипед — помпаше гумите със стържеща помпа. Някъде бръмчеше машина за подстригване на трева... От Пили все още ни следа. Марч тъкмо се чудеше дали няма да е по-добре да застане на четири крака и да издекламира посланието си през отвора на пощенската кутия, когато чу, че вратата се отваря.

— Браво, момчето ми! Как си? Къде е майка ти? Ами Хелферих?
— Устата му не бе в състояние да произнесе „чичо Ерих“.

Пили бе открянал вратата толкова, колкото да надникне иззад нея.

— Излязоха. Аз тъкмо довършвах рисунката си.

— Къде отидоха?

— Да репетира за манифестацията. Сега аз съм домакин. Така казаха.

— Разбира се. Може ли да вляза, за да поговорим?

Бе очаквал съпротива. Вместо това момчето мълчаливо се отдръпна и за своя изненада Марч усети, че за първи път след развода прекрачва прага на дома, в който живееше бившата му жена. Огледа мебелировката — евтина, но приветлива. Букетът от свежи нарциси върху полицата на камината, спретнатата обстановка, безукорно чистата политура. Беше наредила своя дом според възможностите си, без да харчи много. Марч не се изненада. Дори портретът на Фюрера над телефонния апарат — на снимката възрастният човек държеше в прегръдката си дете — бе подбран с вкус: Клара винаги предпочиташе да вярва в добро божество, по-скоро от Новия, а не от Стария завет. Марч свали фуражката си. Чувстваше се като крадец. Стъпи върху изкуствения килим и започна речта си:

— Налага се да замина, Пили. Може би за дълго. Хората навярно ще ти говорят разни неща за мене. Ужасни неща, които няма да са верни. Затова исках да ти кажа...

Думите му замряха. *Да ти кажа какво?* Той прокара пръсти в косата си. Пили стоеше със скръстени ръце, вперил очи в него. Марч опита отново.

— Трудно е, ако баща ти го няма. Моят баща почина, когато бях много малък, по-малък дори, отколкото си сега ти. И понякога го мразех за това...

Тези хладни очи...

— Но после омразата си отиде и... той започна да ми липсва. Ако можех да поговоря с него сега... Да го попитам... Бих дал всичко на света...

... нареждане за задължителното оползотворяване на остриганите в концентрационните лагери човешки коси. Същите ще се подлагат на промишлена обработка с цел получаване на кечета и производство на влакна...

Не знаеше колко време остана така, без да проговори, с наведена глава. Накрая каза:

— А сега трябва да вървя.

В следващата минута Пили вече се бе устремил към него, дърпаше го за ръката.

— Не се тревожи, татко. Моля те, остани още! Моля те! Ела да видиш рисунката ми.

Стаята на момчето приличаше на команден пункт. Сглобени пластмасови модели на реактивни самолети от Луфтвафе пикираха и се сражаваха, увиснали от тавана на невидими въдичарски конци. Върху едната стена имаше карта на Източния фронт с разноцветни карфици, обозначаващи позициите на армиите. Върху другата бе окачен групов портрет на отряда на Пили в Пимпф — голи колене и тържествени физиономии, заснети на фона на бетонна стена.

Пили придружаваше рисуването с коментар и звукови ефекти.

— Това са нашите самолети — rrrr! А това са противовъздушните оръдия на червените. Бум! Бум! Бум! — Към небето се устремиха жълти пастелни линии. — Ей сега ще ги научим! Огън! — Миниатюрни черни точки като мравешки яйца се посипаха надолу, приземявайки се сред назъбени корони от пламъци. — Комунягите викат своите изстребителни, но нашите са по-добри... — И така още пет минути, атака след атака.

Внезапно, отегчен от собственото си произведение, Пили остави пастелите и се мушна под леглото. Извади оттам куп илюстрирани списания от военно време.

— Откъде ги взе?

— Чичо Ерих ми ги даде. Някога ги е събирал.

Пили се хвърли върху леглото и започна да ги прелиства.

— Какво пише под снимките, татко?

Момчето подаде на Марч едно от списанията и се сгуши до него.

— „Сапърът е пропъзлял до телената преграда, която пази картечното гнездо“ — зачете Марч. — „Няколко огнени изригвания и смъртоносният език на горящата смес обезвредява врага. Огнепръскачите очевидно са неустрашими мъже с нерви от стомана.“

— А тук?

Не такова сбогуване си бе представял Марч, но щом момчето искаше така... С мъка продължи:

— „Искам да се бия за нова Европа: това са думите на тримата братя от Копенхаген, заснети с техния ротен командир в подготвителния лагер на СС в Горен Елзас. След проверката, показала, че отговарят на условията за расов произход и здравословно състояние,

тримата се радват на мъжествения живот сред природата в крайгорския лагер.“

— Ами под тези снимки?

Марч се усмихна.

— Хайде, стига, Пили. На десет години си. Можеш да четеш и сам.

— Но аз искам ти да ми прочетеш. Виж, снимка на подводница, също като твоята. Какво пише?

Марч престана да се усмихва и пусна списанието. Нещо не беше в ред. Но какво точно? Изведнъж осъзна — тишината. Вече няколко минути от улицата не долиташе никакъв шум — на кола, на стъпки, на глас. Дори машината за подстригване на трева бе замлъкнала. Забеляза как Пили стрелва поглед към прозореца. И разбра всичко.

Нейде в къщата — издрънчаване на стъкло. Марч се спусна към вратата, но момчето бе по-бързо от него. Изтърколи се от леглото и го сграбчи за краката, свивайки се на топка в бащините си нозе като в утроба — карикатура на молецо дете. *Моля те, не си отивай, татко*, повтаряше то, *моля те...* Пръстите на Марч стиснаха дръжката на вратата, но самият той не можеше да помръдне. Беше като закотвен, безнадеждно затынал. *Това вече ми се случи насън*, мина му през ума. Прозорецът зад тях изригна, по гърбовете им се посипа дъжд от стъкла и ето че в стаята нахлуха истински униформи с истински пистолети, и Марч изведнъж се озова по гръб, втренчил поглед в пластмасовите военни самолетчета, които лудешки се въртяха и люшкаха на невидимите си конци.

Чуваше гласа на Пили:

— Всичко ще бъде наред, татко. Те ще ти помогнат. Ще те оправят. И тогава ще дойдеш да живееш с нас. Те обещаха...

3.

Ръцете му бяха стегнати здраво зад гърба в белезници, с китките навън. Двама гестаповци го подпряха о стената върху картата на Източния фронт и Глобус изникна пред него. Бяха измъкнали Пили от стаята, слава богу.

— Чаках този момент — произнесе Глобус, — както младоженец чака булката си. — И той стовари с всичка сила юмрук в стомаха на Марч.

Марч се преви и падна на колене, повличайки със себе си картата с всичките карфици, убеден, че никога не ще си възвърне дъха. В следващия миг Глобус вече го бе сграбчил за косата и го теглеше нагоре, а организмът на Марч искаше да повърне и вдъхне кислород едновременно, но Глобус отново го удари и той отново се смъкна на пода. Действието бе повторено няколко пъти. Най-накрая, докато Марч лежеше върху килима превит на две, Глобус натисна с крак главата му и заби върха на ботуша си в ухото му.

— Вижте — каза той, — стъпил съм в лайно.

Нейде от много далеч до слуха на Марч достигна мъжки смях.

— Къде е момичето?

— Какво момиче?

Глобус бавно изпъна късите си дебели пръсти пред лицето на Марч, после описа дъга във въздуха и стовари ръката си с карате-удар в бъбреците му.

Това бе по-лошо от всичко останало — тази заслепяваща, нажежена до бяло болка, която го прониза целия и отново го прати на пода, карайки го да плюе жлъчка. А най-лошото бе съзнанието, че е едва в подножието и тепърва му предстои дълго изкачване. Стадиите на изтезание се простираха стъпаловидно пред него като ноти в музикална стълбица — от глухия бас на удара в стомаха, през средния регистър на юмруците в бъбречната област, все напред и нагоре до някоя височина извън обсега на човешкия слух, с връх от кристал.

— Къде е момичето?

— Кое... момиче...

Взеха му оръжието, обискираха го и го повлачиха навън. На пътя се бяха понасъбрали хора. Възрастните съседни на Клара наблюдаваха как го блъсват на задната седалка на беемвето, присвит на две, с наведена глава. Малко по-нататък по улицата зърна четири-пет коли с въртящи се сигнални лампи, един камион, отряд есесовци. За какво се бяха приготвили? За малка война? Пили не се виждаше никъде. Белезниците принуждаваха Марч да седи наведен напред. Двама гестаповци го бяха приклезили от двете страни. Когато колата потегли, видя как някои от старците потътриха крака към домовете си, за да потърсят утешителното сияние на телевизорите.

Потеглиха на север всред празничното автомобилно движение, после по Саарланд Щрасе и накрая на изток по Принц Албрехт Щрасе. Петдесет метра след главния вход на Гестапо конвоят рязко зави надясно, мина през две високи тъмни порти и спря сред ограден от тухлени стени двор зад сградата. Измъкнаха Марч от колата и го повлякоха през нисък вход надолу по бетонни стълби. Ботушите му заскърцаха по пода на сводест коридор. Врата, килия. После тишина.

Оставиха го сам, за да дадат простор на въображението му — рутинна процедура. Е, добре. Марч пропълзя в един ъгъл и облегна глава върху влажната стена. Всяка изминала минута бе минута, спечелена за нейното пътуване. Сети се за Пили, за безбройните лъжи, и сви юмруци.

Килията се осветяваше от мъждива крушка, затворена в собствена метална клетка над вратата. Марч хвърли поглед към китката си — безсмислен рефлекс, тъй като му бяха взели часовника. Без съмнение, тя сигурно вече приближаваше Нюрнберг. Той се опита да залъже мисълта си с образите на островърхите готически църкви — „Свети Лаврентий“, „Свети Себалдус“, „Свети Яков“...

Болката изпълваше всичките му крайници, всяка част от тялото, която носеше име — при това едва ли го бяха обработвали повече от пет минути, и то без да оставят следа по лицето му. Наистина бе попаднал в ръцете на специалисти. Понечи да се разсмее, но това предизвика силни боджежи в ребрата и той се отказа.

Отведоха го по коридора в стая за разпити: стени, боядисани в бяло, тежка дъбова маса със столове от двете страни, в ъгъла — желязно кюмбе. Глобус се бе изпарил, щафетата бе поел Кребс. Свалиха му белезниците. Отново рутинна процедура — най-напред грубата обработка, след нея фината. Кребс дори опита да се пошегува:

— По правило трябваше да приберем и сина ти, за да го сплашим и да насърчим сътрудничеството ти. Но в твоя случай знаехме, че подходът би дал само обратни резултати.

Тайната полиция се шегува! Усмехнат, Кребс се облегна назад и взе да остри молива си. След това добави:

— Въпреки всичко — забележително момче!

— „Забележително“ — може и така да го наречете.

По време на побоя Марч бе прехапал езика си и сега говореше така, сякаш е прекарал цяла седмица на зъболекарския стол.

— Снощи дадохме на бившата ти жена един телефонен номер, в случай че опиташ да се свържеш с нея — каза Кребс. — Момчето го запомнило. Позвъни в мига, в който си се появил. Наследило е твоя ум, Марч. Твоята инициативност. Би трябвало да се гордееш.

— В този момент чувствата ми към моя син са наистина силни.

Добре, помисли той, нека продължаваме тази игра. С всяка нова минута — още един километър. Но Кребс се готвеше да пристъпи към сериозна работа, прелиствайки една дебела папка.

— Въпросите на дневен ред са два, Марч. Първо — политическата ти благонадеждност по принцип, която наблюдаваме от доста години. Днес обаче няма да се занимаваме с нея — поне не пряко. Второ — поведението ти през миналата седмица и поспециално, участието ти в опита на покойния партиен другар Лутер да избяга в Съединените щати.

— Нямам такова участие.

— Вчера сутринта на Адолф Хитлер Плац един полицай от Орпо е разговарял с тебе — точно в часа, когато предателят Лутер е отивал на среща с американската журналистка Магуайър и един чиновник от американското посолство.

Откъде им бе известно това?

— Пълен абсурд.

— Отричаш ли, че си бил на площада?

— Разбира се, че не.

— В такъв случай какво си правил там?

— Следях американката.

Кребс си записваше.

— Защо?

— Тя бе открила трупа на другаря Щукарт. Освен това като агентка на буржоазната демократична преса, естествено, ми се виждаше подозрителна.

— Я не ме занасяй, Марч.

— Е, добре. Успях да спечеля доверието й. Реших, че след като се е натъкнала на един мъртъв държавен секретар, току-виж, попаднала и на втори.

— Имаш право.

Кребс потърка брадичка и се замисли за момент, след това отвори неразпечатана кутия цигари и подаде една на Марч, като преди това я запали с клечка от неизползван кибрит. Марч напълни дробовете си с цигарен дим. Забеляза, че самият Кребс не запуши — цигарите бяха просто част от театъра, който разиграваше, спадаха към реквизита на разпитвания. Гестаповецът отново запрелиства намръщено книгата пред себе си.

— Доколкото знаем, предателят Лутер е възнамерявал да събщи известна информация на журналистката Магуайър. От какъв характер беше тази информация?

— Нямам представа. Сигурно за незаконната търговия с картини.

— В четвъртък си посетил Цюрих. Защо?

— Лутер е бил там точно преди да изчезне. Искях да проверя дали не е оставил някаква следа, която да обясни изчезването му.

— И какво откри?

— Нищо. Но пътувах по служебно нареждане. Предадох доклада си на оберстгрупенфюрер Небе. Не сте ли го чели?

— Разбира се, че не. — Кребс си отбеляза това. — Обертсгрупенфюрерът не обича да дели властта си, дори не и с нас. Къде е Магуайър?

— Откъде да знам?

— Би трябвало да знаеш, тъй като вчера след стрелбата си я взел от Адолф Хитлер Плац.

— Не съм бил аз, Кребс.

— Тъкмо ти си бил, Марч. След това си отишъл в моргата и си претърсил личните вещи на предателя Лутер — това знаем най-достоверно от доктор Айслер.

— Нямах понятие, че вещите действително принадлежат на Лутер — възрази Марч. — По мои сведения те бяха на някой си Щарк, който в момента на собственото му убийство се е намирал на три метра от Магуайър. Естествено, аз се интересувах какво е носел със себе си, тъй като се интересувах от самата Магуайър. Освен това, ако си спомняш, тъкмо ти в петък вечер ми показа трупа, който според теб принадлежеше на Лутер. Между другото, интересно кой застреля Лутер?

— Не е важно. Какво мислеше да докопаш в моргата?

— Много неща.

— Какво именно? Бъди конкретен!

— Бълхи. Въшки. Някой кожен обрив от лайнените дрехи.

Кребс хвърли молива и скръсти ръце.

— Ти имаш мозък в главата си, Марч. Утешавай се с факта, че поне в това отношение сме склонни да ти отдадем дължимото. Мислиш ли, че щяхме да се церемоним толкова, ако беше някой тъп дебелак като приятелчето ти Макс Йегер? Допускам, че си в състояние да пееш тая песен часове наред. Но ние не разполагаме с часове и освен това не сме чак толкова глупави, колкото ни мислиш.

Кребс порови из книжата, усмихна се самодоволно и най-сетне изигра коза си.

— Какво имаше в куфарчето, което взе от летището?

Марч го погледна право в лицето. *Значи през цялото време са знаели.*

— Какво куфарче?

— Онова, което прилича на лекарска чанта. Което не тежи кой знае колко, но може би съдържа документи. Което Фридман ти е дал

половин час, преди да ни позвъни. Върнал се в кабинета си и намерил телекс от Принц Албрехт Щрасе — заповед за задържането ти, ако се опиташ да напуснеш страната. При вида му като истински гражданин-патриот решил, че е по-добре да ни информира за посещението ти.

— Фридман — истински гражданин-патриот! Опитва се да ви метне. Играе някаква своя игра.

Кребс въздъхна. После се изправи, заобиколи Марч и застана зад гърба му, сложил длани върху косата на тила му.

— Когато това тук свърши, бих искал да те опозная по-отблизо. Честна дума. При положение, че от теб въобще остане нещо за опознаване. Защо човек като тебе тръгва по кривия път? Много ми е любопитно. От познавателна гледна точка. За да предотвратяваме подобни случаи в бъдеще.

— Похвален стремеж към самоусъвършенстване.

— Ето че пак започваш. Погрешен начин на мислене. Нещата в Германия се променят, Марч, при това откъдето, и ти можеше да бъдеш част от тези промени. Самият райхсфюрер се вълнува от новото поколение — вслушва се в нас, подкрепя ни. Той желае преустройство, по-голяма отвореност, диалог с американците. Времето на хора като Одило Глобокник си отива. — Кребс млькна, след това прошепна в ухото на Марч: — Знаеш ли защо Глобус не може да те понася?

— Просвети ме.

— Защото го караш да се чувства глупав. А според законите на Глобус подобно провинение се наказва със смърт. Помогни ми, и аз ще те спася от него. — Кребс се изправи и отново заговори на висок глас: — Къде е момичето? Какви сведения е искал да й предаде Лутер? Къде е чантата му?

Все тези три въпроса, отново и отново.

Иронично погледнато, разпитите са полезни поне в едно отношение — от тях разпитваният може да получи толкова сведения, колкото разпитващите, ако не и повече. По въпросите, които задаваше Кребс, Марч можеше да прецени неговата осведоменост. В известни отношения тя бе много добра: Кребс знаеше например, че Марч е бил в моргата, както и че е взел чантата от летището. Но имаше един съществен пропуск. При положение че гестаповецът не играеше

някаква дяволски коварна игра, той, изглежда, нямаше представа от какъв *характер* са сведенията, които Лутер предлагаше на американците. На тази крехка хипотеза почиваше единствената надежда на Марч.

След половин час, който не доведе до нищо, вратата се отвори и в стаята влезе Глобус, размахвайки дълга бухалка от полирано дърво. Зад него имаше двама яки мъжаги в черни униформи. Кребс скочи и отдаде чест.

— Направи ли задържаният пълни признания? — попита Глобус.

— Не, господин обергрупенфюрер.

— Каква изненада! Значи сега е мой ред.

— Разбира се.

Кребс се наведе и събра книгата си. Така ли само се стори на Марч или наистина зърна върху издълженото, безизразно лице искрица на съжаление, дори може би на погнуса?

Когато Кребс излезе, Глобус се заразхожда с дебнещи стъпки из стаята. Подсвиркуваше си някогашна маршова партийна песен и влачеше бухалката по каменния под.

— Знаеш ли какво е това, Марч? — Попита той и като не получи отговор, продължи: — Не знаеш, а? Нямаш представа? Това е американско изобретение. Бухалка за бейзбол. Един приятел от американското посолство ми я донесе от Америка. — Глобус я завъртя няколко пъти над главата си. — Мисля да направя отбор на СС. Можем да играем мачове с американската армия. Как мислиш, а? Гъобелс страшно се запали. Смята, че американските маси ще посрещнат спектакъла с въодушевление.

Той облегна бухалката върху тежката дъбова маса и започна да разкопчава куртката си.

— Ако питаш мене, първата грешка беше през трийсет и шеста, когато Химлер реши, че всяко ченге в Райха трябва да се пъчи в униформа на СС. Тъкмо тогава се напълнихме с отрепки като тебе и със съсухрени дърти копелета като Артур Небе.

Глобус подаде куртката си на един от придружаващите го мъже и започна да навива ръкавите си. Внезапно закрещя:

— Господи, едно време знаехме как да се разправяме с такива като тебе! Ама сега се разплухме. Вече не питаме „Имаш ли гърбина?“, ами „Имаш ли докторат?“ Не ни трябваха докторати през четирийсет и първа на Изток, когато беше петдесет градуса под нулата и пикнята ти замръзваше още във въздуха. Да беше чул само какви ги дрънка Кребс! Щеше да ти капне мед на сърцето. По дяволите, той май е от твоята пасмина! — Глобус заговори с превзет глас: — „С ваше разрешение, господин обергрупенфюрер, бих искал първи да разпитам заподозрения. Мисля, че може да му се въздейства с по-деликатни методи.“ По-деликатни, да върви на майната си! Каква е ползата от тебе, Марч? Ако беше мой пес, щях да те натъпча с отрова.

— Ако бях твой пес, щях да я приема с удоволствие.

Глобус се ухили на един от двамата гестаповци.

— Само колко сме важни!

Той плю на дланите си и стисна бейзболната бухалка. След това се обърна към Марч:

— Прелистих досието ти. Виждам, че много те бива да пишеш. Разни там бележки, списъци. Непризнатият творец, а? Я ми кажи с коя ръка пишеш — с лявата или с дясната?

— С лявата.

— Пак лъжеш. Сложи дясната си ръка върху масата.

Марч имаше чувството, че гърдите му са приклепени в железни ремъци.

— Върви на майната си! — изрече той.

Глобус хвърли един поглед към двамата мъже и в следващия миг неумолими ръце сграбчиха Марч изотзад. Столът се изтърколи на пода и той се озова захлупил лице върху масата. Единият от гестаповците изви лявата му ръка високо зад гърба с такава сила, че Марч закрепця от болка, докато другият сграбчи свободната му дясна ръка. После почти се качи върху масата, заби коляно малко под десния лакът на Марч и остана така, приковал ръката му с дланта надолу към дървената повърхност. Само за секунди цялото му тяло се оказа стегнато в менгеме освен пръстите, които потрепваха едва-едва като крилата на уловена в капан птичка.

Глобус застана на метър от масата и леко докосна ставите на Марч с върха на бухалката. После я вдигна, описа широка

тристаградусова дъга във въздуха, сякаш въртеше секира, и с всичка сила я стовари надолу.

Марч не припадна — поне не веднага. Двата гестаповци го пуснаха и той се свлече на колене. От устата му се проточи струйка слюнка, която остави дълга следа по масата, като диря на охлюв. Ръката му бе все още опъната отгоре. Остана в тази поза известно време, додето най-сетне вдигна глава и видя останките от дланта си — непознатата купчина месо и хрущяли върху касапски тезгях. Едва тогава загуби съзнание.

Стъпки в мрака. Гласове.

— Къде е момичето?

Ритник.

— Какви бяха сведенията?

Ритник.

— Какво открадна от летището?

Ритник, после още един.

Върху пръстите на ръката му се стовари ботуш, стъпка ги като фас и ги разля върху камъка.

Когато отново дойде на себе си, осъзна, че е проснат в ъгъла, а премазаната му ръка лежи до него като мъртвородено дете, оставено до майката. Някакъв мъж — най-вероятно Кребс — клечеше отпред и говореше нещо. Марч се опита да се съсредоточи.

— Какво е това? — питаше Кребс. — Какво означава?

Гестаповецът се задъхваше, сякаш бе тичал нагоре-надолу по стълбище. Стисна брадичката на Марч с едната си ръка и изви лицето му към светлината. В другата си ръка държеше свитък листове.

— Какво означава това, Марч? Намерихме ги скрити отпред в колата ти. Бяха залепени с лепенка под арматурното табло. Какво значи всичко това?

Марч дръпни глава и извърна лице към тъмнеещата стена.

Чук, чук, чук. Неиде в сънищата му. Чук, чук, чук.

След известно време — не можеше да определи колко, тъй като времето бе загубило измерение, ту ускоряваше ход, ту пълзеше едва-едва, готово да спре — пред очите му изникна бяла престилка. Блесна нещо стоманено — тънко острие, застинало вертикално във въздуха. Марч опита да се отдръпне, но нечи пръсти се сключиха около китката му и иглата се заби във вената. При първото докосване до ръката му изрева от болка, но в следващия миг усети как течността запълзва по вените и болката полека-лека утихва.

Лекарят, който помагаше на изтезаваните, бе стар и прегърбен — Марч преизпълнен от благодарност към него, имаше чувството, че човекът е прекарал в подземие десетки години. Мръсотията се бе напластила в порите, мракът бе издълбал торбички под очите му. Вършеше работата си безмълвно. Почисти раната, намаза я с прозрачна течност, от която лъхаше на болница и морга, и я стегна в превръзка с ластичен бинт. След това, все така безмълвно, двамата с Кребс помогнаха на Марч да се изправи. Сложиха го да седне на стола. На масата пред него имаше емайлирана кана със сладко, разрежено с мляко кафе. В здравата му ръка пъхнаха цигара.

4.

В съзнанието си Марч бе построил стена. Отвъд нея постави Шарли, която се носеше напред в наетата кола. Стената беше висока, беше направена от всичко, което въображението му успя да струпа на едно място — каменни отломъци, бетонни блокове, обгорени железни рамки на легла, преобърнати трамвайни вагони, куфари, детски колички, — и се виеше в двете посоки през окъпания в слънце пейзаж на Германия също като изглед от Великата китайска стена. Марч зорко патрулираше отпред. *Нямаше да ги пусне отвъд стената.* Всичко останало бе на тяхно разположение.

Кребс четеше бележките му. Седеше с лакти, опрени на масата, положил брадичка върху юмручните стави. Марч го наблюдаваше. След кафето и цигарата, измъчван по-малко от притъпената болка, беше изпаднал почти в еуфория.

Кребс свърши да чете и за миг затвори очи. Беше тебеширено бял, както винаги. След това изглади страниците и ги постави пред себе си до бележника на Марч и тефтерчето на Булер. Подреди трите с точност до милиметри, сякаш бяха строени на параден плац. Може би се дължеше на наркотика, но изведнъж Марч започна да вижда всичко с кристална яснота — виждаше как мастилото се е разляло едва забележимо върху евтината грапава хартия и от всяка буква са поникнали миниатюрни власинки; виждаше колко лошо се е обръснал Кребс — топче наболи косми се чернееше в гънката под носа му. В настъпилата тишина сякаш чуваше как пращинките се стелят във въздуха и прошумоляват по масата.

— Е, какво, уби ли ме, Марч?

— Да съм те убил?

— С това тук. — Ръката на Кребс увисна на сантиметър от листовете.

— Зависи на кого е известно, че са у тебе.

— Само на един кретен, унтершарфюрер от гаража. Намерил ги, като закарал там колата ти. Даде ги направо на мен. Глобус не знае нищо — поне засега.

— Значи трябва да се задоволиш с този отговор.

Кребс започна да трие лице с всичка сила, сякаш го сушеше с кърпа. Накрая спря и остана с притиснати о бузите длани, вперил поглед в Марч през разперените си пръсти.

— Какво става тук?

— Нали можеш да четеш.

— Мога, но нищо не разбирам. — Кребс грабна страниците от тетрадката и ги запрелиства. — Ето тук например — какво значи „Циклон Б“?

— Гранулиран водороден цианид. Преди него са използвали въглероден окис. А преди това куршуми.

— Ами тук — „Аушвиц/Биркенау“. „Кулмхоф“. „Белжец“. „Треблинка“. „Майданек“. „Собибор“.

— Местата за изстребление.

— Ами тези цифри — осем хиляди на ден...

— Броят на хората, които са можели да изстребват с помощта на четирите газови камери и крематориумите.

— А тези „единайсет милиона“?

— Единайсет милиона е общата цифра на евреите, които са искали да унищожат. Кой знае, може и да са успели. Случайно да си попадал на евреи? Защото аз не съм.

— Ами тук — какво е това име „Глобокник“?

— Глобус е бил началник на СС и на полицията в Люблин. Отговарял е за създаването на изстребителните центрове.

— Не съм знаел. — Кребс пусна листовите върху масата, сякаш бяха заразни. — Наистина не съм знаел за всичко това.

— Разбира се, че си знаел. Знаел си всеки път, когато си слушал да се шегуват, че някой е „заминал на Изток“; всеки път, когато си чувал някоя майка да мъмри детето си, че ако не се държи добре, ще ги „издухат през комина“. Знаели сме, когато им взимахме домовете, имуществото, работните места. Знаехме, но не разполагахме с истински факти. — Марч посочи с лявата ръка към бележките си. — Това тук облича костите в плът. Връща ги там, където преди е имало само въздух.

— Исках да кажа, че не съм знаел за участието на Булер, Щукарт и Лутер във всичко това. Не подозирах и за Глобус...

— Има си хас. Просто мислеше, че разследваш кражба на картини.

— Така мислех наистина. Честна дума! — настояваше Кребс. — В сряда сутринта — ако си спомняш с толкова задна дата — разследвах случаи на корупция в Германския трудов фронт: продажба на разрешителни за работа. И изневиделица — нареждане да се явя при райхсфюрера. Разговор на четири очи. Отивам и той ми съобщава, че е разкрита страхотна афера с предмети на изкуството, в която са замесени пенсиониранни държавни служители. Името на Партията е в опасност. Случаят е поверен на обергрупенфюрер Глобокник, а аз трябва начаса да потегля към Шваненвердер и да се поставя под негово разпореждане.

— И защо точно ти?

— А защо не? Райхсфюрерът знае, че се интересувам от изкуство. Разговаряли сме на тази тема. Аз трябваше само да направя списък на откраднатите предмети.

— И не се сети, че тъкмо Глобус е убил Булер и Щукарт?

— Сетих се, естествено. Не съм идиот. Знам не по-зле от тебе какво се говори за Глобус. Но той действаше по заповед на Хайдрих, а щом Хайдрих бе решил да му развърже ръцете, за да спаси Партията от публичен скандал, то кой бях аз, та да протестирам?

— Да, кой беше ти, та да протестираш? — повтори Марч.

— Да оставим недомлъвките, Марч. Ти твърдиш, че смъртта на тримата няма нищо общо с кражбата на картини, така ли?

— Абсолютно нищо. Разкриването на кражбата е просто случайно съвпадение, послужило за удобно прикритие. Това е всичко.

— Но нещата изглеждаха съвсем логични. Това обясняваше защо Глобус е встъпил в ролята на държавен езекутор и защо с всички сили се опитва да прекрати разследването на Кристо. В събота вечер все още бях зает с описа на картините в дома на Булер, когато Глобус позвъни. Беше бесен — заради тебе. Каза, че си бил официално отстранен от случая и въпреки това си се намъкнал без разрешение в апартамента на Щукарт: Трябваше да отида и да те арестувам, което и направих. Можеш да бъдеш сигурен, че ако бяха оставили Глобус да си разиграва коня, с тебе беше свършено още тогава, само че Небе не се съгласи. После в петък вечерта в железопътното депо намериха трупа, който по

наши сведения принадлежеше на Лутер. С това случаят изглеждаше приключен.

— Кога разбрахте, че трупът не е на Лутер?

— Около шест часа сутринта в събота. Глобус ми позвъни вкъщи. Каза, че разполага с информация, според която Лутер е все още жив и възнамерява в девет да се срещне с американската журналистка.

— Знаел е — потвърди Марч, — защото някой от американското посолство му е подшушнал.

Кребс изсумтя презрително.

— Що за глупости? Знаел е от подслушания телефонен разговор.

— Това е невъзможно...

— Защо да е невъзможно? Ето, виж сам. — Кребс отвори една от папките и извади лист кафяв пилюр. — Изпратили са го светкавично посред нощ от подслушвателната служба в Шарлотенбург.

Марч прочете следното:

Изследователска служба
Г745, 275
23:51

МЪЖ: Питате ме какво искам. А какво искам според вас? Политическо убежище в страната ви.

ЖЕНА: Кажете ми къде сте.

МЪЖ: Мога да платя.

ЖЕНА: [Прекъсва я.]

МЪЖ: Разполагам със сведения. С определени факти.

ЖЕНА: Кажете къде сте. Ще дойда да ви взема и ще отидем в посолството.

МЪЖ: Рано е. Още не.

ЖЕНА: Кога?

МЪЖ: Утре сутринта. Чуйте ме добре. Девет часът. На стъпалата пред Голямата палата. Запомнихте ли?

Ето че отново чуваше гласа ѝ, долавяше аромата ѝ, докосваше я. Нейде в дълбините на съзнанието му трепна нещо.

Марч плъзна листа през масата към Кребс, който го върна в папката и продължи:

— Сам знаеш как се развиха нещата след това. По заповед на Глобус застреляха Лутер в мига, щом се появи — да си призная, бях възмутен. Да направиш такова нещо на обществено място... Помислих си: тоя човек сигурно е луд. Естествено, тогава не знаех защо толкова се бои да не би да заловим Лутер жив.

Кребс внезапно млъкна, сякаш опомнил се къде се намира и каква роля би трябвало да изпълнява. Накрая изрече бързо:

— Претърсихме трупа, но не намерихме нищо. Тогава тръгнахме да търсим теб.

Болката в ръката на Марч отново бе започнала да пулсира. Погледна надолу и видя, че по белия бинт избиват алени петна.

— Колко е часът?

— Пет и четирийсет и седем.

От тръгването ѝ бяха минали единайсет часа.

Боже мой, ръката му... Алените петънца ставаха по-големи, докосваха се, рисувайки архипелази от кръв.

— В цялата работа са били замесени четирима — обясни Марч. — Булер, Щукарт, Лутер и Критцингер.

— Критцингер? — Кребс си отбеляза името.

— Фридрих Критцингер, началник-отдел в Райхсканцеларията. На твоето място не бих си записвал.

Кребс остави молива.

— Безпокоял ги е не самият план за изстребление — да не забравяме, че в случая става дума за висши партийни сановници. Безпокояла ги е най-вече липсата на редовна заповед от Фюрера. Нямащо е нищо на хартия. Разполагали са само с устните уверения на Хайдрих и Химлер, че тъкмо такава е желанието на Фюрера. Може ли още една цигара?

Марч пое цигарата от Кребс и след няколко сладостни смуквания продължи:

— Разбираш, че това са само догадки, нали? — Кребс кимна. — Предполагам, че са се запитали: защо няма писмено свидетелство, което да обвързва Фюрера с този план? И вероятно са си отговорили:

защото планът е толкова чудовищен, че участието на държавния глава в него е немислимо. А къде остават те самите? В лайната. Защото при евентуална загуба на Германия във войната можело да отидат на съд като военни престъпници, а при евентуална победа — да станат изкупителни жертви за най-масовото изстребление на хора в световната история.

Кребс каза шепнешком:

— Мисля, че не искам да слушам по-нататък.

— Затова са решили да се застраховат. Направили са клетвени декларации — не е било трудно, нали трима от тях са били адвокати — и са започнали при всяка възможност да се запасяват с документи. Така постепенно са събрали доказателствен материал. Били са подсигурени и в двата случая. При положение че Германия победи и срещу тях бъдат предприети действия, можели да заплашат с разгласяване на тайната. При положение че победят Съюзниците, можели да кажат: ето вижте, ние не одобрявахме този план и дори рискувахме живота си, събирайки сведения за него. Лутер е отворил дори вратичка за изнудване — документите с неудобно съдържание за американския посланик в Лондон Кенеди. Я ми подай тези двете.

Марч кимна към тетрадката си и тефтерчето на Булер. След известно колебание Кребс ги побутна към него. Не беше лесно да отвори тетрадката с една ръка. Превръзката беше подгизнала от кръв. Размазани следи обагриха страниците.

— Лагерите са били организирани така, че да не остават свидетели. В газовите камери и крематориумите са работели специално подбрани затворници. След време са ги ликвидирали, заменяли са ги с нови, после са ликвидирали и тях. И тъй нататък. Ако подобни неща са се разигравали на най-ниско равнище, защо същото да не се повтори и на върха? Погледни. Четиринайсет участници в съвещанието на Ванзее. Първият умира през четирийсет и четвърта. Вторият през петдесет и пета. После по един през петдесет и седма, петдесет и девета, шейсета, шейсет и първа, шейсет и втора. Планът вероятно е бил да убият Лутер през шейсет и трета, като инсценират опит за грабеж, но той се е усетил и е наел телохранители. Дълго време обаче не се е случило нищо и Лутер е решил, че нападението е било случайно.

— Достатъчно, Марч.

— През шейсет и трета машината започва да се върти все по-бързо. През май умира Клопфер. През декември се обесва Хофман. През март тази година Критцингер загива при бомбена експлозия в колата си. Булер е уплашен не на шега. Със смъртта на Критцингер спусъкът е натиснат. Критцингер е първият от четиримата.

Марч взе джобното тефтерче на Булер.

— Ето тук е отбелязал с кръстче датата, на която е убит Критцингер. Но след това — нищо. Времето минава. Може би ще оцелеят. И после, на девети април — още едно кръстче! Шьонгарт, някогашният колега на Булер от Генералното губернаторство, попада под колелата на влака на спирката на метрото при зоологическата градина. Паника на Шваненвердер! Но вече е твърде късно...

— Казах: достатъчно!

— Озадачаваше ме само един въпрос: защо през първите девет години загиват осем човека, а през последната половин година — цели шест? Защо е цялото това бързане? Целият този риск след години желязно търпение? Но като си помислиш, ние полицаите май рядко вдигаме очи от мръсотията, за да се огледаме наоколо. По план всичко е трябвало да приключи миналия вторник, за да посрещнем своите скъпи нови приятели, американците. А това от своя страна повдига още един въпрос...

— Дай ми ги! — Кребс издърпа тефтерчето и тетрадката от ръката на Марч. Отвън в коридора: гласът на Глобус...

— Дали Хайдрих би предприел всичко това по своя собствена инициатива, или е действал по нареждане на по-висша инстанция? Може би по нареждане на същото онова лице, което не желае да сложи подписа си под никакъв документ...

Кребс бе отворил вратичката на кюмбето и пъхаше вътре листовете. За миг те останаха да лежат върху тлеещите въглини, но в следващата минута лумнаха с жълт пламък, докато ключът се превърташе в ключалката.

5.

— Кулмхоф! — изкрещя той в лицето на Глобус, когато болката стана непоносима. — Белжец! Треблинка!

— Ето че постигаме напредък — ухили се Глобус на двамата си помощници.

— Майданек! Собибор! Аушвиц/Биркенау!

Марч криеше лице зад имената като зад щит, който да го предпази от ударите.

— Е, и какво толкова? Да взема да си посипя главата с пепел и да умра, а? — Глобус клекна, стисна с две ръце ушите на Марч и изви лицето му към себе си. — Това са само имена, Марч. Там вече няма нищо, не е останала дори тухла. Никой няма да повярва. И да ти кажа ли още нещо? *И ти не вярвай съвсем.* — Глобус се изплю в лицето му: слuzеста сивкавожълта хрaчка. — Ей толкова ще се загрижи и светът.

Той блъсна Марч назад и удари главата му в каменния под.

— Хайде казвай — къде е момичето?

6.

Времето се влачеше на четири крака, с пречупен гръбнак. Марч цял трепереше. Зъбите му тракаха като играчка с часовников механизъм.

Преди него тук бе имало и други затворници, години наред. Вместо надгробни надписи те бяха издълбали с изпочупени нокти по стените на килията: „Й.Ф.Г. 22.2.57“. „Катя“. „Х.К. Май 44“. Някой бе успял да напише буквата „Е“ само до средата — не му бяха стигнали сили, време или воля. И въпреки всичко — този порив да пишеш...

Марч забеляза, че нито един надпис не е на повече от метър разстояние от пода.

Тресеше го от болката в ръката. Имаше халюцинации. Едно куче дробеше дланта му между челюстите си. Затвори очи и се запита какво ли прави в момента времето. Когато за последен път попита Кребс, часът беше — колко? — почти шест. След това двамата бяха разговаряли още около половин час. После дойде ред на нов сеанс с Глобус — безконечен. И най-сетне този последен отрязък от време насаме в килията, когато подир светлината изпълзяваше мракът и от едната страна го дърпаше изтощението, а от другата — кучето.

Бузата му докосваше топлия под, гладкият камък постепенно изчезна.

Сънуваше баща си — сън от детството, — скованата фигура на снимката бе оживяла, махаше, застанала върху палубата на отдалечаващия се от пристана кораб, махаше, додето постепенно се превърна в миниатюрна нарисувана фигурка и изчезна. Сънуваше Йост — как тича на място и рецитира с тържествен глас любимата си поезия: „На звяра у човека подхвърляте храна/да расне той във вас полека...“ Сънуваше Шарли.

Но най-често сънуваше, че отново е в стаята на Пили в онзи ужасен миг, когато осъзна какво е направило момчето от милосърдие — *милосърдие!* Когато протягаше ръце към вратата, но краката му не

помръдваха, оковани, а прозорецът се разлетя на парчета и груби ръце сграбчиха раменете му...

Тъмничарят го раздруса.

— Ставай!

Лежеше превит върху лявата си страна в утробна поза — тялото му на рана, ставите като споени. Ръцете на тъмничаря разбудиха кучето и Марч понечи да повърне. Не че имаше какво да изкара, но стомахът му се сгърчи в конвулсии, по стар навик. Килията избяга надалеч и светкавично се върна. Изправиха го на крака. Тъмничарят извади чифт белезници. До него стоеше Кребс — слава богу, не Глобус. Той погледна към Марч с погнуса и каза на тъмничаря:

— По-добре ги сложи отпред.

Заклучиха ръцете му в белезници отпред, нахлупиха фуражката на главата му и го поведоха, свит на две, по коридора и после нагоре по стълбите, додето излязоха навън.

Хладна, ясна нощ. Пръснат букет от звезди по небето над двора. Сградите и колите — с контури от сребро на лунната светлина. Кребс го блъсна върху задната седалка на един мерцедес и седна до него. Кимна на шофьора:

— Колумбия Хаус. Заклучи вратите.

Когато ключалката на вратата до него изщрака, в душата на Марч за миг трепна облекчение.

— Не си прави илюзии — каза Кребс. — Обергрупенфюрерът още не е приключил с тебе. В Колумбия Хаус разполагаме с по-модерна техника, това е всичко.

Излязоха през портите. За всеки външен наблюдател бяха просто двама офицери от СС със своя шофьор. Часовоят изпъна ръка за поздрав.

Колумбия Хаус се намиреше на три километра южно от Принц Албрехт Щрасе. Тъмнеещите сгради на държавното управление бързо отстъпиха място на запуснати кантори и зарешетени с дъски складове. През петдесетте години се предвиждаше преустройство на района около затвора и тук-там булдозерите на Шпеер бяха извършили разрушителни набези. Само че преди срутните постройки да бъдат заменени с нови, парите се бяха свършили и сега тревясаха, пустеещи

пространства се мержелееха на сребристата светлина като покрайнини на някогашни бойни полета. В тъмните улички помежду им се бяха приютили многолюдните колонии на източноевропейските гастарбайтери.

Марч седеше изпънат, с глава, опряна върху облегалката на кожената седалка. Внезапно Кребс се наведе към него и изруга:

— По дяволите!

После каза на шофьора:

— Напика се. Я спри!

Шофьорът изпсува и натисна рязко спирачка.

— Отключи вратите!

Кребс слезе, заобиколи от страната на Марч и го издърпа навън.

— По-живо! Няма да те чакам цяла нощ! — каза той и после се обърна към шофьора: — Само минута. Не изключвай двигателя.

Марч усети, че го блъскат напред — краката му се препъваха в остри камъни, вървеше по някаква уличка, после прекрачи прага на изоставена църква, където Кребс вече му сваляше белезниците.

— Извади късмет, Марч.

— Нищо не разбирам...

— Имаш си любим чичо — отвърна Кребс.

Чук, чук, чук. От мрака на църквата. Чук, чук, чук.

— Трябваше веднага да дойдеш при мен, момчето ми — каза Артур Небе. — Щеше да си спестиш мъките.

Той докосна с върха на пръстите бузата на Марч. Скрито в дълбоките сенки, лицето му не се виждаше — на мястото му се открояваше само бледо неясно петно.

— Вземи пистолета ми. — Кребс бутна лугера в лявата ръка на Марч. — Вземи го! Погодил си ми номер. И си ми свил пистолета. Ясно?

Без съмнение Марч сънуваше. И все пак пистолетът в ръката му беше истински...

Небе продължаваше да говори — нисък, настойчив глас:

— Ах, Марч, Марч! Кребс дойде при мен днес вечерта. Беше направо потресен. Съобщи ми за разкритията ти. Ние всички подозирахме, разбира се, но ни липсваха доказателства. Сега ти трябва

да кажеш на хората. Заради всички нас. Трябва да попречиш на тия гадове...

Кребс го прекъсна:

— Простете, но не разполагаме с почти никакво време. — Той махна с ръка. — Ей там отсреща, Марч. Виждаш ли колата?

В края на уличката, под една строшена улична лампа Марч успя да различи нисък продълговат силует, чу шум от работещ двигател.

— Какво значи това? — Той изгледа последователно двамата мъже.

— Отиваш при колата и се качваш вътре. Нямаме повече време. Броя до три и после започвам да викам.

— В тебе е надеждата ни, Марч. — Небе стисна бузата му. — Чичо Небе е вече стар, но не толкова, че да не доживее да види тия мръсници, увиснали на въжетото. Хайде. Иди вземи документите. Публикувай ги. Заложили сме на карта всичко, за да ти дадем този шанс. Използвай го. Хайде, върви.

Кребс каза:

— Започвам да броя: едно, две, три...

Марч се поколеба, тръгна неуверено, после затича на прибежки. Някой отваряше вратата на колата отвътре. Марч погледна през рамо. Небе се беше стопил в мрака. Кребс бе свил ръце на фуния около устата си, готов да нададе вик. Марч се обърна и с последни сили се добра до чакащата го кола, откъдето го викаше познат глас:

— Ксави! Ксави!

СЕДМА ЧАСТ ДЕНЯТ НА ФЮРЕРА

Железопътната линия до Краков продължава на североизток, минава покрай Аушвиц: промишлен град с 12 000 население, на 348 км от Виена; някогашна столица на пястките херцогства Аушвиц и Затор (хотел „Затор“ с двайсет стаи). Оттам втора железопътна линия отвежда през Скавина до Краков (69 км за три часа)...

Пътеводител
„Бедекер“
за Генералното
губернаторство, 1943

1.

Среднощен звън на камбани посрещаше новия ден. Покрай тях профучаваха коли, фаровете им блесваха ослепително за миг, шофьорите натискаха клаксона, плисвайки зад себе си звука, който се разливаше над пътя. Фабрични сирени се поздравяваха от всички краища на Берлин като спрели влакове.

— Мой мили приятелю, какво са направили с тебе?

Макс Йегер се стараеше да съсредоточи вниманието си върху пътя, но през няколко секунди ужасен извъръщаше глава надясно, сякаш седалката до него теглеше погледа му.

— Какво са направили с тебе? — продължаваше да повтаря той.

Марч беше като в унес, не знаеше кое е сън и кое — действителност. Седеше полуобърнат, загледан в задния прозорец.

— Къде отиваме, Макс?

— Един господ знае. Кажи ти къде.

Пътят зад тях бе чист. Марч предпазливо се обърна и погледна Йегер.

— Не получи ли нареждания от Небе?

— Небе каза, че ти ще ми кажеш.

Марч погледна настрани към нижестите се покрай тях сгради, но не ги видя. Мислеше за Шарли в хотелската стая във Валдсхут. Будна, сама, изпълнена с очакване. Оставаха повече от осем часа. Двамата с Макс щяха да са почти сами по пътя. Може би биха успели.

— Бях в Комендатурата — разказваше Йегер. — Часът беше около девет. Изведнъж звъни телефонът и се обажда чичо Артур. „Щурмбанфюрер! Наистина ли сте приятел на Ксавиер Марч?“ „Бих направил всичко, което е по силите ми“, отвърщам аз — по това време вече се беше разчуло къде си. Тогава Небе каза много тихо: „Добре, щурмбанфюрер, да видим колко струва приятелството ви. Кройцберг. На ъгъла на Аксманвег, северно от изоставената църква. Чакайте там от дванайсет без петнайсет до дванайсет и петнайсет. И на никого нито дума, ако не искате да се събудите на сутринта в концлагер.“ После затвори, и толкова.

По челото на Йегер лъщеше пот. Хвърли бърз поглед към Марч и после отново се съсредоточи върху пътя.

— По дяволите, Ксави! Наистина не знам какво върша. Шубе ме е. Пътуваме на юг. Това устройва ли те?

— Напълно.

— Не се ли радваш, че ме виждаш?

— Ужасно се радвам.

Отново му се зави свят. Обърна се с мъка и смъкна стъклото на прозореца с лявата си ръка. Над шума от гумите и вятъра — още един звук. Откъде ли идваше? Марч мушна глава през прозореца и погледна към небето. Не видя нищо, но чуваше звука някъде отгоре. Бръмчене на хеликоптер. Марч затвори прозореца. Спомни си записа от телефонния разговор: *Питате ме какво искам. А какво искам според вас? Политическо убежище в страната ви...*

Индикаторите и циферблатите по арматурното табло светеха в мрака с мека зелена светлина. Тапицерията миришеше на нова кожа. Марч попита:

— Откъде взе колата?

Беше забелязал, че е мерцедес. И то последен модел.

— От гаража на Вердершер Маркт. Страхотна е, нали? И с пълен резервоар. Можем да отидем където поискаш. Само кажи.

Тогава Марч се разсмя. Лекичко и за кратко, тъй като болката в ребрата скоро го накара да спре.

— Ах, Макс, Макс — въздъхна той. — Небе и Кребс са толкова добри лъжци, а ти си такъв некадърник. Почти ми става жал за тях, че са принудени да те търпят в отбора си.

Йегер беше вперил поглед напред.

— Напомпали са те с наркотици, Ксави. Повредили са те. Не си на себе си, повярвай ми.

— Ако бяха избрали който и да е друг шофьор вместо тебе, можеше и да се хвана. Обаче ти... Кажи ми, Макс, защо пътят зад нас е празен? Предполагам, че ако следиш една лъскава нова кола, която е натъпкана с електроника и излъчва сигнал, няма нужда да се приближаваш до нея на по-малко от километър. Особено пък ако разполагаш с хеликоптер.

— Рискувам живота си — завайка се Йегер. — И какво получавам в замяна?

Марч стискаше лугера на Кребс в ръката си — в лявата ръка, а това правеше хватката му несигурна. Все пак успя сравнително убедително да пъкне дулото в дебелиите гънки на Йегеровия врат.

— Кребс ми даде пистолета си, за по-голяма достоверност. Сигурен съм, че не е зареден. Да проверя ли, а? Поемаш ли риска? Едва ли. Дръж с лявата ръка волана, Макс, и гледай пътя, а с дясната ми дай лугера си. Хайде, само че много бавно.

— Ти си полудял.

Марч натисна дулото още по-силно. То се плъзна по изпотения врат и спря зад ухото на Йегер.

— Добре, добре...

Йегер му подаде пистолета.

— Чудесно. А сега аз ще насоча това тук в търбуха ти и ако само се опиташ да шавнеш, ще те натъпча с куршуми. Ако пък случайно се усъмниш в сериозността на намерението ми, просто поразмисли. Тогава ще стигнеш до заключението, че нямам какво да губя.

— Ксави...

— Млъквай! Продължавай да караш в тая посока, докато стигнем извънградската магистрала.

Надяваше се, че Макс няма да забележи треперещата му ръка. Опря оръжието в скута си. Всичко се развива добре, каза си той. Наистина добре. Значи не я бяха прибрали. Нито знаеха къде е. Защото, ако бяха успели да я арестуват или открият, никога нямаше да устроят този цирк.

На двайсет и пет километра южно от града светлините на автомагистралата се извиваха сред тъмнината като огърлица. От земята сякаш изскачаха огромни жълти табели с имената на имперските градове, изписани в черно: по посока на часовниковата стрелка — от Щетин, през Данциг, Кьонигсберг, Минск, Позен, Краков, Киев, Ростов, Одеса, Виена; после на север — през Мюнхен, Нюрнберг, Щутгарт, Страсбург, Франкфурт и ХанOVER до Хамбург.

Според указанията на Марч завиха по посока, обратна на часовниковата стрелка. След двайсет километра, на детелината при Фридрихсдорф, взеха отклонението вдясно.

Отново табела: Лигниц, Бреслау, Катовице...

Високо горе бе звездният свод. Над дърветата сияеха валма от сребристи облаци.

Мерцедесът се спусна по свързващата отсечка и пое по окъпания в лунна светлина аутобан. Пътят просветваше като широка речна лента. Отзад, извила се по дирята им, Марч си представяше драконовска опашка от светлини и оръжие.

Той беше главата. Теглеше ги след себе си — далеч от нея, по празната магистрала, на Изток.

2.

Болката и изтощението пълзяха в тялото му. Заговори, за да прогони съня:

— Предполагам, че за всичко трябва да благодарим на Краузе.

Двамата бяха прекарали в пълно мълчание близо час. Чуваше се единствено шумът на двигателя и боботенето на гумите по бетонната настилка. Гласът на Марч така стресна Йегер, че той подскочи.

— Краузе ли?

— Краузе е объркал списъците. Вместо теб, изпрати на Шваненвердер мен.

— Краузе!

Йегер направи гримаса. Лицето му бе като на театрален демон, озарено от зеленото сияние на арматурното табло. Всичките неприятности в живота му се дължаха на някакъв си Краузе!

— Гестапо се е погрижило в понеделник вечер да бъдеш дежурен ти, нали? Какво ти казаха? „Ще намерят труп в Хафел, щурмбанфюрер. Не бързайте да го идентифицирате. Дори забутайте някъде досието за ден-два...“

— Нещо такова — измърмори Йегер.

— Само че ти си се успал. И когато си отишъл в Комендатурата във вторник, случаят вече е бил поет от мене. Горкият Макс, дете все не може да се надигне от леглото сутрин! В Гестапо сигурно са били очаровани. С кого поддържаше контакт?

— С Глобокник.

— Със самия Глобус! — Марч подсвирна. — Положително си решил, че идва Коледа, а? Какво ти обещаха, Макс? Повишение? Или преместване в Сипо?

— Върви по дяволите, Марч!

— И след това ги държеше в течение на всичките ми действия. Когато ти казах, че Йост е видял Глобус при трупа край езерото, ти им съобщи и Йост изчезна. Когато ти позвъних от апартамента на Щукарт, ти ги предупреди и ни арестуваха. На следващата сутрин претърсиха жилището на американката, защото си им казал, че у нея има нещо от

сейфа на Щукарт. На Принц Албрехт Щрасе ни оставиха сами, за да проведеш ти разпита вместо тях...

Йегер пусна кормилото и посегна светкавично с дясната ръка към пистолета. Сграбчи дулото му и го задържа, извивайки го нагоре, но пръстите на Марч, вкопчени в спусъка, натиснаха езичето.

Експлозията в затвореното пространство едва не им проби тъпанчетата. Колата рязко зави и заподскача по неравната тревна площ, разделяща двете части на аутобана. За миг Марч помисли, че е ранен. После реши, че е ранен Йегер. Но той бе стиснал с две ръце кормилото и с всички сили се опитваше да овладее мерцедеса, а Марч все още държеше пистолета. През една нащърбена дупка на покрива струеше студен въздух.

Йегер се смееше като побъркан и говореше нещо, но Марч бе все още оглушен от изстрела. Колата се плъзна по ръба на тревната ивица и излезе отново на автомагистралата.

При внезапната уплаха от експлозията Марч бе отскочил, облягайки се на премазаната си ръка, и едва не бе загубил съзнание, но струята свеж въздух отново пробуди разсъдъка му. Изпитваше неистово желание да довърши разказа си — *разбрах със сигурност, че си ме предал, когато Кребс ми показва записа от подслушания телефонен разговор: ти беше единственият, на когото бях разказал за телефонната будка на Бюло Щрасе и за това, че Щукарт е позвънил на американката* — но вятърът отвя думите му. Пък и какво ли значение имаше?

Тук иронията на съдбата беше Найтингейл. Американецът се бе оказал честен човек, а най-добрият приятел на Марч — предател.

Йегер продължаваше да се смее като побъркан, шофираше и си говореше сам, а по дебелиите му бузи блестяха сълзи.

Малко след пет часа свърнаха от автомагистралата и спряха на една денонощна бензиностанция. Йегер остана в колата и през отворения прозорец нареди на служителя да напълни резервоара. Марч държеше лугера все така опрян в ребрата му, но желанието за

съпротива като че ли бе напуснало Макс. Беше се смалил. Представляваше просто една лоена топка в униформа.

Младежът, който обслужваше колонките, погледна дупката на покрива, после и тях самите — двама щурмбанфюрери от СС в чисто нов мерцедес, — но прехапа устни и остана безмълвен.

През редицата от дървета, разделящи бензиностанцията от автомагистралата, той виждаше светлините на профучаващите от време на време коли. Но от кавалкадата, която ги следваше — Марч беше уверен в това, — нямаше ни следа. Предположи, че навярно са спрели около километър по-назад, за да видят какво ще предприеме по-нататък.

Когато отново се озоваха на пътя, Йегер каза:

— Не исках да ти причиня зло, Ксави.

Марч, който мислеше за Шарли, изръмжа.

— За бога! Глобокник е генерал от полицията! Ако ти нареди: „Йегер, гледай на другата страна!“ — ще гледаш, какво ще правиш? Искам да кажа, че такъв е законът, нали? Ние сме полицаи и трябва да се подчиняваме на закона!

За миг откъсна очи от пътя и хвърли поглед към Марч, който остана безмълвен. След това отново насочи вниманието си към автомагистралата.

— После, като ми нареди да разбере какво си открил — как можех да постъпя?

— Можеше да ме предупредиш.

— Така ли? А ти какво щеше да направиш? Познавам те добре — щеше да продължиш въпреки всичко. И какво щеше да означава това за мен? И не само за мен, ами за Ханелоре, за децата? Не сме всички създадени за герои, Ксави. На света трябва да има такива като мен, та хора като теб да блестят с ума си.

Пътуваха срещу утрото. Над ниските гористи хълмове пред тях се виждаше бледо зарево, сякаш гореше далечен град.

— И сега сигурно ще ме очистят, защото съм ти позволил да ме преметнеш. Ще кажат, че съм го направил нарочно. Ще ме застрелят.

Господи, всичко е шега, нали? — Той погледна към Марч с разплакани очи. — Шега е!

— Да, шега е — повтори Марч.

Беше се развиделило, когато пресякоха Одер. Сивата река се простираше от двете страни на високия стоманен мост. Два шлепа се разминаваха в центъра на мутните ѝ води, поздравявайки се гръмогласно за „добро утро“ със сирените си.

Река Одер: естествената граница на Германия с Полша. Само че вече нямаше граница, нямаше Полша.

Марч гледаше право пред себе си. Тъкмо по този път през септември 1939-а бе вървяла Десетата армия на Вермахта. В спомените си видя отново някогашните кинопрегледи: теглените от коне оръдия, танковете, маршируващите войски... Победата изглеждаше толкова лесна. Как само ликуваха всички!

Появи се табела за отклонение към Глайвиц, града, където бе започнала войната.

Йегер хленчеше:

— Капнал съм, Ксави. Не мога повече.

— Почти стигнахме — каза Марч.

Сети се за Глобус. *Там вече няма нищо, не е останала дори тухла. Никой няма да повярва. И да ти кажа ли още нещо? И ти не вярваш съвсем.* Този бе най-страшният момент, защото съдържаше истината.

Една цитадела — мемориал в памет на мъртвите — се издигаше на гол хълм недалеч от пътя: четири петдесетметрови гранитни кули, подредени в квадрат около бронзов обелиск. Докато отминаваха, слабите лъчи на слънцето блеснаха, отразени в метала като в огледало. Оттук до Урал стърчаха десетки такива надгробни могили — нетленни пантеони в памет на германците, които бяха загинали, загиваха, щяха да загинат за покоряването на Изтока. Отвъд Силезия, в степите, аутобаните бяха построени върху насипи, за да не ги навяват зимните снегове — пустеещи пътища, вечно брулени от вятъра...

Пропътуваха още двайсет километра, подминавайки бълващите фабрични комини на Катовице. Тогава Марч каза на Йегер да свърне от аутобана.

Ето че я вижда в мислите си.

Напуска хотела. Пита служителката на рецепцията: „Наистина ли никой не ме е търсил?“ Служителката се усмихва. „Никой, госпожице.“ Питала е поне десетина пъти. Портиерът предлага да ѝ помогне за багажа, но тя отказва. Сяда в колата с лице към речния бряг и отново се зачита в писмото, което е намерила мушната в куфара си. „Ето ключа от подземния сейф, любов моя. Погрижи се някой ден тя отново да види светлината...“ Минава минута. После още една. И още една. Тя все така се взира на север, натам, откъдето би трябвало да дойде той.

Най-сетне поглежда часовника си. Лекичко кимва, включва двигателя и завива надясно по безлюдния път.

Навлязоха в промишлена извънградска зона: кафяви ниви, заградени с посърнал жив плет; белезникава трева; черни хълмове от въглищен прах; дървени кули на изоставени миньорски шахти с призрачни колела, като скелети на вятърни мелници.

— Ама че дупка! — каза Йегер. — Какво има тук?

Пътят вървеше покрай железопътна линия, после продължаваше над някаква река. Край бреговете ѝ плуваха валма от нечиста пяна. Вятърът духаше откъм Катовице. Въздухът вонеше на химикали и въглищна сгур. Небето тук наистина бе с цвят на сяр, слънцето — оранжев диск сред мъглата от смог.

Спуснаха се надолу, минаха под почернял железопътен мост, после през един жп прелез. Бяха вече съвсем близо... Марч се опита да си спомни скицата на Лутер. Стигнаха до един кръстопът. Той се поколеба.

— Завий надясно.

Отстрани — бараки от гофрирана ламарина, тук-таме някое дърво; под гумите — отново стоманени релси... Марч разпозна една изоставена железопътна линия.

— Спри тук!

Йегер натисна спирачките.

— Стигнахме. Можеш да изключиш двигателя.

Каква тишина! Не се чуваше дори глас на птичка. Йегер огледа с отвращение тесния път, голите поля, дърветата в далечината. Пустош.

— Но това е най-затъмненият край на земята!

— Колко е часът?

— Минава девет.

— Пусни радиото.

— Защо е пък това? Да не би да искаш да послушаш музика, а? „Веселата вдовица“ може би?

— Без много приказки. Пусни радиото.

— На коя програма?

— Няма значение. Ако наистина е девет, всички ще предават едно и също.

Йегер натисна един бутон, завъртя копчето. Разнесе се бучене, сякаш океански вълни връхлитаха върху скалист бряг. Докато Йегер въртеше потенциометъра, шумът заглъхна, появи се отново, пак изчезна и най-сетне зазвуча с всичка сила: не океан, а милиони възторжени човешки гласове.

— Извади белезниците си, Макс. Точно така. Дай ми ключа. А сега сложи ръка на кормилото. Съжалявам, Макс.

— Ех, Ксави...

Ето че се задава! — изкрещя коментаторът. — *Виждам го! Приближава се!*

Вървеше малко повече от пет минути и почти бе стигнал брезовата горичка, когато чу хеликоптера. Погледна назад по продължение на обраслите релси, отвъд полюшващата се трева. Към спрелия на километър мерцедес се бяха присъединили още десетина коли. Върволица от черни фигури запълзя към него.

Марч се обърна и продължи напред.

Ето че тя спира на граничния пункт — точно в този миг. Флагът с пречупен кръст се вее над будката на охраната.

Граничарят взема паспорта ѝ. „С каква цел напускате Германия, госпожице?“ — „Отивам на сватба на една приятелка в Цюрих.“ Той мести поглед от снимката в паспорта към лицето ѝ и обратно, проверява датите във визата. „Сама ли пътувате?“ — „Трябваше да сме заедно с годеника ми, но той се забави в Берлин. Дългът преди всичко, господине. Сам знаете как е.“ Усмивка, непринудено държане... Точно така, любов моя. Никой не може да изиграе тази роля по-добре от теб.

Беше вторачил поглед в Земята. Все нещо непременно беше останало.

Единият граничар я разпитва, другият обикаля колата. „Какъв багаж носите?“ — „О, само дрехи за един ден. И подарък за сватбата.“ По лицето ѝ се изписва недоумение. „Защо? Има ли някакъв проблем? Ако желаете, мога да разопаковам багажа.“ Тя понечва да отвори вратата... Моля те, Шарли, не преигравай! Граничарите се споглеждат...

В този миг я видя. Червена ивица, почти скрита в корените на една фиданка. Наведе се и вдигна предмета, обърна го в дланта си. Тухлата бе обрасла с жълт мъх, имаше черни обгаряния и оронени ъгли. Но беше истинска. Съществуваше. Марч изчегърта малко мъх с палеца си и карминеночервеният прах се напласти под нокътя му като коричка засъхнала кръв. Когато се наведе, за да сложи тухлата обратно, забеляза и други, полускрити сред хилавата трева — десет, двайсет, сто...

Хубаво момиче, блондинка, такъв чудесен ден, при това празник... Граничарят отново проверява в листа. Там пише само, че берлинските власти издирват някаква американка, брюнетка. „Не, госпожице — подава ѝ той паспорта и намигва на колегата си, —

проверка на багажа не е необходима.“ Барьерата се вдига. „Хайл Хитлер!“ произнася граничарят. „Хайл Хитлер“ отвърща тя.

„Хайде, Шарли. Тръгвай...“

Тя сякаш го чува. Обръща глава на Изток, към него, към новото слънце на небосвода, и когато колата потегля напред, сякаш кимва в съгласие. Отвъд моста — белият швейцарски кръст. Отблясъците на утринния светлик играят по Рейн...

Беше си отишла. Той вдигна поглед към слънцето и изведнъж изпита увереност — пълна, абсолютна увереност.

— Спри на място!

Черният силует на хеликоптера кръжеше над главата му. Отзад се разнасяха викове, все по-близо и по-близо — металически команди, сякаш изречени от роботи:

— Хвърли оръжието!

— Спри на място!

— *Спри на място!*

Марч свали фуражката си и я хвърли ниско над тревата, също както баща му някога правеше жабки с плоски камъчета по морската повърхност. След това измъкна пистолета от пояса си, провери дали е зареден и пое към смълчаните дървета.

БЕЛЕЖКА НА АВТОРА

Много от лицата, споменати в романа, са съществували в действителност. Биографиите им съответстват на реалността до 1942 г. Съдбите им впоследствие са били различни, разбира се.

Йозеф Булер, държавен секретар в Генералното губернаторство, е осъден на смърт в Полша и екзекутиран през 1948 г.

Вилхелм Щукарт е арестуван след края на войната. Прекарва четири години в затвора. Освободен е през 1949 г. и живее в Западен Берлин. През декември 1953 г. загива при „автомобилна катастрофа“ близо до ХанOVER: „катастрофата“ вероятно е дело на отряд за отмъщение, издирвал останали на свобода нацистки военнопръстъпници.

Мартин Лутер предприема опит да измести германския външен министър, Йоахим фон Рибентроп, в борба за властта през 1943 г. Опитът е неуспешен и той е изпратен в концентрационния лагер Захсенхаузен, където посяга на живота си. Освободен е през 1945 г., малко преди края на войната, и умира в една местна болница от сърдечен удар през май 1945 г.

Одило Глобокник е заловен от британски патрул във Вайсензее, Каринтия, на 31 май 1945 г. Самоубива се, поглъщайки ампула с цианид.

Райнхард Хайдрих е убит в Прага от агенти на чешката съпротива през септември 1942 г.

Съдбата на Артур Небе, както може да се очаква, е по-загадъчна. Смята се, че е участвал в заговора срещу Хитлер през юли 1944 г., че се е укривал на един остров във Ванзее и че е бил предаден от изоставена своя любовница. По официални сведения е бил екзекутиран в Берлин на 21 март 1945 г. Твърди се обаче, че е бил забелязан в Италия и Ирландия.

Лицата, посочени като участници в съвещанието на Ам Гросен Ванзее, действително са присъствали там. Алфред Майер се самоубива през 1945 г. Роланд Фрайзлер загива при въздушна бомбардировка през

1945 г. Фридрих Критцингер умира на свобода след тежко боледуване. Адолф Айхман е екзекутиран от израелците през 1962 г. Карл Шьонгарт получава смъртна присъда от британски съд през 1946 г. Ото Хофман е осъден на 15 години затвор от американски военен съд. Хайнрих Мюлер изчезва безследно след края на войната. Останалите оживяват, установявайки се в Германия или Южна Америка.

От документите, цитирани в текста, автентични са следните: поканата на Хайдрих за съвещанието на Ванзее; нареждането на Гьоринг до Хайдрих от 31 юли 1941 г.; докладите на германския посланик, съдържащи коментарите на Джоузеф П. Кенеди; поръчката от Централното строително управление в Аушвиц; железопътното разписание (със съкращения); извадките от протокола на съвещанието на Ванзее; циркулярното писмо за използване на остриганите затворнически коси.

В случаите, когато съм измислял документи, съм се опитвал да правя това, облягайки се на действителните факти — така например съвещанието на Ванзее наистина е било отложено, а протоколът действително е бил съставен много по-подробно от Айхман и впоследствие е бил редактиран от Хайдрих; Хитлер — това е широко известно — не е пожелал да обвърже името си с каквато и да е пряка заповед за окончателното решаване на еврейския въпрос, но най-вероятно е издал устно нареждане през лятото на 1941 г.

Берлин в романа е онзи Берлин, който Алберт Шпеер е възнамерявал да построи.

Портретът на Чечилия Галерани от Леонардо да Винчи е върнат от Германия в Полша след края на войната.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.